В.М. Усманов

Эпиграфические памятники Татарской Каргалы

تاتاركتابەلرى

Татар ташъязма ядкярләре

Татар Каргалысы ташъязмалары

1830-1945 еллар арасы

Өченче китап

Казан – 2020

ББК 63.4 (2Рос = Тат)
УДК 902
У 74

Китап авторның үз акчасына нәшер ителде

Фәнни мөхәррир: филология фәннәре кандидаты С.Ф.Галимов.

Усманов В.М.
Татар ташъязма ядкярләре. Татар Каргалысы ташъязмалары.
1830-1945 еллар арасы. Икенче китап. – Казан, 2020. – 318 б.: рәс. белән.

1830-1945 еллар арасында Татар Каргалысында иҗат ителгән ташъязма ядкярләрнең рәсем-күчермәләре кыскача мәгълүматлар белән, бу (өченче) җыентыкка тупланып, каталог рәвешендә бирелде.

Китап сәнгать белгечләре һәм тарих белән кызыксынучы киң катлау укучыларга тәкъдим ителә.

Предлагаемое издание является сводом эпиграфических памятников Татарской Каргалы в виде каталога, составленного из прорисовок с сопровождающими краткими текстами.

Книга адресована искусствоведам и широкому кругу читателей.

ISBN …………………………

© Усманов В.М., 2020

Бу китап
Эстәрлебаш төбәгендәге
Бакча авылында гомер кичергән
газиз абыем
мәрхүм
Усманов Мөнир Мөдәррис угылының
(15.02.1961-09.12.2019)
якты истәлегенә багышлана.

Татар ташъязмалары

«Язулар, ташлар калыр,
Аны язучысы тупракда черер»
(Татар ташъязмаларыннан)

Кереш сүз

Мәгълүм булганча, Русия дәүләтендә сакланып калган татар (болгар-татар) ташъязмаларын өйрәнүнең өч йөз елга якын бай тарихы бар. Бу юнәлештә дә, күп кенә галимнәребезнең[1] бик әһәмиятле фәнни хезмәтләре бар. Әлеге көндә, 1271 елдан алып 1740 елга хәтле сузылган дәвердә барлыкка килгән меңнән артык татар кабер ташлары исәпкә алынган. Алтын Урда чорындагы эпиграфик һәйкәлләрнең саны рәсми рәвештә дүрт йөз чамасы (ә, галим Ф.Хәкимҗанов фикеренчә, фрагментлары белән бергә, алты йөзгә кадәр икән), Казан дәверендәгеләре[2] – өч йөз һәм 1740 елга чаклы язылганнары – йөзгә якын дип исәпләнелә. Болгар вилаятендә иҗат ителгән ташъязма мирасның бер өлеше, борынгы төрки шивәсе – «протоболгар» телендә башкарылган булса да, без аларны болгар ташъязмалары дип аерып, басым ясап, атап йөртү ягында түгелбез, чөнки Алтын Урда чорына кадәр Болгар иленә нисбәтле бер ташъязманың да сакланып калуы мәгълүм түгел. Шунысын да билгеләп үтәргә кирәк: Алтын Урда дип исемләнгән төрки-татар дәүләтендә иҗат ителгән эпиграфик һәйкәлләр – мөселман мәдәниятенең аерылгысыз бер өлеше. Ни өчен? Җавабы бик гади: чөнки, болгар-татар кабер ташлары гарәп хәрефләре белән, фәкать ислам традиция кысаларында башкарылган.

Атаклы археолог А.П.Смирновның «Ташъязмалар Алтын Урданың барлык өлкәләреннән бары тик Болгар җирендә генә таралган»[3] дип язган сүзләре дөреслеккә туры киләме икән? Белүебезчә, Казаннан алып Әстерханга кадәр сузылган Идел елгасының ике як ярларында да бик күп татар шәһәрләре һәм торак пунктлары булган һәм, әлбәттә, шул ташъязма ядкярләрнең иң күп өлеше Сарай

---

[1] Мәсәлән, ахун Кадыйр-Мөхәммәд Сөнчәләйдән башлап бүгенге тикшеренүче галим Айдар Гайнетдиновка кадәр.

[2] «Шәйбани ханның яхшы соутлары (җырчы-шагыйрь) вә хуп нәкъкашлары (шәп бизәүче рәссамнары) бар. Ул заманда анча соут-нәкъкаш баглар кеше юк иде. Ахыр Шәйбани хан (аларны) Казан ханы Мөхәммәд Әмин ханга җибәрде». (Бабернаме или записки султана Бабера. Изд. Н.И.Ильминского, Казань, 1857, с. 230. // Татар әдәбияты тарихы. Алты томда. Казан, Татарстан китап нәшрияты, 1984.- Б.287). Әлбәттә, һичшиксез, алар арасында хаттатлар вә «таш язгучы» осталар да булган.

[3] *Гариф Н.Г.* Болгар-татар ташъязмалары / Булгаро-татарские надгробные камни. Казан: Иман, 2012. Б.3.

Бәркәдә иҗат ителгән. Эпиграфика һәйкәлләрен ясау өчен материал башка төбәкләрдән китерелгәндер, мәсәлән, Кавказ, Кырым тарафларыннан яисә Урта Идел һәм Чулман елгасы ярларыннан.

Ташъязма мирас турында сүз алып барганда, Алтын Урданың Кырым вилаяте һәм Хәрәзем җирләре яисә мәмлүкләргә бәйле Мисыр дәүләтенең булуын да онытмаска кирәк бит әле.

Татар ташъязмаларын өйрәнүнең актуаль бурычлары турында

Сакланып калган ташъязма мирас әсәрләрен кичекмәстән барларга һәм каталоглар рәвешендә бер урынга туплау кирәклеге көн кебек ачык. Беләбез, безгә кадәр дә элекке ташъязмаларны эзләп табу, фотога төшерү, рәсем-эстампажларын ясау, оттиск-күчермәләрен алу, текстларын кәгазьгә беркетү һәм башка шуның кебек бик тә кирәкле эшләр шактый гына башкарылган, дип беләбез. Әмма ләкин монда зур сорау туа: кайда соң алар? Нәтиҗәдә һәм чынбарлыкта бит, яхшы һәм сыйфатлы рәвештә ясалган фоторәсемнәр дә, эстампаж һәм оттиск кебек басма күчермәләр дә архивларда юк, дип әйтергә була, кайберләрен исәпкә алмаганда. (Аларның да күп өлеше, ташъязмалар кебек, сакланып кала алмаган микән ни?) Дөрес, милли музейда боларга бәйле ике-өч зур папка материаллар бар икәнлеген беләбез.

Халкыбызның олуг шәхесләребезнең берсе – Гали Рәхимнең татар эпиграфикасына бәйләнешле искиткеч шәп мәкаләсе бар. Вәләкин ни гаҗәп, аның бу хезмәте үзенең әһәмиятлелеген күп мәртәбәләр киметә. Сорау: ни өчен? Җавап: без аның мәкаләсендә ташъязмалар турында төп мәгълүмат – фоторәсемнәрне күрмибез (берничәсен исәпкә алмаганда). Белүебезчә, аның белән бергә профессиональ фотограф Засыпкин да фәнни экспедициядә катнашкан, ә кайда соң аның ясаган фоторәсемнәре? Бу төп кимчелек башкаларга да кагыла. Дөрес, моңа бәйле хаталар, иң беренче чиратта, кирәк күләмдә акча юклыгы мәсьәләсенә барып тоташадыр. Эпитафияләрне өйрәнү эшендә бит **<u>төп фәнни эш</u>** – сыйфатлы «укымышлы» фоторәсемнәрне алу һәм аларны, мөмкин булганча, бөтен китап битенә (зур рәвештә) тәкъдим итеп матбугатта бастыру. (Монарга өстәп, хәзерге заман мөмкинлекләре чиксез, мәсәлән, электрон варианттагы эш алымнары һ.б.).

Каберташларны өйрәнгәндә фоторәсемнәрне яисә рәсем-күчермәләрне (эстампаж-оттискларны) санга сукмау, аларга төп игътибарны күрсәтмәү фәнни эш түгел дигәнне аңлата. Татар ташъязмаларын өйрәнү өлкәсендә бик күркәм үрнәкләр бар бит. Искә төшерәбез: мәсәлән, В.Вельяминов-Зернов яисә С.Е.Малов хезмәтләрендә тәкъдим ителгән үрнәк эш алымнарын, яңа ысуллар белән бергә, яңа заман мөмкинлекләрен кулланып ник дәвам итмәскә? Ә бит бу рәвештә фәнни эшне

алып бару, беренчедән, реконструкция ясау өчен уңайлы; икенчедән, зур чыгымнар таләп итми; өченчедән, (сыйфатсыз) фоторәсемгә караганда, «прорисовка»лы текстлар аңлаешлырак күренә; дүртенчедән, элекке типографик ысул белән гади кәгазьгә басылып нәшер ителгән аклы-каралы күчермәләр, затлы һәм купшы китаплар белән чагыштырганда, яхшырак саклана ала (шуңа күрә дә инде ул элек-электән "ташбасма" дип аталган, ягъни ташка баскан кебек нык була). «Прорисовка»лар ясау гарәп язуына палеографик яктан да якын килеп, ниндидер кимәлдә, җентекле анализ ясауны күрсәтә. Аңлашыла ки, дөрес укылган ташъязманың гына реконструкциясен ясап була. Кыскасы, югарыда әйтеп үтелгән урыс галимнәренең китапларында һәм мәкаләләрендә китерелгән эстампаж мәгълүматлары һәм аңлатмалары безне тулысынча канәгатьләндерә һәм өлге була ала. Чөнки анда барлык кирәкле төп чыганаклар һәм белешмәләр күрсәтелгән: ташъязма истәлекнең төс кыяфәте (бизәк-язулары, алды-арты, кырлары), үлчәмнәре, укылышлары һ.б.

Монда Казан галимнәреннән Н.Ф.Калинин хезмәтләрен дә аерым билгеләп үтәргә кирәк. Бу олуг шәхес, тарихчы, сәнгатьче, телче һәм башка белгечләр күзлегеннән чыгып, татар ташъязмаларын өйрәнүгә, зур эш башкаруга ирешкән. Биредә шулай ук Һ.Йосыпов, Ф.Вәлиев, Ф.Хәкимҗанов, М.Әхмәтҗанов, Җ.Мөхәммәтшин, Р.Мәрданов, И.Һадиев, Н.Гариф һәм югарыда искә алынган А.Гайнетдинов кебек зур галимнәребезнең дә хезмәтләрен уңай яктан гына искә алып китәбез.

Татар эпиграфикасын тирәнтен өйрәнгәндә[4], әлбәттә, түбәндәге тәртипләрнең кулланылуы мотлак:

1) **хронологик принцип;**
2) **географик принцип;**
3) **типологик принцип;**
4) **палеографик принцип[5];**
5) **лингвистик принцип.**

---

[4] Бу принцип-тәртипләр турында кара: *Мухаметшин Д.Г. Татарские эпиграфические памятники. Региональные особенности и этнокультурные варианты. Серия «Археология евразийских степей». - Выпуск 6. - Казань: Институт истории АН РТ, 2008. 132 с. илл.).*

[5] Игътибар итсәгез, ни сәбәпледер, сәнгать белгече Ф.Вәлиевнең хезмәтләрендә бу принципка игътибар бирелмәгән

Шулай итеп, татар ташъязмаларын өйрәнү эшендә, беренчедән, (сыйфатлы, ягъни яхшы «укымышлы» фоторәсемнәрдән башка) төгәл үлчәмнәрне һәм координаталарны алу кирәк. Икенчедән, ташъязмадагы төп мәгълүмат ул эпитафиядән эпитафиягә кабатланып күчә барган «шаблон» җөмләләр түгел (аңлыйбыз, анысы да бик кирәк), ә безгә әһәмиятлерәк булган, турыдан-туры татар халкының тарихына, теленә, аның күренекле шәхесләренә кагылышлы уникаль мәгълүматлар (мәсәлән, мәрхүм-мәрхүмәләрнең исемнәре, кем улы (яисә кем кызы) икәнлекләре, биләгән вазыйфалары, кайдан һәм кайчан яисә ничә яшьтә вафат, һәлак булулары, ташны кем язган[6] йә яздырткан һәм башка шуның кебек белешмәләр). Монда, игътибарны читкә тайпылдыртмыйча һәм вакытны бик кирәкле булмаган «вак мәсәләләргә» сарыф итмичә, дөрес юнәлештә эш алып бару кирәк. Мәсәлән, Казан ханлыгы чорындагы ташъязмалардагы төп мәгълүматларны нәрсә тәшкил итә соң?

Җавап:

- Сыйфатлы фоторәсем.

Кабер ташларының аскы өлешендәге, ягъни астан дүртенче, өченче һәм икенче юлларындагы мәгълүмат безнең өчен бик мөһим. Ни өчен? Чөнки бу урында (кабатлап әйтеп үтәбез) җирләнгән тарихи шәхеснең исем-шәрифләре, кем һәм кайдан икәнлеге, кайчан вафат яисә ни сәбәпле һәлак булуы күрсәтелгән. Бу – безнең өчен иң кирәкле «бердәнбер» мәгълүмат, ягъни эпитафия текстының «йөзек кашы». Сакланып калган бу өлешен укый алмау яисә төгәл укымау безнең иң зур кимчелегебез буладыр. Гомумән, без – татар эпиграфикасын өйрәнүчеләр – беренче нәүбәттә, фәнни эшебезне бергәләшеп-бердәмләшеп, камиллеккә омтылып, башкарырга тиешбез[7].

Шулай ук, арытаба, нәшер ителәчәк каталогларга, 1720-нче еллардан соң иҗат ителгән эпиграфик һәйкәлләрнең рәсемнәре дә туплана барачак. انشاالله Бу дәвердәге ядкярләрнең хисабын беркемдә белми, аларның саны, ким дигәндә, йөз меңнән артып китәдер.

[6] Мәсәлән, XIX-XX гасырлар чатында, Казан шәһәрендә гомер кичергән “таш язгучы” осталарның исемнәре мәгълүм: Габделбарый әл-Мөэмини әл-Баруди, Фәтхелкадыйр Кәлметов, Кавам карый Зөлфокаров, мөәззин Шәрифҗан, Мостафа әл-Чутаи, Нурый Буртасый һ.б.

[7] Искәртеп үтәргә кирәктер, төзәтмәләр яисә өстәмәләр кертү өчен, кайбер ядкярләргә күп мәртәбәләр, кабаттан, кире әйләнеп кайтулар еш булыр әле, дип көтелә.

انشاالله

Игътибар итсәгез, китапта урнаштырылган ташъязмаларның кайбер рәсемнәре, оптик прибор күрсәтүенчә, үзгәртелгән ("бозылган") килеш ясалган[8].

Бу урында, төсләр-төсмерләр турында да әйтеп үтәргә кирәктер. Чөнки, сәнгати әсәр буларак – төрле төсләрдәге ташлардан ясалган эпиграфик һәйкәлләр ачык һавадагы, шундый ук, табигый төсләр-төсмерләр арасында мигъмари корылма рәвешендә урнаштырыла.

Белүебезчә, дөнья йөзендә төп асыл төсләр бар, алар – өчәү (сары, кызыл, зәңгәр), ә инде ак белән караны да исәпләсәк – бишәү булып чыга. Болардан гайре, калган барлык төсләр һәм төсмерләрнең һәммәсе дә, шушы, югарыда әйтеп үтелгән биш төстән (мәсәлән, буяудан) барлыкка килә (ясала). Ясалу алымы ике төрледер. Беренчесе – төсләрне үз ара күз нурлары ярдәмендә "кушып", ә, икенчесе – гади буягыч белән буталап барлыкка китерүдер. Төсләр һәм төсмерләрнең үз ара урнашуы, бәйләнеше, бер-берсенә тәэсир итү серләре сәнгать дөньясында "төсләр белеме" (урысча: "цветоведение")га барып тоташа. Һәрбер төс һәм төсмерләрнең "үз холкы", "үз яшәү рәвеше" бар. Җәмгыятьтәге кебек, төсләр дөньясында да бер-берсенә якын, һәм киресенчә, бер-берсенә капма-каршы төсләр бар. Аларны үз-ара яраклаштырып, яисә сайлап урнаштыра белергә генә кирәк. Гомумән, төсләрнең ямьсезләре, я начарлары юк! "Көчсез – көрәк, ә сәләтсез сәнәк сындыра" дигәндәй, булдыксыз кулында хәтта асыл төсләр дә "ямьсез-килбәтсез"гә, яисә "тискәре-холыксыз"га әйләнүе ихтимал. Хикмәт шунда ки, иҗади эш серләренә югары уку йортларында өйрәтеп бетермиләр шул … . Гомер буе тупланган байлык-тәҗрибәләр белән дә остазларыбыз уртаклашып бармый, дәреслек-кулланмалар да күп нәрсәләрне аңлатмый … . Шуңа күрә, һәрбер шәкерт сакланып калган мирасны үз көче белән өйрәнеп, шул байлык-тәҗрибәгә таянып, абынып-адашып булса да, алга барырга омтыла. Әйткән бит, Н.В.Гоголь: "Собственное чувство, возвысившись внутри вас, станет вашим учителем и поведет вас к совершенству в искусстве".

Аңлашыла ки, безнең төбәктәге кырыс һава торышы шартларында эпиграфик һәйкәлләрнең күбесе көннән көн җимерелә бара. Сорау: Бу җимерелеп юкка чыгуларга каршы нинди чаралар күрергә мөмкин соң? Әлбәттә, әһәмиятле эшләрнең берсе: ташъязма мирасның рәсем-күчермәләрен, кулдан килгәнчә, бер урынга (җыентык-каталогларга) туплап,

---

[8] Аңлашыла ки, монда, үлчәмнәргә бәйле нисбәт-чагыштырулар (ягни, пропорция – тәнасеб) кебек төшенчәләр турында сүз бара.

матбугатта бастырып, шул рәвешле булса да, киләчәк буыннарга тапшыра бару.[9]

Мәгълүм ки, иң яхшы халәттә сакланып калган зиратлардан “Шәһре Каргалы”[10] мазарстаныдыр. Ә инде, ташъязмаларның иң зәвыклы үрнәкләре – һичшиксез, татарның башкаласы Казанда һәм шушы мәдәни үзәккә бәйле хәзерге Татарстан җөмһүрияте биләмәләрендәдер! [11]

---

[9] Искәртеп үтәбез, бу җыентыкта, ташъязмаларга тулы тасвирлама-аңлатмалар бирү бурычы куелмады.

[10] Татар Каргалысы авылында, әлеге көндә, өч мазарстан бар:Урта зират, Сакмар очы һәм Дунай очы каберлекләре. Бу төбәктә, безнең тарафтан ике меңгә якын кабер ташы исәпкә алынды.

[11] Шунысына да игътибар итәбез, халык арасында таралган “мишәрләр – татарның каймагы” дигән гыйбарә - ул, чынбарлыкта, алардагы сакланып калган эпиграфик һәйкәлләрнең ни саны, ни сыйфаты белән берничектә дәлилләнми. Бу күренеш, язу өчен уңайлы булган йомшак ташларның “Мишәрстанда” булмавы белән аңлатыладыр.

Вступительное слово

Среди источников по истории и культуре татарского народа особую значимость имеют древние или старинные эпиграфические памятники. Изучение, фиксация, инвентаризация, картографирование и издание фотографий с текстами надмогильных камней, обнаруженных на территории Российской Федерации, стало для нас – для всех шимали-тюркских эпиграфистов – настоятельной необходимостью. «Частичные исследования, как писал академик И.Ю. Крачковский, должны быть дополнены составлением «репертуара и корпуса арабских надписей».[12] Эта работа, связанная по составлению каталогов (подобно хронологическому регистру) и издание их в виде печатных книг является для нас архиважнейшей. Только таким образом можно их собрать в одном месте и сохранить для потомков. (Кроме всего, это наследие может быть и в электроносителях, сейчас ведь возможностей очень много).

В течение трех столетий изучением татарских эпиграфических памятников трудились многие видные ученые, начиная с ахуна Кадыр-Мухаммеда Сюнчалеева и завершая нынешним успешным молодым специалистом Айдаром Гайнутдиновым. Разумеется, в результате многолетних исследований по этой теме, об этом написано очень много книг и сотни статей. И пользуясь случаем, хочется сказать слова огромной благодарности всем нашим эпиграфистам-предшественникам.

В ходе анализа научных публикаций по кабрташам нами для себя сделаны некоторые выводы для дальнейших исследований. В наше время, необходимо вести работу по эпиграфике целенаправленно, системно, методично, комплексно, опираясь на образцовые труды наших ученых (например, **некоторые статьи С.Е.Малова),[13]** доводя работу до логического завершения, с тем, чтобы в след за нами идущим эпиграфистам оставалось как можно меньше работы по качественной фотофиксации и полноценному документированию.

Вся работа по сбору и научной систематизации материалов по эпиграфике требует оперативности. Нам в этом деле медлить не коим образом нельзя[14]. Ведь, эти произведения искусства и каменные архивные документы, с каждым днем разрушаясь, исчезают безвозвратно.

- [12] *Шихсаидов А.*Р. Эпиграфические памятники Дагестана X-XVII вв. как исторический источник. Москва, изд. «Наука», 1984. - С.3

[13] *Малов С.Е.* Булгарские и татарские эпиграфические памятники // Эпиграфика Востока. М.-Л., 1947. Вып. I. С. 38-45.; *Малов С. Е.* Булгарская и татарская эпиграфика // ЭВ. М.-Л., 1948. Вып. II. С. 41-48.)
[14] Эти рекомендации и замечания мы воспринимаем не иначе как нормальный рабочий процесс.

Как некоторые ошибочно думают, что древние или старинные татарские кабрташи, якобы, уже все зафиксированы. Но, однако, это не так. До сих пор обнаруживаются «новые» неизвестные науке эпитафии. Например, при выполнении раскопок 5 октября 2017 года казанскими археологами были выявлены остатки (фрагменты) двух-трех эпиграфических памятников под фундаментом отопительной печи постройки XVII-XVIII вв. по адресу: Большая Красная, д. 8.

Вопрос: *Конкретно где и кем создавались высокохудожественные эпиграфические памятники?*

Имён мастеров резьбы по камню золотоордынского времени или эпохи Казанского ханства не сохранилось, за исключением булгарского ювелира Шахидуллы бин Муса и солхатского строителя-архитектора Махмуда бин Гусман, которые, очевидно, также занимались изготовлением надмогильных стел.[15]. В то время работала целая династия каллиграфов. Среди резчиков были как приезжие хаттаты, например, из Крыма, Дагестана, Закавказья, Средней Азии и т.д., так и местные мастера, получившие образование в различных исламских культурных центрах.

По нашему мнению, в ту эпоху в татарских городах были созданы свои самостоятельные школы камнерезного искусства со своими сложившимися традициями изготовления и оформления эпиграфических памятников[16], в рамках исламской цивилизации, без особых региональных черт (если, конечно, не учитывать языковые различия и особенности). Кроме этого, в некоторых местах жили и работали провинциальные резчики (видимо, из числа катибов или грамотных ювелиров), которые выполняли менее скромные заказы из тех материалов, что было под рукой (например, нукратовские, ходяшевские и т.д.).

Для изготовления стел применялся местный камень. Кроме известняка и песчаника использовался кирпич с облицовочной майоликой в виде сундукообразных форм – «саганы», расположенных внутри кирпичных сооружений – мавзолеев, идущих от среднеазиатских традиций.

[15]Хаттаты, по какойто причине, не посчитали нужным оставлять свои автографы. Известны лишь имена нескольких казанских резчиков-каллиграфов – Габдулбари ал-Муэмини ал-Баруди, Фатхелкадыра Калметова, Кавама карыя Зулфикарова, муэдзина Шарифджана, Мустафы ал-Чутаи, Нурыя Буртаси и других, работавших на рубеже XIX-XX вв.

[16] Кабрташи создавались на основе синтеза различных искусств. Но, однако, (по мнению автора) в первую очередь, они являются произведениями архитектуры малых форм, художественного творчества - резьбы по камню, каллиграфии, декоративного и ювелирного мастерства. И поэтому, изучением эпиграфических памятников, прежде всего, должны заниматься искусствоведы. И конечно же, к этому делу могут быть привлечены филологи в качестве вспомогательных «второстепенных» специалистов, там, где это необходимо, но, не более того.

Принимая во внимание особенности проблем графологического анализа кабрташей, следует сказать и то, что для полного и правильного прочтения «запутанных» текстов и плохо сохранившихся надписей, не поддающихся осмысленному чтению, необходимо задействовать специалистов в области текстологии, филологии, археографии, ведь такая работа требует коллективных усилий. Вообще, без правильного чтения любого эпиграфического памятника нет возможности выполнения ясной и четкой прорисовки. Вопрос: А для чего нужна здесь прорисовка? Ответ: Всё здесь взаимосвязано, именно при выполнении прорисовки производится палеографический анализ, в результате чего, достигается точное или более правдоподобное чтение текста и таким образом осуществляется реконструкция плохо сохранившихся букв или изображений.

Мы в своей научной работе часто сталкиваемся и с некоторыми вопросами и проблемами полиграфии, напрямую связанные с финансами. Из-за неимения достаточных средств для выполнения качественной печати, приходится довольствоваться тем, что есть. Часто бывает так, что фоторепродукции получаются очень плохого качества и поэтому нет смысла предлагать для тиражирования имеющийся в арсенале фотоматериал, ограничиваясь лишь графическими изображениями – прорисовками. Здесь хочется сделать акцент на том, что при исследовании эпиграфических памятников носителем основной и первичной информации является сам объект или четкий фотоснимок (в том числе эстампаж, оттиск) и правильно выполненная прорисовка, но не сопровождающие и не всегда правильно прочитанные (арабские, татарские или персидские) тексты с транслитерацией на основе усложненных латинских символов[17], далекие от истины. Игнорирование первоисточника – объекта (в данном случае, фотографии[18]) является ошибочным и антинаучным. В этой работе должны быть четко проставлены приоритеты, действия должны быть логически осознанными и последовательными, а уж только после этого можно думать о транслитерациях, о транскрипциях и о переводах текста на международные языки.

План для последующей нашей работы:

1. Целенаправленная работа по выявлению и фиксации (определение размеров, координат, аккуратная и осторожная очистка поверхностей камня от мха и

[17] При выполнении транлитерации или транскрипции тюркских, арабских и персидских текстов татарских эпиграфических памятников должны применятся понятные, не усложненные буквенные символы без лишних элементов, будь это кириллица или латиница.

[18] Если даже, при чтении текста эпитафии допускаются погрешности, не следует делать из этого поспешные выводы о некомпетентности исследователя. Ведь, для исправления неточностей транслитерации всегда есть возможность воспользоваться качественной фотографией. Откорректировать ошибки никогда не поздно, ничего страшного и предосудительного здесь нет. А, исправлять неточности “первопроходца” это намного проще ... .

лишайников со всей поверхности и со всех сторон, где имеется какая либо информация, связанная непосредственно с текстом или с декоративным оформлением) всех татарских кабрташей в ходе научных экспедиций по имеющимся «адресам». Обязательное «личное знакомство» с каждым кабрташем на местах расположения.

Если камень частично «ушел в землю». то, в этом случае, необходимо аккуратно выкопать эпитафию для фотофиксации с последующей расшифровкой всего сохранившегося текста.

2. Знакомство с архивными материалами по эпиграфике, хранящихся в фондах С.Е. Малова, Н.Ф.Калинина, Г.В.Юсупова, А.Б.Булатова и др.

3. Систематизация и анализ эпиграфического наследия путем составления каталогов по хронологическому, географическому, типологическому, палеографическому, языковому принципам[19].

4. Издание книг с качественной печатью и с обязательным наличием иллюстративного материала (фотографии, прорисовки, эстампажа, оттиска и т.д.). Надо понимать, что главным носителем информации в эпиграфике является вышеназванные изображения (если, конечно, не считать сам объект).

5. Составление каталогов в электронном варианте (размещение материалов , например, в различных сайтах).

В данном сборнике размещаются прорисовки татарских надмогильных камней созданные после 1720-го года. Этого периода эпитафии изучены частично, локально и не равномерно. И, общих сведений о количестве кабрташей никому точно неизвестно, предположительно, их – минимум, более ста тысяч. Татарские эпиграфические памятники имеются на всей территории Российской федерации, а также, за ее пределами. Самые лучшие образцы сконцентрированы в одной из столиц татарского народа - в г. Казани и в населенных пунктах нынешней территории РеспубликиТатарстан. Из мусульманских городских некрополей, относительно, в наиболее полном и хорошем состоянии сохранились кабрташи в трех кладбищах «Сеитовского посада» (т. е. «города Каргалы»). Нами здесь изучены и зафиксированы около двух тысяч стел.

---

[19] Сведения о систематизации булгаро-татарских кабрташей подробно изложены в работах ведущего эпиграфиста Д.Мухаметшина (См.: *Мухаметшин Д.Г. Татарские эпиграфические памятники. Региональные особенности и этнокультурные варианты. Серия «Археология евразийских степей». - Выпуск 6. - Казань: Институт истории АН РТ, 2008. 132 с. илл.).*

Эпиграфические памятники Приуралья

(Данная работа посвящена проблемам изучения, инвентаризации и составления каталогов эпиграфических памятников Татарской Каргалы).

Среди источников по истории и культуре татарского (шимали-тюркского) народа особую значимость имеют древние или старинные эпиграфические памятники. Как известно, основная часть произведений каллиграфического искусства и документов «каменного архива» [7, с. 193] Приуралья до сегодняшнего дня остаются вне поля зрения современных ученых. Изучению здешних эпитафий не посвящено ни одного специального научного исследования, хотя она достойна пристального внимания.

На протяжении последних 25 лет нами проводились целенаправленные (хотя и не системные), выборочно-фрагментарные исследования эпиграфических памятников находящихся в различных населенных пунктах бывших территорий Оренбургской губернии и Букеевской Орды, включая и небольшие населенные пункты. (Как мы знаем из истории, оба этих региона объединяло издревле общее культурное пространство, например, с прежних времен существования государств - Дэшти-Кипчак и Ногайской Орды). Выявлено и изучено в общей сложности более четырех тысяч эпитафий и больше ста пятидесяти кабрстанов, что позволяет нам сделать определенные выводы и обобщения.

По имеющимся сведениям, основная часть эпиграфических памятников Приуралья (городов: Уфа, Стерлитамак, Орск, Оренбург), аулов– Зирган, Имангулово 2-е, Нежинка, Янгурча (первый кабрстан), Кабакуш,…(перечисление можно было бы и дальше продолжить) безвозвратно утеряна. Однако, в таких населенных пунктах, как – в городах Актюбинск, Троицк, Уральск, в селах Стерлибаш, Татарские Каргалы (все три кабрстана) сохранились в относительно хорошем состоянии.

С 2002 по 2014 гг. при содействии и финансовой помощи меценатов – Искандарова А.Р., Абдрашитова Р.Р., Хасанова Р.А. и других спонсоров были

изданы серия книг-каталогов «Исторические памятники» о мусульманских эпитафиях Приуралья (непретендующие на официально-научную литературу). Необходимо оговориться: вся эта работа проводилась специалистом с художественным образованием и с позиции человека считающего себя сторонником взглядов Ризы Фахреддинова касающихся шимали-тюркской общности. В процессе моей научной работы исторические или языковые аспекты имели не первостепенное значение.

В ходе этой многолетней работы приходилось читать и разбирать множество разнообразных эпитафий и, в том числе, архисложные тексты. Например, результаты палеографического исследования надмогильного камня «губернаторши» [6. С. 225] Хадичэ бикэ, выявила следующую информацию для историков: усопшая госпожа была дочерью Джанкай мирзы, прожила в замужестве с Кутлугмухаммедом Тефкелевым 33 года и умерла в 49-летнем возрасте в 1752-ом году (в то время ее супруг находился в звании бригадира).

Кроме этого, в процессе чтения и расшифровки этого эпитафия, выяснилось: резчик по камню катиб Ибрагим был еще и поэтом, оставил нам на кабрташе одно из своих стихотворных произведений.

Какие же обстоятельства способствовали развитию и сохранению традиций камнерезного искусства и каллиграфии. Попытаемся назвать их.

1. Укоренившиеся многовековые традиции идущие со времен Золотой Орды.

2. Распространение мистического учения Накшбандийа способствовавшее развитию суфийской литературы, камнерезного искусства и каллиграфии.

3. Улучшение материального благосостояния Россиян в XVII– в нач. XX вв.

4. Существование исламской системы образования.

5. Появление меценатов.

6. Проявление веротерпимости со стороны государственных чиновников.

7. Существование и разрабатывание различных карьеров природного камня по всей территории Оренбургской губернии и Букеевской Орды (в частности, иманкуловского, оренбургского известняка, троицкого песчаника и.т.).

Как известно, в Стерлитамакском уезде существовало несколько центров просвещения – стерлибашевское, балыклинское, куганакбашское медресе, где развивалось искусство рукописной книги, каллиграфии и производство кабрташей и конечно же это явление было связано с наличием легкообрабатываемого местного яшергановского камня (и существованием своих предприимчивых кадров камнерезного искусства, в отличие от аулов – Балыклыкуль и Утяково: где, кстати, также имелись учебные заведения – ждановское и хабибназаровское медресе). Но такие обстоятельства не всегда касались таких купеческих городов, как Бирск, Уфа, Стерлитамак. Потому что, в этих (да иногда и в некоторых других) населенных пунктах широко использовался привозной материал.

Нам – шимали-тюркским эпиграфистам двух государств – России и Казахстана, предстоит решать совместные следующие задачи.

1. Как было уже отмечено выше, необходимо наиболее полно выявить, зафиксировать и ввести в научный оборот как можно больше сведений о сохранившихся эпиграфических памятниках.

2. Классифицировать эпитафии по хронологическому, региональному (географическому), типологическому, языковому принципам и выявить локальные индивидуально – оригинальные варианты.

Например, при составлении «полного свода» эпиграфических памятников следует придерживаться хронологического принципа для Оренбургского (Стерлибашевско-Каргалинского) и Троицкого регионов по отдельности, привязывая географически к ним прилегающих населенных пунктов.

Почему? В связи с тем, что в Троицком регионе (т.е. на территориях современной Челябинской и Курганской областей) сформировался другой – «упрощенный» (но для исполнителей технически сложный) стиль эпитафийных памятников, отличающихся от остальных (в частности, отсутствием каких-либо замысловатых архитектурных форм). Видимо, это объясняется, в первую очередь, с использованием твердых пород строительного камня местного вулканического происхождения. Именно это обстоятельство диктовало заниматься данным видом искусства (или ремеслом) только лишь узкому кругу грамотных мастеров камнерезного дела, в отличие от оренбургских, актюбинских, уральских хаттатов. И, стало быть, всякий мастер каллиграфии, живущий в городе Троицк, не мог заниматься выполнением трудоёмких заказов по изготовлению кабрташей.

Как нам известно, на татарских (в том числе, и на шимали-тюркских) эпиграфических памятниках выработался набор определенных трафаретов вступительных и благожелательных формул. На троицких эпитафиях (в отличие от других, скажем, кабрташей стерлибашево-каргалинского региона) часто можно увидеть 89-й аят из суры «Аль-анбийа»: «Господи! Не оставляй меня одиноким, и ты – Наилучший из наследников».

Еще одна особенность троицких эпиграфических памятников в том, что на обратной стороне часто пишется очень кратко изложенная информация (имя усопшего и прозвище, которое он носил при жизни): «Печник Гали», «Певец Мирфайза», «Алтынче (золотых дел мастер) Шарафи», «Мясник Ахмеджан», «Кучер Шигай», «Конторщик Мифтах», «Приказщик Закир Валиев», «Караванчик Бабаджан» и другие.[20]

3. Выявить места изготовления эпиграфических памятников, установить территорию распространения их изделий. «Нас же интересуют эти памятники как особый феномен художественной культуры, возникший на основе синтеза книжного и орнаментального искусства, архитектуры, резьбы по камню а,

---

[20] Такие надписи встречаются и на каргалинских кабрташах (“Яшел таяк”, “Мәнди” и т.п.), но очень редко.

также, каллиграфии. Каждый такой камень можно рассматривать как архитектурное сооружение, памятник, поставленный на определенном месте» [10, с.108].

Местом максимальной концентрации эпиграфических памятников середины XVIII – начала XX века является город Оренбург (вместе с Сеитовой слободой), а также города – Актюбинск и Уральск. Именно, в это время, в этих центрах существовало множество мастерских по производству эпитафий. Исполненные «столичными» (каргалинскими, актюбинскими, уральскими) мастерами кабрташи, сооружались не только на местных кладбищах, но и довольно далеко от этих городских центров почти на всей обширной территории Оренбургской губернии, Букеевской Орды и за ее пределами.

Изначально, первые кабрташи города Оренбурга и Сеитова посада выполнялись в рамках старых традиций, идущие с предыдущих веков, связанных с культурой Казанского ханства. Форма верхней части имела вид стрельчатой арки (таких памятников осталось мало – в количестве одного десятка), а потом, с течением времени, эта традиция исчезая переходит в прямоугольную и полукруглую форму.

В отличие от традиций казанских татар, на некоторых памятниках относящихся к «степнякам» (т.е. ногайским татарам, башкирам и казахам) в текстах указывается названия рода, отделения рода, подотделения и тамга, а в орнаментальных композициях изображаются им только характерные узоры. Среди кабрташей могут быть образцы с «чалма»образным завершением наподобии северокавказских, но отличающихся от турецких.

К середине XIX века в оренбургских (каргалинских) мастерских создавались кабрташи напоминающие малые архитектурные формы, выполненные в мусульманском и в европейском стилях, а также похожие на каменных балбалов в виде стилизованных фигур человека (их небольшое количество).

В связи с развитием капиталистических отношений и транспорта, элита российского общества (в том числе мусульманская часть) с конца XIX века –

в начале XX вв. начинает использовать для выполнения надмогильных эпиграфических памятников уже готовые разнообразные «заготовки» европейского (или евразийского) стиля, сделанные из уральского мрамора и гранита.

«В XVII–XVIII вв., хотя и отмечается широкий разброс композиционных решений в оформлении эпитафий, можно наблюдать сложение определенных типов для отдельных регионов. Это направление продолжается и в XIX в. Большое разнообразие типов в XIX – первой третий XX в. Связано с включением в процессе оформления эпитафий широкого круга непрофессиональных писцов и резчиков по камню» [5, с. 65].

4. Выявление групп кабрташей и их авторов – катибов по характерным индивидуальным признакам отличных от остальных. Это необходимо определить путем сравнительного палеографического анализа, включая многих эпиграфических памятников Южного Урала и Казахстана, а также, архивные документы (метрические записи), рукописные книги и т.п. Эта работа очень важна для нас – искусствоведов.

На эпитафиях можно увидеть часто повторяющиеся трафаретные стихотворные строки философского содержания, а также, оригинальные поэтические произведения, представляющие большой интерес для литературоведов на арабском, персидском и тюркском языках. Например:

“Дөньядан китдең вакытсыз Иртәрәк сулдың, чәчәк, Зур газаб чикдең, бәхетсез, Күрмәдең рахәт йәшәб.	Билахир кызганды Аллаһ Әй, бала, күрдең кабер, Мөнкәсир мәхзүн күңел Аһ, кайтачакмыз шунда бер.”

На кабрташах, кроме арабографических надписей, встречаются, как было сказано выше, изображения родовых знаков (следует подчеркнуть – на троицких эпитафиях они не зафиксированы).

При создании эпитафийных памятников хаттаты-резчики обычно использовали самый распространенный насх, реже – сульс, рикъа, талик, насталик. Однако, часть текстов были выполнены индивидуально-оригинальным (неклассическим) почерком, аж даже, иногда их трудно определить к какой же разновидности арабского письма может ближе находиться (или относиться) та или иная эпиграфическая композиция.

Шимали-тюркский народ почти тысячу лет пользовался арабской письменностью и имел широкую сеть национальных школ. А, так называемый, литературный язык «тюрки» Урало-Поволжья находил свое прекрасное изобразительное отражение в универсальной арабской графике. Каждый представитель этнической группы шимали-тюркского народа пользуясь арабскими буквами писал (или старался писать) подчиняясь определенным сложившимся правилам, но читал написанное посвоему, принимая во внимание диалектические особенности. В этих нюансах и тонкостях, в то время, ни у кого никогда не было разногласия или непонимания.

Выявленные имена некоторых хаттатов живших и работавших в Приуралье.

1. Ибрагим ахунд бин Мухаммедтуляк бин Бикмухаммед аль-Оренбури, ? – 1761. Он является автором надмогильного архитектурного комплекса посвященного памяти Хадичэ бикэ, проявил себя талантливым человеком в разных областях искусства.

2. Исхаки бин Абдулькарим аль-Каргалы, 1732 – 1802. В его творчестве (как у его предшественника – катиба Ибрагима) синтезировались многие виды искусств. Они являются яркими представителями мусульманского искусства в эпоху шимали-тюркского Возрождения в рамках Российской империи [2, с. 159].

3. Катиб Мухаммед аль-Каргалы, жил и работал в XIX веке (очивидно, его имя следует искать среди списка религиозных деятелей Сеитовой слободы; творчество катиба требует отдельного исследования). До

него и в его время в Каргалах работали более 10-ти до сих пор нам неизвестных выдающихся мастеров. К сожалению, мы о них пока ничего конкретного не можем сказать, кроме версий и предположений. Этому периоду эпиграфических памятников, характерно изящество, соразмерность и тонкое чувсто художественного вкуса.

4. Гатаулла бин Узбек бин Субханкул бин Мустафа аль-Каргалы, ?-1832. Установление авторства работ этого каргалинского мастера каллиграфии является задачей для будущих исследователей [8, с. 22].

5. Катиб Шариф, жил и работал в XX веке в г.Оренбурге.

6. Сайфутдин бин Хафизетдин аль-Каргалы; не является признанным мастером, однако, его произведения отвечали всем основным критериям монументального эпиграфического искусства и поэтому его работы были востребованы. Выполненные его руками кабрташи находятся во многих населенных пунктах бывшей оренбургской губернии и за его пределами. Творчество катиба Сайфутдина, еще раз, подтверждает истину о том, что «каждое ремесло, достигая совершенства, превращается в искусство» [1, с. 5]. Его работам характерна монументальность, рельефность (игра светотени), четкость, краткость и простота текста.

7. Мухаммедсалим Умидбаев [6, с. 239].

8. Хайрулла бин Габдрахман Усманов аль-Каргалы, 1866–1915, продолжатель классических стилей арабского письма.

9. Салях Камал.

10. Ахмадзаки Валиди, сохранилась одна из его работ в его деревне Утяково.

11. Шахгали Уразаев, его композиции не выделяются мастерством каллиграфического искусства.

12. Ибнеябан бин Абдулгани, 1883–1970, отличается ярко выраженным индивидуальным почерком.

13. Имам Баймухаммед (1876–?) бин Бикмухаммед бин Ярмухаммед (1833 –?) бин Яхъя (1811–1840) бин Яугилде (1776–1843) бин Ишкилде (1748–

1824) бин Саид. Был выходцем из юрматинских башкир деревни Табулды, репрессирован.

14. Габдрахман бин Гали Айдабулов, 1881–1972.

15. Габдрахим Галиев, 1867–1966.

16. Габделмаджид бин Абунагим Мунасыпов, 1880–1946

17. Габделвахид бин Абунагим Мунасыпов, 1880–1946

18. Габделвахид бин Абунагим Мунасыпов, 1890–1939.

19. Гарифулла бин Габдулла Давлетъяров, 1882–?, репрессирован. Его творчество подверждает мысль о том, что и в провинции успешно развивалось искусство каллиграфии и камнерезного дела.

20. Габдулла бин Мухаммедхарис Тукаев,? – 1918. Один из ярких стерлибашевских хаттатов.

21. Гыйзеддин бин Бахтегани бин Губайдулла бин Тухфатулла бин Муртаза Давлетъяров.

22. Губайдулла бин Ахмед бин Махмуд Исмагилов, 1862–1910.

23. Рахимджан бин Мухаммеджан бин Бикмухаммед из д. Каралачик (Башкортстан).

24. Катиб Габделлатиф из д.Биккулово.

25. Туганов Ришат Рашидович из с. 1-ое Биккулово.

Список выявленных имен троицких катибов и мастеров камнерезного искусства.

1. Абдулхалик муэдзин бин мулла Ибрагим аль-Казани, родом из д. Хусни-Шейх, 1810– 1877.

2. Хабибрахман бин муэдзин Абдулхалик бин Ибрагим аль-Казани, 1846–1921.

3. Абдрахман бин муэдзин Абдулхалик, 1848–1890.

4. Абдуллатиф бин муэдзин Абдулхалик, 1856–1934.

5. Ахмеджан бин Мухаммедгата Мухаммедвалиев, 1852–1918, из д. Ачулы Верхнеуральского уезда.

6. Катиб Гумар.

7. Сабирджан бин Ахмеджан бин Мухаммедгата бин Мухаммедвали (Валиев), жил во второй половине 19-го – в начале 20-го века.

8. Катиб Бахауддин, мулла

9. Катиб Мухаммедъяр хальфа бин Мадъяр, Муэдзин в 4-ой мечети, 1852–1907.

10. Муэдзин Гайфулла бин мулла Мухаммедхабиб бин Фатхулла Ишматов, ?–1910.

11. Гали бин Мухаммедшариф, “көмешче Гали”.

12. Габделлатыйф Абдуллин, ювелир.

13. Хивинец, золотых дел мастер Ишджан.

Список авторов эпиграфических памятников относящихся к примитивному искусству провинциальных резчиков, которые исполняли более скромные и бедные заказы не представляющие особого художественного интереса.

1. Катиб Шакир, предположительно из аула Тятер–Арслан.

2. Давлетъяров Сарвареддин (Сарвар) жил в первой половине 20-го века в деревне Яшерган.

3. Хайруллин Габдрахман Сайфуллович, 1914–1998, д. Яшерган.

4. Ягъфар Гыльмутдинович Гымазов, 1925–1998, камнетес, резчик по камню, хаттат; жил в д.Яшерган.

5. Муса Ибрагимович Гымазов (р.1930), резчик по камню, каллиграф; д.Яшерган.

6. Габбас Гатауллович, жил в XIX веке в Каргалах.

7. Катиб Афзалетдин бин Багаутдин, ?– 7.01.1921, жил в деревне Миякитамак (Башкортотсан, Миякинский район).

8. Садыйков Закир, жил в XX веке в Каргалах.

9. Баширов Валиахмед, каргалинский катиб, жил в XX веке.

10. Хасанов Ахмади Шахидулович, жил в начале XX века в деревне Амир (Башкортостан, Стерлибашевский район).

11. Муллагали хальфа (учитель медресе) из аула Ибрай (Башкротостан, Стерлибашевский район)

12. Шахмухаммед бин Абдуллатиф (Латыпов), 1847–1934, жил в деревне Халикей (Башкортотстан, Стерлибашевский район).

13. Юсуф бин Хусаин, из аула Зирган.

14. Сахиулла бин Мухаммедсадыйк, из деревни Каралачик (Башкортостан).

Нахождение новых имен, до сих пор нам неизвестных, забытых катибов (резчиков по камню), также, остается одной из первостепенных задач для будущих исследователей[21]. Ограниченность объёма материала, на который мы опираемся, иногда допускают ошибочные предположения. Поспешные догадки и версии, в дальнейшем требуют подтверждения конкретными фактами.

Нам предки оставили богатое культурное наследие. И, мы уверены в том, что в будущем книги по камнерезному искусства и каллиграфии, посвященные работам татарских мастеров, будут издаваться на разных языках, на равне с историческими трудами Никколо Макиавелли и Джорджа Вазари.

Об авторе: Усманов В.М. – научный сотрудник ЦПиМН ИЯЛИ АН РТ

[21] Забытых имен каллиграфов и резчиков необходимо искать, в первую очередь, среди списка религиозных деятелей Оренбурга и Каргалы. Предположительно, их насчитывается не менее одной сотни мастеров.

Литература

1. Абзалина Р. Альбом. шамаилы из коллекции Национального музея Республики Татарстан (Конец XIX – начало XX вв.). Собрания профессоров И.М.Покровского и Н.Ф.Катанова. Казань, 2003.

2. Әхмәтҗанов М. XVII–XVIII гасыр татар ташбилгеләре. Казан, 2011.

3. Муминов А.К., Нурманова А.Ш., Медерова Д.Е. Эпиграфические памятники Западно-Казахстанской области как источник по общественно-политической и духовной истории Казахстана/ Проблемы изучения нематериального культурного наследия народов Казахстана и Центральной Азии: топонимика, эпиграфика, искусство: Сборник материалов международной научной конференции. – Алматы: Издательство EVO PRESS, 2014

4. Мырзагалиева Г.С. Изучение надгробных памятников некрополя Хан зираты / Проблемы изучения нематериального культурного наследия народов Казахстана и Центральной Азии: топонимика, эпиграфика, искусство: Сборник материалов международной научной конференции. – Алматы: Издательство EVO PRESS, 2014.

5. Мухаметшин Д.Г. Татарские эпиграфические памятники. Региональные особенности и этнокультурные варианты. Казань, 2008.

6. Рәхимкулова М. Гатаулла Камский һәм башка зыялыларыбыз. Оренбург, 1999.

7. Сергеев В. Дорогами старых мастеров. М., 1982.

8. Усманов М.А. Татарские исторические источники XVII–XVIII вв. Казань, 1972.

9. Фәхретддин Р. Сәгъид. Казан, 1897. – китапта: Усманов В.М. Тарихи ядкярләр. Икенче китап. Эстәрлетамак, 2005.

10. Червонная С.М. Искусство Татарии. М., 1987.

11. Шихсаидов А.Р. Эпиграфические памятники Дагестана X–XVII вв. как исторический источник. Москва, изд. «Наука». 1984

Перечень эпиграфических памятников Татарской Карагалый
в хронологическом порядке

№336

1829=1245 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта (беренче) зират = №336=А

(336 = А (ташның алгы ягы)).

Рафига бинте Ибраһим, мөәззин Сәйфелмөлек хәляле каберенә куелган таш, якынча, 1829 милади ел /1245 һиҗри сәнә.

Үлчәмнәре:10х32х60 см*. Материал – известьташ.

№337

1830=1246 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №337=А

Исмәгыйль бай бине Ибраһим мулла каберенә куелган таш, якынча, 1830 милади ел /1246 һиҗри сәнә.

№338

1830=1246 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №338=А

Габделләтыйф Габделкәрим угылы каберенә куелган таш, якынча, 1830 милади ел /1246 һиҗри сәнә.

№339

1830=1246 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №339=А

Габделгафур бине Габделгазиз каберенә куелган таш, якынча, 1830 милади ел /1246 һиҗри сәнә.

Алгы ягында (калку язулы):

مرحوم عبدُالغفور بن عبدالعزیز ۶۵ یاشنده ۱۸۳۰ نچی سنه

№340

Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №340=А

Хөснеҗәмал бинте Ихсан каберенә куелган таш (фрагмент), якынча, XIX гасыр башы.

№341

1831=1246-1247 = Оренбург шәһәре, өченче зират (сакланмаган) = №341=А

Мирза Фәиз мирза Йосыф Бохари каберенә куелган таш,

якынча, 1831 милади ел /1246 һижри сәнә.

№342

1831=1246-1247 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №342=А

Рәхмәтулла бине Габделхәлим каберенә куелган таш,

якынча, 1831 милади ел /1247 һижри сәнә.

Алгы ягында (калку язулы):

المرحوم المغفور رحمتوالله بن عبدالحاليم ٣٤ سنده ١٨٣١ سنه عنوارننک ١٢ نچی کنده

№343

1831=1246-1247 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №343=А

Әгаләмша бинте Җәүзәй каберенә куелган таш,

якынча, 1831 милади ел /1247 һижри сәнә.

Алгы ягында (калку язулы):

المرحومة المرقومة اعالمشه بنت جوزای ١٨٣١ سنه

№344

1831=1246-1247 = Башкортстан, Шәриф (Каршын-Шәриф) авылы, Кушнарин төбәге = №344=А

Габделкаһир бине мулла Сөләйман каберенә куелган таш,

якынча, 1831 милади ел /1247 һижри сәнә.

№345

1831=1246-1247 = Оренбург өлкәсе, Никитин (Рәдүд) авылы = №345=А

Ишмөхәммәд каберенә куелган таш,

якынча, 1831 милади ел /1247 һижри сәнә.

№346

1831=1246-1247 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират =

№346=А

Биби Зөһрә Исмәгыйль кызы каберенә куелган таш,

якынча, 1831 милади ел /1247 һиҗри сәнә.

Алгы ягында:

المرحومة المغفورة بيبى زهره اسماعيل قزى برجنده ثور وفات ١٨٣١ سنه ده

№347

1831-1832 =1247 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират =

№347=А

Исмәгыйль Уляй угылы каберенә куелган таш,

якынча, 1831 милади ел /1247 һиҗри сәнә.

№348

1831-1832 =1247 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират =

№348=А

Зөләйха бинте Фәйзулла каберенә куелган таш,

якынча, 1831-1832 милади ел /1247 һиҗри сәнә.

№349

1831-1832 =1247 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират =

№349=А

Биби Шәрифә Габделкәрим кызы каберенә куелган таш,

якынча, 1831-1832 милади ел /1247 һиҗри сәнә.

Алгы ягында: әл-мәрхүм әл-мөтәвәффия биби Шәрифә Габделкәрим

[кызы] … 1247 [сәнә] ….

№350

1831-1832 =1247 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират =

№350=А

Хаҗи Вәлиэддин бине Хәсән әл-Багдади каберенә куелган таш,

якынча, 1831-1832 милади ел /1247 һиҗри сәнә.

№351

1831-1832 =1247 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №351=А

Гайшә бинте Ягъкуб, Исхак хәляле каберенә куелган таш,

якынча, 1831-1832 милади ел /1247 һиҗри сәнә.

№352

1831-1832 =1247 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №352=А

Сәгыйдә Габдеррәшид кызы, Рәхмәтулла хәляле каберенә куелган таш,

якынча, 1831-1832 милади ел /1247 һиҗри сәнә.

№353

1832 =1248 = Башкортстан, Бүздәк төбәге, Шланлыкүл авылы = №353=А

Ишбулды Сыртлан угылы каберенә куелган таш,

якынча, 1832 милади ел /1248 һиҗри сәнә.

№354

1832 =1248 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №354=А

Мәхбүбә бинте Мөхәммәдьяр каберенә куелган таш,

якынча, 1832 милади ел /1248 һиҗри сәнә.

№355

1832 =1248 = Оренбург өлкәсе, Никитин (Рәдүд) авылы = №355=А

Хәлим-Җәүһәр бинте Колай, Ишмөхәммәд хәляле каберенә куелган таш,

якынча, 1832 милади ел /1248 һиҗри сәнә.

№356

1832 =1248 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №356=А

Халид Хамид угылы каберенә куелган таш,

якынча, 1832 милади ел /1248 һиҗри сәнә.

№357

1833 =1249 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №357=А

Биби Тайибә Әхмәд бай кызы каберенә куелган таш,

якынча, 1833 милади ел /1249 һиҗри сәнә.

№358

1833 =1249 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №358=А

Габеррахман Мөхәммәдьяр угылы каберенә куелган таш,

якынча, 1833 милади ел /1249 һиҗри сәнә.

№359

1833 =1249 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №359=А

Сахибҗәмал Бәхре-Рәхим кызы каберенә куелган таш,

якынча, 1833 милади ел /1249 һиҗри сәнә.

№360

1833 =1249 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №360=А

Казанлы Сөбханкол кызы Хәбибә каберенә куелган таш,

якынча, 1833 милади ел /1249 һиҗри сәнә.

Алгы ягында (калку язулы):

الخلّاق الباقی مرحومه حبيبه بنت سبحانقل نورالله تعالی مرقدهما قازان مولودی ... ٨٧ ياشنده وفات ١٨٣٣ سنه

№361

1833 =1249 = Оренбург өлкәсе, Никитин авылы = №361=А

Билхөббә Нәзир морза кызы каберенә куелган таш,

якынча, 1833 милади ел /1249 һиҗри сәнә.

№362

1833 =1249 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №362=А

Мулла Надир бине Габделвахид бине Габделкәрим, кабере билгесез, якынча, 1833 милади ел /1249 һиҗри сәнә.

№363

1834 =1250 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №363=А

Өммегөлсем бинте Мөхәммәд һәм Камәррух бинте Мөхәммәд каберләренә куелган таш, якынча, 1834 милади ел /1250 һиҗри сәнә.

Алгы ягында : **امكلثوم بنت محمد دلو برجنده ١٢٥٠ سنه وفات روحينه فاتحه**

№364

1834 =1250 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №364=А

Исмәгыйль бине Гобәйдулла каберенә куелган таш,

якынча, 1834 милади ел /1250 һижри сәнә.

№365

1834 =1250 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №365=А

Ишмөхәммәд бине Сөбханкол, Колмәт ишанның яраны каберенә куелган таш,

якынча, 1834 милади ел /1250 һижри сәнә.

№366

1834 =1250 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №366=А

Мөхәммәдйосыф Гомәр угылы каберенә куелган таш,

якынча, 1834 милади ел /1250 һижри сәнә.

№367

1834 =1250 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №367=А

Дамулла Мөхәммәдшаһ Мортаза угылы каберенә куелган таш,

якынча, 1834 милади ел /1250 һижри сәнә.

№368

1834 =1250 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №368=А

Батыршаһ Йосыф угылына каберенә куелган таш,

якынча, 1834 милади ел /1250 һижри сәнә.

№369

1834 =1250 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №369=А

Биби Зөһрә бинтеГабдеррәшид, Мөхәммәдшәриф хәляле каберенә куелган таш,

якынча, 1834 милади ел /1250 һижри сәнә.

№370

1834 =1250 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №370=А

Ясаул Гобәйдулла бине Кайсар каберенә куелган таш,

якынча, 1834 милади ел /1250 һижри сәнә.

№371

1835 =1251 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №371=А

Мөслимә мулла Гали кызы каберенә куелган таш,

якынча, 1835 милади ел /1251 һиҗри сәнә.

№372

1835 =1251 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №372=А

Нигъмәтулла Гобәйдулла угылы каберенә куелган таш,

якынча, 1835 милади ел /1251 һиҗри сәнә.

Алгы ягында (уйма язулы): **١٨٣٥ نچی یلده نعمت الله عبیدالله اوعلی**

№373

1835 =1251 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №373=А

Биби Гайшә мулла Мөхәммәдәмин кызы, Сәйфулла хәляле каберенә куелган таш,

якынча, 1835 милади ел /1251 һиҗри сәнә.

№374

1835 =1251 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №374=А

Рәхмәтулла бине мулла Рәфикъ каберенә куелган таш,

якынча, 1835 милади ел /1251 һиҗри сәнә.

№375

1835 =1251 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №375=А

Әлмөхәммәд Динмөхәммәд угылы каберенә куелган таш,

якынча, 1835 милади ел /1251 һиҗри сәнә.

№376

1836 =1252 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №376=А

Фатыйма бинте Гобәйдулла әл-Кирмәни каберенә куелган таш,

якынча, 1836 милади ел /1252 һиҗри сәнә.

№377

1836 =1252 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №377=А

Гобәйдә бинте Рәҗәб әс-Симети каберенә куелган таш,

якынча, 1836 милади ел /1252 һиҗри сәнә.

№378

1836 =1252 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №378=А

Биби Хөснеҗәмал бинте Хәсән каберенә куелган таш,

якынча, 1836 милади ел /1252 һиҗри сәнә.

№379

1837 =1253 = Башкортстан, Бүздәк районы, Ышланлыкүл авылы = №379=А

Мирвәфа Кормәкәй кызы каберенә куелган таш,

якынча, 1837 милади ел /1253 һиҗри сәнә.

№380

1837 =1253 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №380 =А

Ногман хәзрәт мулла Мәүлүд угылы каберенә куелган таш,

якынча, 1837 милади ел /1253 һиҗри сәнә.

Сул ягында (калку язулы): 1837 нче елда.

Уң ягында (калку язулы): мартның 12 нче көнендә.

№381

1837 =1253 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №381 =А

Биби Гөлгенә Гали кызы каберенә куелган таш,

якынча, 1837 милади ел /1253 һиҗри сәнә.

№382

1837 =1253 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №382=А

Наз-Нуш бинте Габдессәлям каберенә куелган таш,

якынча, 1837 милади ел /1253 һиҗри сәнә.

№383

1837 =1253 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №383=А

Бәшир бине Габдеррәшид каберенә куелган таш,

якынча, 1837 милади ел /1253 һиҗри сәнә.

Алгы ягында: **نورالله مرقد بشير بن عبدالرشيد ٥٢ ياشنده ١٨٣٧ يلده**

№384

1837 =1253 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №384=А

Габдессаттар бине Габделгаффар каберенә куелган таш,

якынча, 1837 милади ел /1253 һиҗри сәнә.

№385

1837 =1253 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №385=А

Биби Фатыйма бинте Мөхәммәд каберенә куелган таш,

якынча, 1837 милади ел /1253 һиҗри сәнә.

№386

1837 =1253 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №386=А

Мөхәммәдгали бине Мөхәммәдрәхим каберенә куелган таш,

якынча, 1837 милади ел /1253 һиҗри сәнә.

№387

1837 =1253 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №387=А

Мәхфуза Нигмәтулла мәнкүхәсе (хатыны) каберенә куелган таш,

якынча, 1837 милади ел /1253 һиҗри сәнә.

№388

1838 =1253 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №388=А

Биби Вәдига Гали кызы каберенә куелган таш,

якынча, 1838 милади ел /1254 һиҗри сәнә.

№389

1838 =1254 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №389=А

Биби Зөбәйдә бинте Мөрсәлим каберенә куелган таш,

якынча, 1838 милади ел /1254 һиҗри сәнә.

№390

1838 =1254 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №390=А

Ягъкуб бине Ихсан каберенә куелган таш,

якынча, 1838 милади ел /1254 һиҗри сәнә.

№391

1838 =1254 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №391=А

Рәхмәтулла бине Габделхалим каберенә куелган таш,

якынча, 1838 милади ел /1254 һиҗри сәнә.

№392

1838 =1254 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №392=А

Хәсән бине Халит каберенә куелган таш,

якынча, 1838 милади ел /1254 һиҗри сәнә.

№393

1838 =1254 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №393=А

Динмөхәммәд бине Сәлим әл-Каргалый каберенә куелган таш,

якынча, 1838 милади ел /1254 һиҗри сәнә.

Алгы ягында: **الخلاق الباقى مرقد المرحوم ... دينمحمد بن سلم القارعالى دارالبقا ... نور**

الله مرقد هما ١٨٣٨ سنه ٤٥ ياشنده موة

№394

1838 =1254 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №394=А

Рәҗәб бине Рәхмәтулла каберенә куелган таш,

якынча, 1838 милади ел /1254 һиҗри сәнә.

№395

1838 =1254 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №395=А

Мәдинә бинте Гомәр каберенә куелган таш,

якынча, 1838 милади ел /1254 һиҗри сәнә.

№396

1838 =1254 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №396=А

Мөхәммәдшәфигъ бине Хәбибулла каберенә куелган таш,

якынча, 1838 милади ел /1254 һиҗри сәнә.

№397

1838 =1254 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №397=А

Сәгъид Мортаза угылы каберенә куелган таш,

якынча, 1838 милади ел /1254 һиҗри сәнә.

№398

1838 =1254 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №398=А

Мулла Ибраһим бине мулла Габделвахид каберенә куелган таш,

якынча, 1838 милади ел /1254 һиҗри сәнә.

№399

1839 =1255 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №399=А

Мөхәммәдгали бине Ибраһим каберенә куелган таш,

якынча, 1839 милади ел /1255 һиҗри сәнә.

№400

1839 =1255 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №400=А

Биби Сара бинте Мортаза каберенә куелган таш,

якынча, 1839 милади ел /1255 һиҗри сәнә.

№401

1839 =1255 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №401=А

[Мөәззин Хәбибулла мулла Габдулла] каберенә куелган таш[22],

якынча, 1839 милади ел /1255 һиҗри сәнә.

Алгы ягында (калку язулы):

الحلاق الباقى	Әл-Хәллякъ әл-Бакый
اپک چپى اوعلى بنا قلغان طاش مسجدده	Әпик Чәпәй углы бина кылган таш мәсҗидтә
...مؤذن حبيب الله ملا عبدالله	… мөәззин Хәбибулла мулла Габдулла[23]
اوعلى وفات اولدى ٤٧ ياشنده	Углы вафат улды 47 яшендә
جدى نن ١٠ نچى كوننده الله تعالى عر	Җәдинең 10 нчы көнендә Аллаһу Тәгалә га-
يق رحمت ايلسون ... امين	Рикы рәхмәт әйләсен … амин
حير دعا اميد ايتوب ...	Хәер дога өмид итеб …
... ١٨٣٩	1839 …

[22] Җуелган һәм мүкләнгән бу эпиграфик ядкярнең язулары ачык-анык күренми, шул сәбәбле, текст фараз-чамалауларга гына нигезләнеп тәкъдим ителәдер. Бу ташъязманы (тагын Каргалыга баргач) яңадан эзләп табарга һәм икенче мәртәбә күздән кичереп җентекләп укып карарга кирәк.

[23] Мәрхүмнең исем-шәрифләре дөрес укылдымы икән?

№402

1839 =1255 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №402=А

Биби Заһидә бинте Мөхәрбәк, Мөхәммәдхәсән хәляле каберенә куелган таш,

якынча, 1839 милади ел /1255 һижри сәнә.

№403

1839 =1255 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №403=А

Мөхәммәдсадыйк бине Мөхәммәдхәсән каберенә куелган таш,

якынча, 1839 милади ел /1255 һижри сәнә.

№404

1840 =1256 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №404=А

Габдулла бине Мөхәммәдрәхим каберенә куелган таш,

якынча, 1840 милади ел /1256 һижри сәнә.

№405

1840 =1256 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №405=А

Мулла Мөхәммәд бине мулла Вәли-Мөхәммәд каберенә куелган таш,

якынча, 1840 милади ел /1256 һижри сәнә.

№406

1840 =1256 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №406=А

Гомәр бине Госман каберенә куелган таш,

якынча, 1840 милади ел /1256 һижри сәнә.

№407

1840 =1256 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №407=А

Биби Гаден бану Бәһаведдин кызы каберенә куелган таш,

якынча, 1840 милади ел /1256 һижри сәнә.

№408

1840 =1256 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №408=А

Хәлил бине Җиһәт каберенә куелган таш,

якынча, 1840 милади ел /1256 һижри сәнә.

№409

1840 =1256 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №409=А

Нигъмәтулла бине Гобәйдулла каберенә куелган таш,

якынча, 1840 милади ел /1256 һижри сәнә.

№410

1840 =1256 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №410=А

Салих бине Садыйк каберенә куелган таш,

якынча, 1840 милади ел /1256 һижри сәнә.

№411

1840 =1256 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №411=А

Госман бине Гали каберенә куелган таш,

якынча, 1840 милади ел /1256 һижри сәнә.

№412

1841 =1257 = Оренбург өлкәсе, Никитин авылы = №412=А

Ахунд Габделҗәлил бине Мөкәй каберенә куелган таш,

якынча, 1841 милади ел /1257 һижри сәнә.

№413

1841 =1257 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №413=А

Ишмөхәммәд Бикбау угылы каберенә куелган таш,

якынча, 1841 милади ел /1257 һижри сәнә.

№414

1841 =1257 = Башкортстан, Сәеткол авылы = №414=А

Мулла Габдүк бине Ибраһим каберенә куелган таш[24],

якынча, 1841 милади ел /1257 һижри сәнә.

№415

1841 =1257 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №415=А

---

[24] Эпитафия впервые введена в научный оборот Аккубековым Р.Ю. См.: Аккубеков Р.Ю.(Уфа). Эпитафийные памятники д.Саиткулово Кугарчинского района Республики Башкортостан. (Статья выполнена при финансовой поддержке РГНФ “Урал: история, экономика, культура” в рамках научно-исследовательского проекта “Формирование и традиционная культура юго-западной этнографической группы башкир”, №14-11-02019).

Мулла Габдессаттар бине Сөләйман каберенә куелган таш,
якынча, 1841 милади ел /1257 һиҗри сәнә. Ядкяр “чалмалы” сигез кырлы таш багана рәвешендә ясалган, һәр ягында да язулары бар.

№416

1841 =1257 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №416=А

Гали Габбас угылының кызы Хәйренниса каберенә куелган таш,
якынча, 1841 милади ел /1257 һиҗри сәнә.

№417

1841 =1257 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №417=А

Мөхәммәдйосыф Фазлый-Мөхәммәд угылы каберенә куелган таш,
якынча, 1841 милади ел /1257 һиҗри сәнә.

№418

1842 =1258 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №418=А

Әхмәр бине Мостафа каберенә куелган таш,
якынча, 1842 милади ел /1258 һиҗри сәнә.

№419

1842 =1258 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №419=А

Сәйфулла бине Әбүбәкер каберенә куелган таш,
якынча, 1842 милади ел /1258 һиҗри сәнә.

№420

1842 =1258 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №420=А

Мөхәммәдгазиз бине Гомәр каберенә куелган таш,
якынча, 1842 милади ел /1258 һиҗри сәнә.

№421

1842 =1258 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №421=А

Биби Хөснебәнат Габделвәли кызы, Рәхмәтулла хәляле каберенә куелган таш,
якынча, 1842 милади ел /1258 һиҗри сәнә.

№422

1842 =1258 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №422=А

Мөхәммәд бине Мөхәммәдгали каберенә куелган таш,

якынча, 1842 милади ел /1258 һиҗри сәнә.

№423

1843 =1259 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №423=А

Казанның Түбән Сасна Хәмидулла кызы биби Зөбәйдә каберенә куелган таш,

якынча, 1843 милади ел /1259 һиҗри сәнә.

№424

1843 =1259 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №424=А

Ярулла Мөхәммәдьяр угылы каберенә куелган таш,

якынча, 1843 милади ел /1259 һиҗри сәнә.

№425

1843 =1259 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №425=А

Габделхаликъ бине Мөхәммәдьяр каберенә куелган таш,

якынча, 1843 милади ел /1259 һиҗри сәнә.

№426

1843 =1259 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №426=А

Сәгыйд Хәсән угылы каберенә куелган таш,

якынча, 1843 милади ел /1259 һиҗри сәнә.

№427

1843 =1259 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №427=А

Фәрхиҗәмал бинте Мөхәммәдҗан, Хәбибулла хәляле каберенә куелган таш,

якынча, 1843 милади ел /1259 һиҗри сәнә.

№428

1843 =1259 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №428=А

Нәзыйфә бинте Рәхмәтулла каберенә куелган таш,

якынча, 1843 милади ел /1259 һиҗри сәнә.

№429

1843 =1259 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №429=А

Габдулла бине Габбас каберенә куелган таш,

якынча, 1843 милади ел /1259 һиҗри сәнә.

№430

1843 =1259 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №430=А

Нигъмәтулла бине Рәхмәтулла каберенә куелган таш,

якынча, 1843 милади ел /1259 һиҗри сәнә.

№431

1843 =1259 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №431=А

Биби Шәрифә Габдеррәхим кызы, Гобәйдулла каберенә куелган таш,

якынча, 1843 милади ел /1259 һиҗри сәнә.

№432

1843 =1259 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №432=А

Дамулла Гатаулла бине дамулла Габдеррахман каберенә куелган таш,

якынча, 1843 милади ел /1259 һиҗри сәнә.

№433

1843 =1259 = Башкортстан, Эстәрлебаш авылы = №433=А

Гыйсмәтулла бине Биктимер Тукаев каберенә куелган таш,

якынча, 1843 милади ел /1259 һиҗри сәнә.

№434

1844 =1260 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №434=А

Морза Габделмәҗид бине морза Габдеррәшид каберенә куелган таш,

якынча, 1844 милади ел /1260 һиҗри сәнә.

Алгы ягында: Морза Габделмәҗид морза Габдеррәшид углы вафат 1260 нчы йылда …

№435

1844 =1260 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №435=А

Биби Гайшә Хәсән кызы каберенә куелган таш,

якынча, 1844 милади ел /1260 һиҗри сәнә.

№436

1844 =1260 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №436=А

Хәдичә Мөхәммәдкәрим кызы, Мәхмүд хәляле каберенә куелган таш,
якынча, 1844 милади ел /1260 һиҗри сәнә.

№437

1844 =1260 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №437=А
Мөслимә Мөлек кызы, Исмәгыйль Уляев хатыны каберенә куелган таш,
якынча, 1844 милади ел /1260 һиҗри сәнә.

№438

1844 =1260 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №438=А
Яхъя бине Ягъкуб каберенә куелган таш,
якынча, 1844 милади ел /1260 һиҗри сәнә.

№439

1844 =1260 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №439=А
Бикмөхәммәд Бикбау угылы каберенә куелган таш,
якынча, 1844 милади ел /1260 һиҗри сәнә.

№440

1844 =1260 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №440=А
Әхинә Нәдир кызы каберенә куелган таш,
якынча, 1844 милади ел /1260 һиҗри сәнә.

№441

1844 =1260 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №441=А
Мөхәммәдшәриф бине Гобәйдулла каберенә куелган таш,
якынча, 1844 милади ел /1260 һиҗри сәнә.

№442

1844 =1260 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №442=А
Мөхәммәдхәсән ибне Рәхмәтулла каберенә куелган тамгалы таш,
якынча, 1844 милади ел /1260 һиҗри сәнә.

№443

1844 =1260 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №443=А

Хәмидә бинте Габделкәрим, Мөхәммәдгали хәляле каберенә куелган тамгалы таш,
якынча, 1844 милади ел /1260 һиҗри сәнә.
№444
1845 =1261 = Оренбург өлкәсе, Никитин авылы = №444=А
Ишан, хаҗи Шаһиәхмәд ибне Йосыф морза каберенә куелган таш,
якынча, 1845 милади ел /1261 һиҗри сәнә.
№445
1845 =1261 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №445=А
Мөхәммәдшәриф бине мулла Рафик әл-Каргалый каберенә куелган таш,
якынча, 1845 милади ел /1261 һиҗри сәнә.
№446
1845 =1261 = Башкортстан, Эстәрлебаш төбәге, Иске Калкаш авылы = №446=А
Шәех Каибкол Булатов каберенә куелган таш,
якынча, 1845 милади ел /1261 һиҗри сәнә.
№447
1845 =1261 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №447=А
Габделҗәмил Габдеррәшид угылы каберенә куелган таш,
якынча, 1845 милади ел /1261 һиҗри сәнә.
№448
1845 =1261 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №448=А
Мөхәммәдгали Бикмөхәммәд угылы каберенә куелган таш,
якынча, 1845 милади ел /1261 һиҗри сәнә.
№449
1845 =1261 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №449=А
Хәдичә бинте Хөсәен каберенә куелган таш,
якынча, 1845 милади ел /1261 һиҗри сәнә.
№450

1845 =1261 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №450=А

Мөхәммәдгали бине Габдессәлям каберенә куелган таш,

якынча, 1845 милади ел /1261 һижри сәнә.

№451

1845 =1261 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №451=А

Заит бине Бохарлык, сәүдәгәр Закирҗан кәрванбаш угылы каберенә куелган таш,

якынча, 1845 милади ел /1261 һижри сәнә.

№452

1846 =1262 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №452=А

Гайнеҗәмал Мөхәммәдәмин кызы каберенә куелган таш,

якынча, 1846 милади ел /1262 һижри сәнә.

№453

1846 =1262 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №453=А

Биби Газизә бинте Габденнасыйр каберенә куелган таш,

якынча, 1846 милади ел /1262 һижри сәнә.

Алгы ягында (калку язулы): **المرحومة بيبى عزيزه بنت عبد الناصر وفات ٢٣ ياشنده دلوننک ٢٧ ١٨٤۶ يلده**

№454

1846 =1262 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №454=А

Биби Фәрхиҗәмал бинте Мифтахеддин каберенә куелган таш,

якынча, 1846 милади ел /1262 һижри сәнә.

Алгы ягында (калку язулы): **المرحومة المغفورة بى بى فرح جمال بنت مفتاح الدين ٥٨ سنده تاريخ روميه ١٨٤۶ سنده نور الله ضحَعَدُ**

№455

1846 =1262 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №455=А

Нәфисә бинте Насыйха, мулла Габделхәким хатыны каберенә куелган таш,

якынча, 1846 милади ел /1262 һижри сәнә.

№456

1846 =1262 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №456=А

Биби Хафиза Әбүбәкер кызы, Сәйфулла хәляле каберенә куелган таш,

якынча, 1846 милади ел /1262 һиҗри сәнә.

№457

1846 =1262 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №457=А

Биби Газизә бинте Ибраһим, Гобәйдулла хатыны каберенә куелган таш,

якынча, 1846 милади ел /1262 һиҗри сәнә.

№458

1846 =1262 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №458=А

Биби Фатыйма бинте Зәйнелгабеддин каберенә куелган таш,

якынча, 1846 милади ел /1262 һиҗри сәнә.

№459

1846 =1262 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №459=А

Талибел-галим мулла Гатаулла бине мулла Ягъкуб, (Чоран буеның Кылкыман авылы кешесе) каберенә куелган таш,

якынча, 1846 милади ел /1262 һиҗри сәнә.

№460

1846 =1262 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №460=А

Габделмәннаф бине Габдессәлям каберенә куелган таш,

якынча, 1846 милади ел /1262 һиҗри сәнә.

№461

1847 =1263 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №461=А

Фәрхисәрвәр Гөл-Газизә кызы каберенә куелган таш,

якынча, 1847 милади ел /1263 һиҗри сәнә.

№462

1847 =1263 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №462=А

Талибел-галим Мөхәммәдбакый бине Гыйсмәтулла каберенә куелган таш,

якынча, 1847 милади ел /1263 һиҗри сәнә.

№463

1847 =1263 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №463=А

Зөләйха Хәлил кызы, Госман хәзрәт хәляле каберенә куелган таш,

якынча, 1847 милади ел /1263 һиҗри сәнә.

№464

1847 =1263 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №464=А

Сахибҗәмал Шәмгун кызы каберенә куелган таш,

якынча, 1847 милади ел /1263 һиҗри сәнә.

№465

1847 =1263 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №465=А

Хөсәен бине Монасыйб каберенә куелган таш,

якынча, 1847 милади ел /1263 һиҗри сәнә.

№466

1847 =1263 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №466=А

Биби Шәрифә Төхфәтулла кызы каберенә куелган таш,

якынча, 1847 милади ел /1263 һиҗри сәнә.

№467

1848 =1264 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №467=А

Госман бине Гали каберенә куелган таш,

якынча, 1848 милади ел /1264 һиҗри сәнә.

№468

1848 =1264 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №468=А

Мулла Мозаффар бине Вәлид каберенә куелган таш, 45 яшендә вафат;

1848 милади ел /1264 һиҗри сәнә.

№469

1848 =1264 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №469=А

Шәех Хәммад әл-хәзрәт бине дамулла Гайса каберенә куелган таш, 40 яшендә вафат; 1848 милади ел /1264 һиҗри сәнә.

№470

1848 =1264 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №470=А

Мәхбүбә-Җәмал каберенә куелган таш,

якынча, 1848 милади ел /1264 һиҗри сәнә.

№471

1848 =1264 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №471=А

Биби Хәнифә биби Хәмидә кызы, Ишмөхәммәд Бикбау хатыны каберенә куелган таш, якынча, 1848 милади ел /1264 һиҗри сәнә.

№472

1848 =1264 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №472=А

Биби Ләтыйфә Хөсәен кызы, Мостафа мөәззин хатыны каберенә куелган таш, якынча, 1848 милади ел /1264 һиҗри сәнә.

№473

1848 =1264 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №473=А

Әбү Бәкер ибне Нәдер каберенә куелган таш, якынча, 1848 милади ел /1264 һиҗри сәнә.

№474

1848 =1264 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №474=А

Зәкәрия Йосыф угылы каберенә куелган таш, якынча, 1848 милади ел /1264 һиҗри сәнә.

№475

1848 =1264 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №475=А

Хәйеренниса Вәлит кызы, Гатаулла җәмәгате каберенә куелган таш, якынча, 1848 милади ел /1264 һиҗри сәнә.

№476

1848 =1264 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №476=А

Габид бине Валид каберенә куелган таш, якынча, 1848 милади ел /1264 һиҗри сәнә.

№477

1848 =1264 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №477=А

Биби Зөхрә Муса кызы, Рәхмәтулла Заитов тхәляле каберенә куелган таш, якынча, 1848 милади ел /1264 һиҗри сәнә.

№478

1848 =1264 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №478=А

Дим буеның Кунаккол авылының хаҗи Хөсәен бине Ярмөхәммәд каберенә куелган таш, якынча, 1848 милади ел /1264 һиҗри сәнә.

№479

1849 =1265 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №479=А

Биби Шәрифә бинте Гайшә, Ибраһим хәляле каберенә куелган таш, якынча, 1849 милади ел /1265 һиҗри сәнә.

№480

1850 =1266 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №480=А

Мөхәммәдшәриф бине Мөхәммәдәмин каберенә куелган таш, якынча, 1850 милади ел /1266 һиҗри сәнә.

№481

1850 =1266 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №481=А

Ваһибә Габдүш кызы, Рәхмәтулла хәляле каберенә куелган таш, якынча, 1850 милади ел /1266 һиҗри сәнә.

№482

1851 =1267 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №482=А

Шәһер-бану Габделвәһһаб хәляле каберенә куелган таш, якынча, 1851 милади ел /1267 һиҗри сәнә.

№483

1851 =1267 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №483=А

Биби Сахибҗәмал Гобәйдулла кызы каберенә куелган таш, якынча, 1851 милади ел /1267 һиҗри сәнә. Сул ягында (калку язулы):

Дөнья эчрә гәр Сөләйман җаһи улына нәсыйб

Ахры мәгъзул улдыгын кабрә гәр сәер сәнә гариб.

Уң ягында (калку язулы):

Бу көн вәгъдәм тәмам улды, ирешде әмре Раббани.

Кә тәслим әйләдем Хакга, әманәт вирелән җани.

№484

1851 =1267 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №484=А

Хәйрулла Фатихулла угылы каберенә куелган таш, якынча, 1851 милади ел /1267 һиҗри сәнә.

Сул ягында: Дөнья эчрә гәр Сөләйман җаһи уладыр нәсыйб

Ахры мәгъзүл улыб кабре гәр сәере сән гариб.

№485

1851 =1267 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №485=А

Мөхәммәдзариф Корбанбакый угылы каберенә куелган таш, якынча, 1851 милади ел /1267 һиҗри сәнә.

№486

1851 =1267 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №486=А

Ибраһим бине Сәгъид каберенә куелган таш, якынча, 1851 милади ел /1267 һиҗри сәнә.

№487

1851 =1267 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №487=А

Биби Хөснежәмал Габдеррахман кызы каберенә куелган таш, якынча, 1851 милади ел /1267 һиҗри сәнә. Алгы ягында: **المرحومت المغفورت ببی حسنی جمال عبدالرحمن قزی وفات بولدی ٤... ١٨٥١ سنه ...**

№488

1851 =1267 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №488=А

Мөхәммәдгали бине Хәбибулла каберенә куелган таш, якынча, 1851 милади ел /1267 һиҗри сәнә.

№489

1851 =1267 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №489=А

Габделвәһһаб Биктимер угылы каберенә куелган таш, якынча, 1851 милади ел /1267 һиҗри сәнә.

№490

1852 =1268 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №490=А

Мөхәммәдшәриф Габдеррахман угылы каберенә куелган таш, якынча, 1852 милади ел /1268 һиҗри сәнә.

№491

1852 =1268 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №491=А

Биби Сәрвиҗәмал Мөхәммәдгали кызы каберенә куелган таш, якынча, 1852 милади ел /1268 һиҗри сәнә. Алгы ягында (калку язулы): әл-Хәллякъ әл-Бакый мәрхүмә биби Сәрвиҗәмал бинте Мөхәммәдгали, Исхак хәляле 50 яшендә хәмәлнең 24 нче 1852 нче сәнә.

№492

1852 =1268 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №492=А

Мөхәммәдяр бине Акмөхәммәд бине Муса Кирмәни каберенә куелган таш, якынча, 1852 милади ел /1268 һиҗри сәнә. Алгы ягында (калку язулы):
محمديار بن اق محمد بن موسى مرحوم كيرمانى ٧٥ ياشنده ١٨٥٢

№493

1852 =1268 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №493=А

Габдеррахман бине Исмәгыйль каберенә куелган таш, якынча, 1852 милади ел /1268 һиҗри сәнә.

№494

1852 =1268 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №494=А

Мөәззин Әхмәдеддин шәех Ногман хәзрәт угылы каберенә куелган таш, якынча, 1852 милади ел /1268 һиҗри сәнә.

№495

1852 =1268 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №495=А

Биби Нәфисә Мөхәммәдхәнәфия кызы каберенә куелган таш, якынча, 1852 милади ел /1268 һиҗри сәнә.

№496

1852 =1268 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №496=А

БибиЛәтыйфа Әлкяш кызы, Габдеррәфикъ хәляле каберенә куелган таш, якынча, 1852 милади ел /1268 һиҗри сәнә.

№497

1852 =1268 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №497=А

Мөхәммәдсадыйк Мөхәммәдрәхим угылы каберенә куелган таш, якынча, 1852 милади ел /1268 һиҗри сәнә.

№498

1853 =1269 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №498=А

Нигъмәтшаһ бине Мөхәммәдшаһ каберенә куелган таш, якынча, 1853 милади ел /1269 һиҗри сәнә. Кятиб – Мөхәммәд.

№499

1853 =1269 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №499=А

Биби Газизә бинте Мәхмүд каберенә куелган таш, якынча, 1853 милади ел /1269 һиҗри сәнә. Алгы ягында: мәрхүмә биби Газизә бинте Мәхмүд, Гыйлемҗан бине Морза-Газыйм [җәмәгате] вафат 21 яшендә 1853 ел җәүза …

№500

1853 =1269 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №500=А

Биби Сабира Мөхәммәдсадыйк кызы каберенә куелган таш, якынча, 1853 милади ел /1269 һиҗри сәнә. Алгы ягында: Мөхәммәдсадыйк Мөхәммәдҗан угылының кызы биби Сабира сәвернең … вафат 15 яшендә 1853 елда

№501

1853 =1269 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №501=А

Мостафа бине Әхмәд әл-Каргалый каберенә куелган таш, якынча, 1853 милади ел /1269 һиҗри сәнә. Кятиб – Мөхәммәд.

№502

1853 =1269 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №502=А

Гайшә мулла Хәйрулла кызы каберенә куелган таш, якынча, 1853 милади ел /1269 һиҗри сәнә.

№503

1853 =1269 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №503=А

Сөләйман бине мулла Хәйрулла каберенә куелган таш, якынча, 1853 милади ел /1269 һиҗри сәнә.

№504

1853 =1269 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №504=А

Рәхимә Гобәйдулла кызы каберенә куелган таш, якынча, 1853 милади ел /1269 һиҗри сәнә.

№505

1853 =1269 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №505=А

Бохарлык морза Газыйм морза Гариб угылы каберенә куелган таш, якынча, 1853 милади ел /1269 һиҗри сәнә.

№506

1853 =1269 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №506=А

Биби Заһидә Исмәгыйль кызы каберенә куелган таш, якынча, 1853 милади ел /1269 һиҗри сәнә.

№507

1854 =1270 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №507=А

Миһербан Мөхәммәдгали кызы, Габдеррахман мәхзүм хатыны каберенә куелган таш, якынча, 1854 милади ел /1270 һиҗри сәнә.

№508

1854 =1270 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №508=А

Мөхәммәдбакый [Мәхмүд] угылы каберенә куелган таш, якынча, 1854 милади ел /1270 һиҗри сәнә.

№509

1854 =1270 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №509=А

Биби Һәдия мулла Мотаһһәр кызы каберенә куелган таш, якынча, 1854 милади ел /1270 һиҗри сәнә.

№510

1854 =1270 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №510=А

Биби Ләтыйфә бинте Әхмәдбай, Габдулла хәляле каберенә куелган таш, якынча, 1854 милади ел /1270 һиҗри сәнә.

№511

1854 =1270 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №511=А

Габдулла Разыйк угылы каберенә куелган таш, якынча, 1854 милади ел /1270 һиҗри сәнә.

№512

1854 =1270 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №512=А

Мулла Мотаһһәр бине мулла Мозаффар әл-хаҗи каберенә куелган таш, якынча, 1854 милади ел /1270 һиҗри сәнә.

№513

1854 =1270 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №513=А

Гобәйдулла Рәфикъ угылы каберенә куелган таш, якынча, 1854 милади ел /1270 һиҗри сәнә. Алгы ягында (калку язулы):

المرحوم المغفور عبید الله رفیق اوعلی وفات بولدی ٨١ یَشنده ١٨٥٤ یلده مارط نک ١٦ کونده

№514

1854 =1270 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №514=А

Хәйрулла Мәүлүт ахун угылы каберенә куелган таш, якынча, 1854 милади ел /1270 һиҗри сәнә. Алгы ягында (калку язулы): **الخلاق الباقی مرحوم خیرالله مولوت احون ا وعلی ٤٧ ده ١٨٥٤ یل بقایه کوچدی**

Уң ягында: **مشکل ىرون اصان قیل سن**

Сул ягында: **قبری بر نور بولسن امین**

№515

1854 =1270 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №515=А

Госман бине Габделвәһһаб Ишимов каберенә куелган таш, якынча, 1854 милади ел /1270 һиҗри сәнә.

№516

1854 =1270 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №516=А

Биби-Ай Фәрхиҗиһан кызы каберенә куелган таш, якынча, 1854 милади ел /1270 һиҗри сәнә.

№517

1854 =1270 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №517=А

Биби Мөхүбҗәмал Габдессәлям кызы каберенә куелган тамгалы таш, якынча, 1854 милади ел /1270 һиҗри сәнә.

№518

1854 =1270 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №518=А

Биби Мәрзыя Рәхимбай кызы каберенә куелган таш, якынча, 1854 милади ел /1270 һиҗри сәнә.

№519

1854 =1270 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №519=А

Мулла Гомәр мулла Габделвәһһаб угылы каберенә куелган таш, якынча, 1854 милади ел /1270 һиҗри сәнә.

Уң ягында: йа вакыйфән би-кабри мөтәфәккирән би-әмри

Сул ягында: бил-әмси күнтү мисликә гадән тәсайир мисли

№520

1854 =1270 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №520=А

Әхмәдшаһ Вәлишаһ угылы каберенә куелган таш, якынча, 1854 милади ел /1270 һиҗри сәнә.

№521

1855 =1271 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №521=А

Биби Хәбибҗәмал ташчы Мөлек хәляле каберенә куелган таш, якынча, 1855 милади ел /1271 һиҗри сәнә.

№522

1855 =1271 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №522=А

Гыйсмәтулла Кайсаров каберенә куелган таш, якынча, 1855 милади ел /1271 һиҗри сәнә.

Алгы ягында: **مرقد مرحوم عصمت الله ابن عبيد الله قيصروف نور الله مرقده ٧٠ ياشنده ١٨٥٥ سنه دلوده**

№523

1855 =1271 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №523=А

Биби Нәфисәгә бәйле ташъязма, якынча, 1855 милади ел /1271 һиҗри сәнә.
Алгы ягында (калку язулы): биби Нәфисә мулла Сафиулла кызы әнкәсе Мөхүбә 45 яшендә вафат

Уң ягында (уйма язулы): 1855 нче елда.

№524

1855 =1271 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №524=А

Мөхәммәд бине Ибраһим әл-Хәялый каберенә куелган таш, якынча, 1855 милади ел /1271 һиҗри сәнә.

Төньякка караган өлешендә (калку язулы): Мәхмүд бине Мөхәммәд Хәялин нәүвәрә мәркадиһә 1859 сәнә гакрәб 31 ндә вафат.

Ташның кабыргасында (калку язулы): Габделкәрим бине Ибраһим Хәялый нәүвәрә Аллаһү мәркадиһә 1860 сәнәдә сәвер 28 ндә вафат.

№525

1855 =1271 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №525=А

Биби Газизә Мөхәммәдхәнәфи кызы каберенә куелган таш, якынча, 1855 милади ел /1271 һиҗри сәнә.

№526

1855 =1271 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №526=А

Госман Хәбибулла угылы каберенә куелган таш, якынча, 1855 милади ел /1271 һиҗри сәнә.

№527

1855 =1271 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №527=А

Гатаулла Мәхмүд угылы [ибне Бәрәви] Ханкирмәни каберенә куелган таш, якынча, 1855 милади ел /1271 һиҗри сәнә.

№528

1855 =1271 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №528=А

Биби Гөлҗиһан Мөхәммәдшаһ кызы, Хәлилулла хәляле каберенә куелган таш, якынча, 1855 милади ел /1271 һиҗри сәнә.

№529

1855 =1271 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №529=А

Биби Фатыйма бинте Габделхаликъ, Мөхәммәд хәляле каберенә куелган таш, якынча, 1855 милади ел /1271 һиҗри сәнә.

№530

1855 =1271 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №530=А

Нигъмәтулла бине Ягъкуб каберенә куелган таш, якынча, 1855 милади ел /1271 һиҗри сәнә.

№531

1855 =1271 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №531=А

Габденнасыйр Әхмәр угылы каберенә куелган таш, якынча, 1855 милади ел /1271 һиҗри сәнә.

№532

1855 =1271 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №532=А

Мөхәммәдрәхим Зәбир угылы каберенә куелган таш, якынча, 1855 милади ел /1271 һиҗри сәнә.

№533

1855 =1271 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №533=А

Рәхмәтулла бине Әхмәр каберенә куелган таш, якынча, 1855 милади ел /1271 һиҗри сәнә.

№534

1855 =1271 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №534=А

Хәбибулла бине Гадел каберенә куелган таш, якынча, 1855 милади ел /1271 һиҗри сәнә.

№535

1855 =1271 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №535=А

Мөхәммәдгали бине Рәхмәтулла каберенә куелган таш, якынча, 1855 милади ел /1271 һиҗри сәнә.

№536

1855 =1271 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №536=А

Фатыйма Хәмид кызы каберенә куелган таш, якынча, 1855 милади ел /1271 һиҗри сәнә.

Алгы ягында (калку язулы): мәрхүмә Фатыйма Хәмид кызы, Мөхәммәдшаһ хәляле вафат 55 яшендә 1855 елда …

№537

1856 =1272 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №537=А

Биби Хәйрелбәнат мулла Габдессаттар кызы, Мөхәммәдшәриф хәляле каберенә куелган таш, якынча, 1856 милади ел /1272 һиҗри сәнә.

№538

1856 =1272 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №538=A

Ләтыйфулла бине Мостафа каберенә куелган таш, якынча, 1856 милади ел /1272 һиҗри сәнә.

№539

1856 =1272 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №539=A

Биби Хәдичә мулла Мөхәммәдәмин кызы каберенә куелган таш, якынча, 1856 милади ел /1272 һиҗри сәнә.

№540

1856 =1272 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №540=A

Мөхәммәдгали бине Салих каберенә куелган таш, якынча, 1856 милади ел /1272 һиҗри сәнә.

№541

1856 =1272 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №541=A

Габделләтыйф бине Габдессаттар каберенә куелган таш, якынча, 1856 милади ел /1272 һиҗри сәнә. Уң ягында: ۶۴ یاشنده ۱۸۵۶ یلده

Сул ягында: سنتابرننک ۷ نچی یومنده

№542

1856 =1272 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №542=A

Биби Хәдичә бинте Мөхәммәдшаһ, Ибраһим бине Төхфәтулла хәляле каберенә куелган таш, якынча, 1856 милади ел /1272 һиҗри сәнә.

№543

1856 =1272 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №543=A

Муса бине Мостафа каберенә куелган таш, якынча, 1856 милади ел /1272 һиҗри сәнә.

№544

1856 =1272 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №544=A

Ширин бану Исхак кызы, Бохарлык мирза Бәһрам хәляле каберенә куелган таш, якынча, 1856 милади ел /1272 һиҗри сәнә.

№545

1856 =1272 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №545=А

Гобәйдулла Мәхмүд угылы каберенә куелган таш, якынча, 1856 милади ел /1272 һиҗри сәнә.

№546

1856 =1272 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №546=А

Биби Хөснижәмал Мөхәммәдсадыйк кызы каберенә куелган таш, якынча, 1856 милади ел /1272 һиҗри сәнә. Алгы ягында (калку язулы): әл-мәрхүмәт биби Хөснижәмал бинте Мөхәммәдсадыйк вафат 19 яшендә августның [23 ндә якшәнбе көн] 1856 сәнә.

№547

1857 =1273 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №547=А

Биби Гөлҗәмал бинте мулла Ибраһим, Гобәйдулла хатыны каберенә куелган таш, якынча, 1857 милади ел /1273 һиҗри сәнә.

№548

1857 =1273 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №548=А

Исхак бине Хәлил каберенә куелган таш, якынча, 1857 милади ел /1273 һиҗри сәнә.

№549

1857 =1273 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №549=А

Биби Зөхрә бинте Мәхмүд һәм Габдессәлям нәбирәсе Әбүлмәлих Әбүлфәиз угылы   каберенә куелган таш, якынча, 1857 милади ел /1273 һиҗри сәнә. Арткы ягында (калку язулы): **الخلاق الباقی زماننده استاد کل احون عبدالسلام نبیرسی ابوالملح ابوالفیض اوعلی وفات ٨٥ یاشنده ١٨٤٩**

№550

1857 =1273 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №550=А

Биби Шәрифә, Мөхәммәд мулла Гомәр угылы хатыны каберенә куелган таш, якынча, 1857 милади ел /1273 һиҗри сәнә. Ташның кабыргаларындагы язу:

Ходa йа бәрин тәрбии намдар, бифазыйләт ба-ран рәхмәт бәбар.

№551

1857 =1273 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №551=А

Габдеррахман Гали угылы каберенә куелган таш, якынча, 1857 милади ел /1273 һиҗри сәнә.

№552

1858 =1274 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №552=А

Биби Маһисәрвәр мулла Мөхәммәдсалих кызы каберенә куелган таш, якынча, 1858 милади ел /1274 һиҗри сәнә.

№553

1858 =1274 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №553=А

[Биби Рабига Габделхаликъ бай кызы], Мөхәммәдгали җәмәгате каберенә куелган таш, якынча, 1858 милади ел /1274 һиҗри сәнә.

№554

1858 =1274 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №554=А

Биби Гөлҗәмал бинте Мәкъсуд каберенә куелган таш, якынча, 1858 милади ел /1274 һиҗри сәнә.

№555

1858 =1274 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №555=А

Габделхаликъ бине Йосыф каберенә куелган таш, якынча, 1858 милади ел /1274 һиҗри сәнә.

№556

1858 =1274 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №556=А

Мулла Әхмәд мәхзүм ибне мулла Мөхәммәдәмин каберенә куелган таш, якынча, 1858 милади ел /1274 һиҗри сәнә.

№557

1858 =1274 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №557=А

Биби Маһруй мулла Хәйрулла кызы каберенә куелган таш, якынча, 1858 милади ел /1274 һиҗри сәнә.

№558

1858 =1274 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №558=А

Һибәтулла Мөхәммәд угылы каберенә куелган таш, якынча, 1858 милади ел /1274 һиҗри сәнә. Алгы ягында: **مرحوم هبَةَ الله بن محمد ٦٨ یاشنده برج ... ١٨٥٨ سنه**

№559

1858 =1274 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №559=А

Габделвәһһаб Гаид угылы каберенә куелган таш, якынча, 1858 милади ел /1274 һиҗри сәнә. Алгы ягында (калку язулы): әл-мәрхүм әл-мәгъфүр Габделвәһһаб Гаид углы 70 яшендә вафат

Уң ягында: 1858 нче сәнә.

№560

1858 =1274 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №560=А

Ахунд мулла Мөхәммәдвәли бине Рәхимкол әл-Уфаи каберенә куелган таш, якынча, 1858 милади ел /1274 һиҗри сәнә. Сул ягында: بونى باقب اوقياندان ...

Уң ягында: شاد ايده سوره ...

№561

1858 =1274 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №561=А

Кәмаледдин купец Баһаведдин угылы Газизов каберенә куелган таш, якынча, 1858 милади ел /1274 һиҗри сәнә.

№562

1858 =1274 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №562=А

Дамулла Габделхәким бине Габдеррәхим каберенә куелган таш, якынча, 1858 милади ел /1274 һиҗри сәнә. Сул ягында: ١٨٥٨ نچى يل

Уң ягында: مارت نک ٢٢ ده

№563

1859 =1275 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №563=А

Биби Фатыйма бинте Гобәйдулла Заитов каберенә куелган таш, якынча, 1859 милади ел /1275 һиҗри сәнә.

№564

1859 =1275 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №564=А

Биби Гайшә Әхмәд кызы, Габдессәлям хәляле каберенә куелган таш, якынча, 1859 милади ел /1275 һиҗри сәнә.

№565

1859 =1275 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №565=А

Биби Фатыйма Мөхәммәд[рәхим, Ләтыйф хәляле] каберенә куелган таш, якынча, 1859 милади ел /1275 һиҗри сәнә.

№566

1859 =1275 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №566=А

Биби Хәдичә (1814-1859) Мөхәммәдшәриф каберенә куелган таш, якынча, 1859 милади ел /1275 һиҗри сәнә.

№567

1859 =1275 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №567=А

Мәхмүд, Мөхәммәд һәм Габделкәрим Хәялиннар каберенә куелган таш, якынча, 1859 милади ел /1275 һиҗри сәнә.

№568

1859 =1275 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №568=А

Мөхәммәдшәриф бине Гомәр каберенә куелган таш, якынча, 1859 милади ел /1275 һиҗри сәнә. Алгы ягында: الخلاق الباقی محمد شریف بن عمر ٢٣ یاشنده بقایه کوچدی ١٨٥٩ سنه عنوارنک ١٧ سنده روحنه فاتحه

№569

1859 =1275 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №569=А

Габдеррахман каберенә куелган таш, якынча, 1859 милади ел /1275 һиҗри сәнә. Алгы ягында: لا اله الا الله محمد رسول الله ... عبد الرحمن اوعلی عبد الکر ... وفات بولدی ٧١ یاشنده ١٨٥٩ یلده

№570

1859 =1275 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №570=А

Биби Хәдичә Мөхәммәд кызы каберенә куелган таш, якынча, 1859 милади ел /1275 һиҗри сәнә. Алгы ягында: المرحومت المدفونة ببی حدیچه محمد قزی ٢٨ یاشنده ١٨٥٩ نچی ده شوالده

№571

1850-1860 =1267-1276 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №571=А

Кырым тайфәсенең Мөхәммәдкәрим Мөхәммәдъяр угылы каберенә куелган тамгалы таш, якынча, 1850-1860 нчы еллар арасы.

№572

1850-1860 =1267-1276 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират =

№572=А

Шәргъдастан бинте Хәсән каберенә куелган таш, 1850-1860 нчы еллар арасы.

Алгы ягында (калку язулы): المتوفية المغفورة شرع دستان بنت حسن ٧٧ ياشنده ١٨٥٩ سنه ده و فى شهر ذوالقعده روحنه فاتحه امين

№573

1850-1860 =1267-1276 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират =

№573=А

Биби Миһерай Бохарлык Габдеррәшид кызы каберенә куелган таш, 1850-1860 нчы еллар арасы.

№574

1850-1860 =1267-1276 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират =

№574=А

Биби Мәрьям бинте Мөхәммәдшәриф каберенә куелган таш, 1850-1860 нчы еллар арасы.

№575

1850-1860 =1267-1276 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират =

№575=А

каберенә куелган таш, 1850-1860 нчы еллар арасы.

№576

1850-1860 =1267-1276 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират =

№576=А

Кемгә һәм кайчан куелганлыгы мәгълүм булмаган тамгалы кабер ташы.

№577

Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират = №577

Хәйрулла Мәүлүд ахунд угылы каберенә куелган ташның күренеше, (1854 елдагы ядкяр).

Кайбер кабер ташларының баш өстендә савыт кебек уеп чокыр ясалган. Ул ни өчен кирәк булды икән?

1.Яңгыр суы җыелып торсын өчен. Күктәге очып баручы кошларга, кабер ташына кунып-тукталып, су эчеп һәм ял итеп китәр өчен. (Ышанулар буенча:кошлар сайравы мәрхүмнәрнең рухына дога кылу рәвешендә кабул ителгән).

2.Дога укучылар өчен, мәрхүмнәрнең якын туганнары тарафыннан, хәер акчасы шушы “савыт”ка салып калдырылгандыр. (1950-1970 еллардагы Каргалы авылының кайбер малай-шалайлары кинофильм карарга акчалары булмаса, каберстанга барып, хәергә дип тәгаенләнгән тиенлекләрне җыеп, клубка керү өчен билетлык акча хәстәрләгәннәр).

№578

1850-1860 =1267-1276 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират =

№578=А

Кемгә һәм кайчан куелганлыгы мәгълүм булмаган тамгалы кабер ташы.

№579

1850-1860 =1267-1276 = Оренбург өлкәсе, Каргалы авылы, Урта зират =

№579=А

Мөслимә каберенә куелган таш, кайчан куелганлыгы мәгълүм түгел.

Алгы ягында: موسلمه

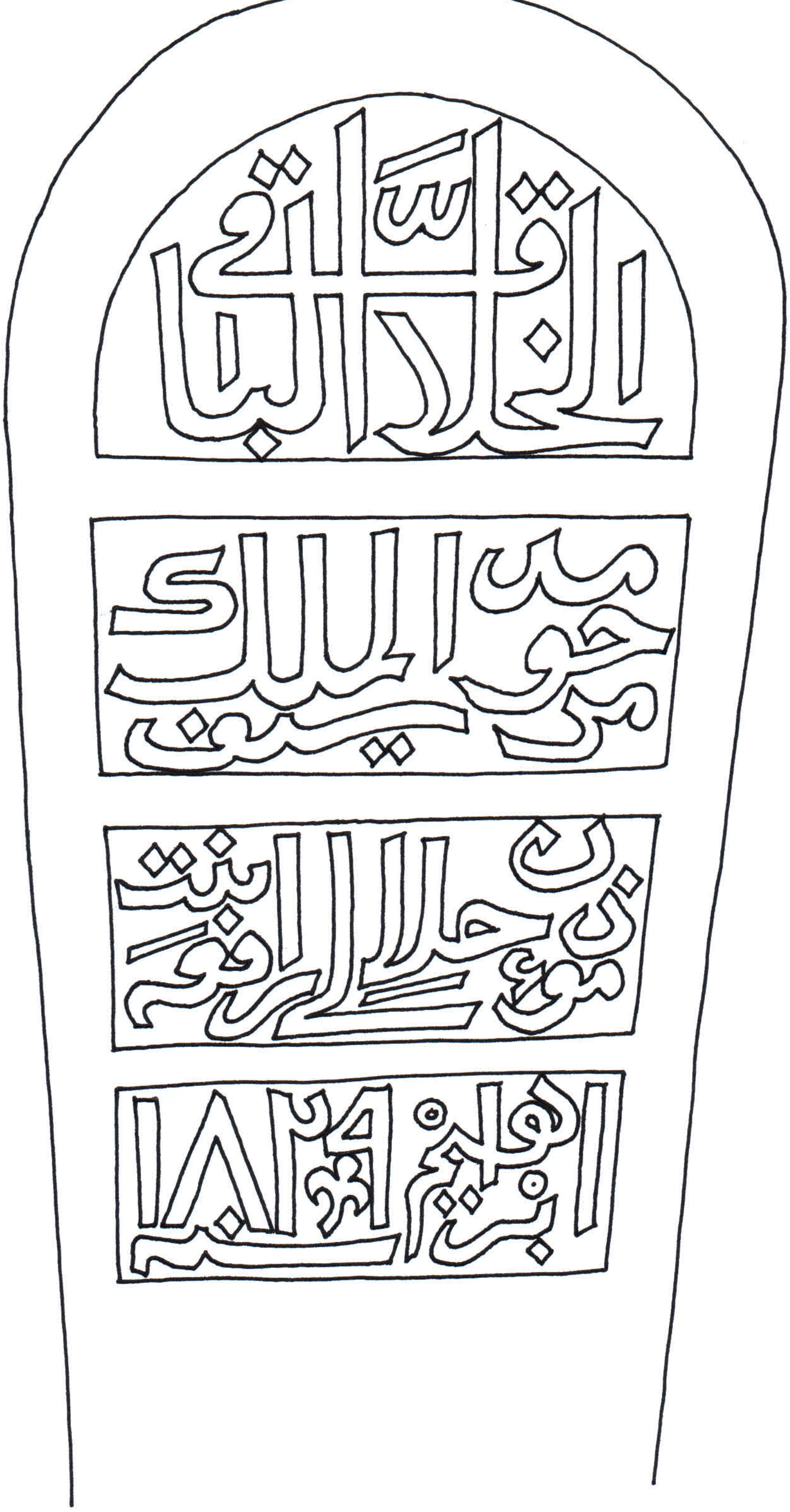

336=A

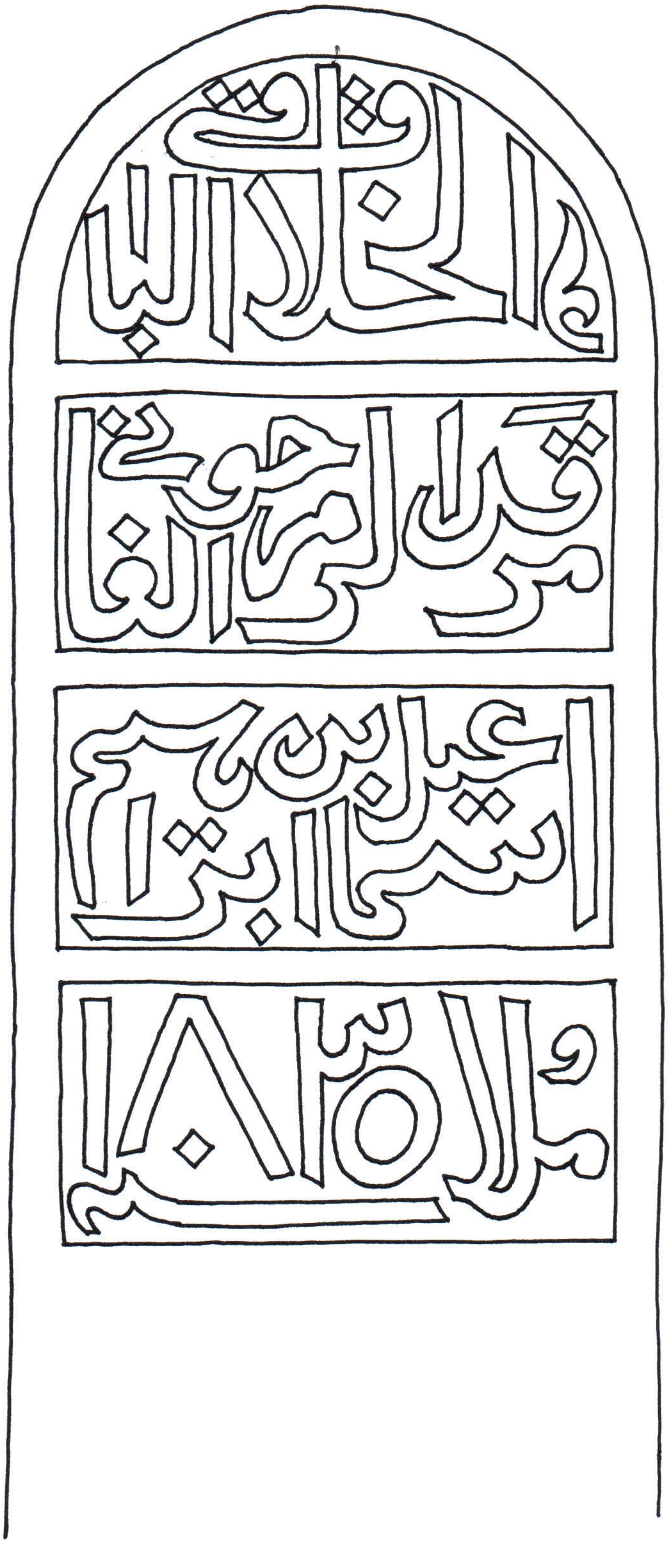

337 = A

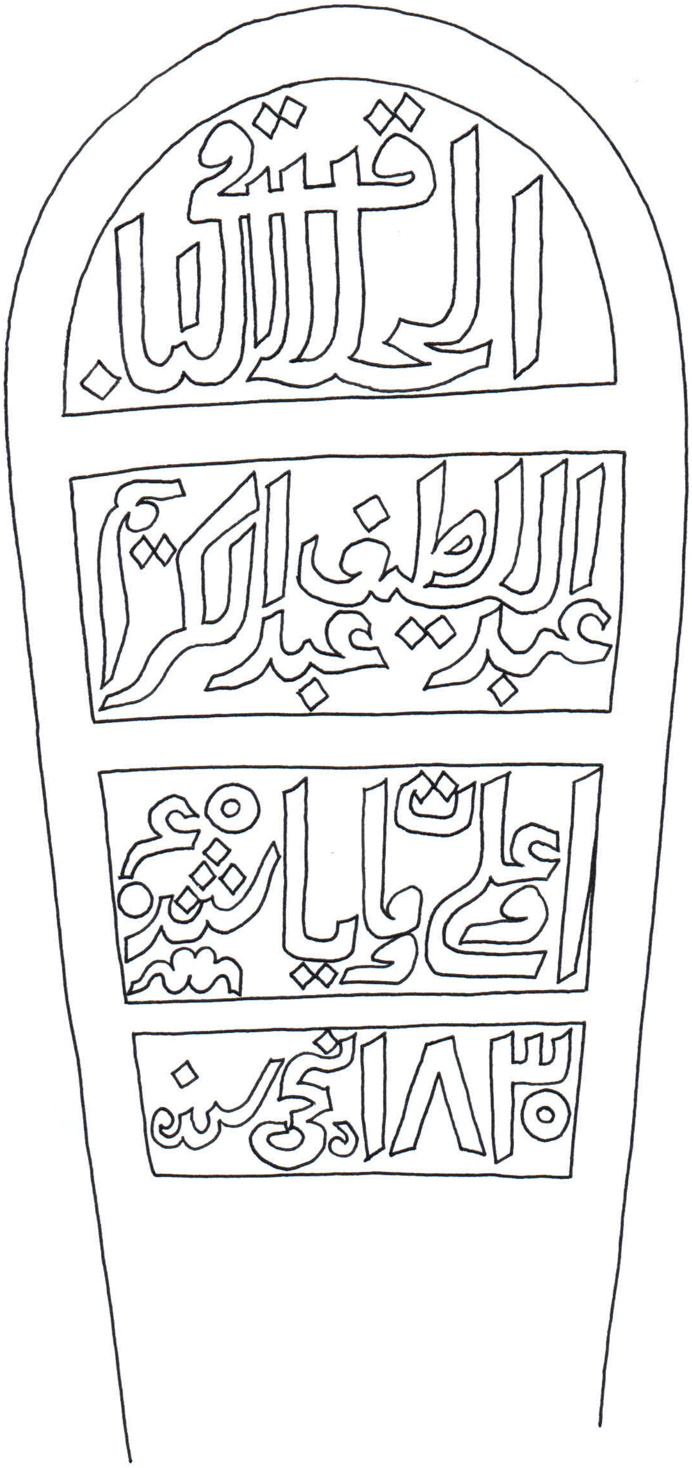

338=A

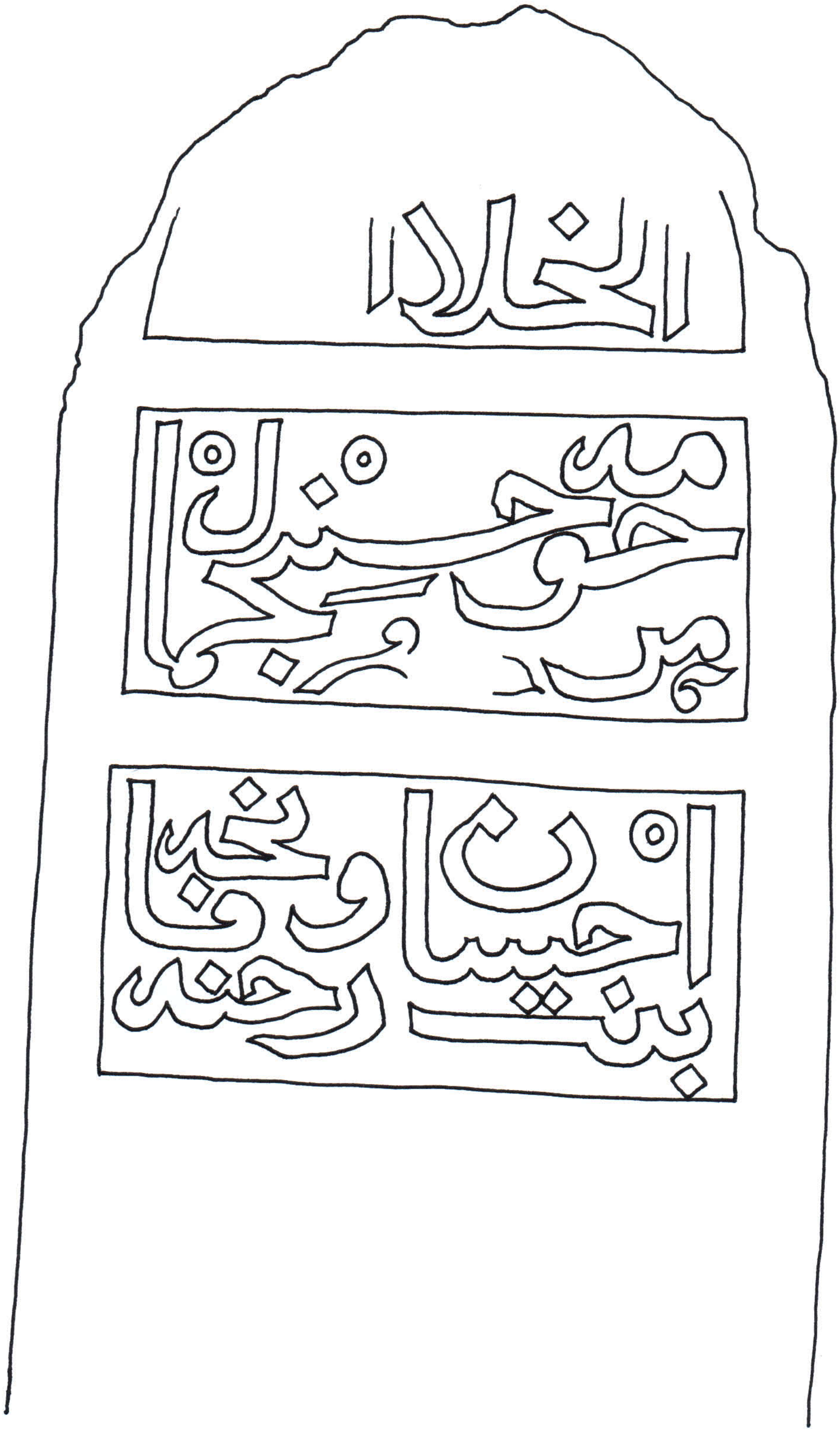

340 = A

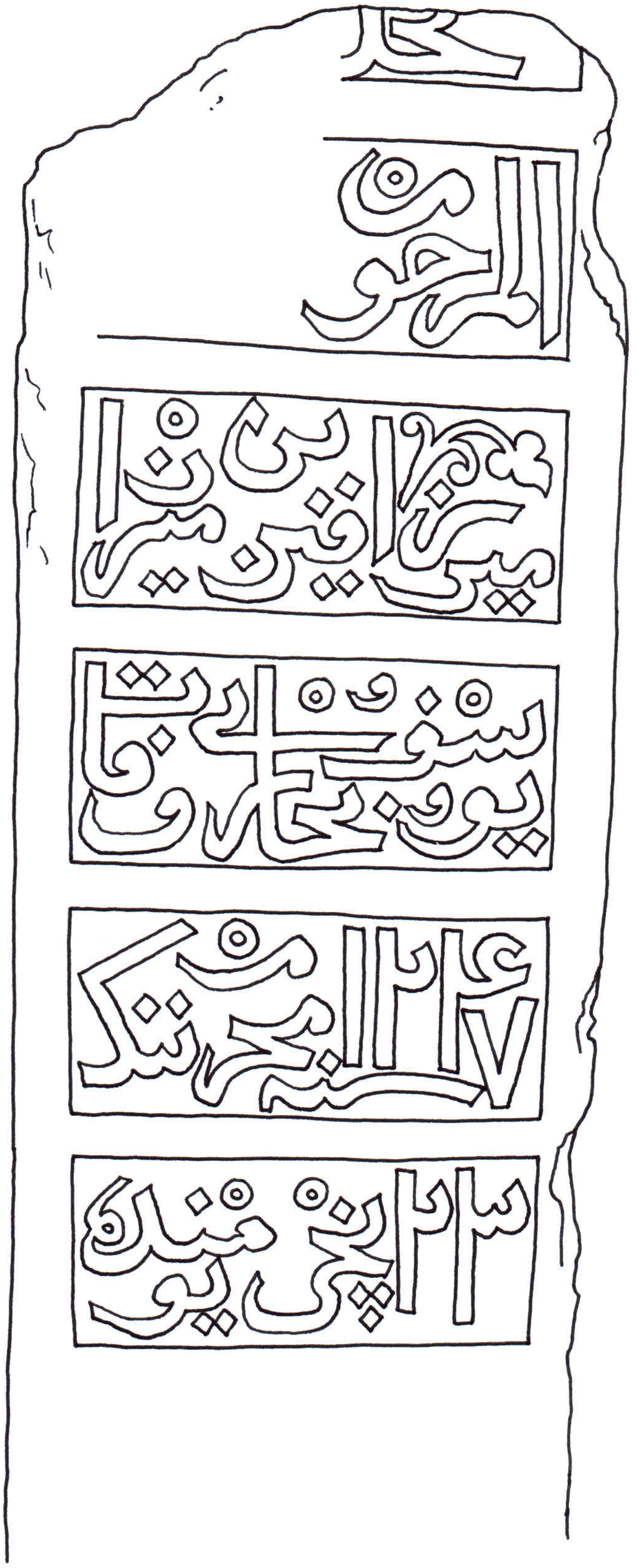

341 = A

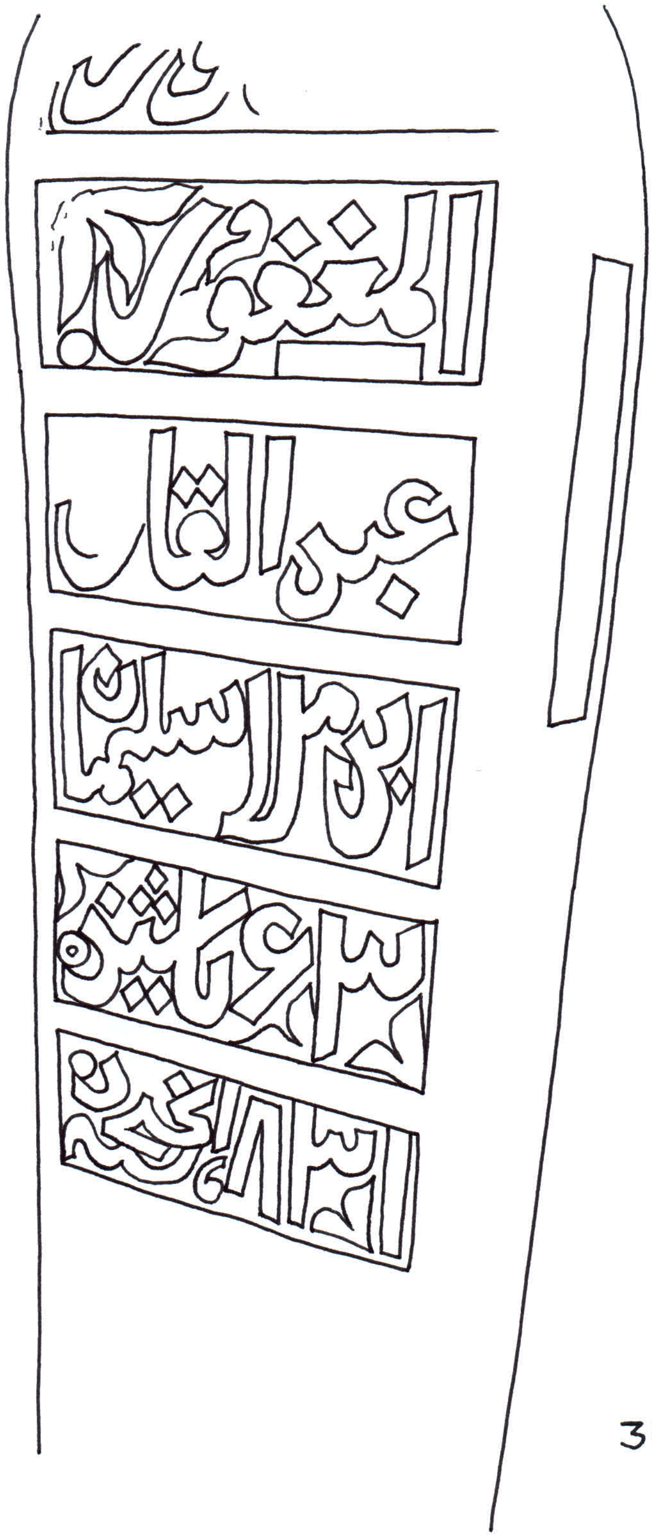

344

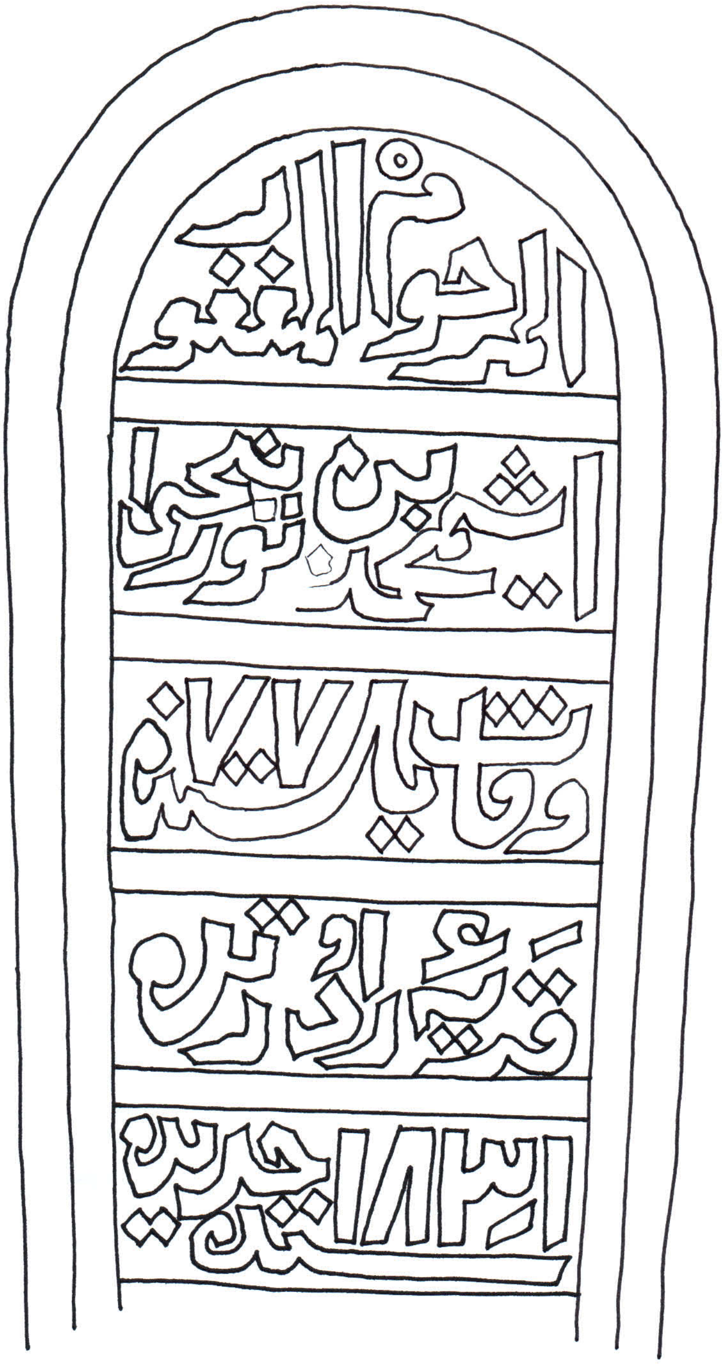

345 = A = a

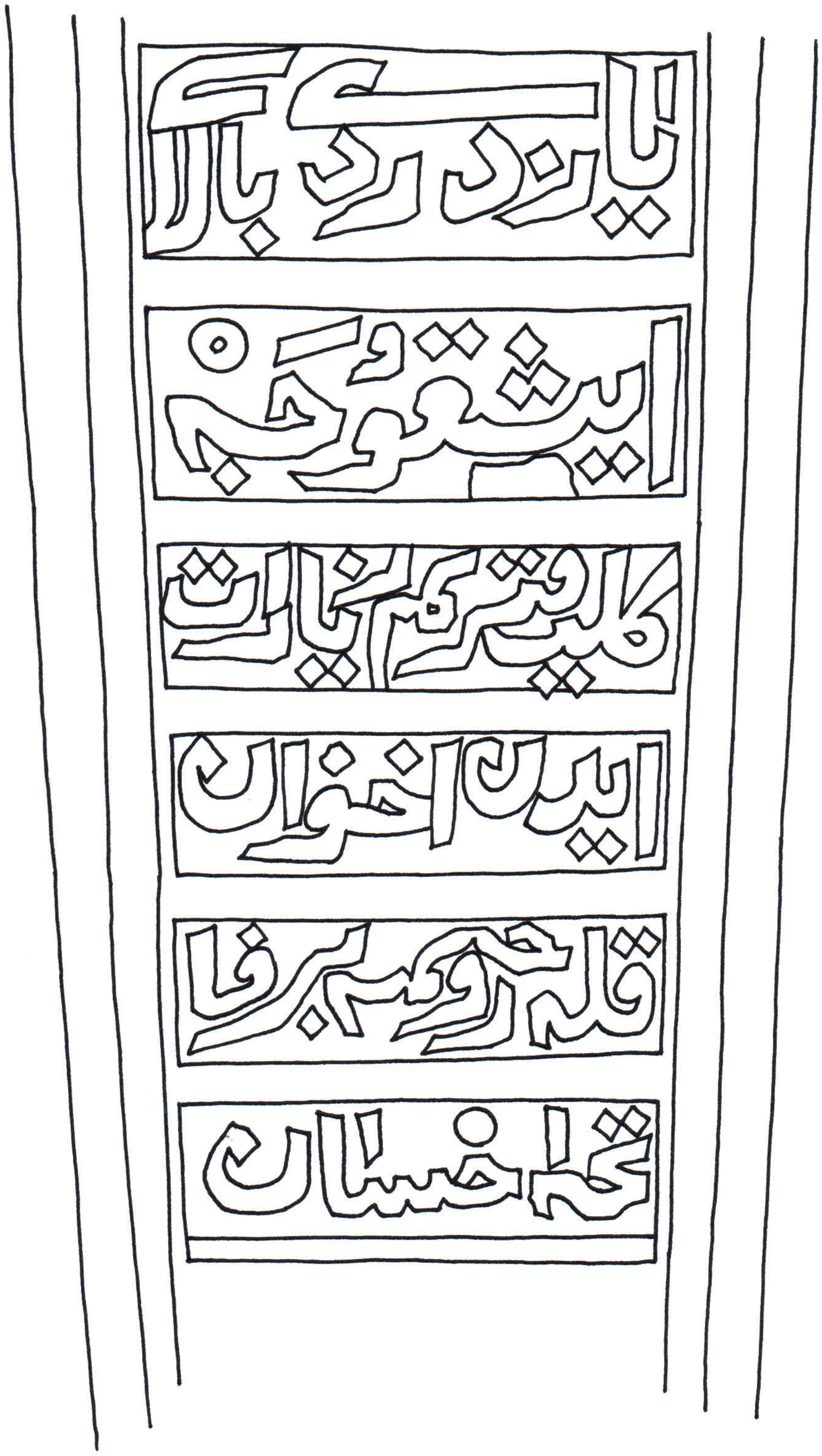

345 = A = δ

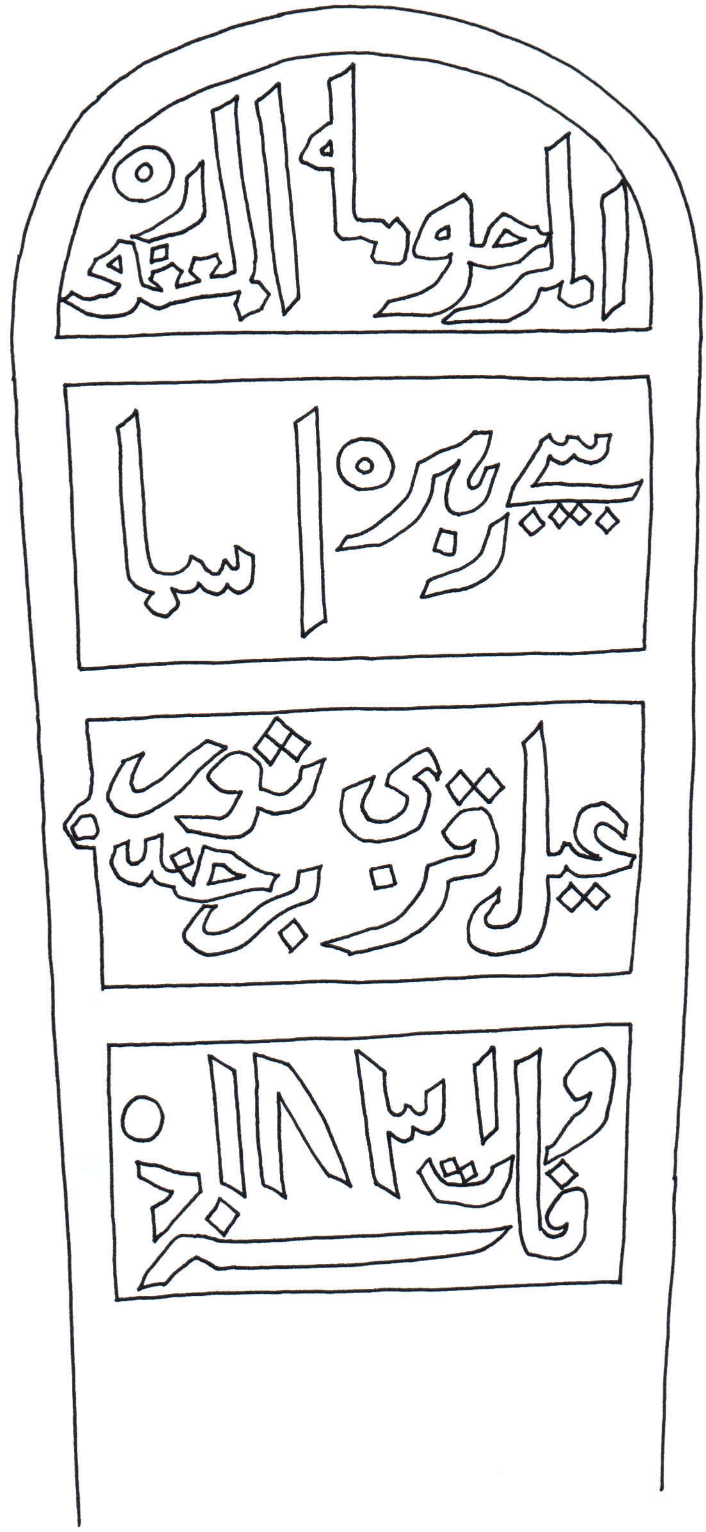

346 = A

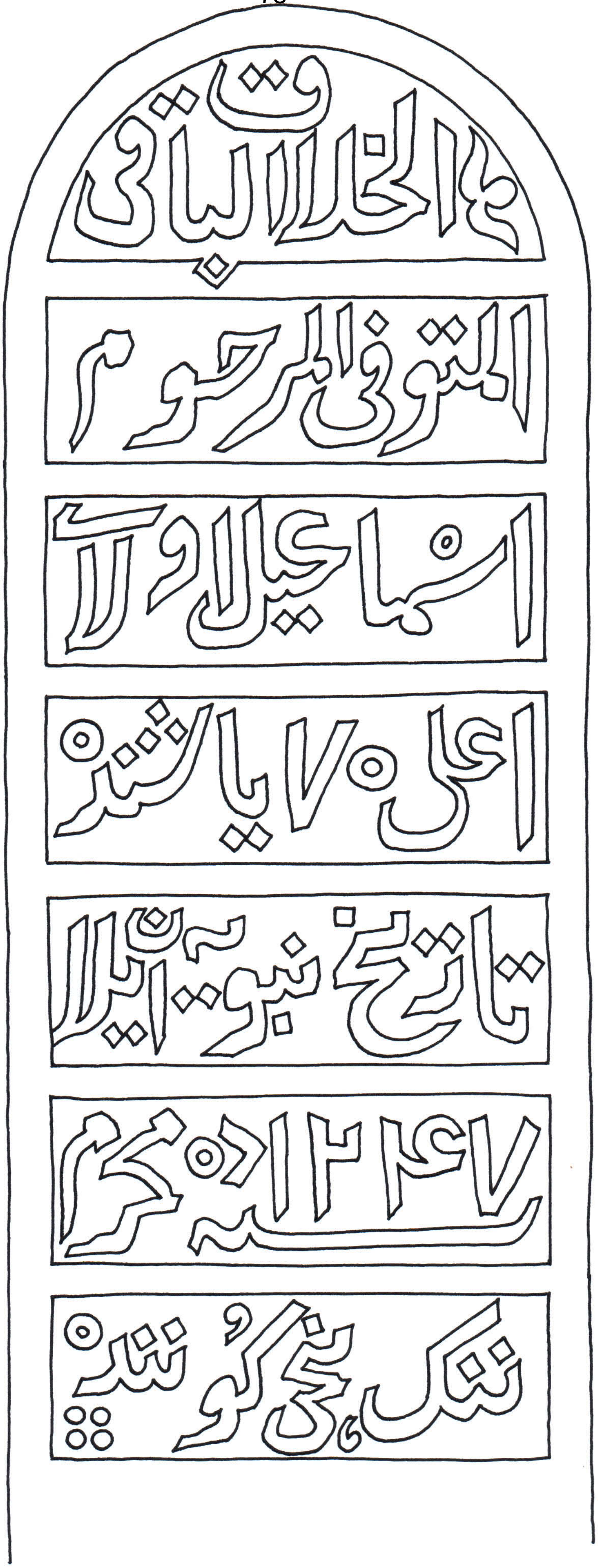

347=A

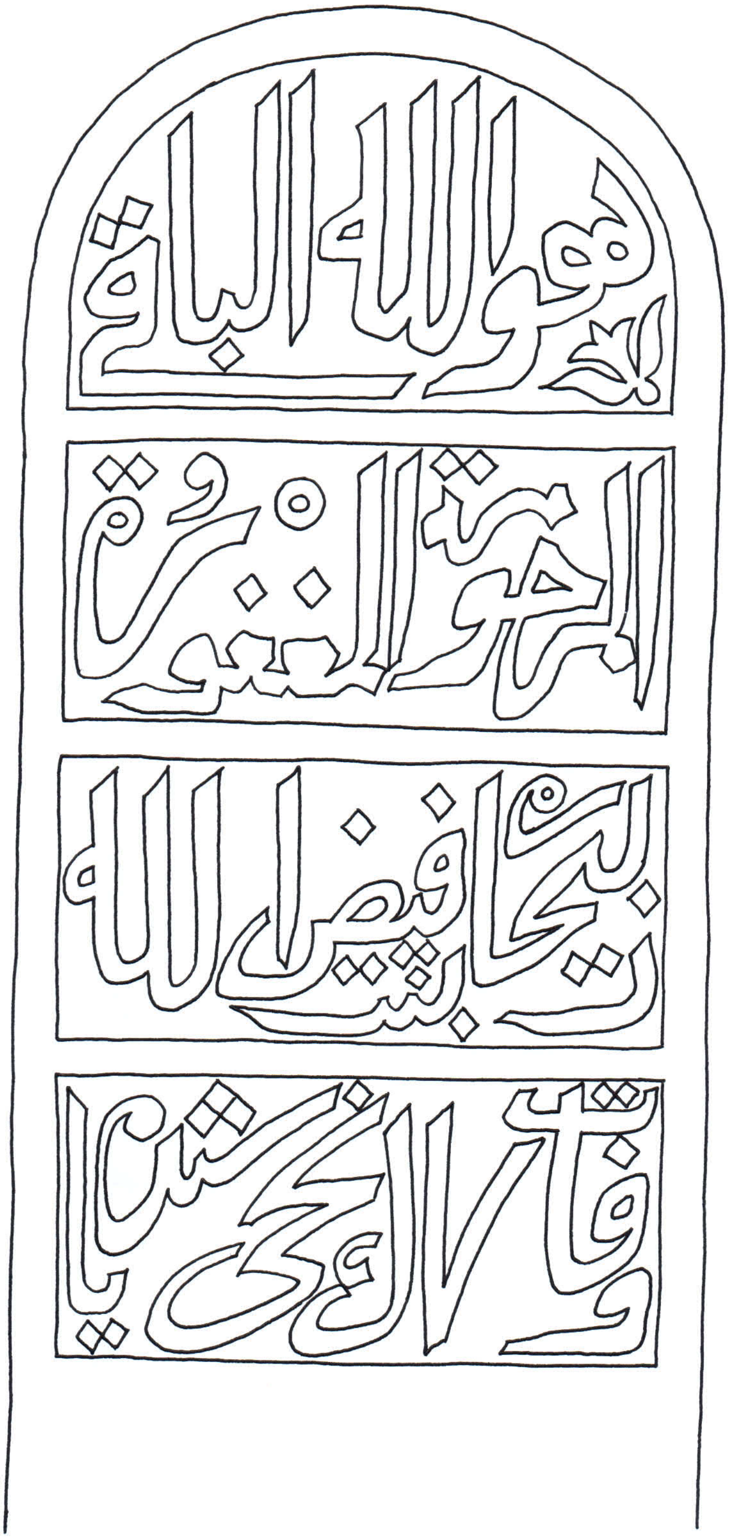

348 = A

348 = B

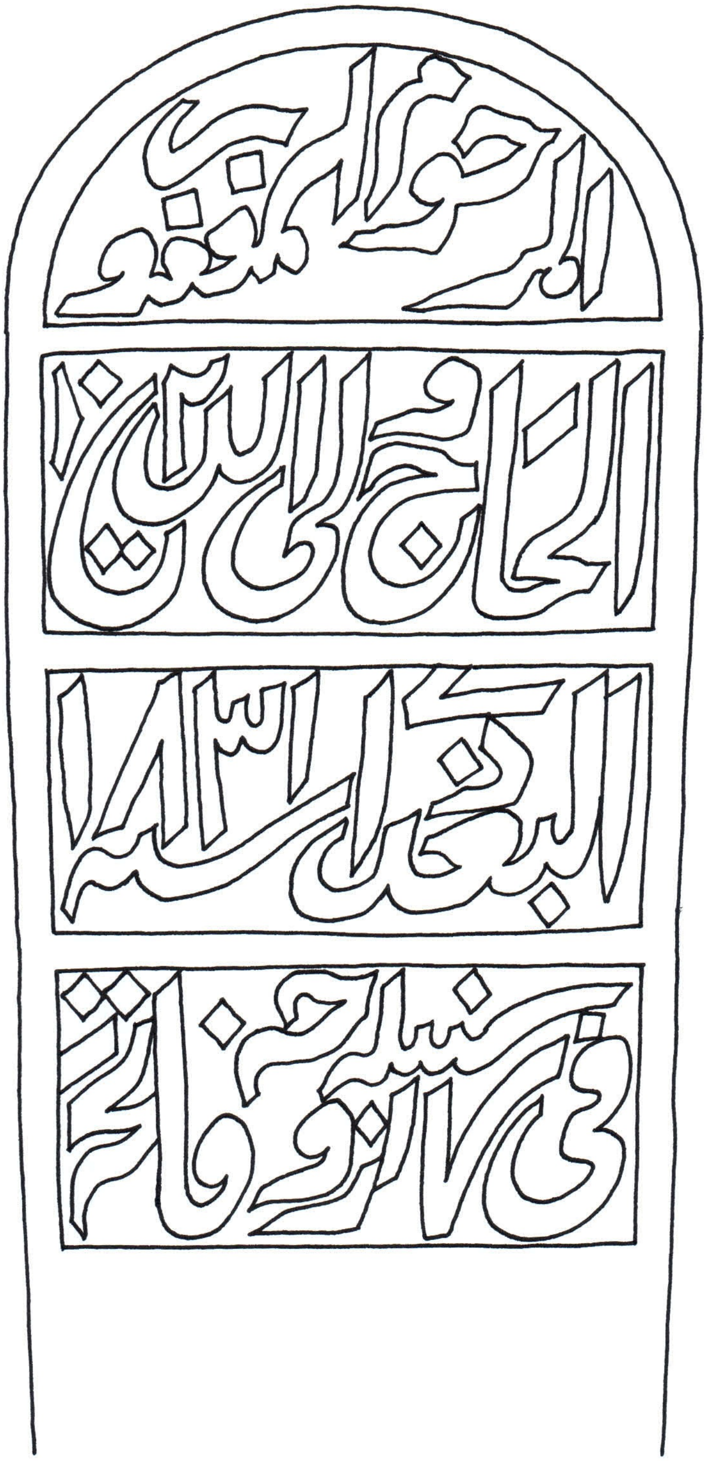

350 = A

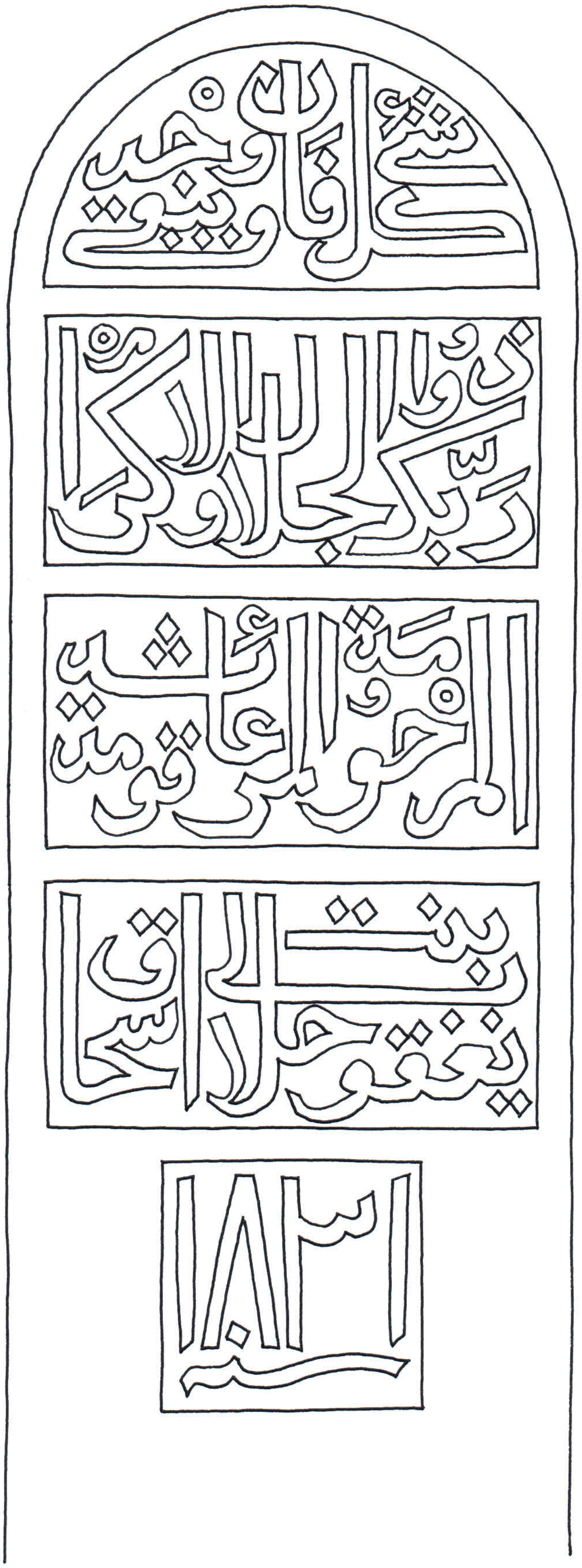

351 = A

352 = A

353 = A

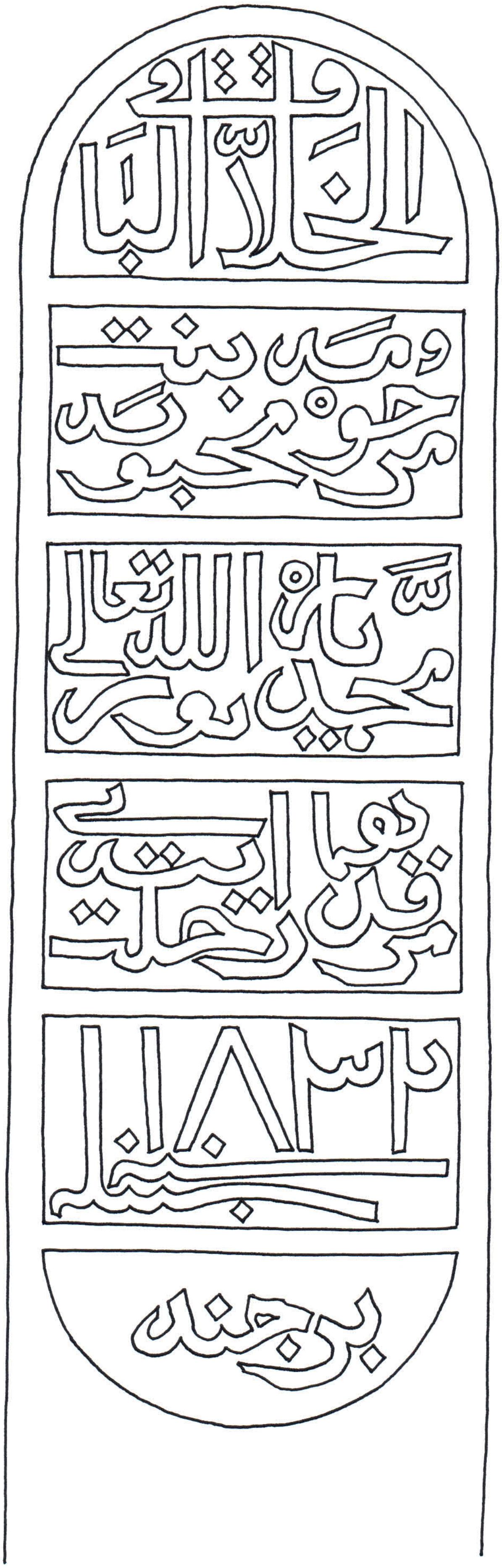

354 = A

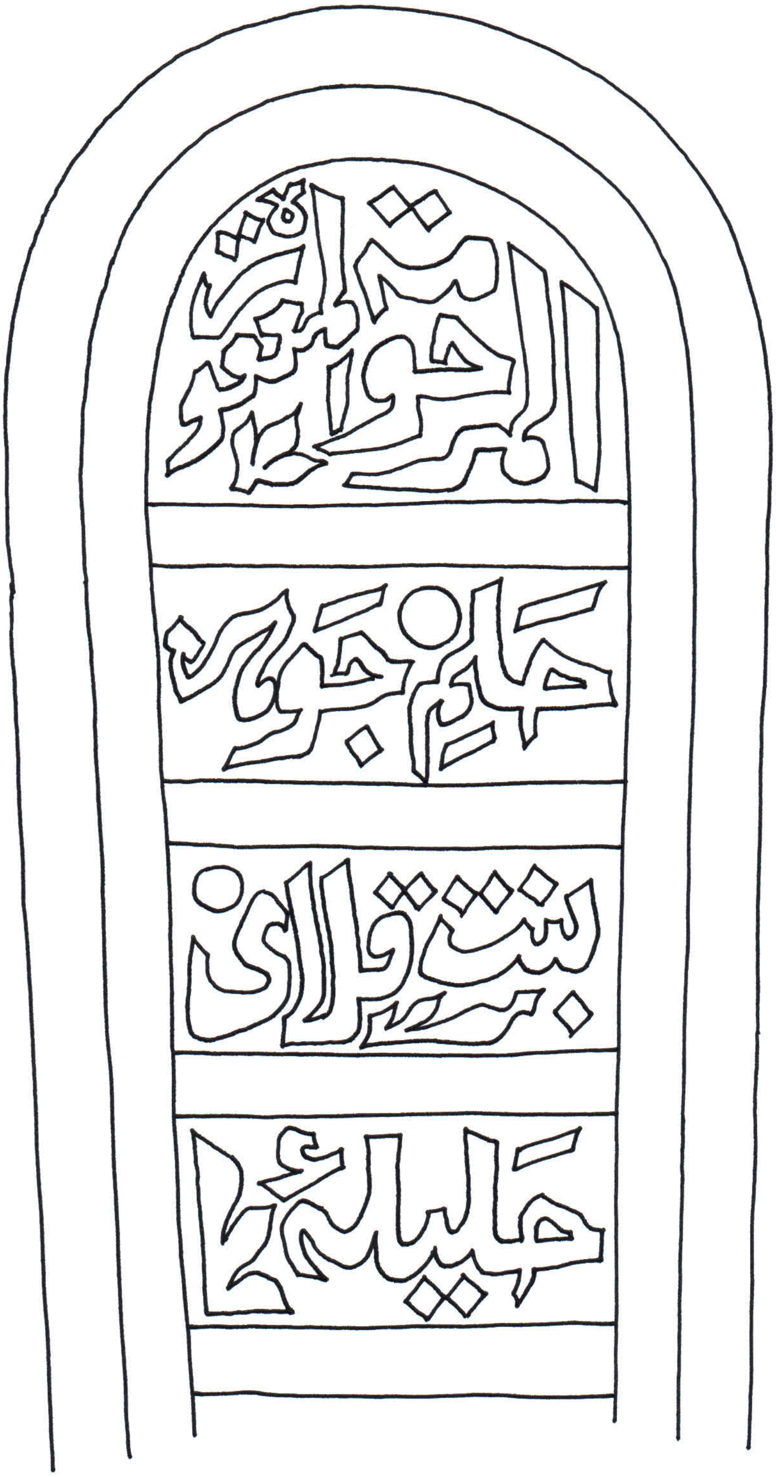

355 = A = a

355 = A = δ

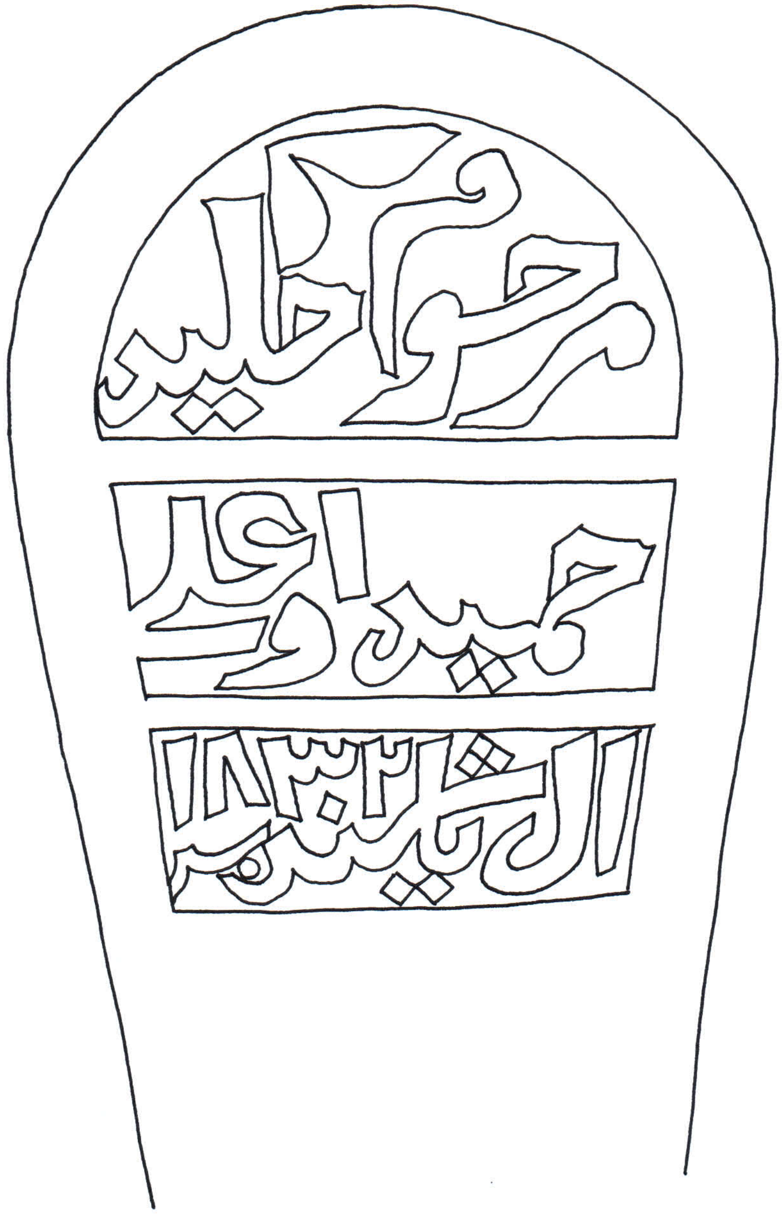

356 = A

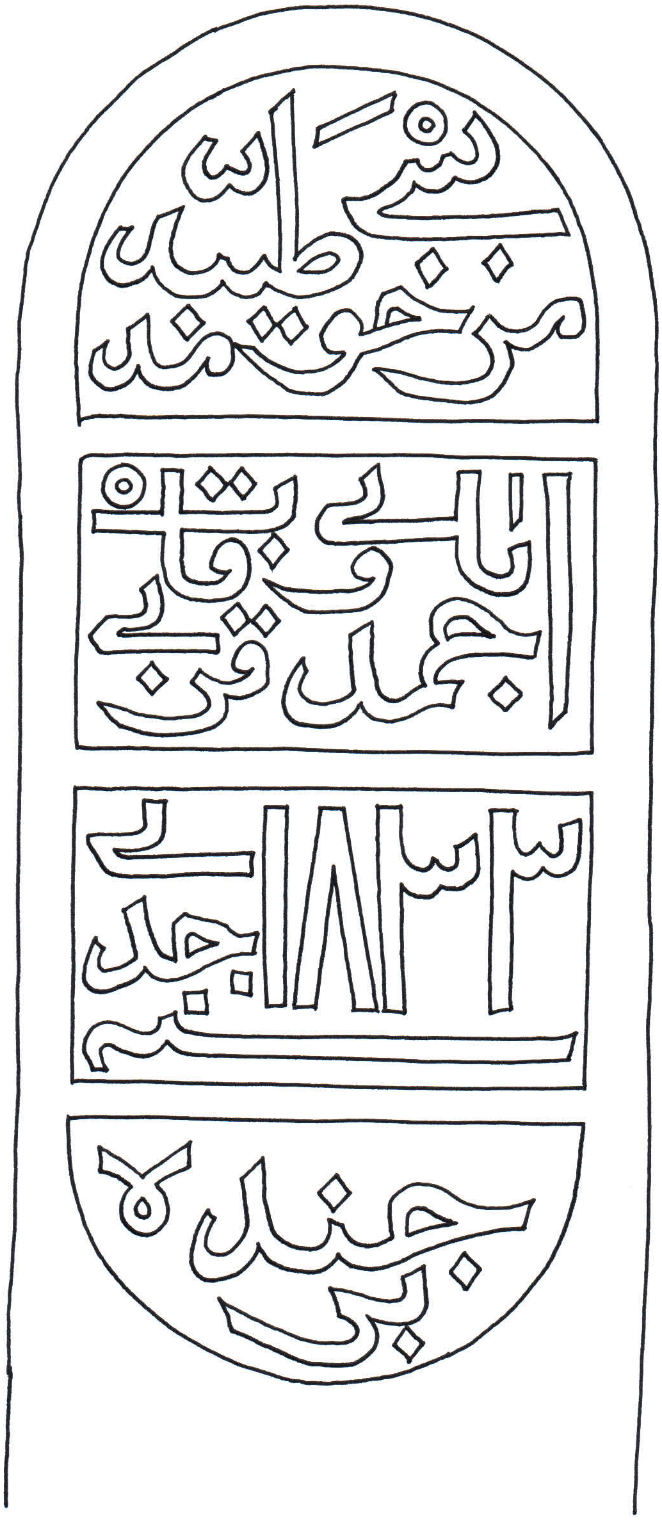

357 = A

358 = A

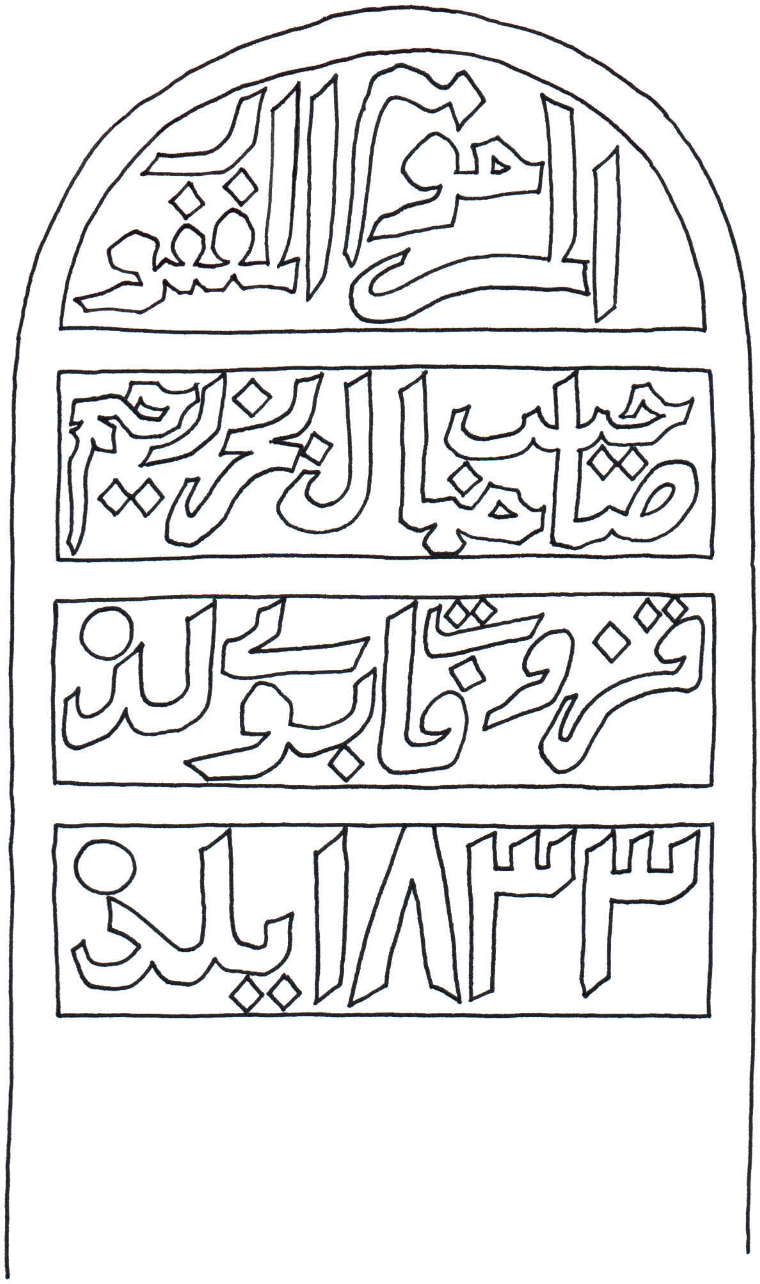

359 = A

361 = A

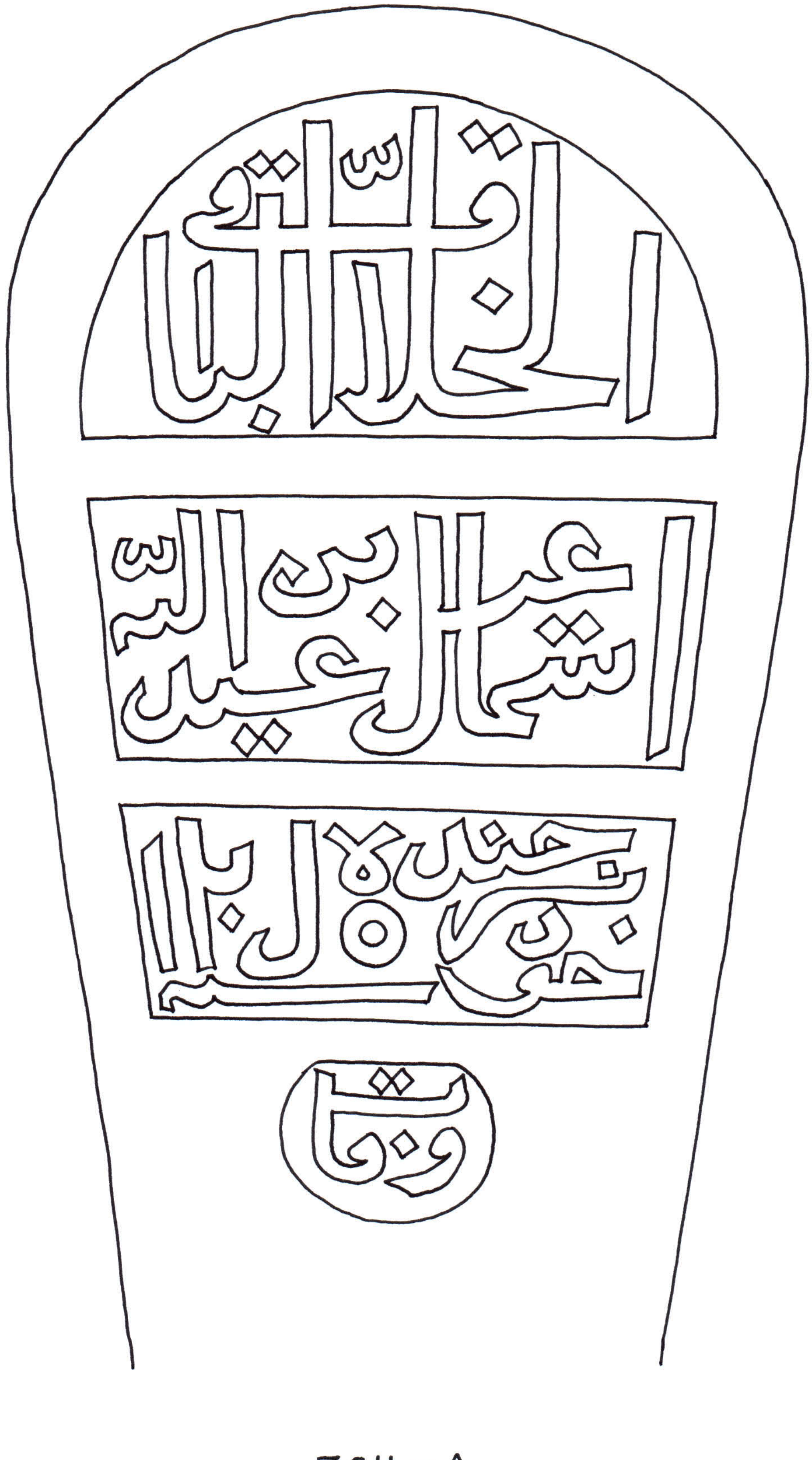

364 = A

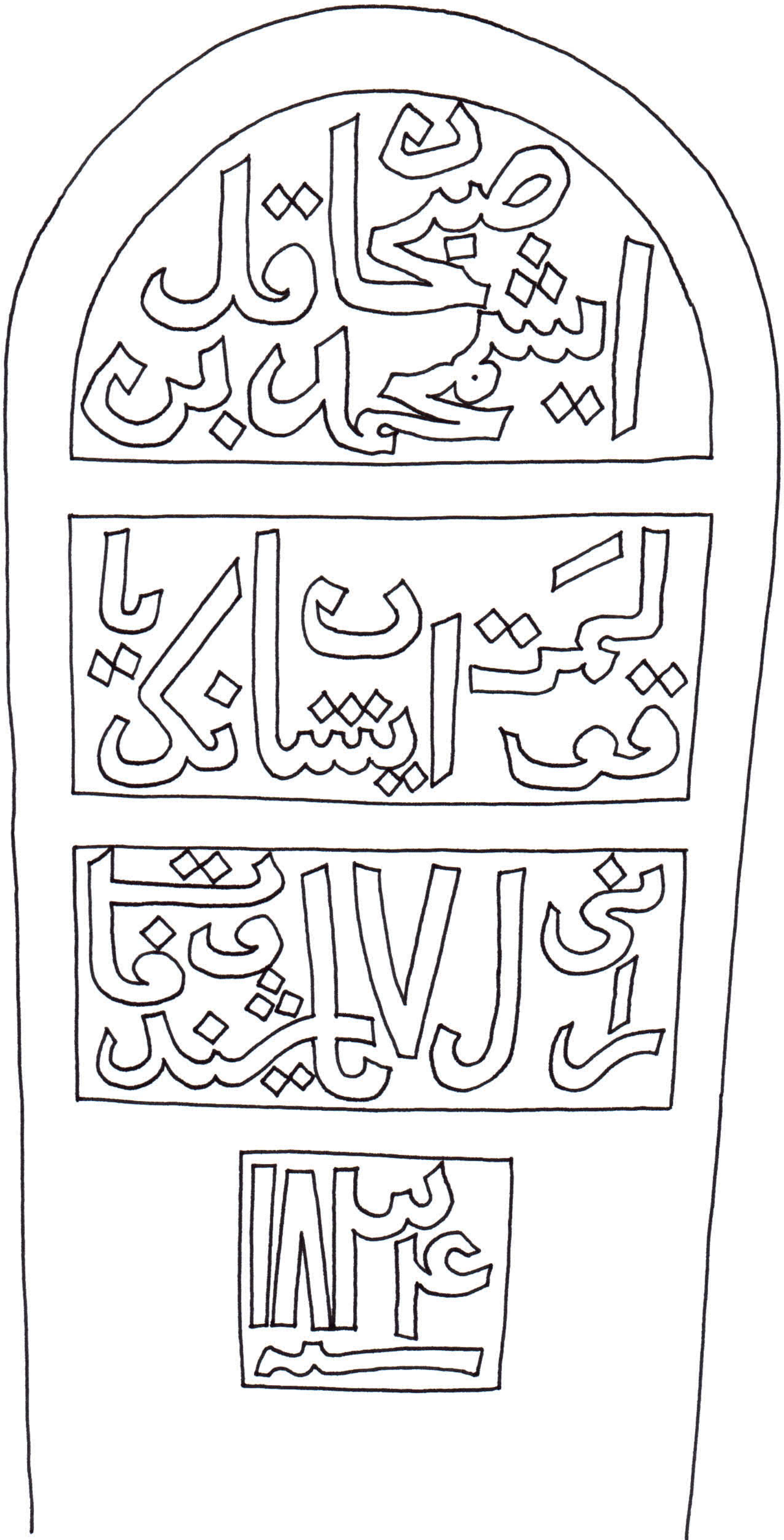

365 = A

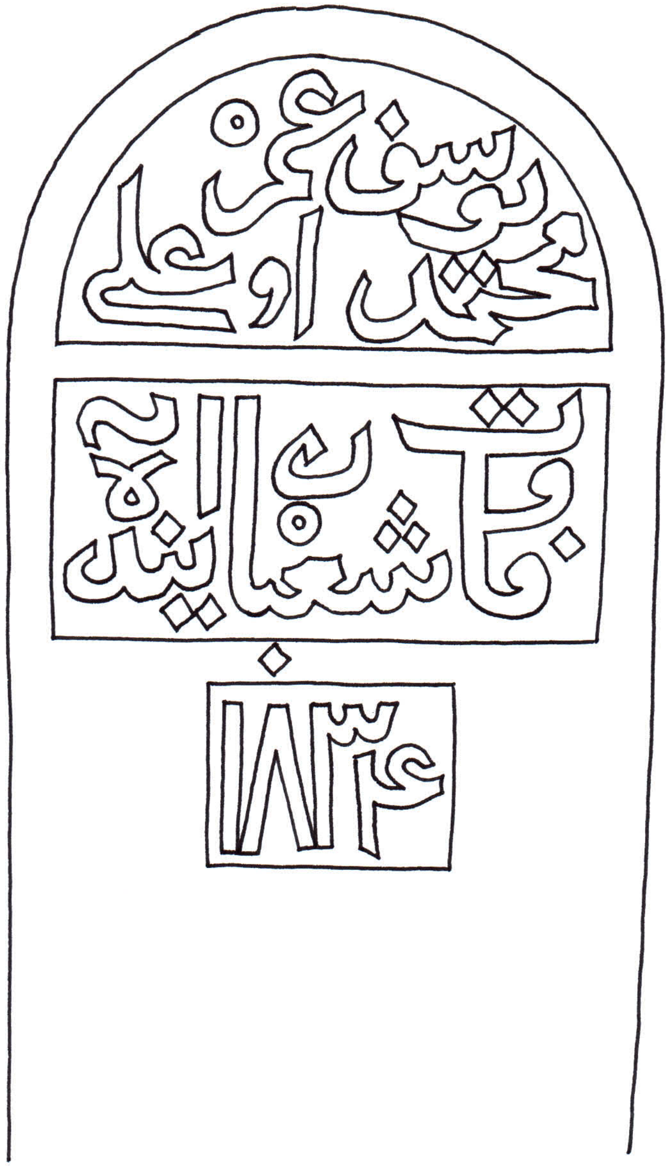

366 = A

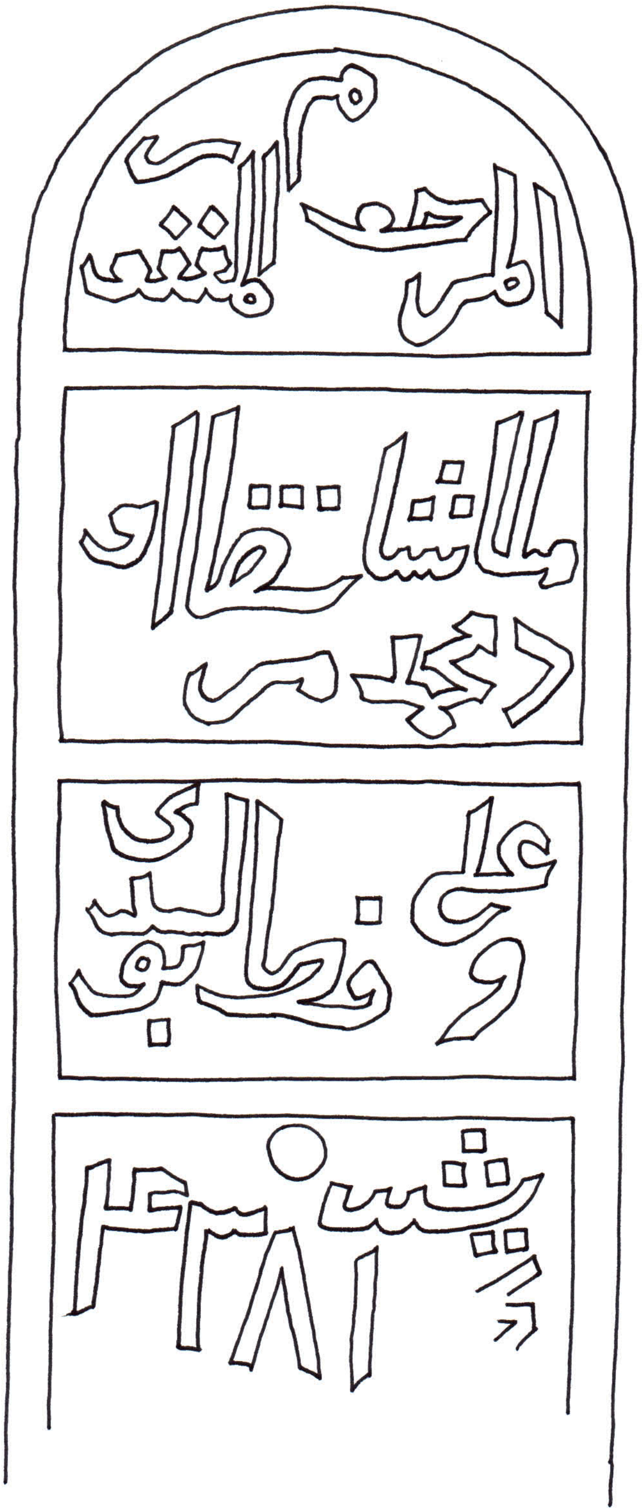

367 = A

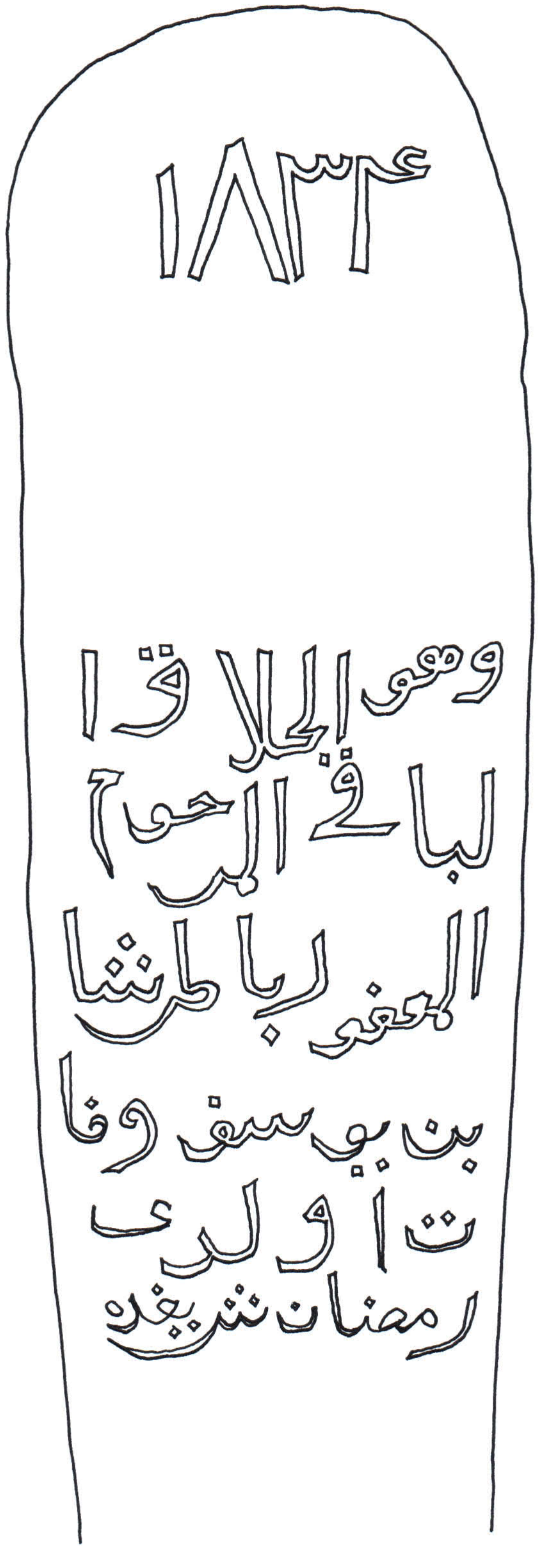

368 = A

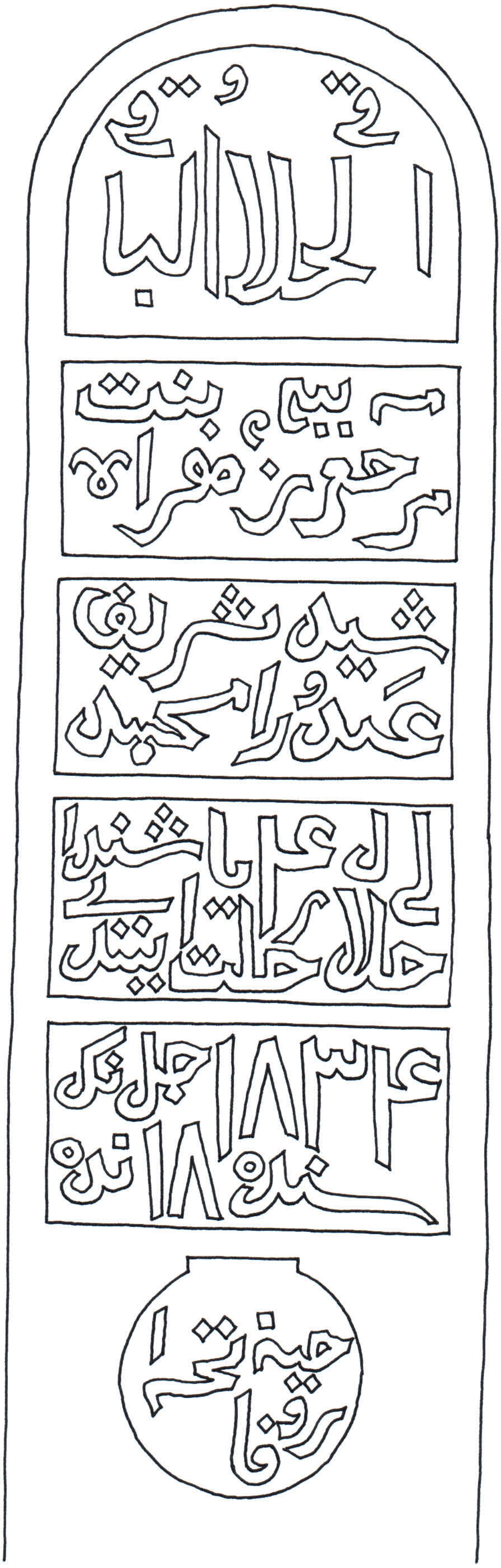

369 = A

370 = A

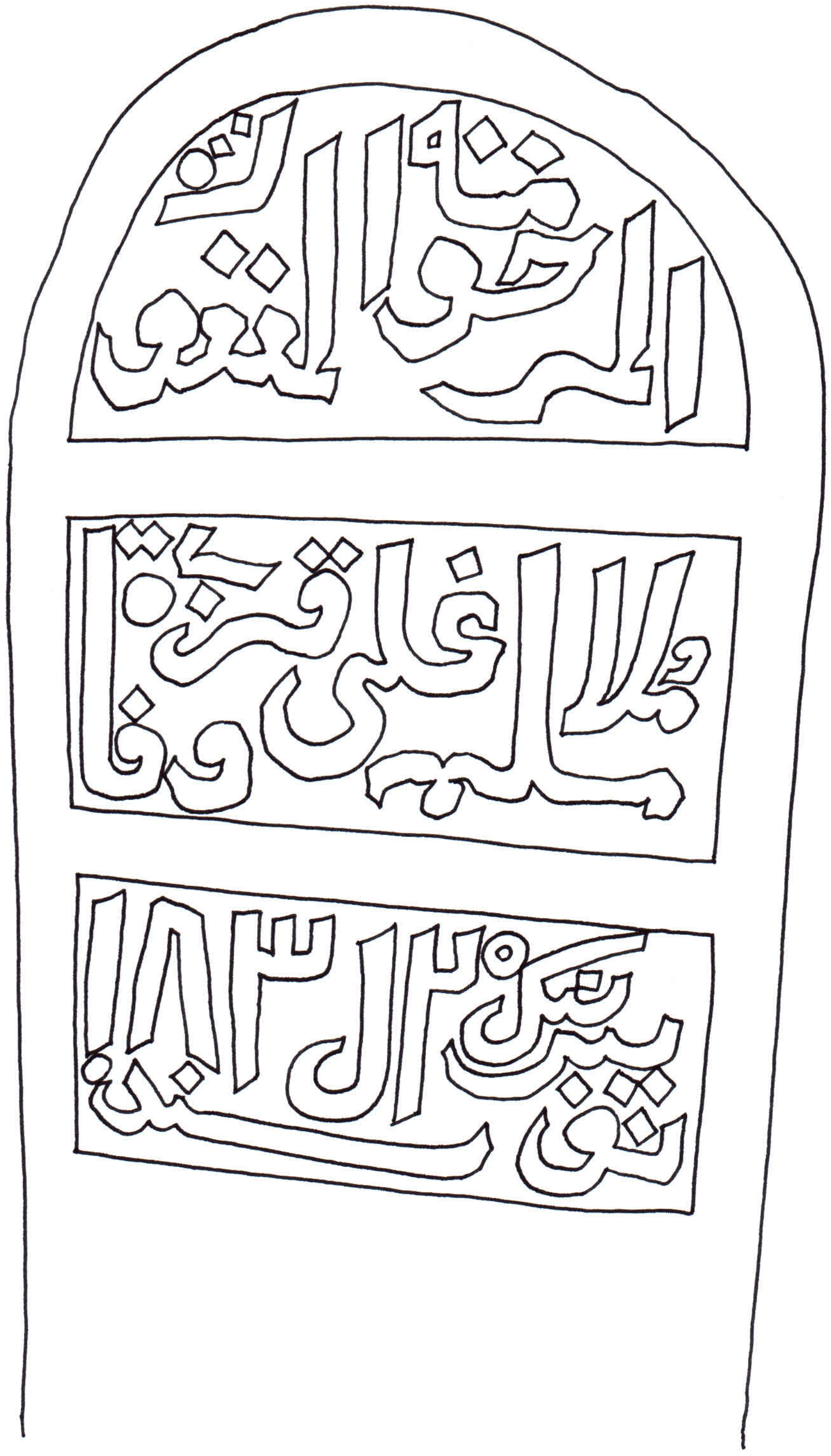

371 = A

373 = A

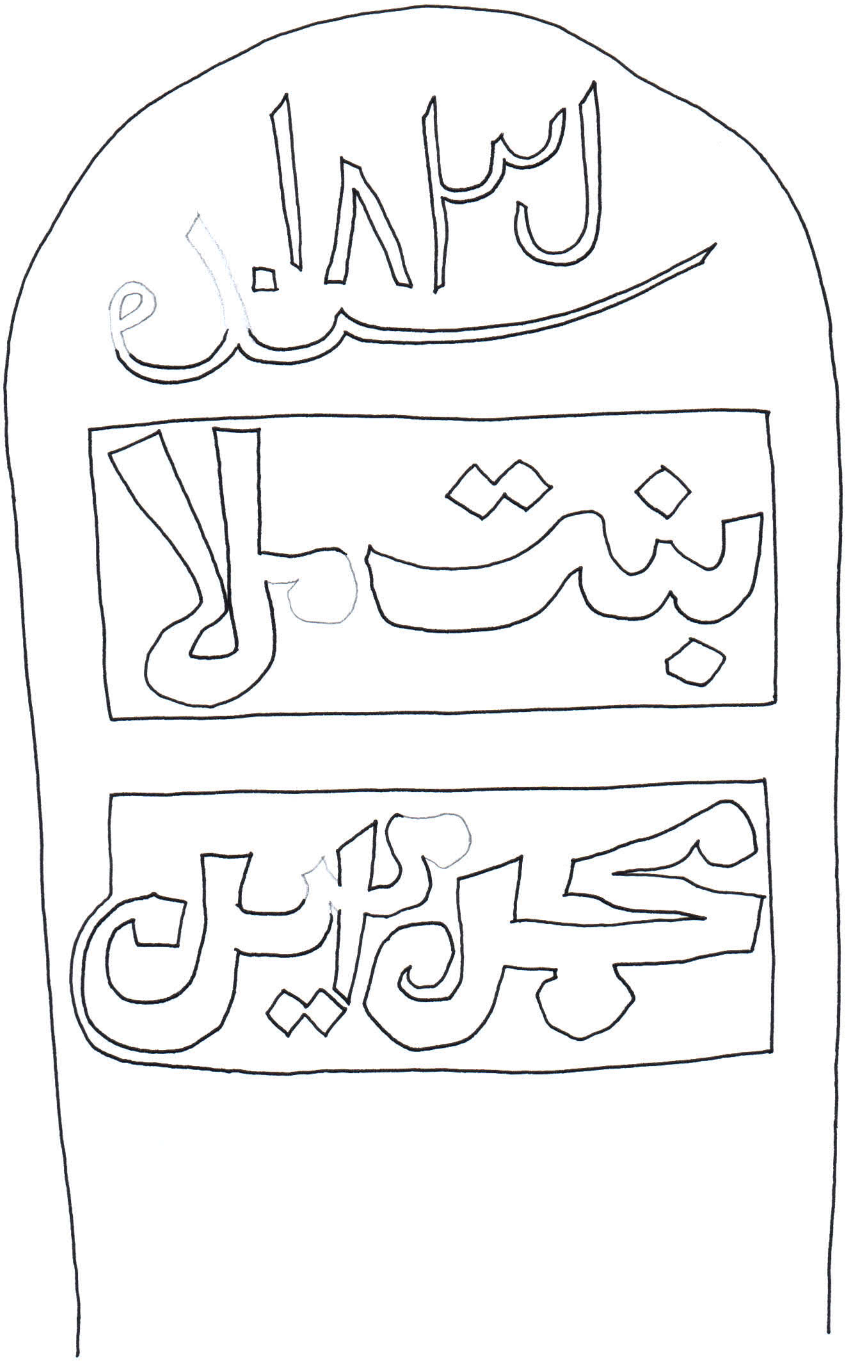

373 = B

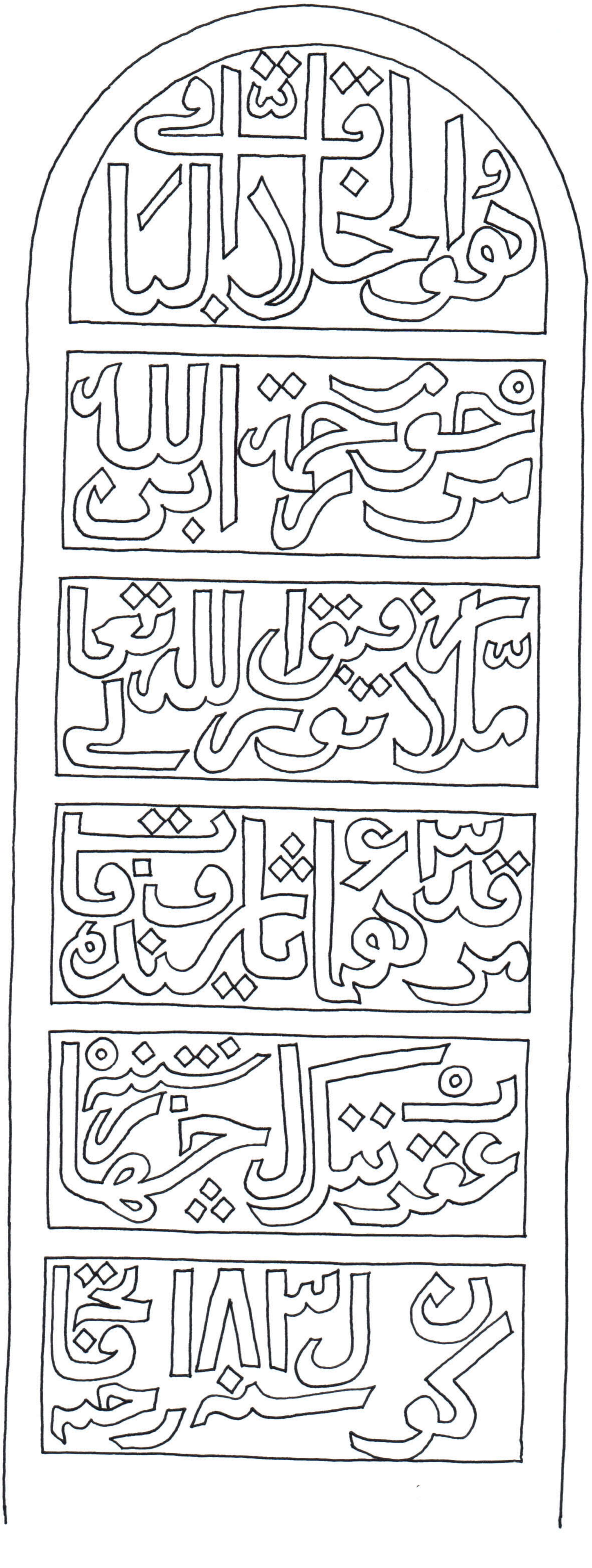

374 = A

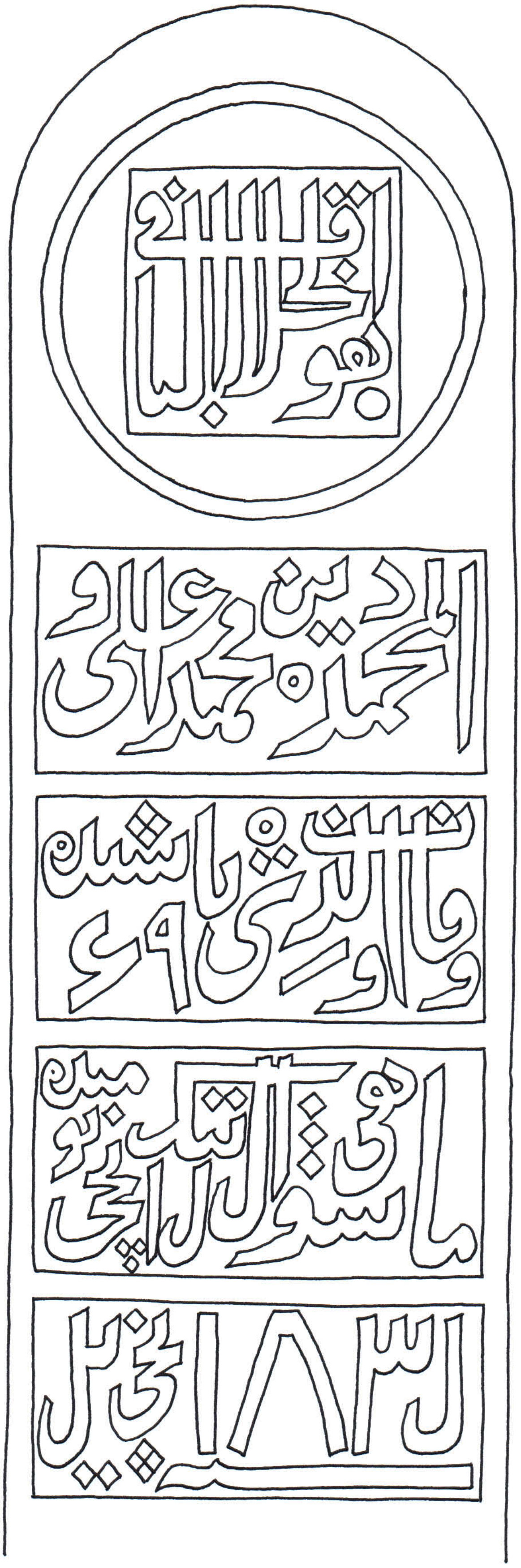

375 = A

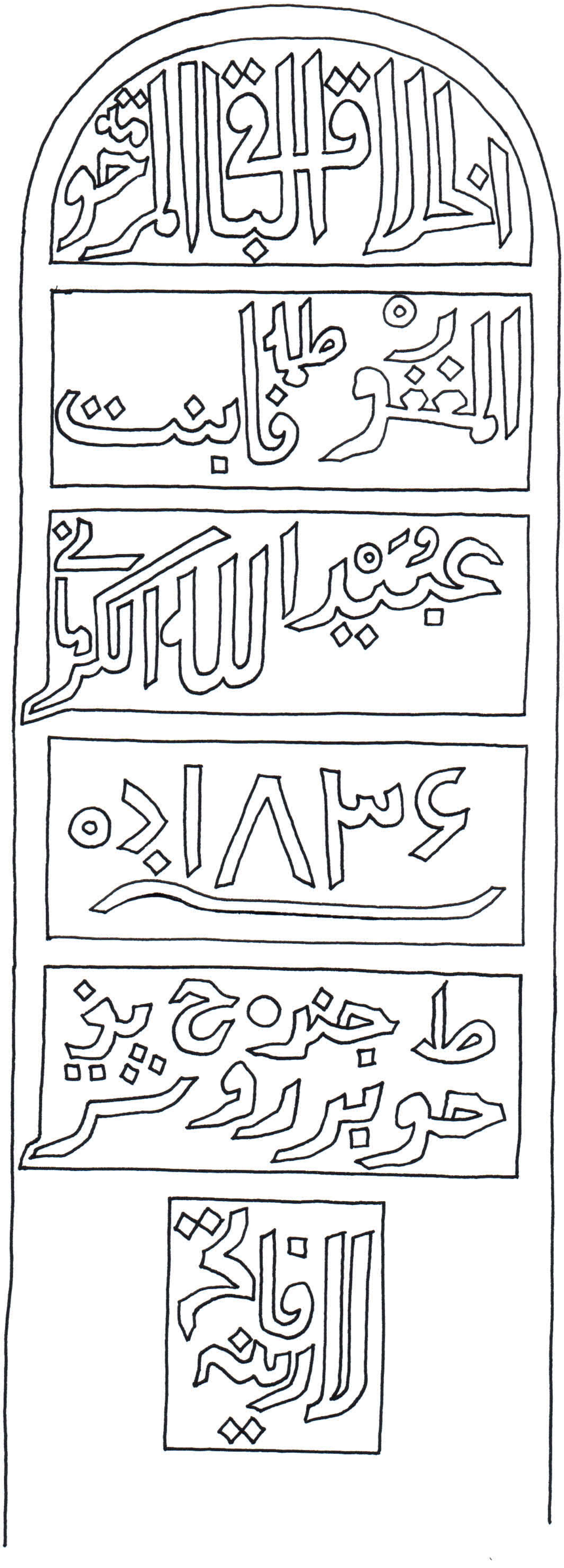

376 = A

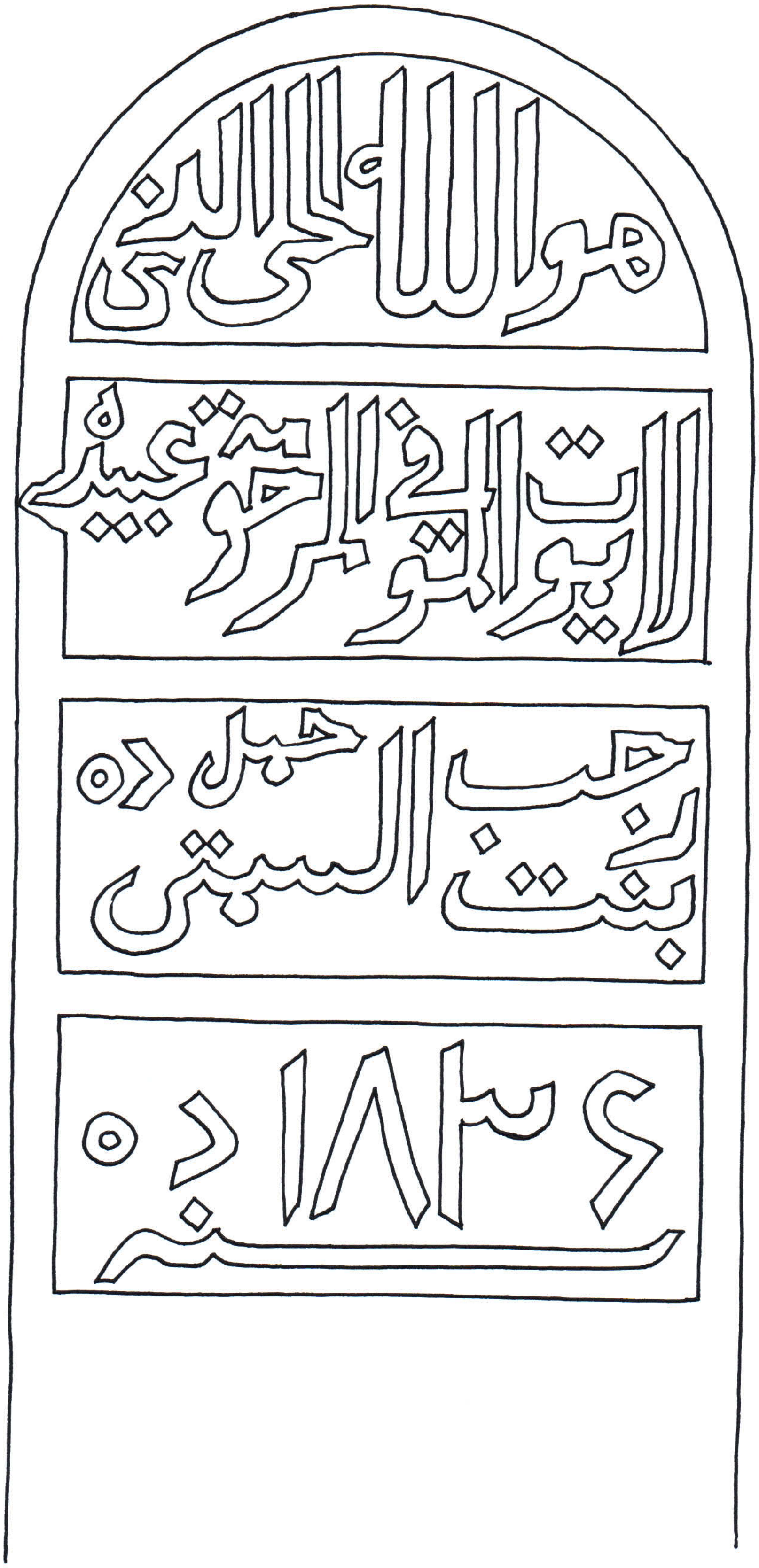

377 = A

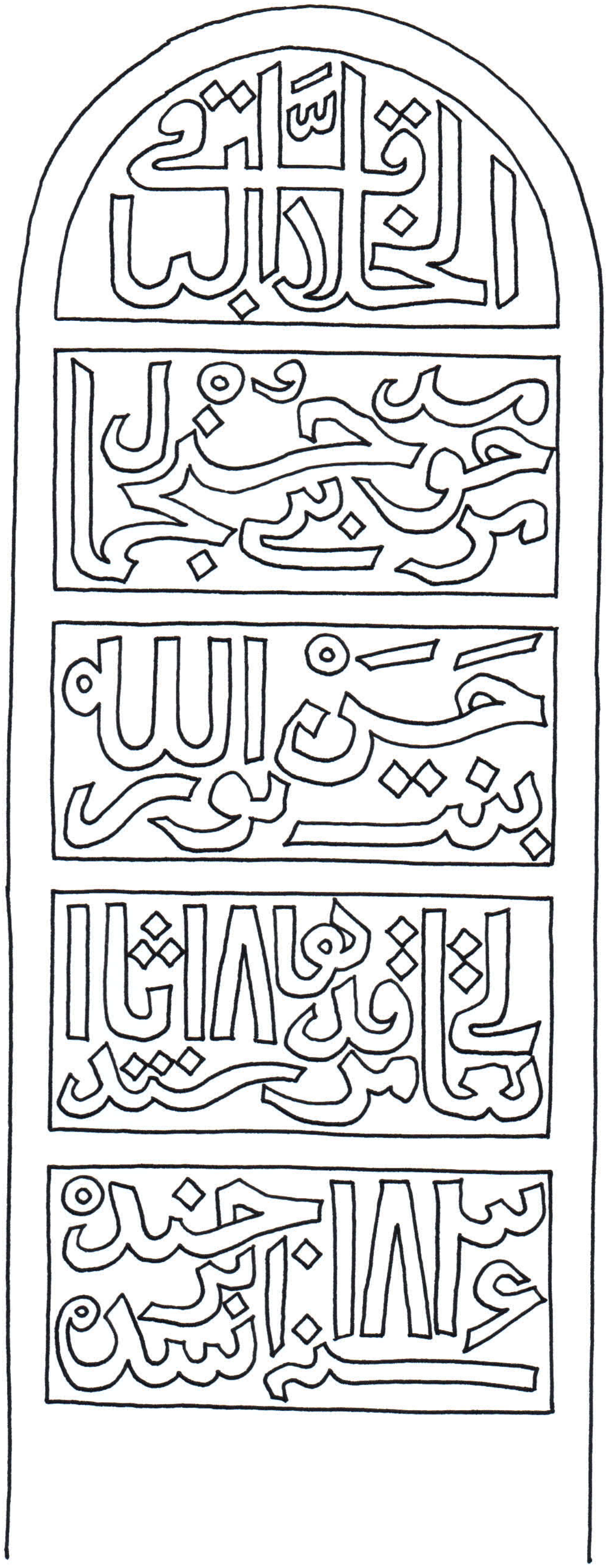

378 = A

379 = A = a

379 = A = δ

380

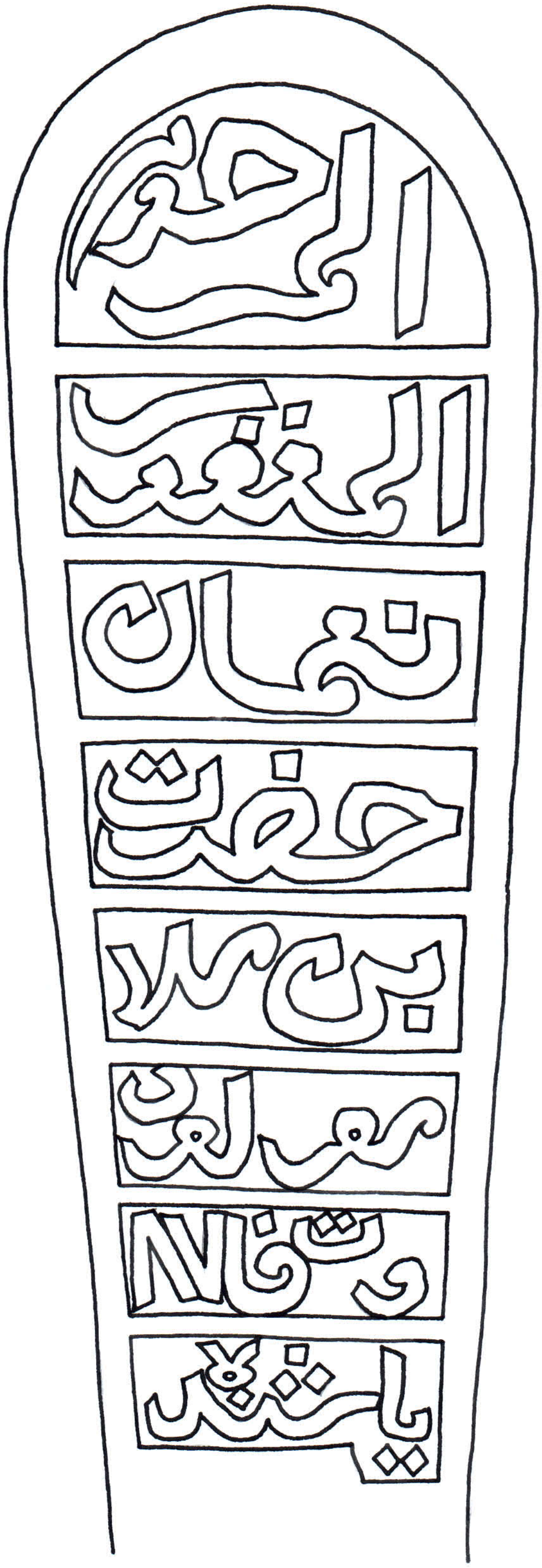

380 = A

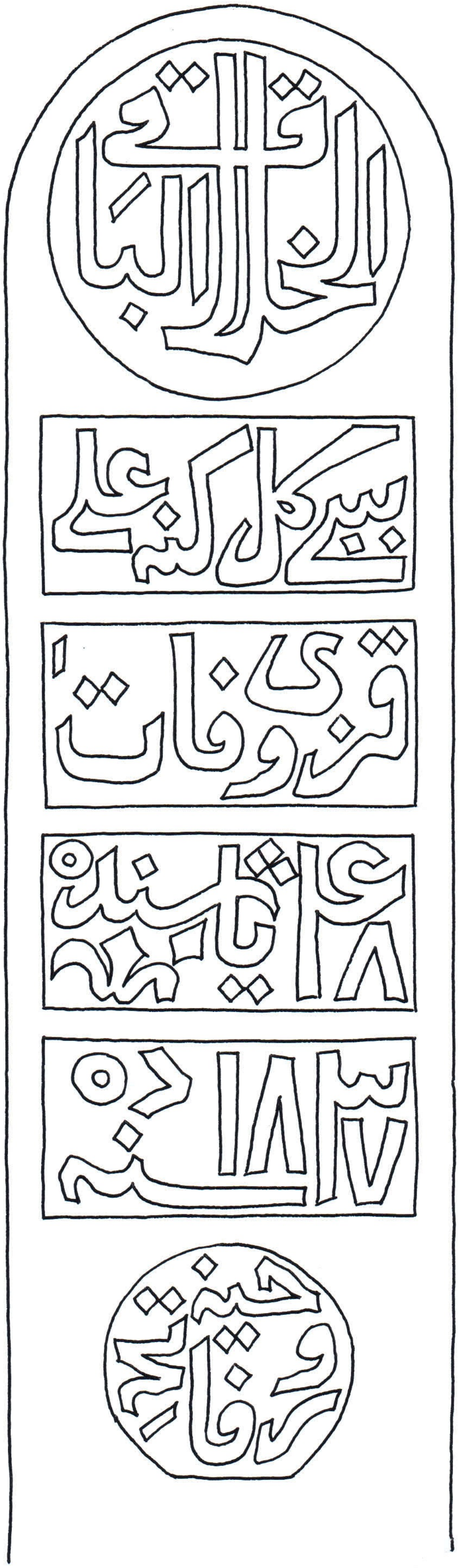

381 = A

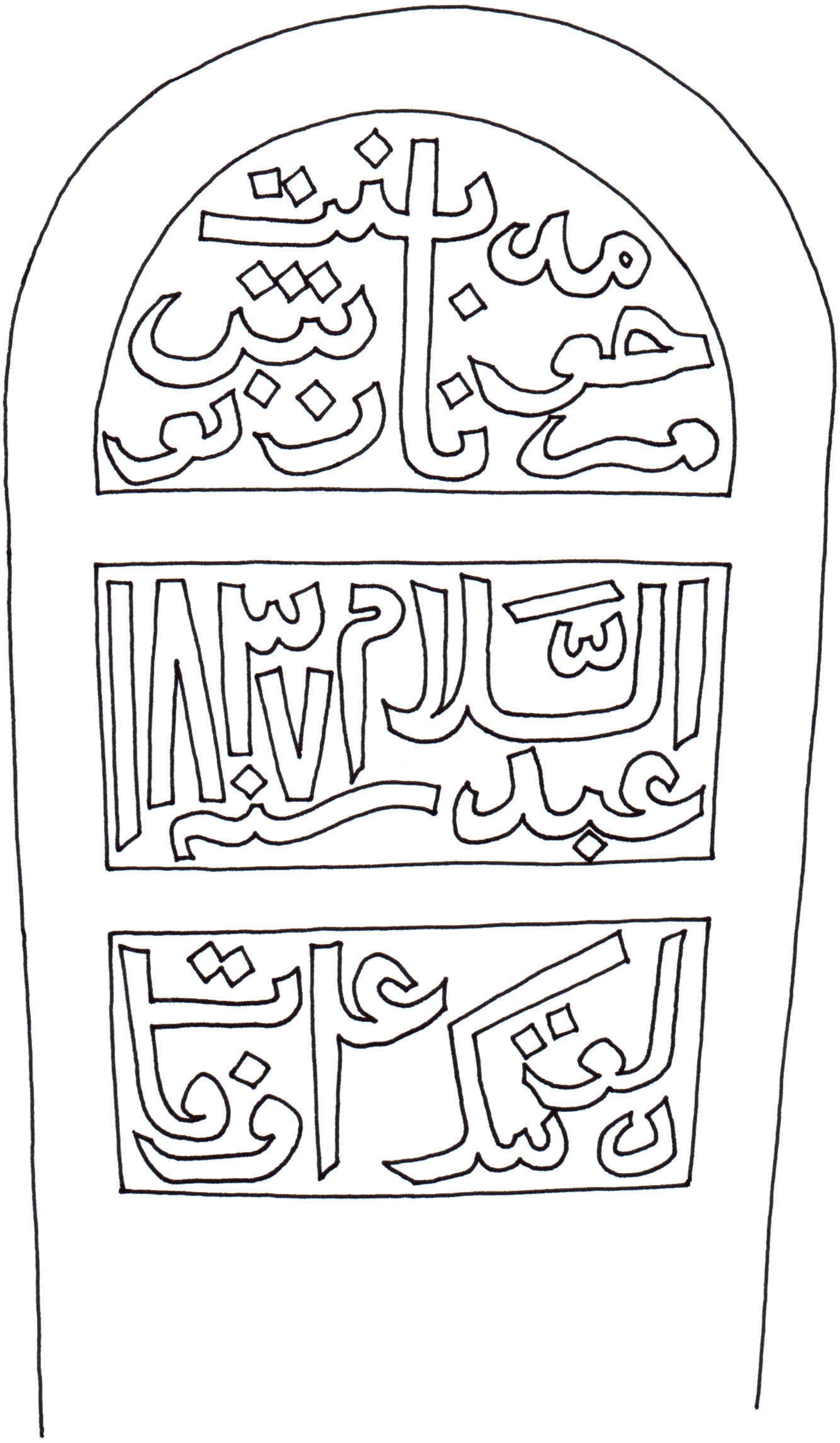

382 = A

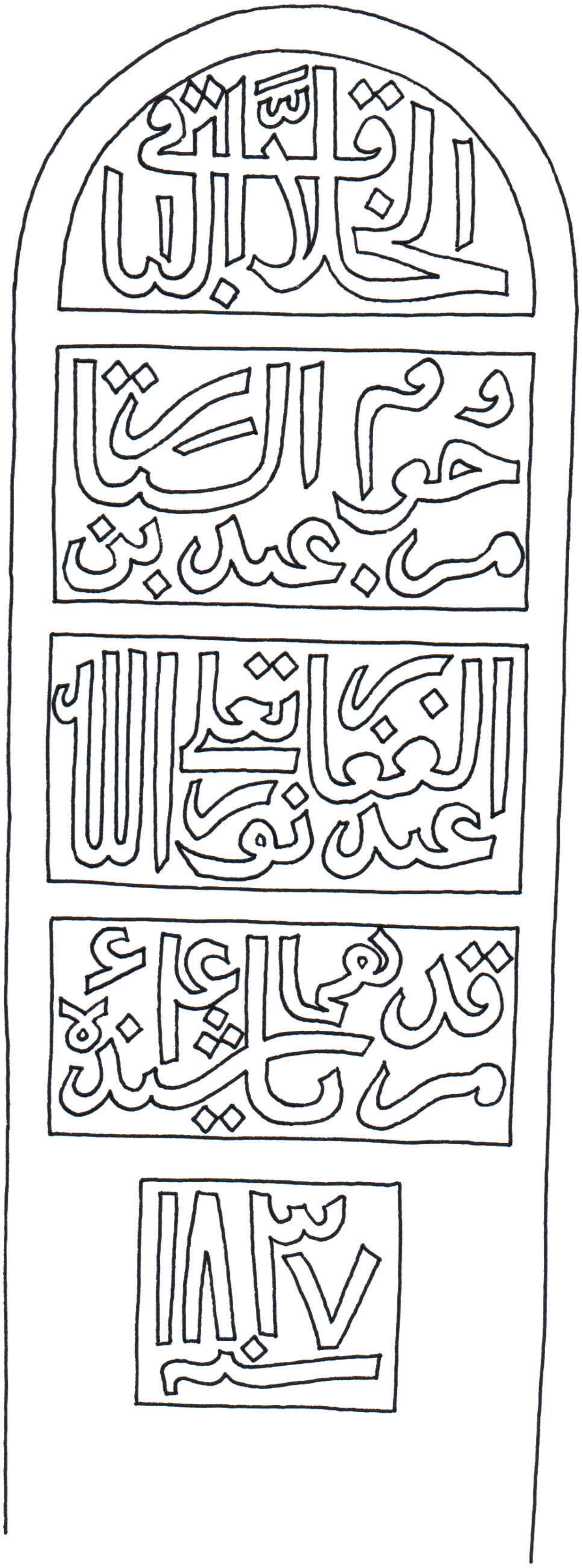

384=A

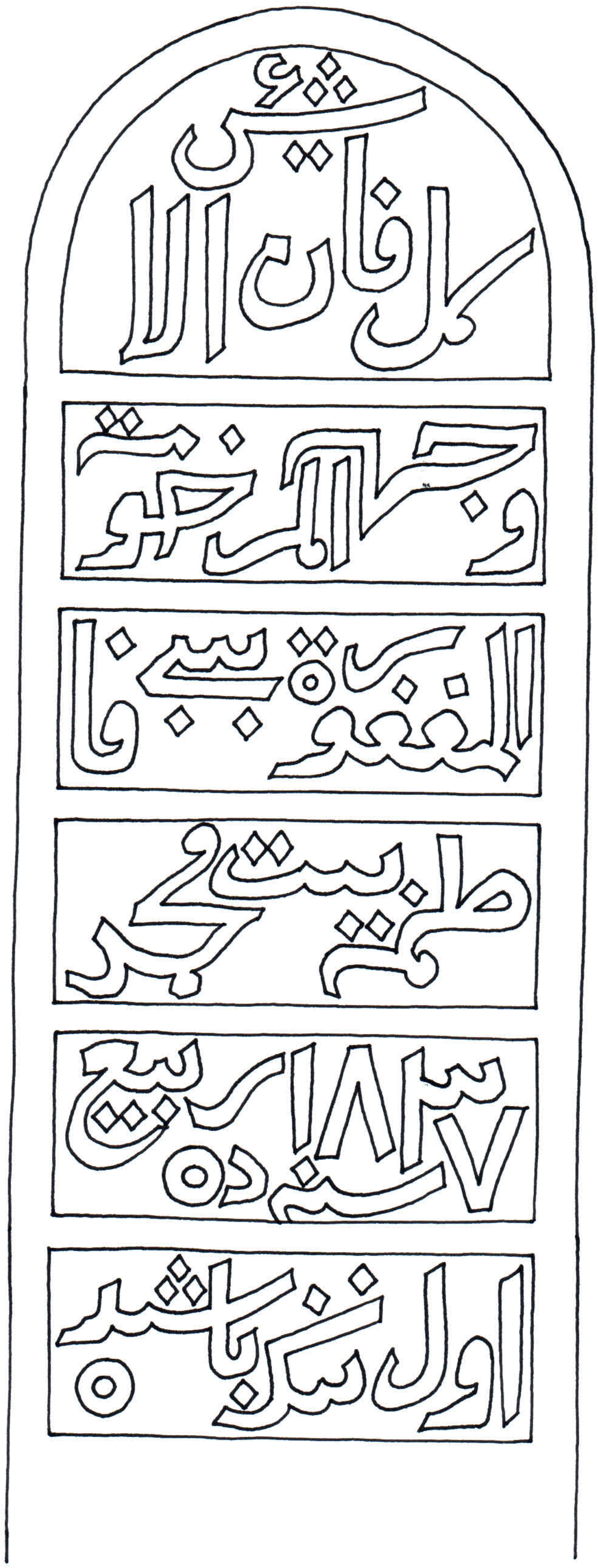

385 = A

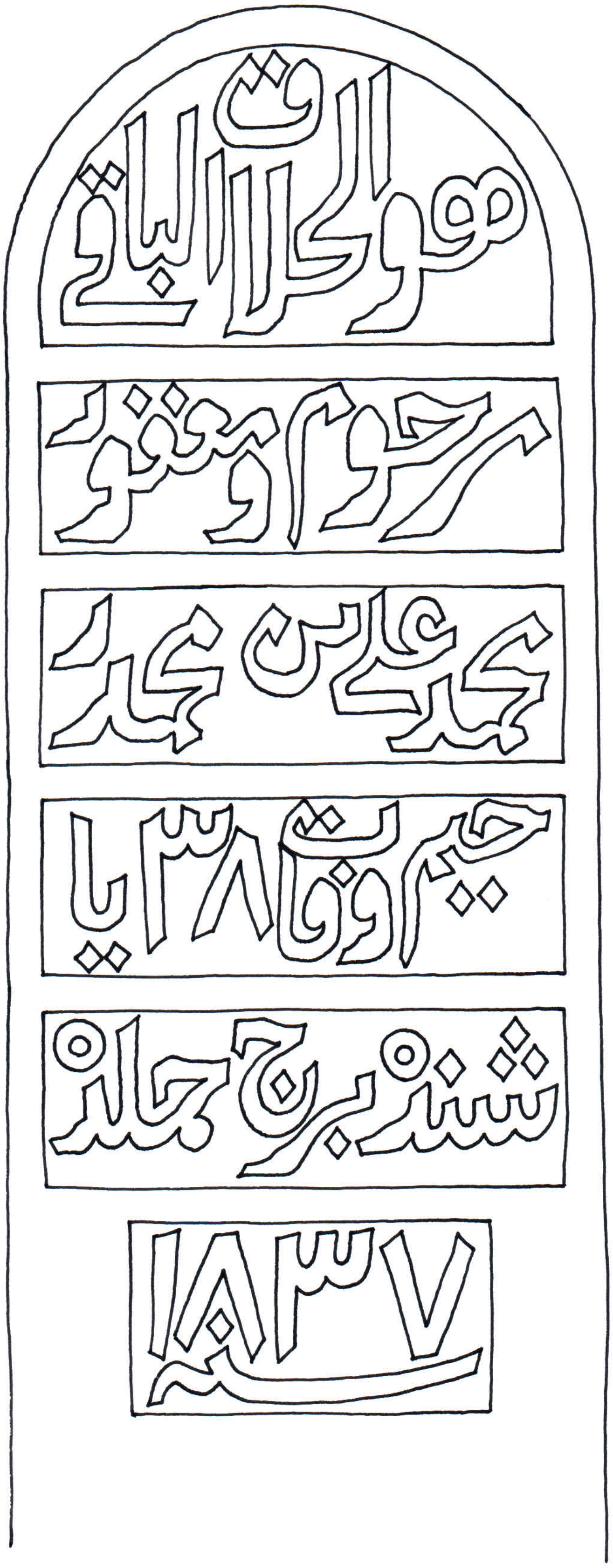

386=A

387 = A

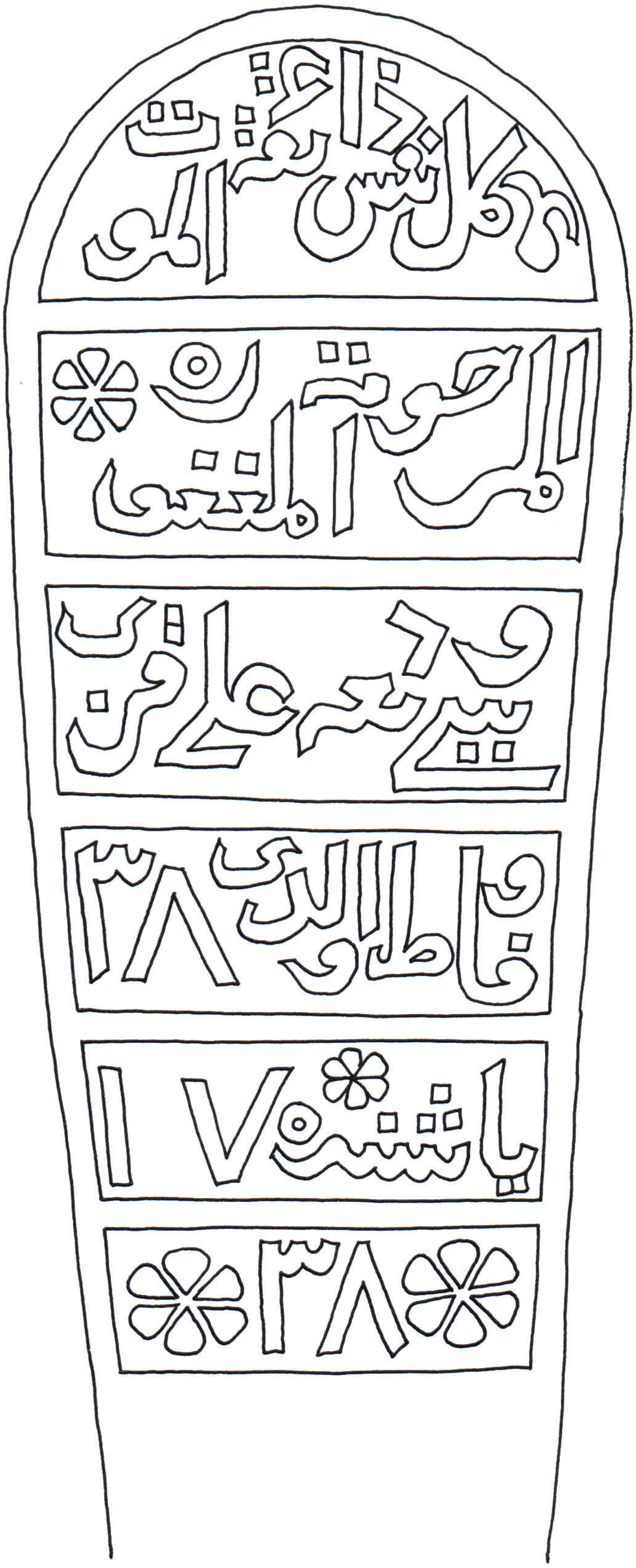

388 = A

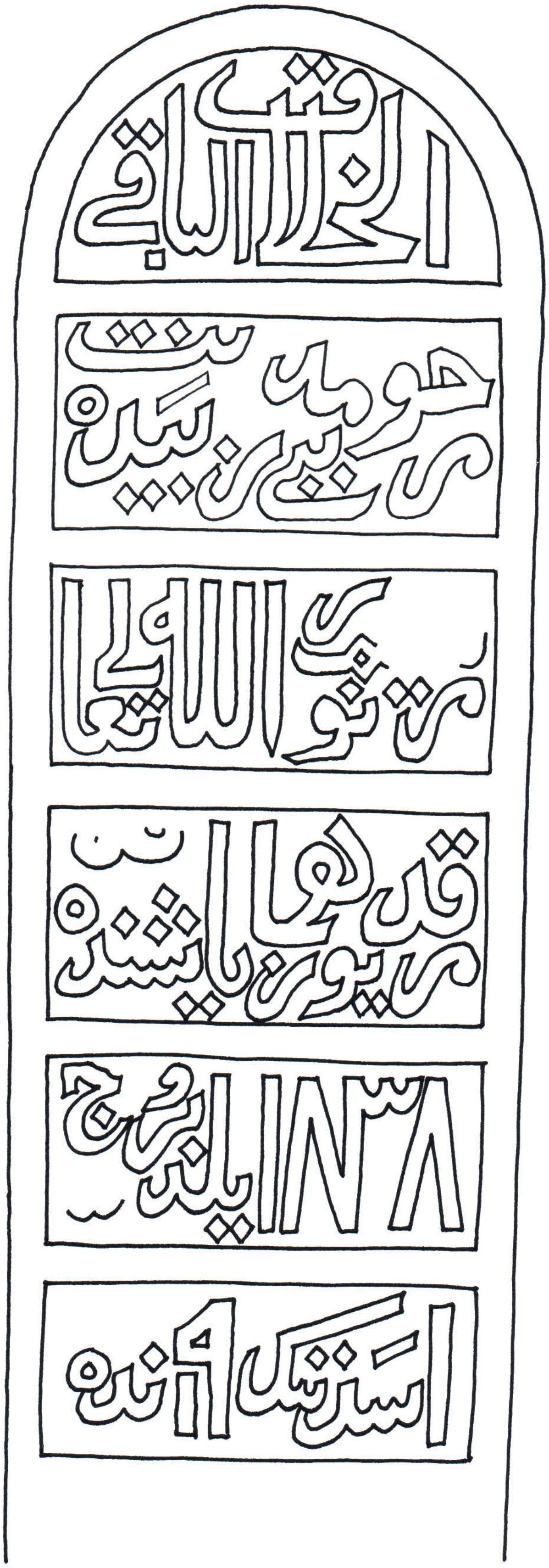

389 = A

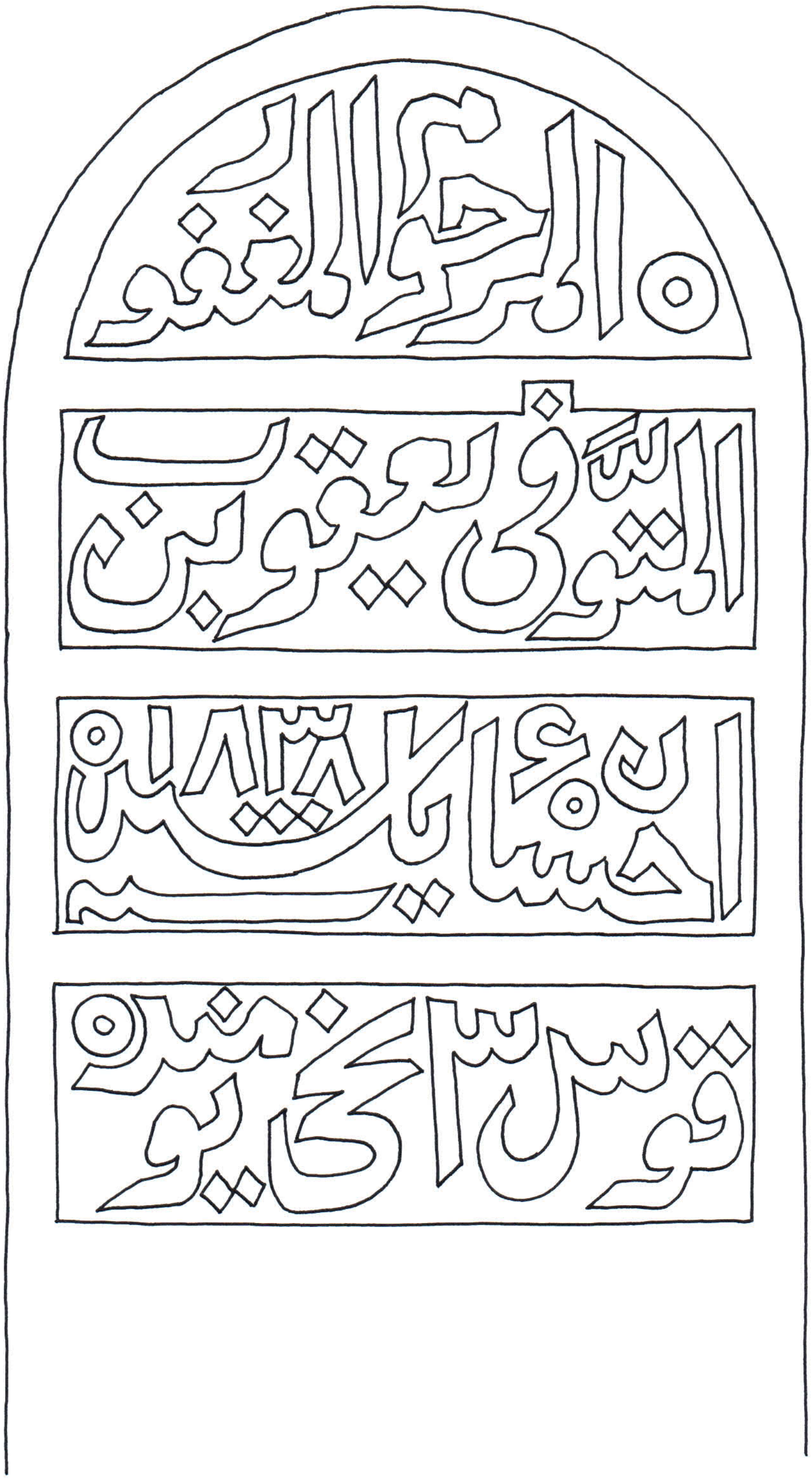

390 = A

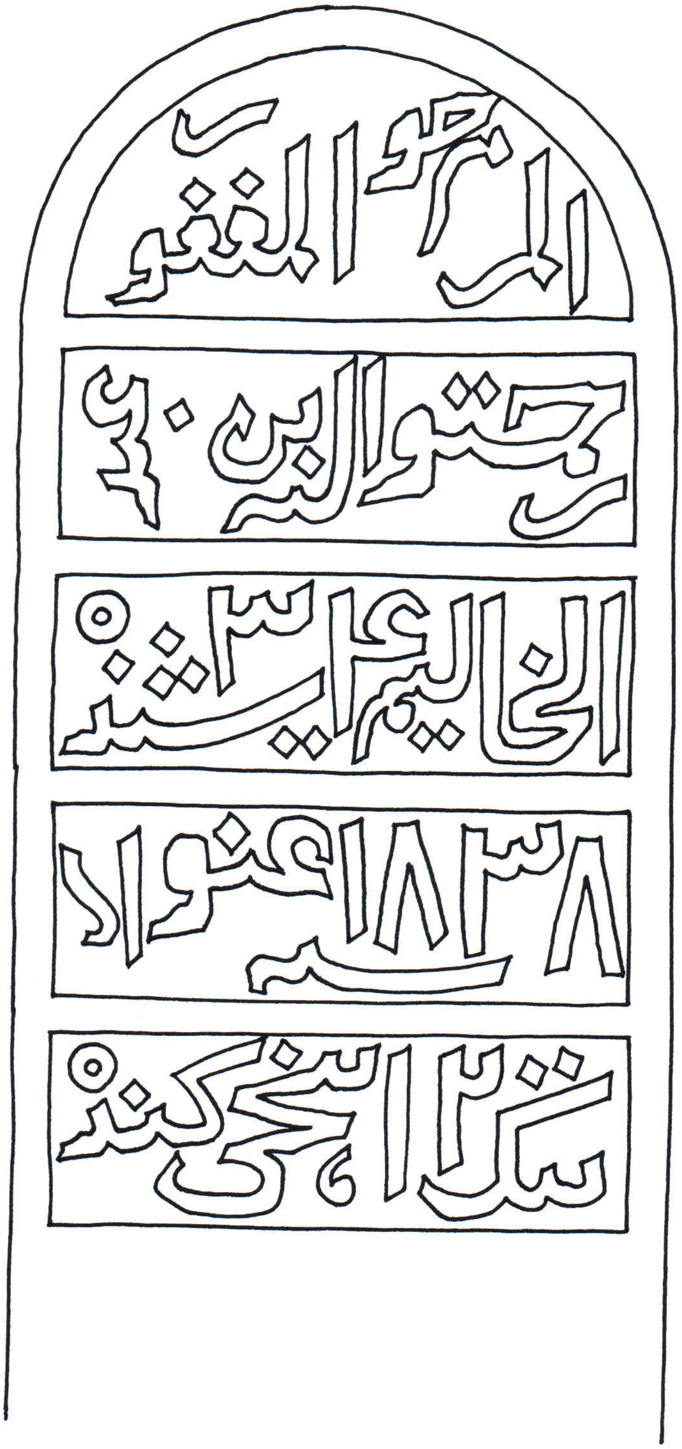

391 = A

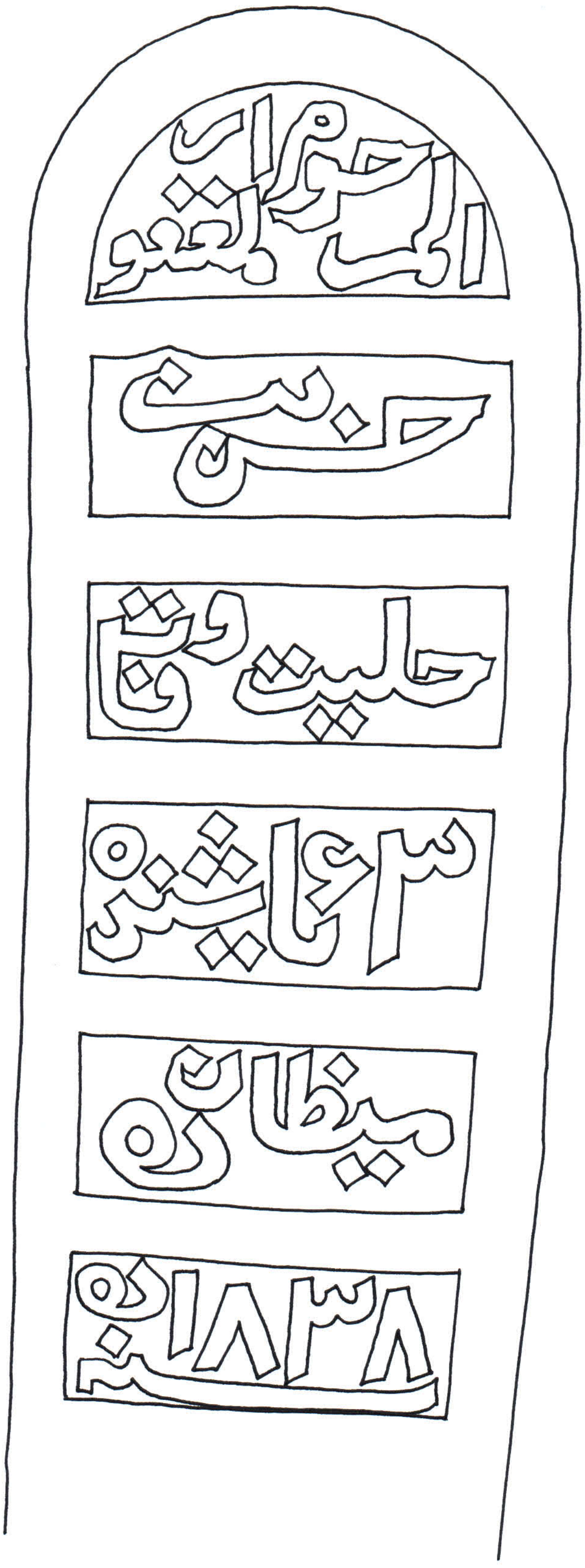

392 = A

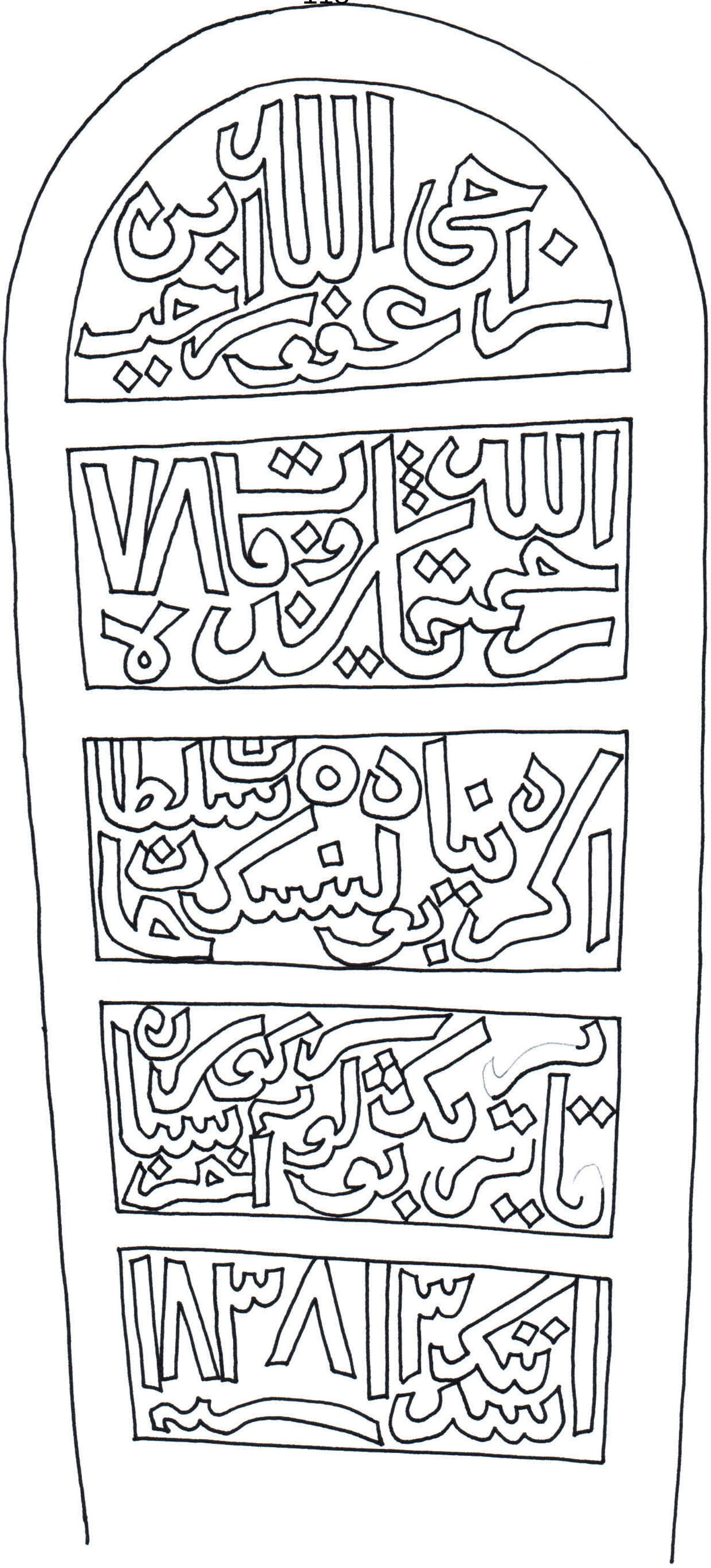

394 = A

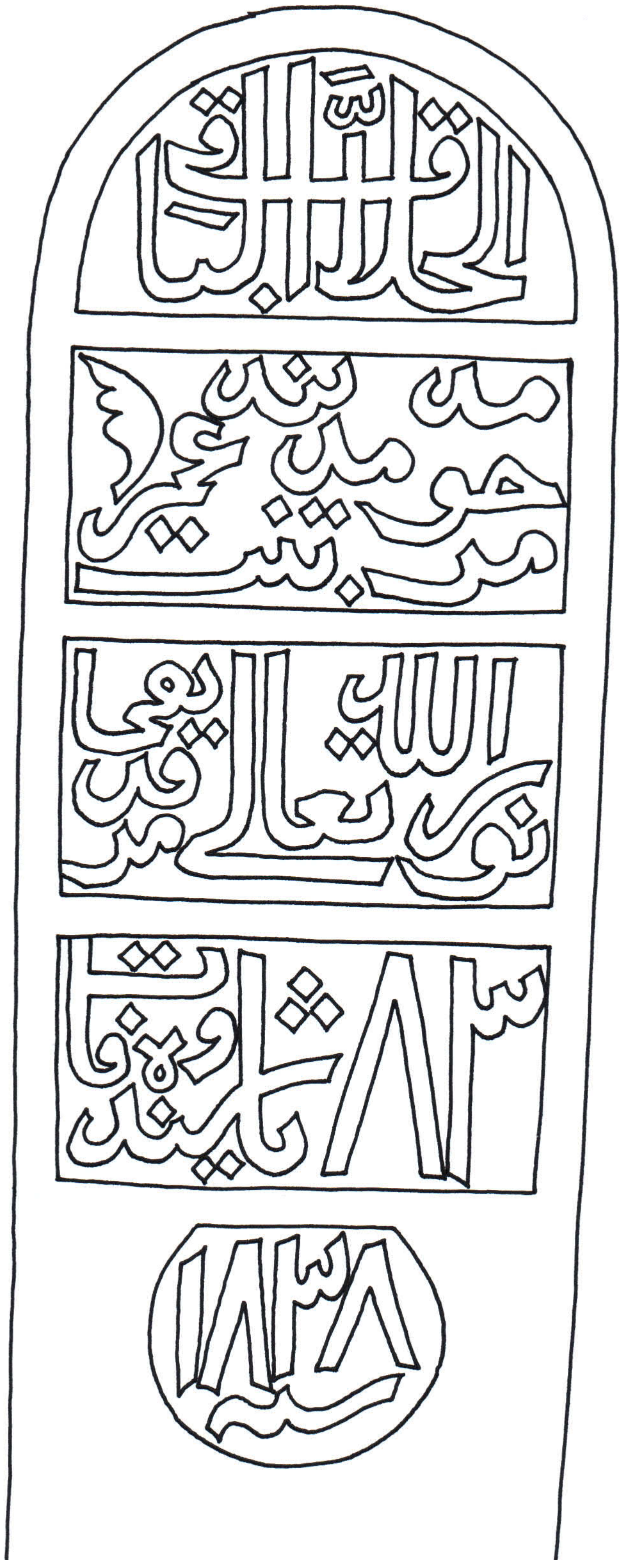

395 = A

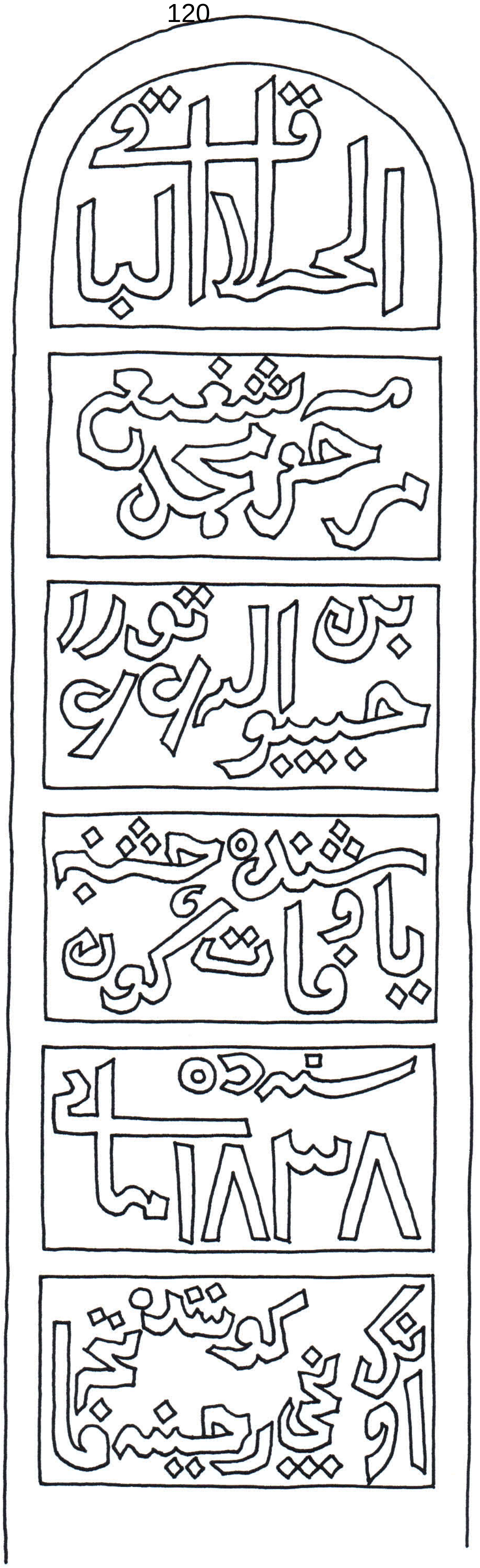

396 = A

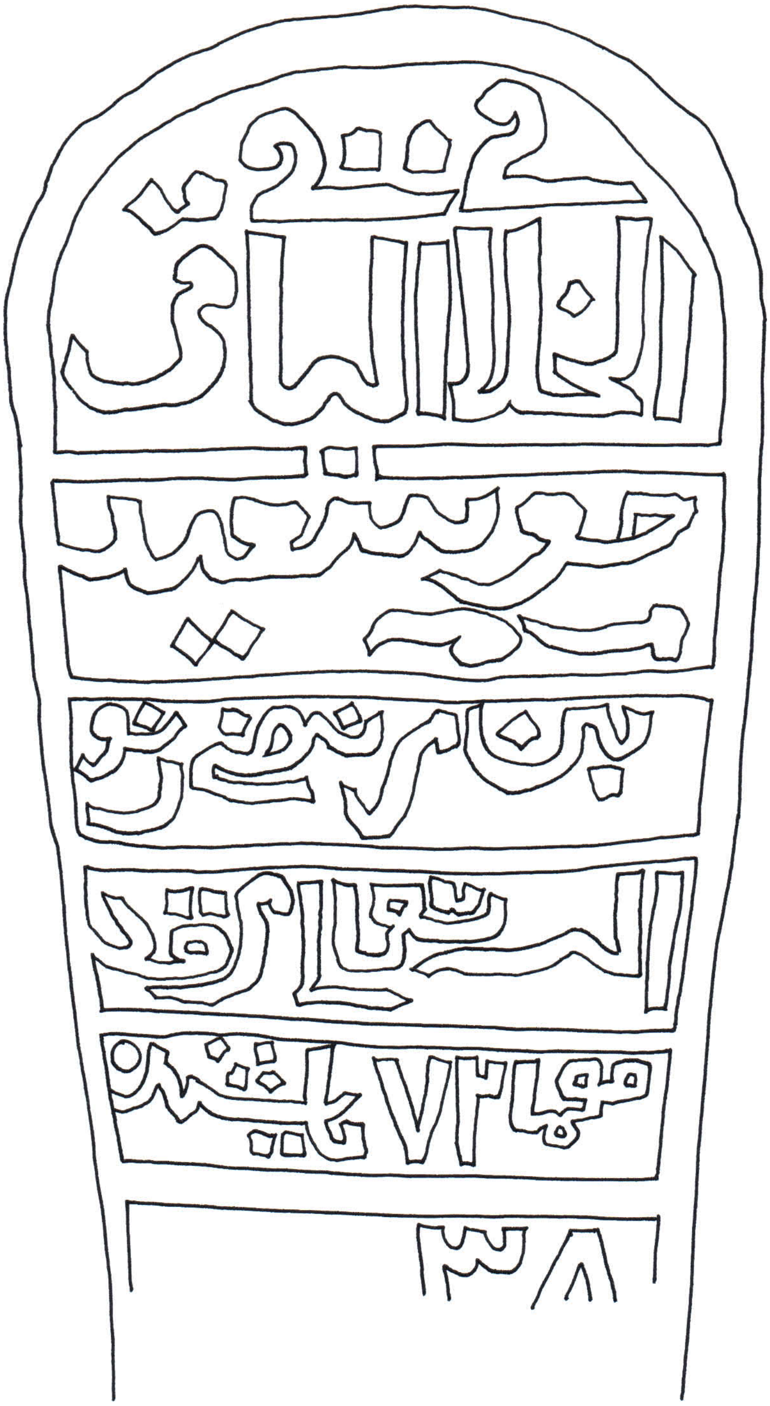

397 = A

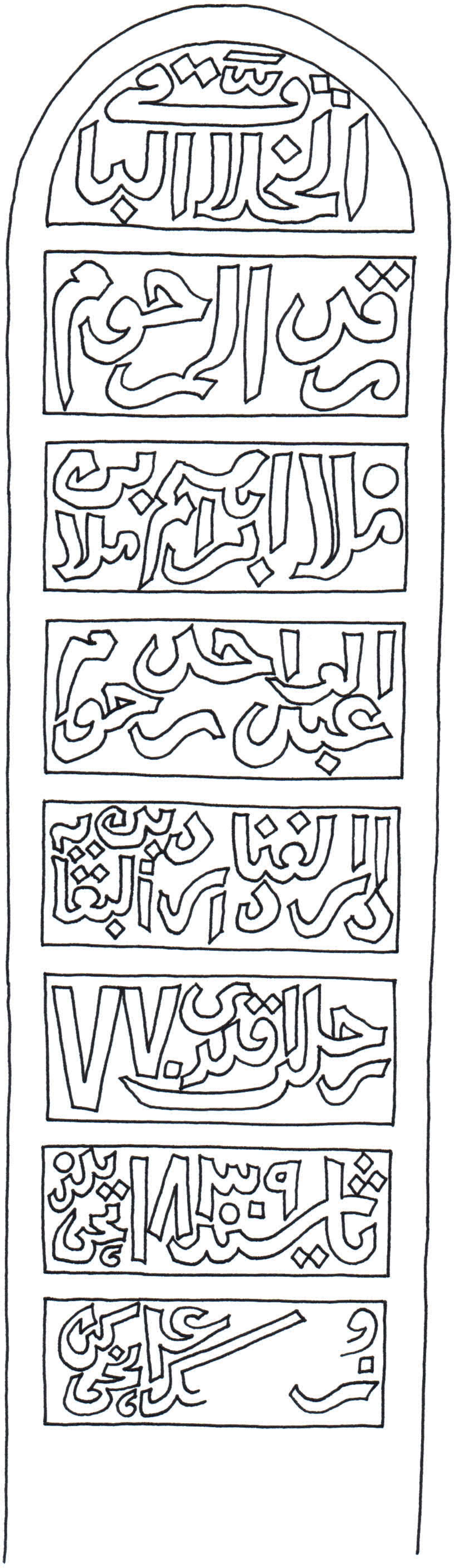

398 = A

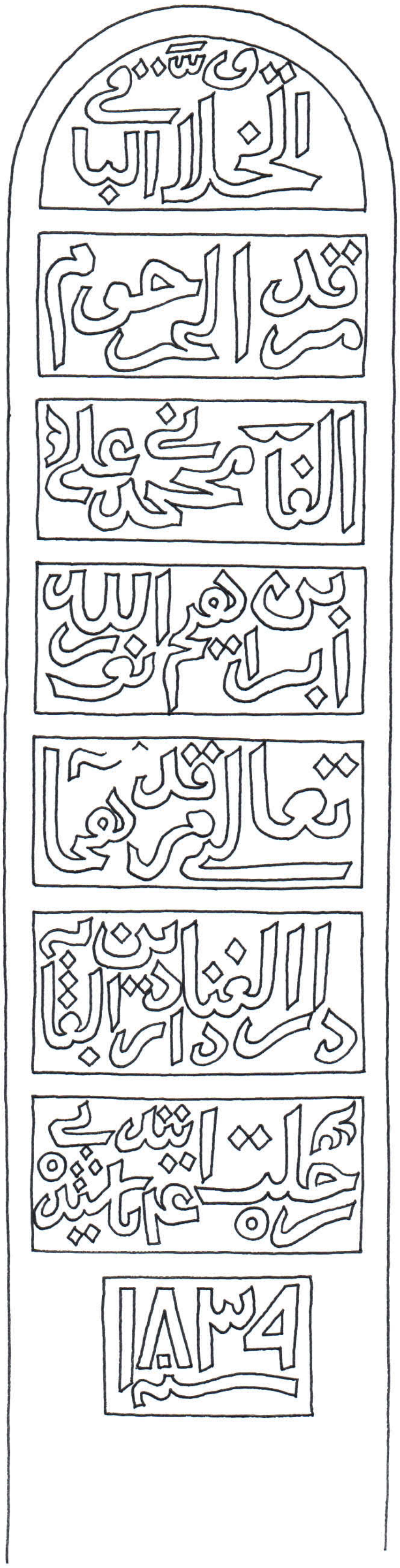

399 = A

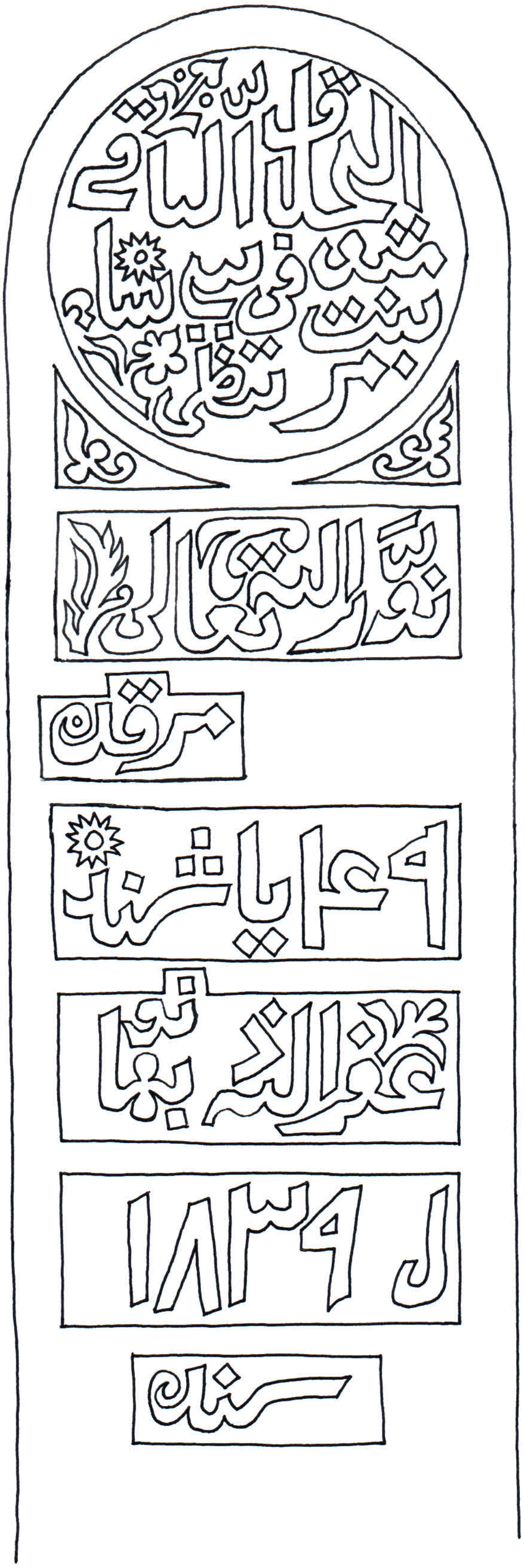

400 = A

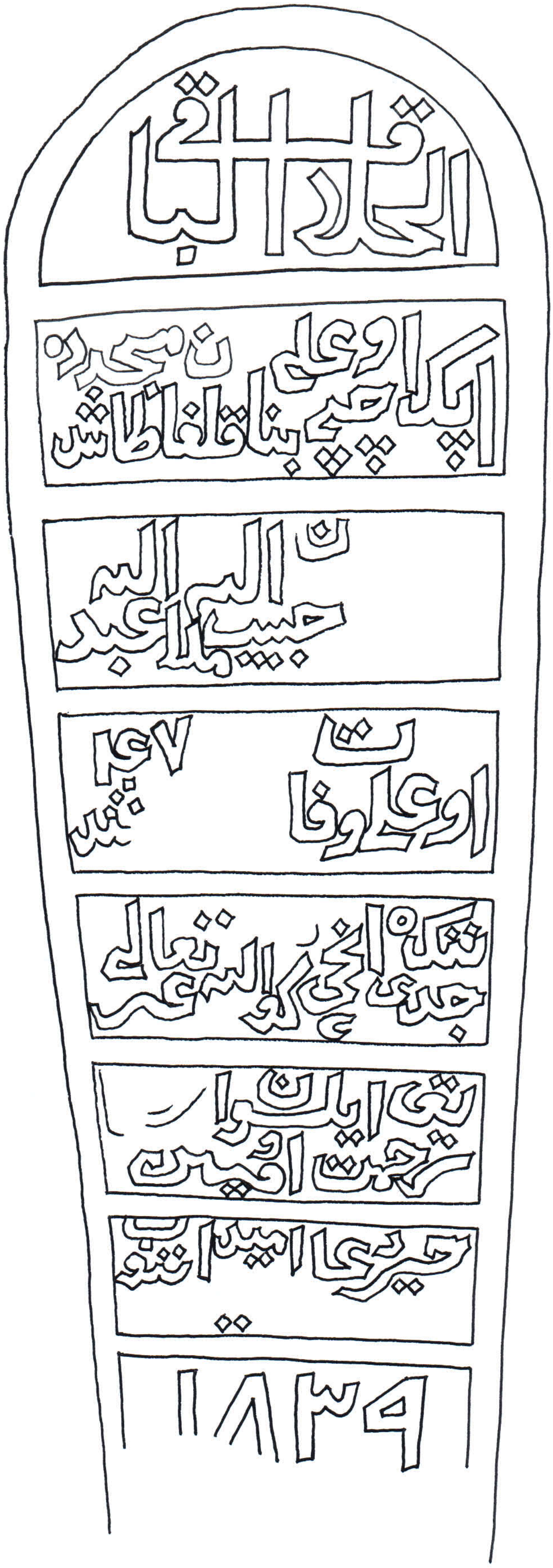

401 = A

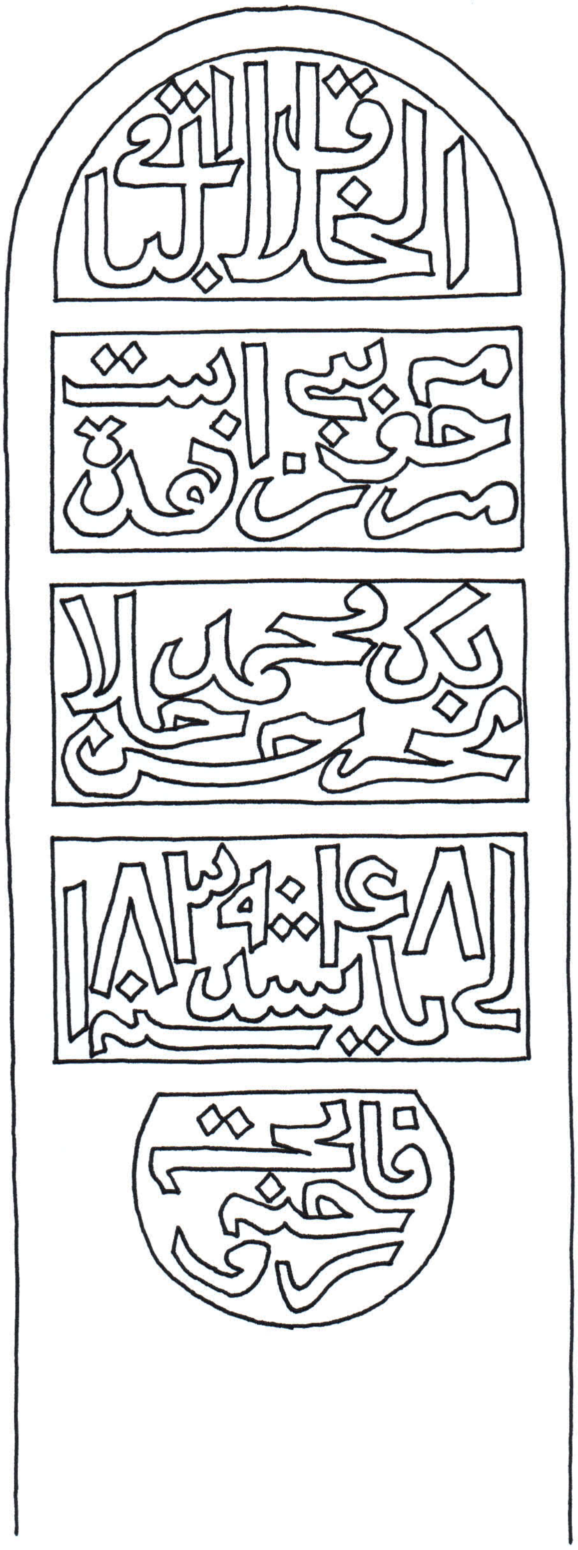

402 = A

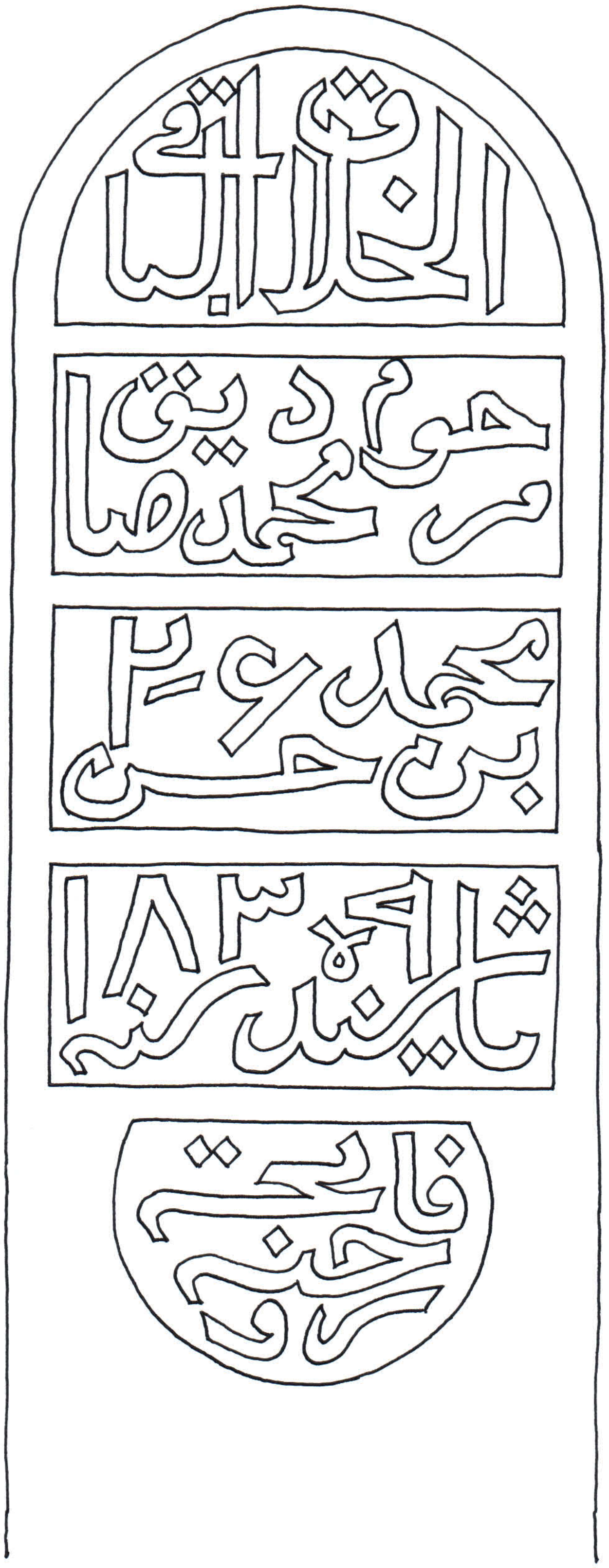

403 = A

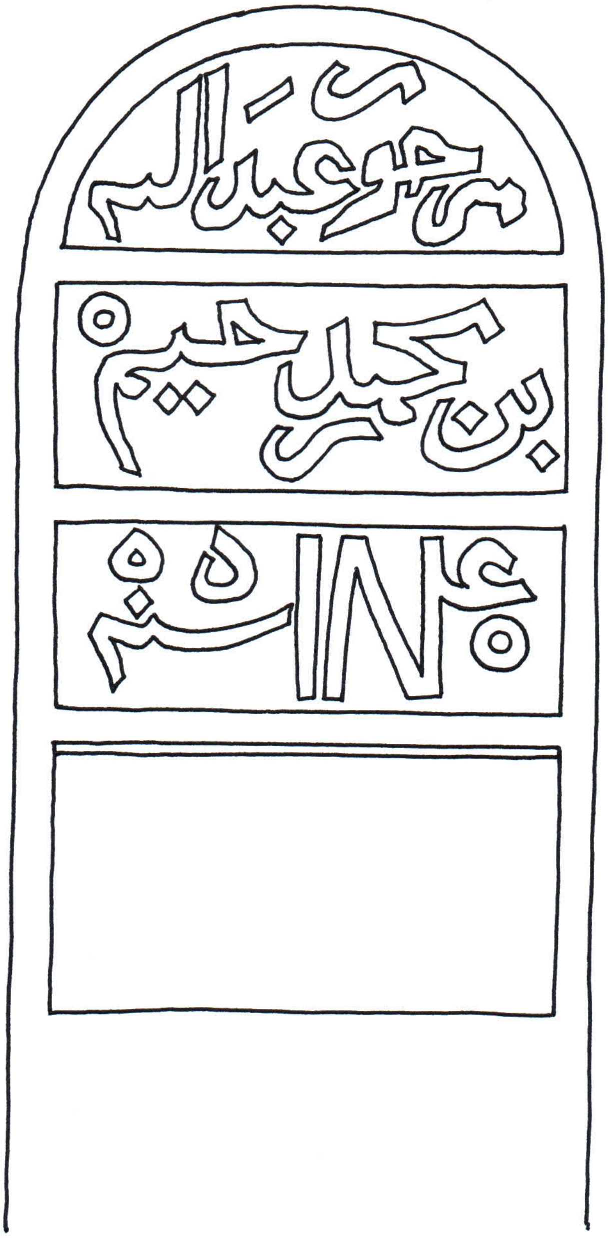

404 = A

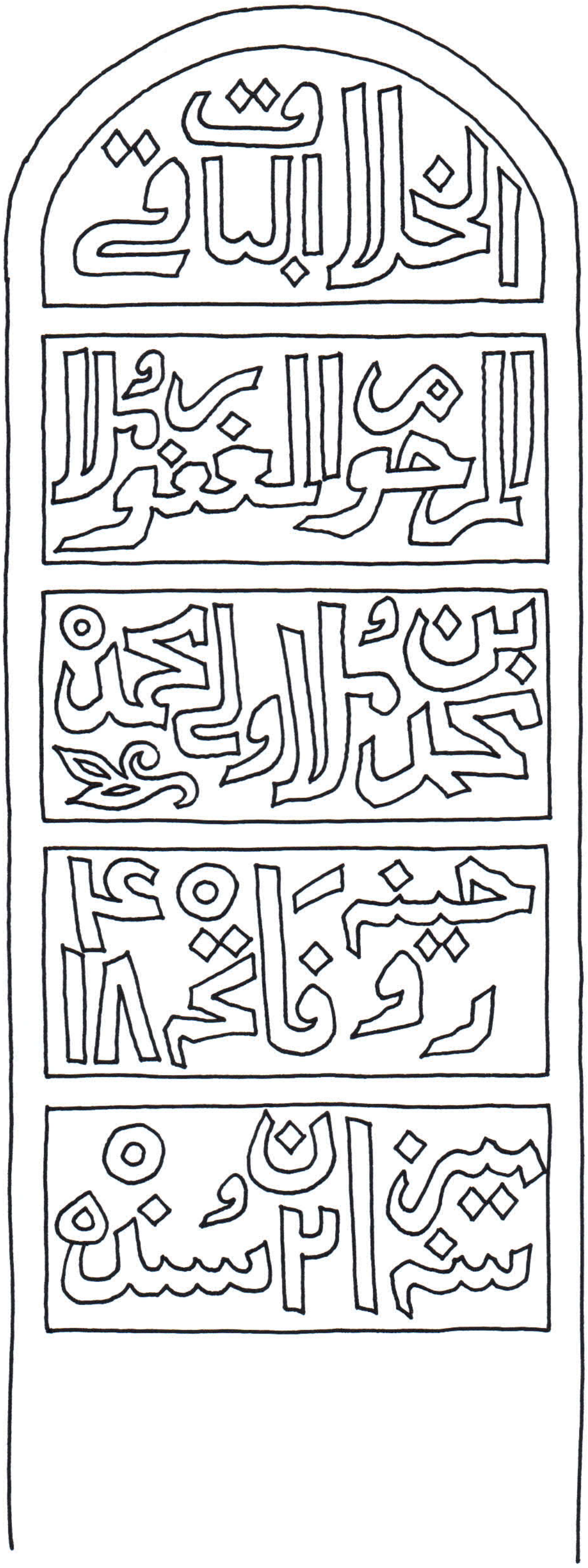

405 = A

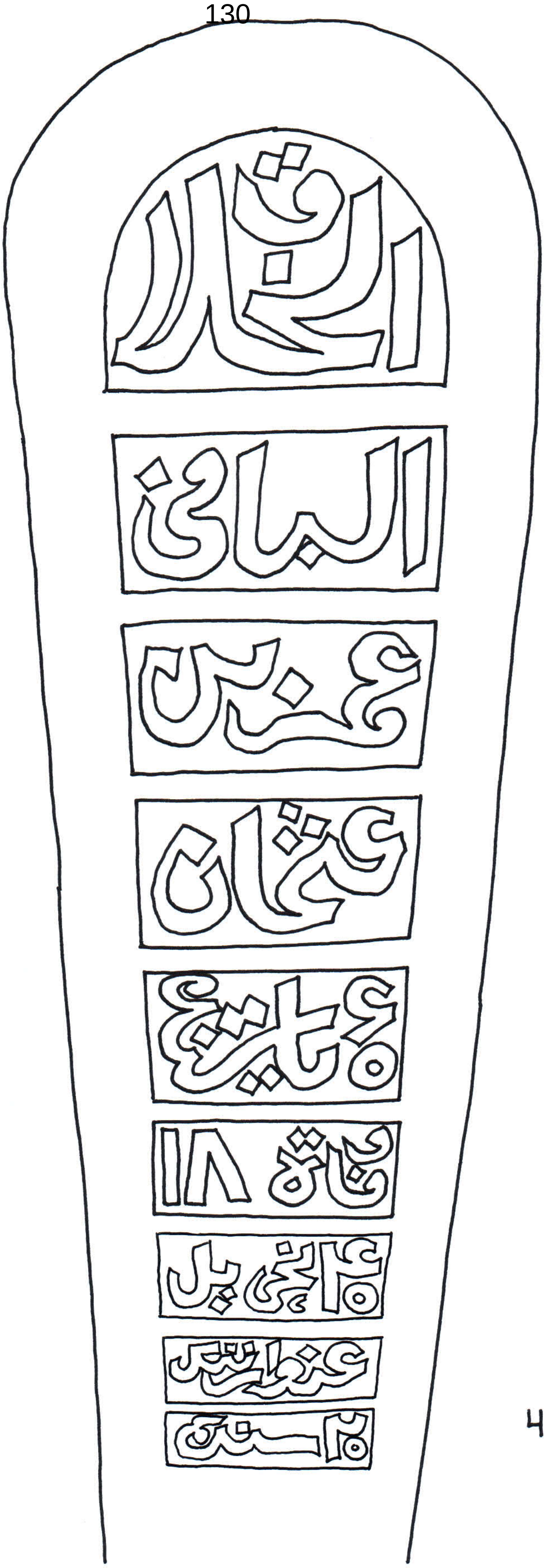

406 = A

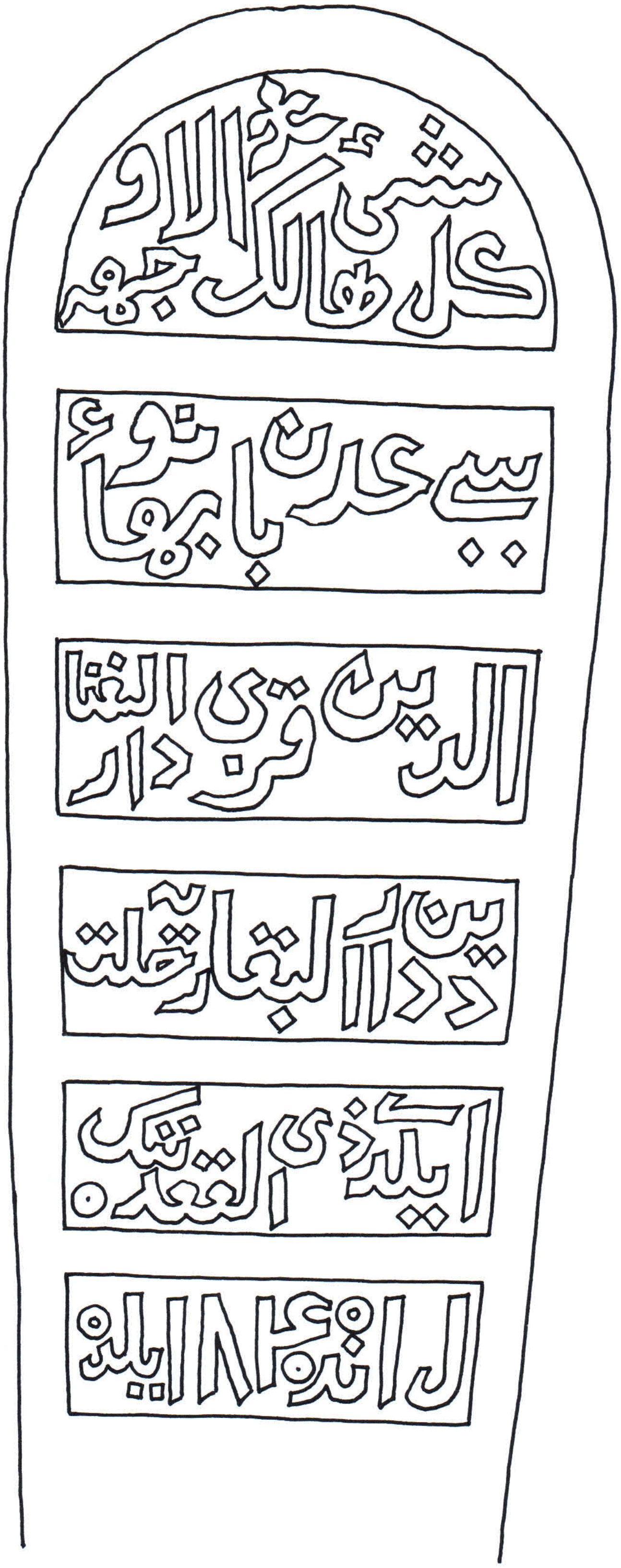

407 = A

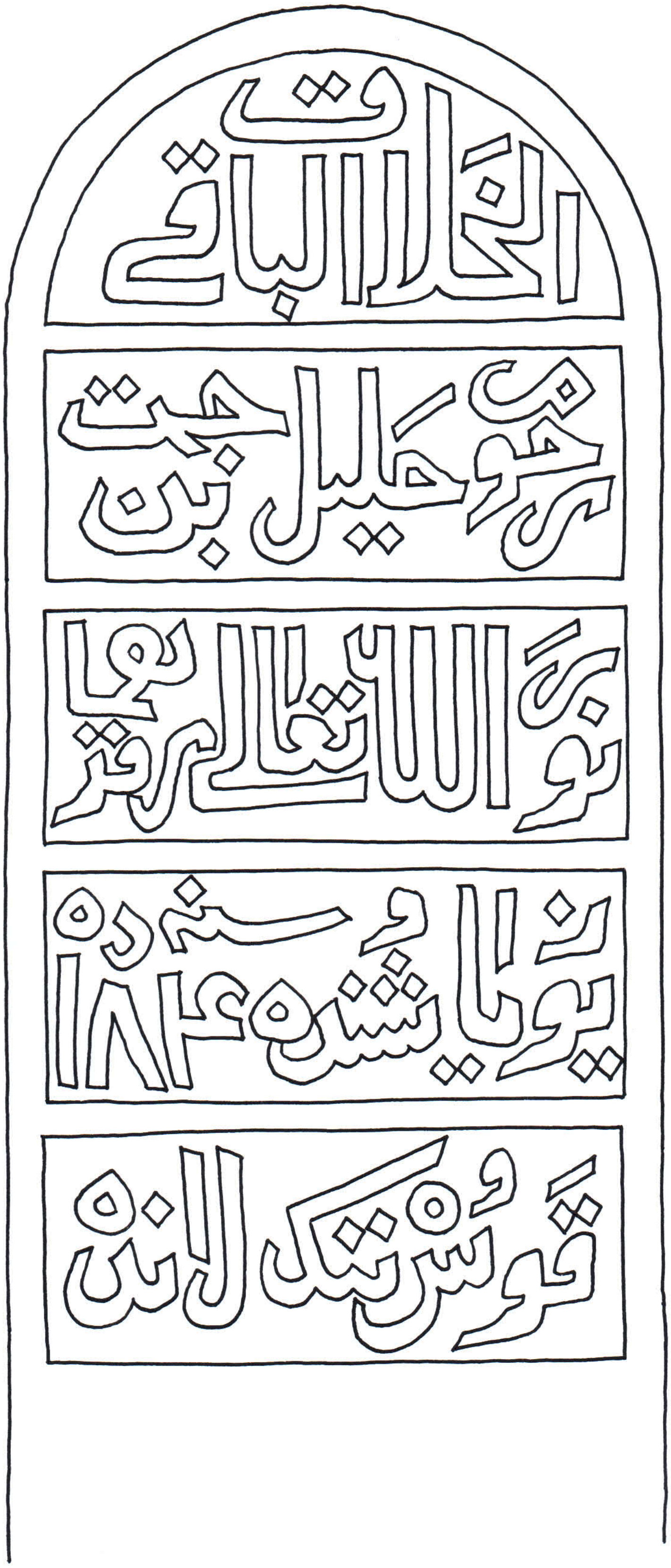

408 = A

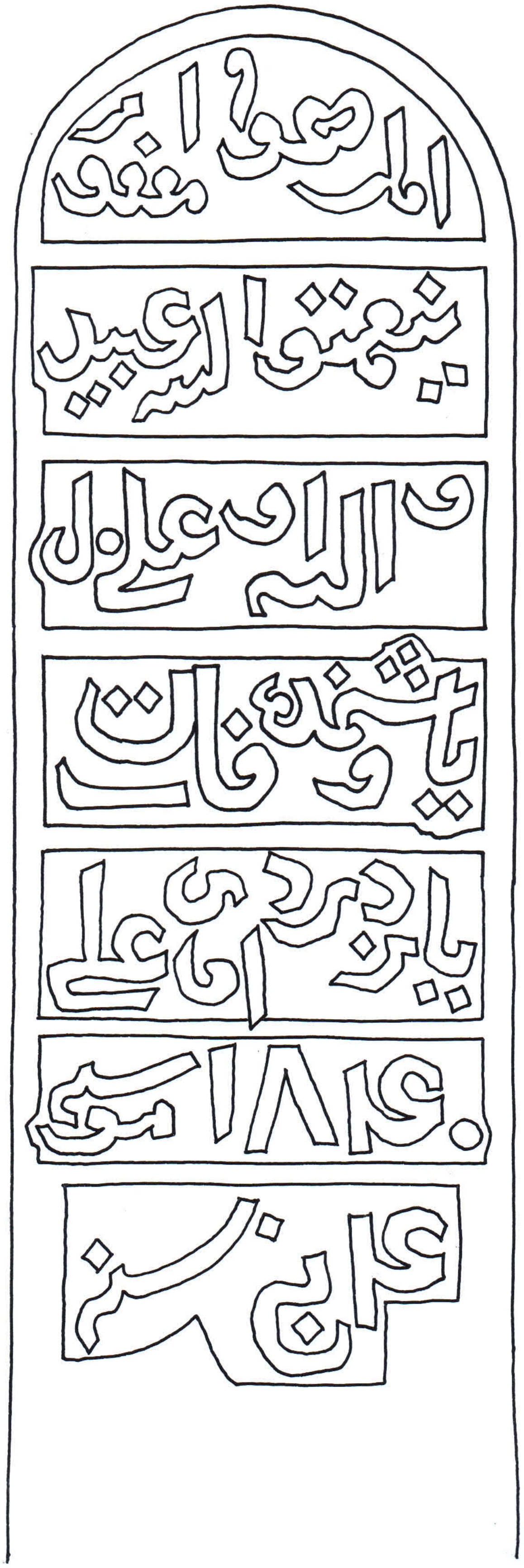

409 = A

410 = A

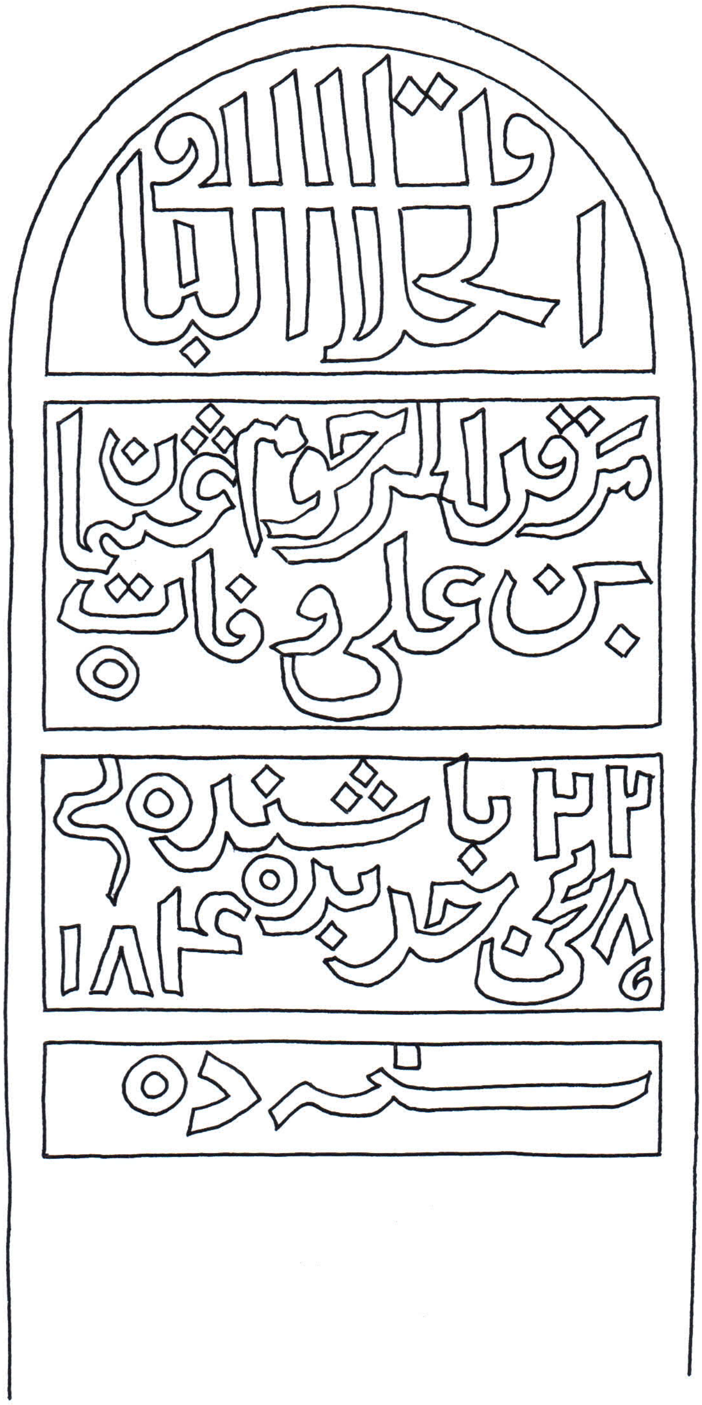

411 = A

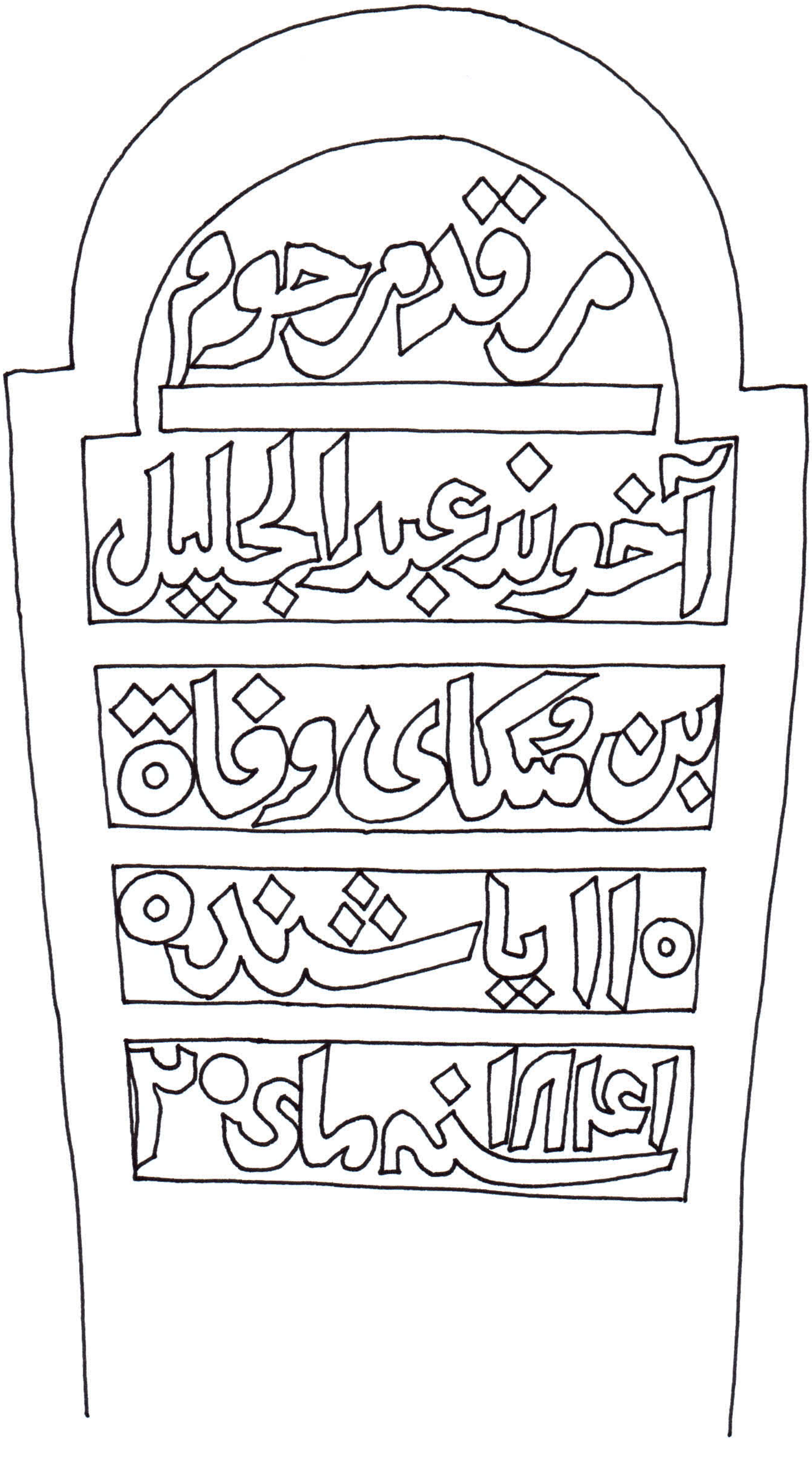

412 = A

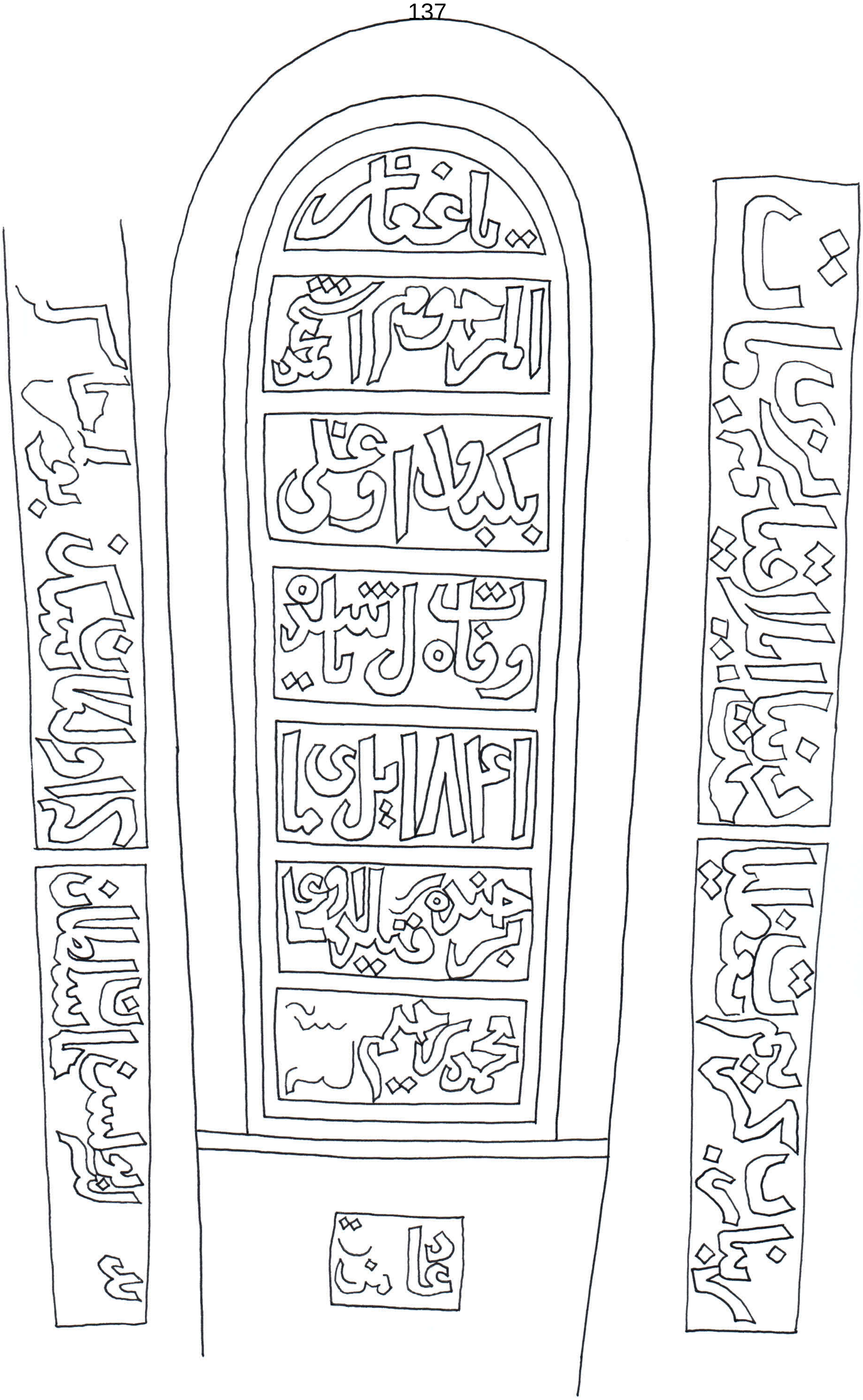

413 = A

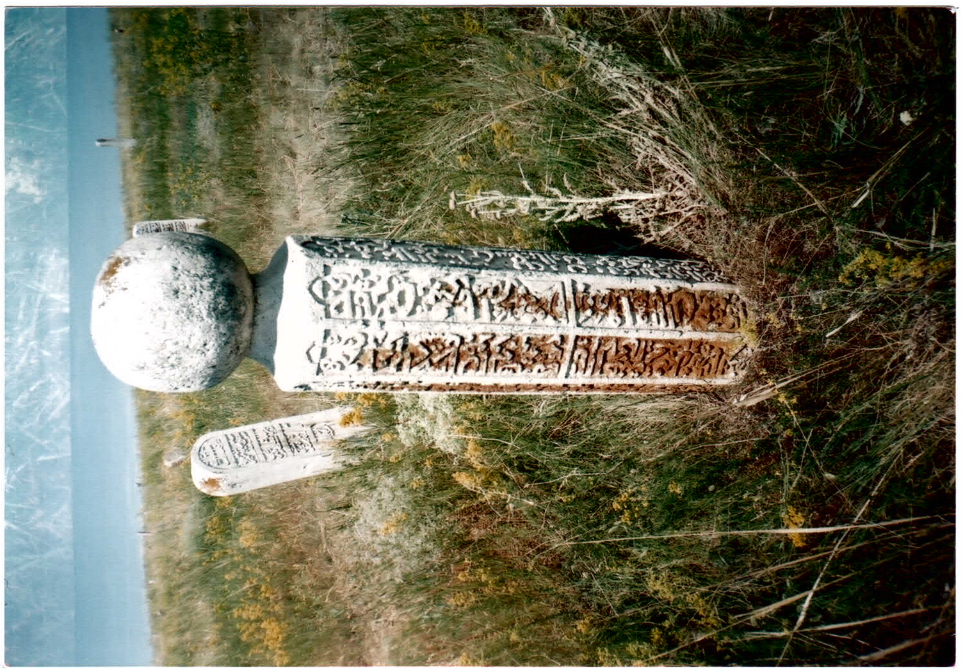

415

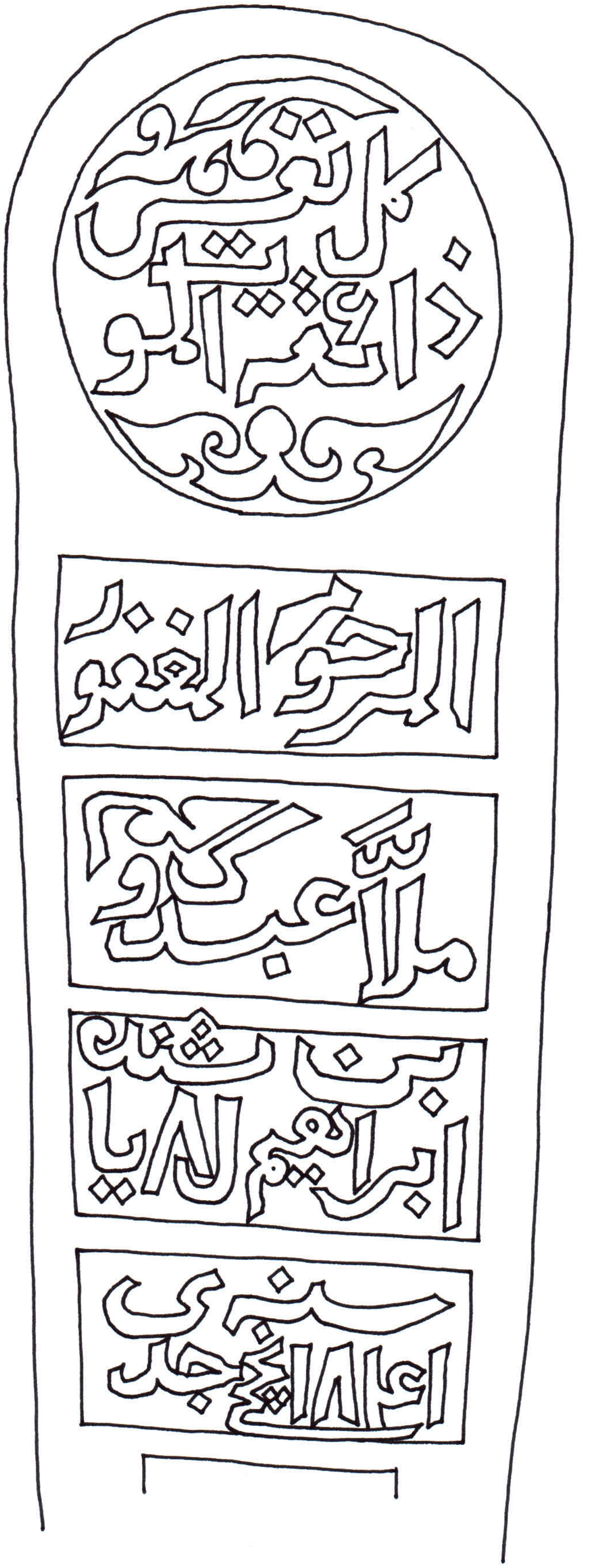

414 = A

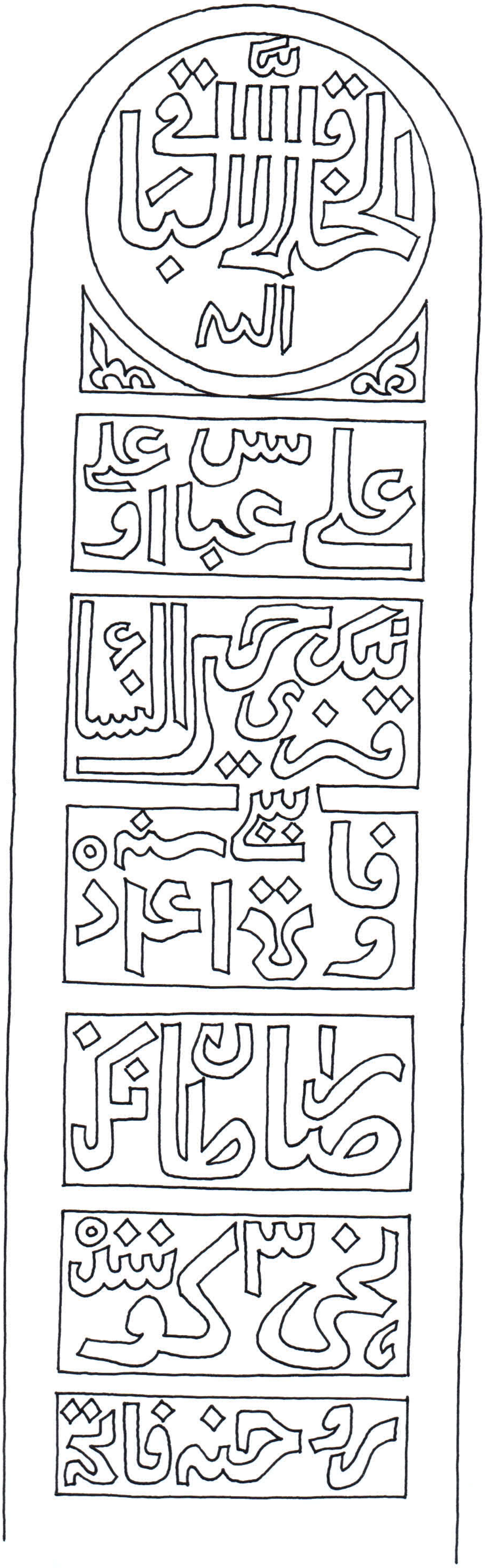

416 = A

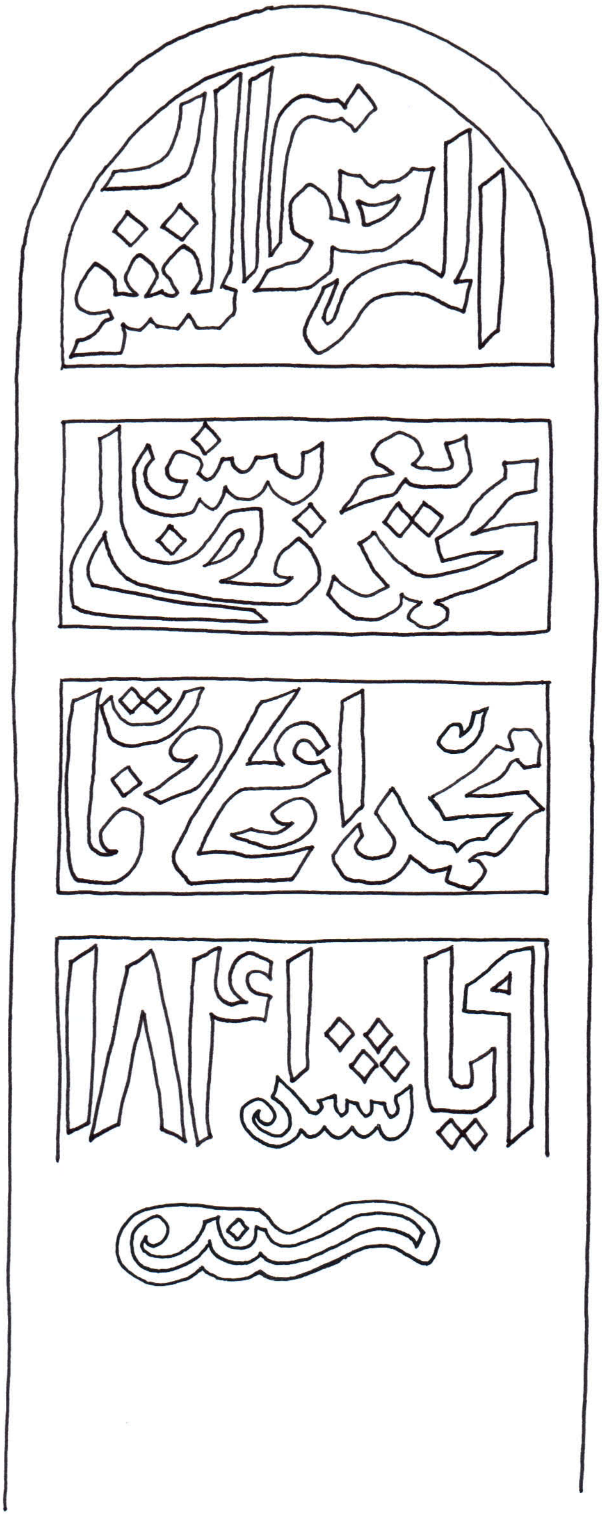

417 = A

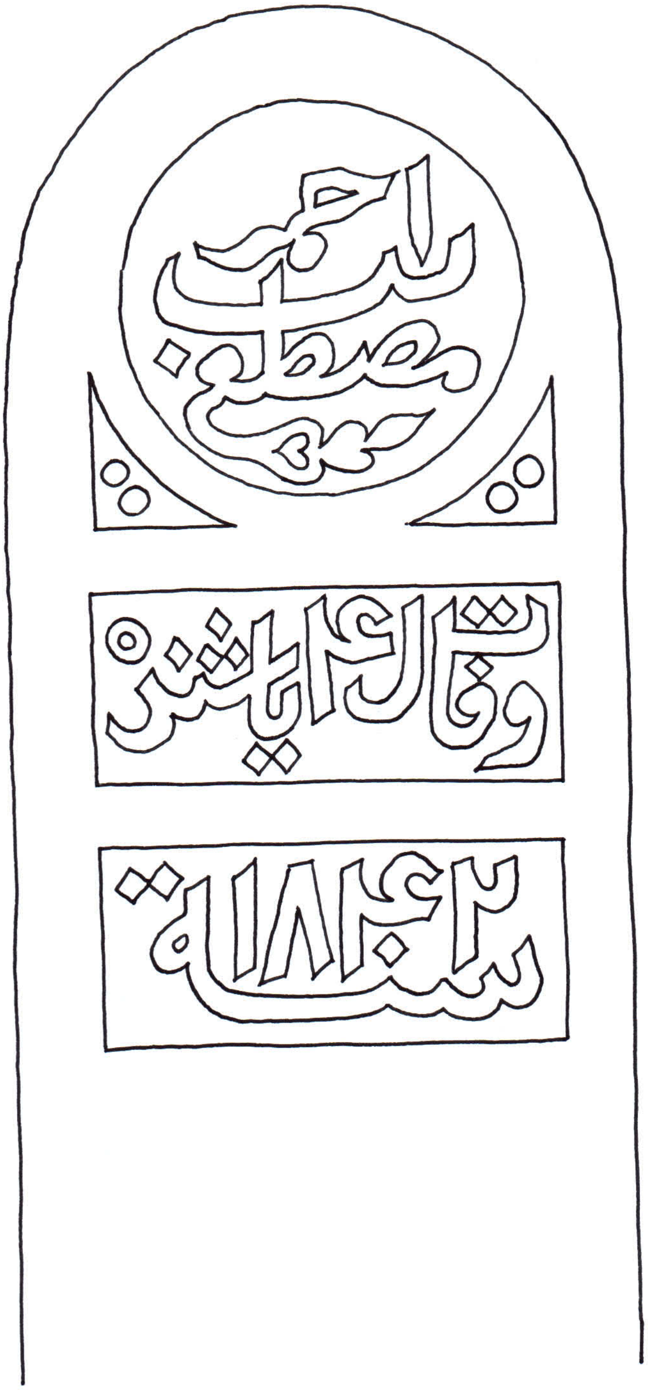

418 = A

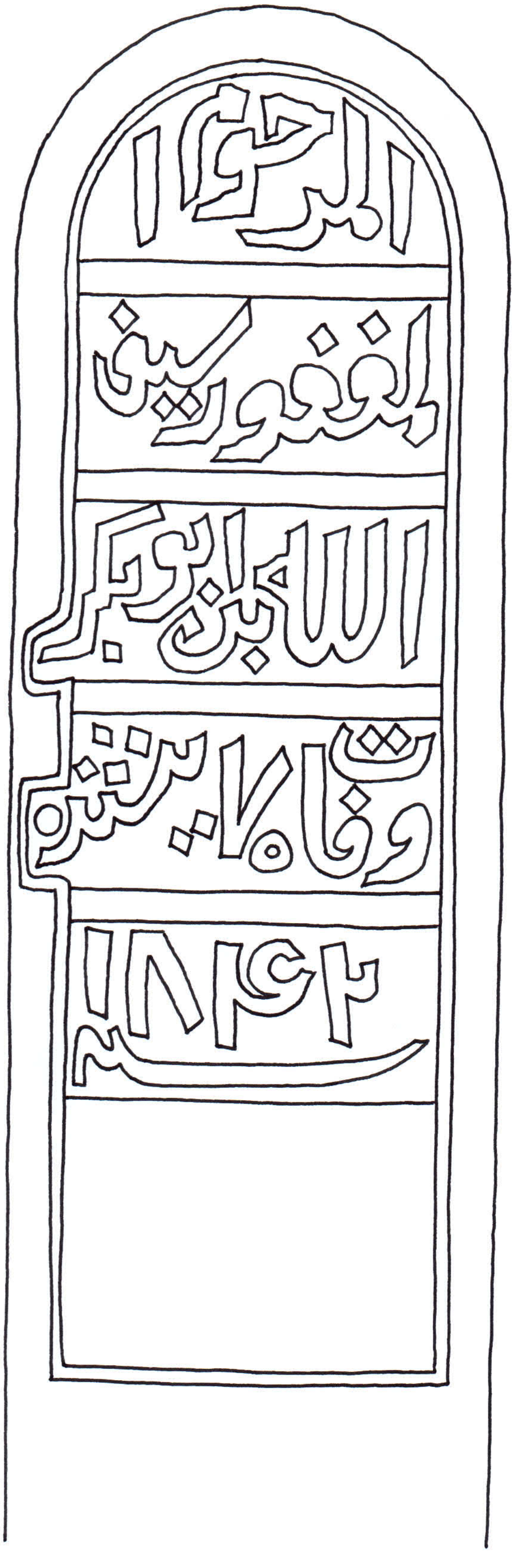

419 = A

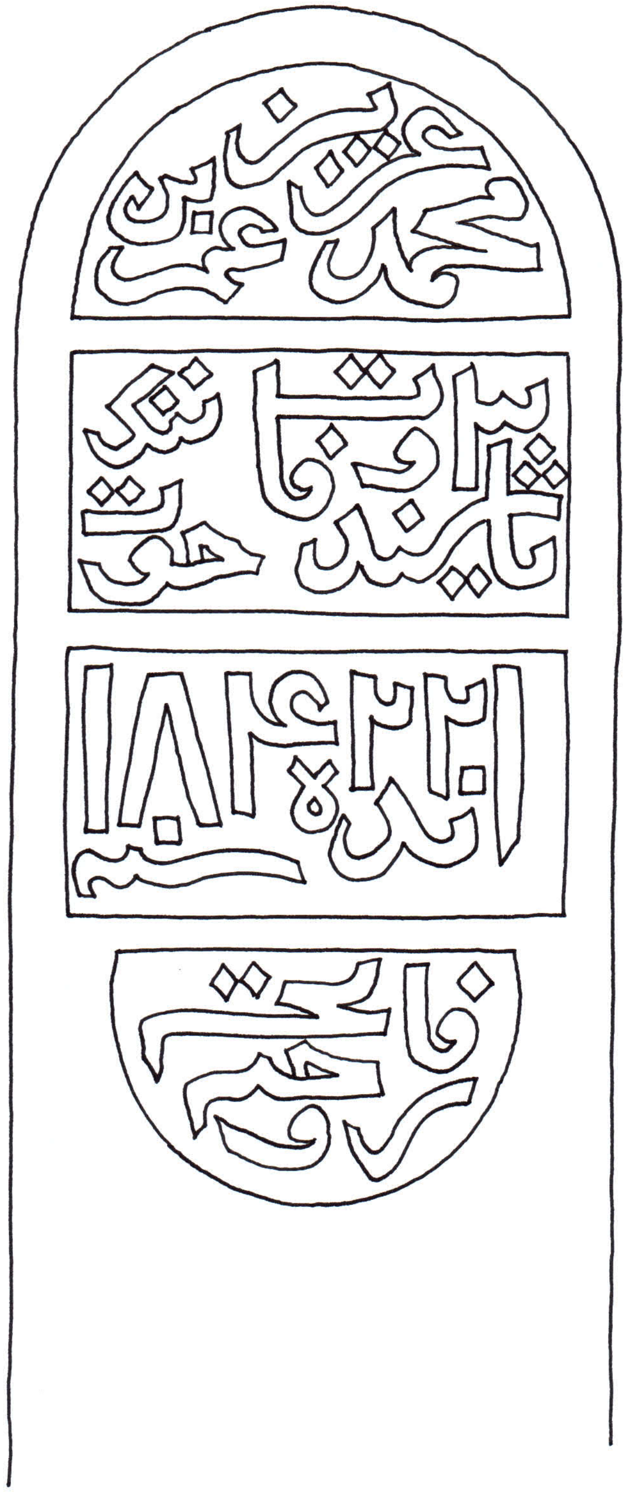

420 = A

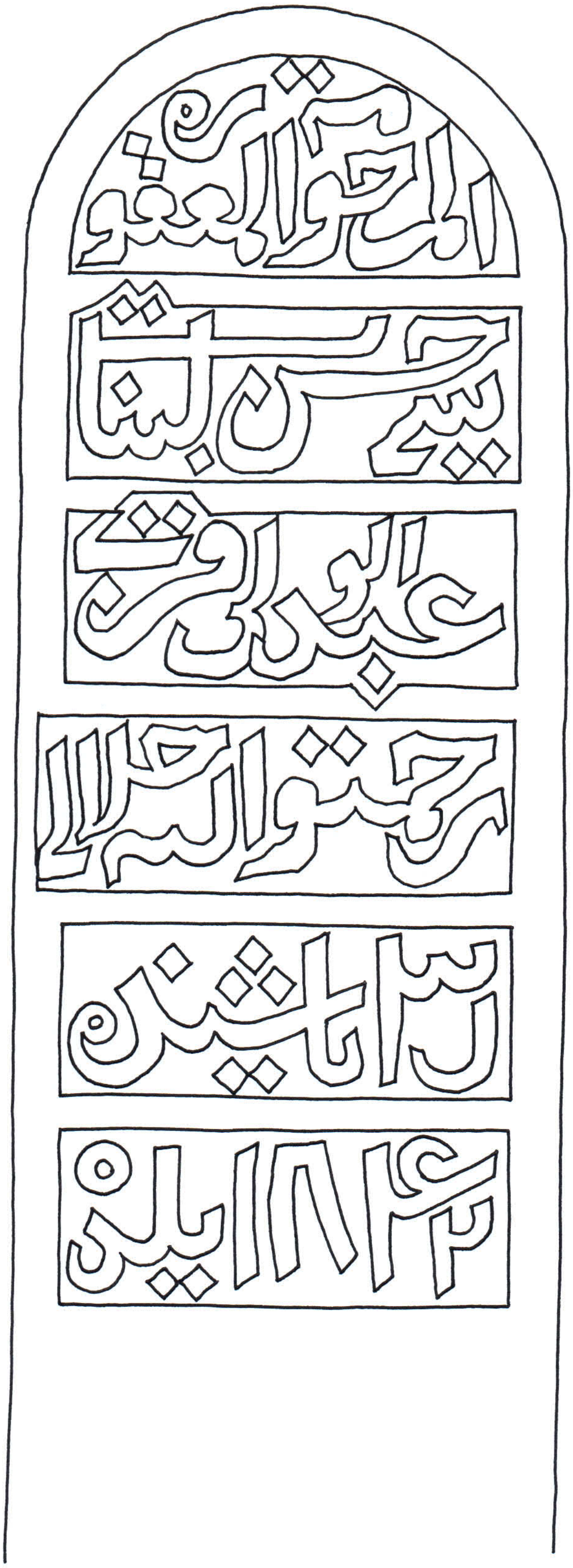

421 = A

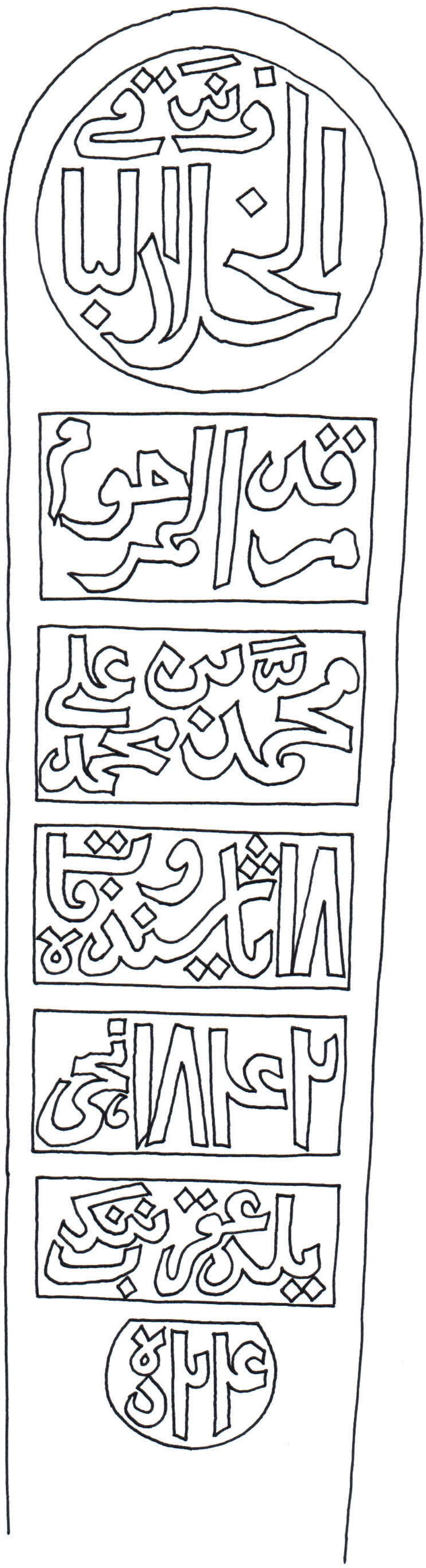

422 = A

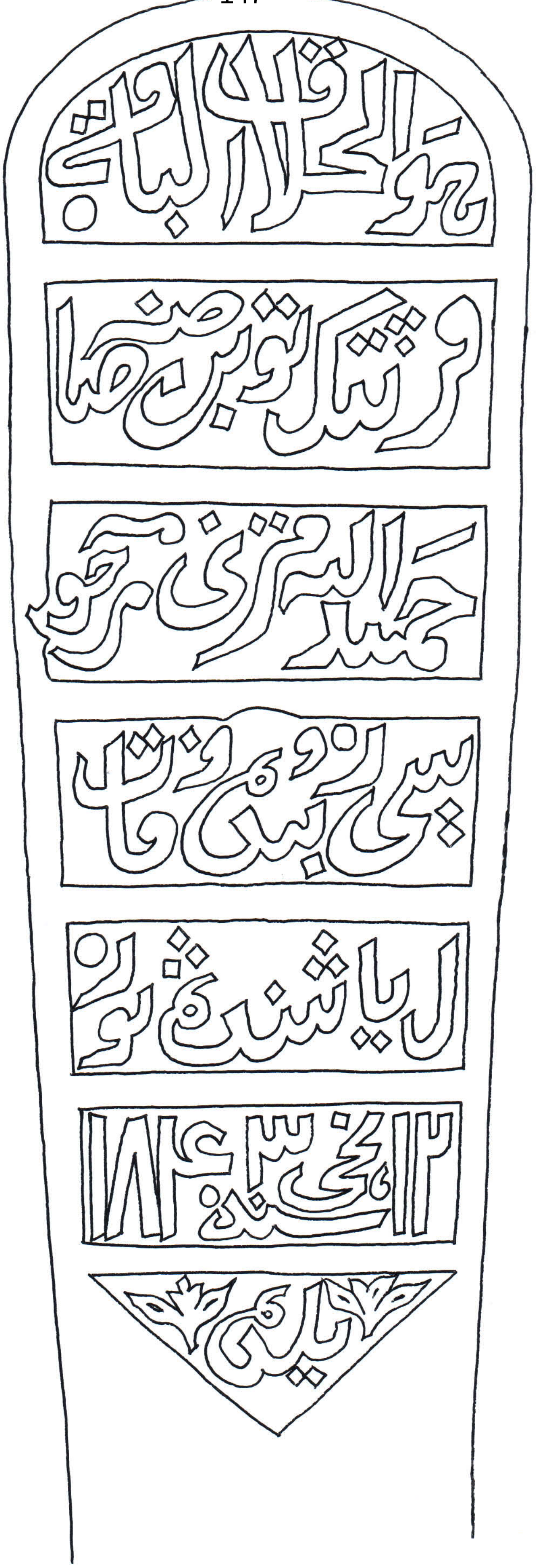

423 = A

424 = A

425 = A

426 = A

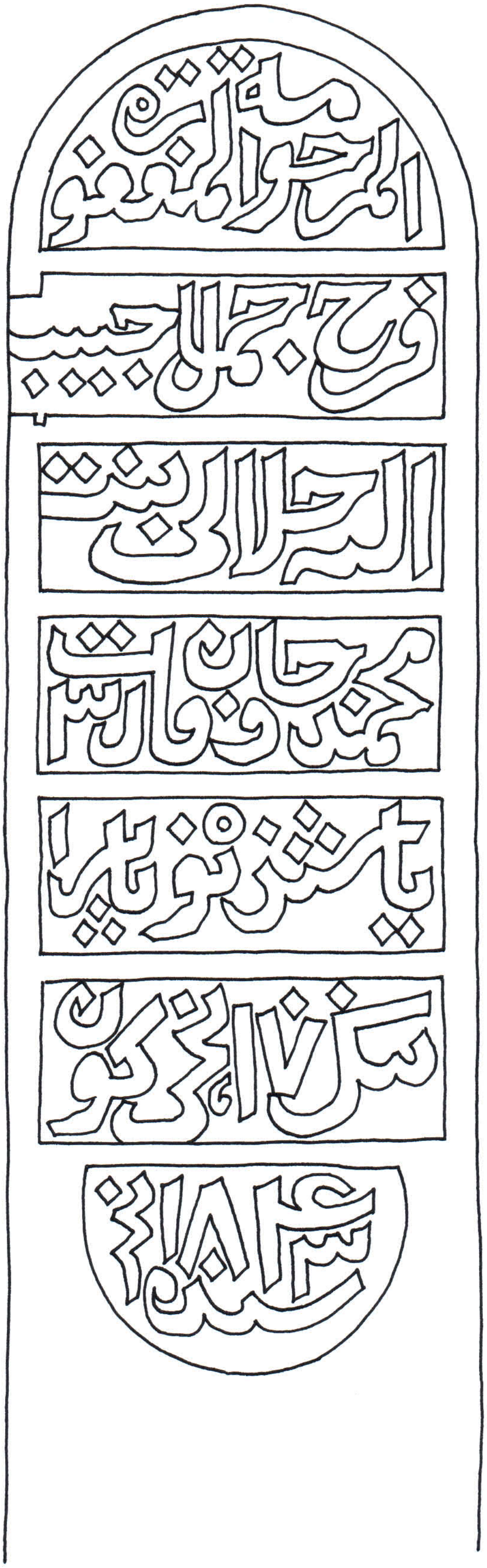

427 = A

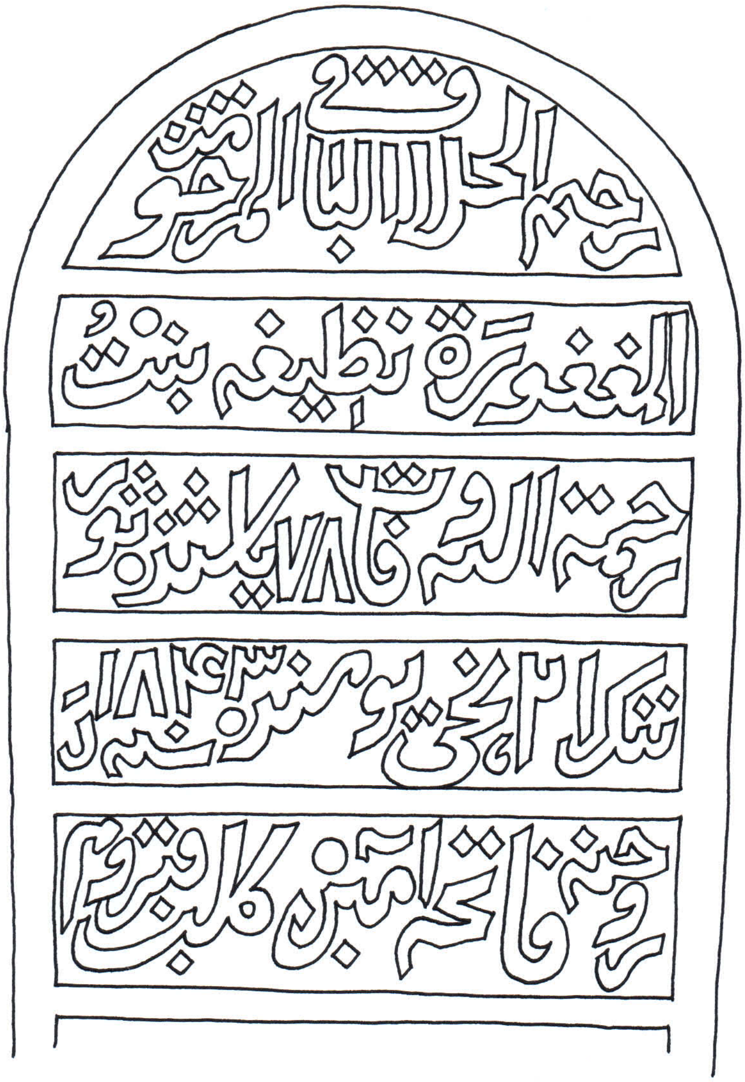

428 =A= 2

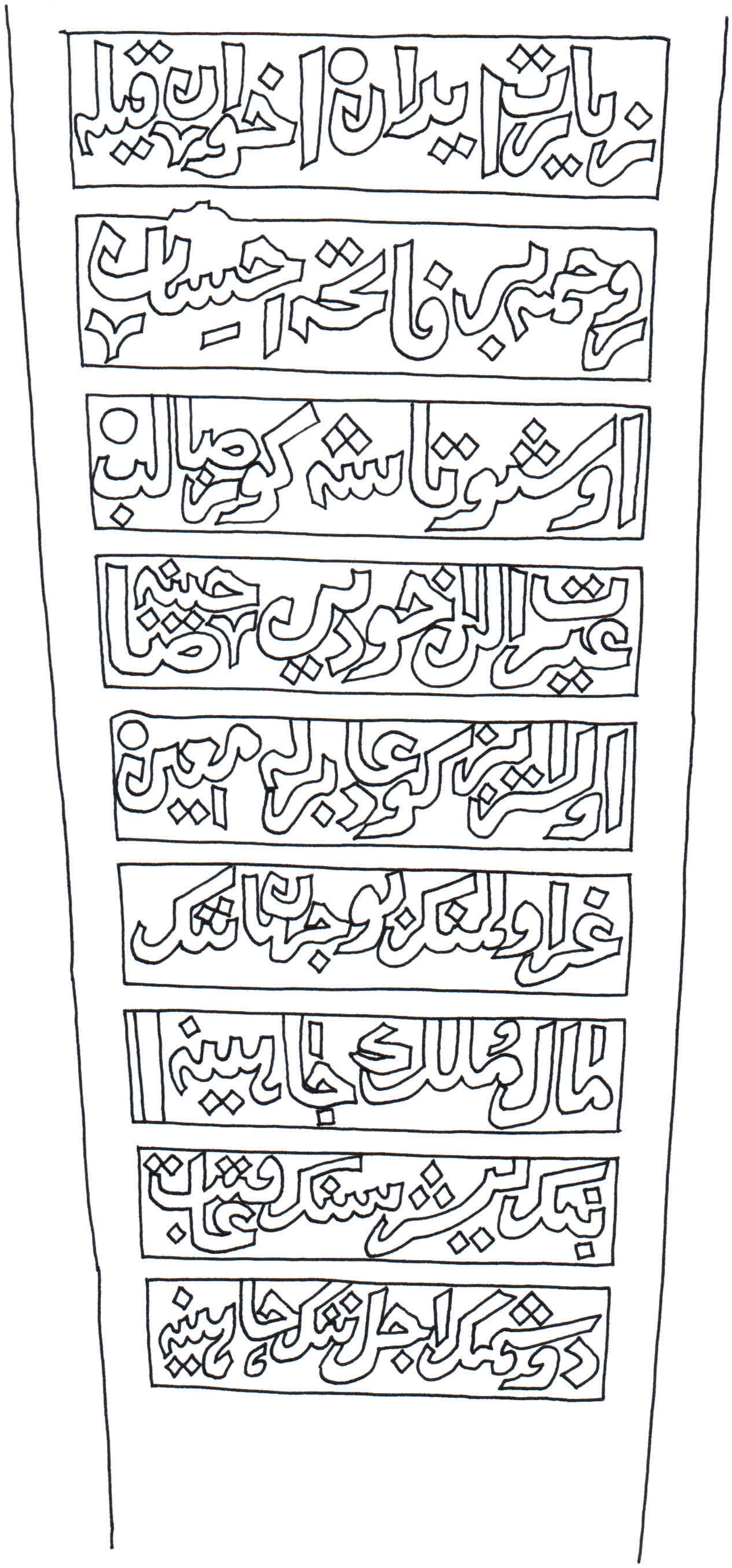

428 = A = δ

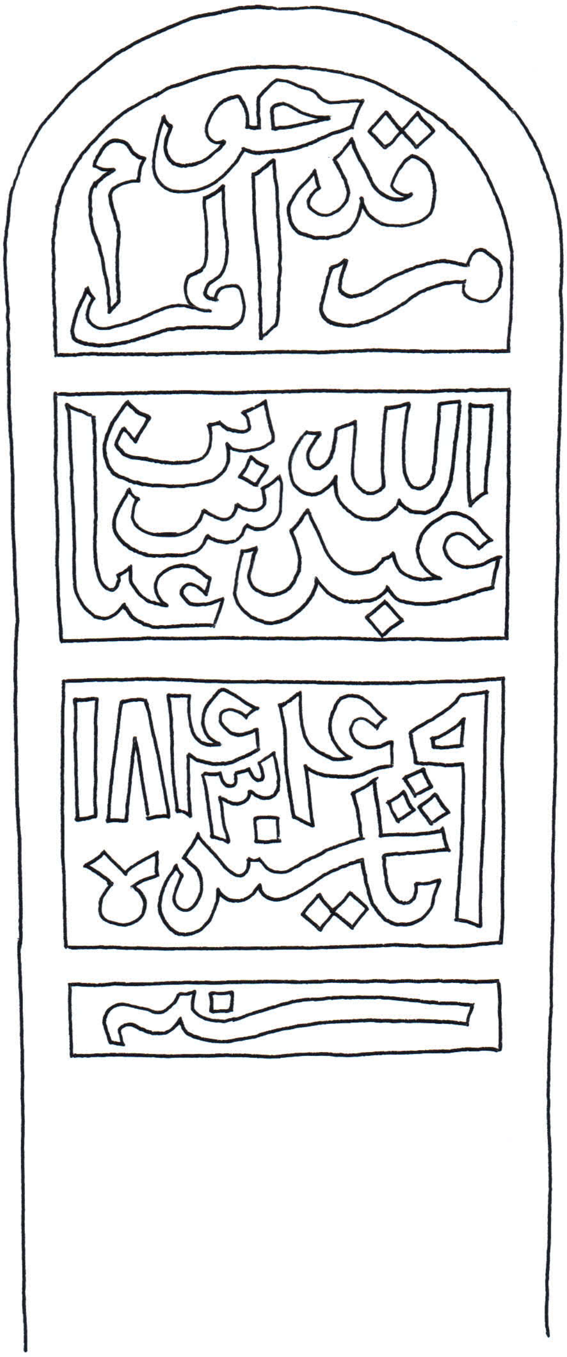

429 = A

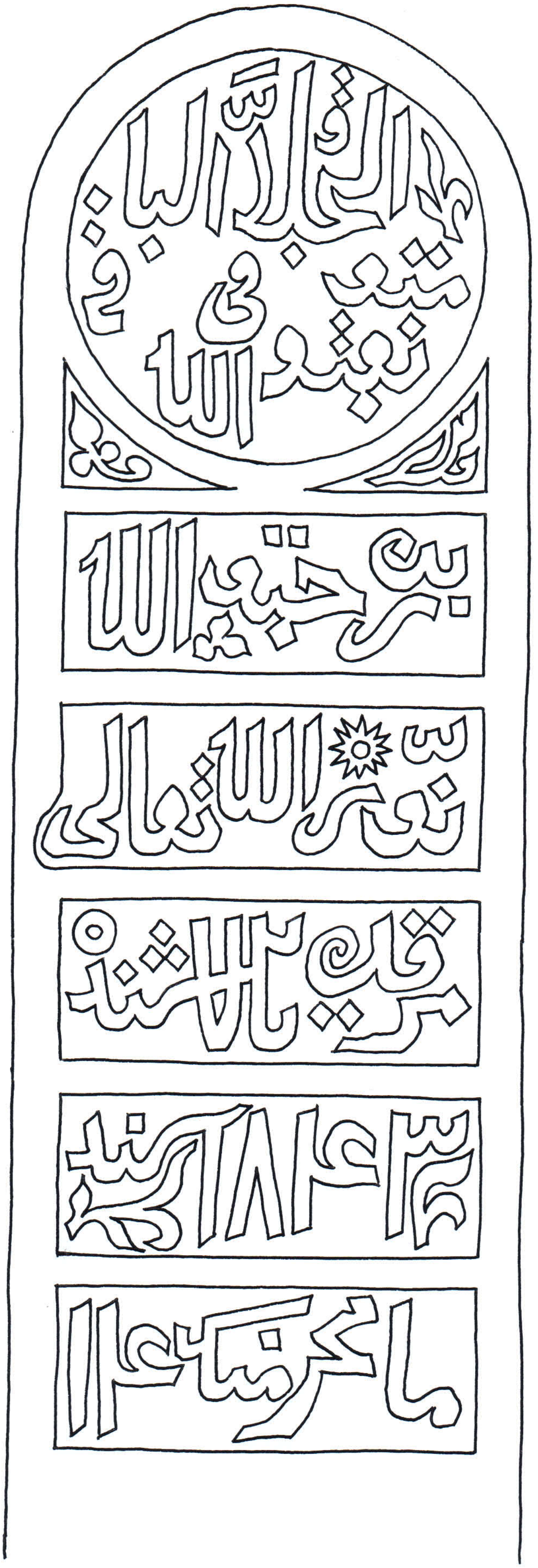

430 = A

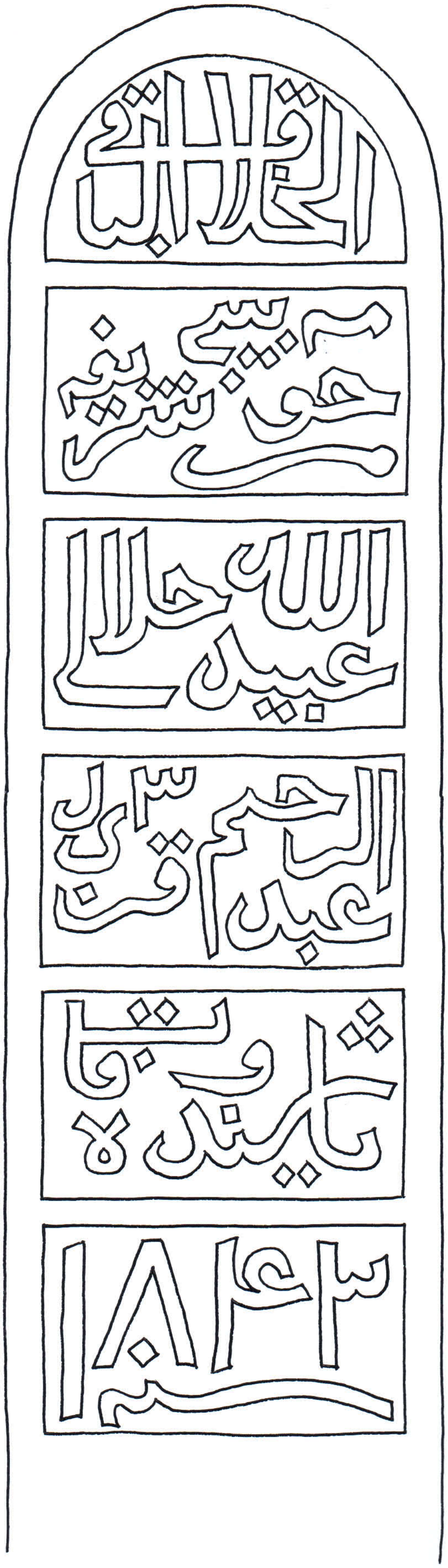

431 = A

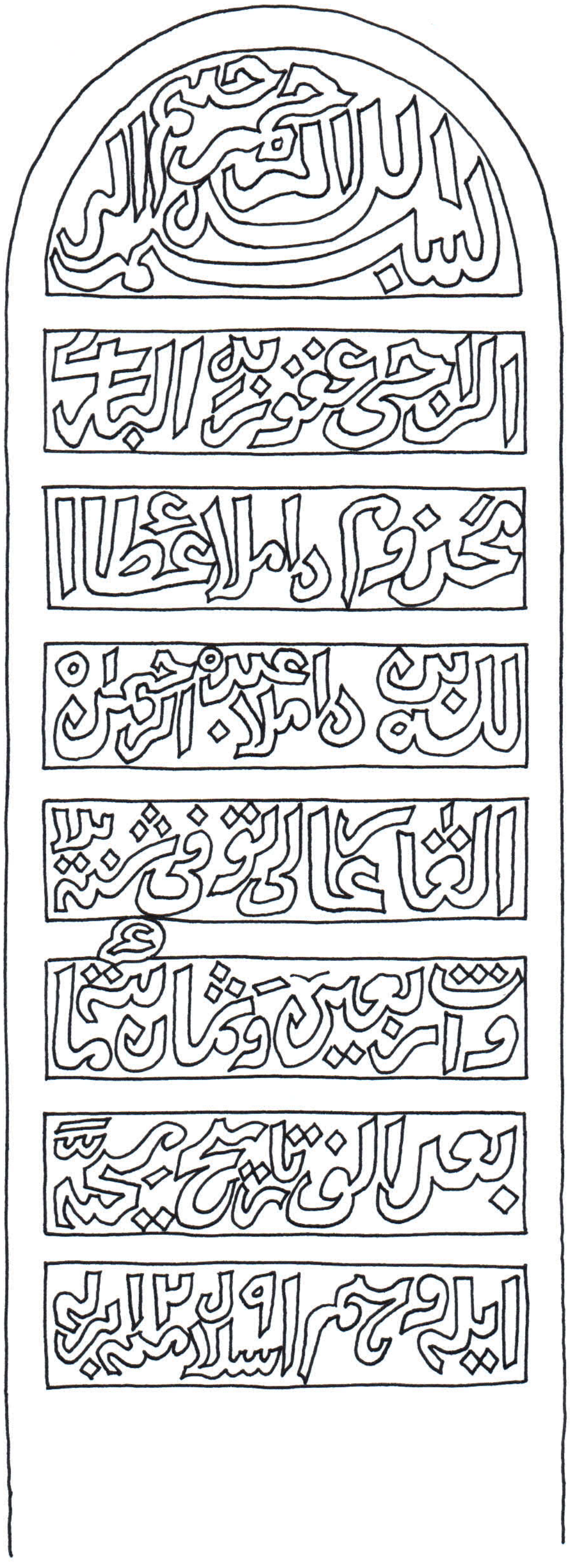

432 = A

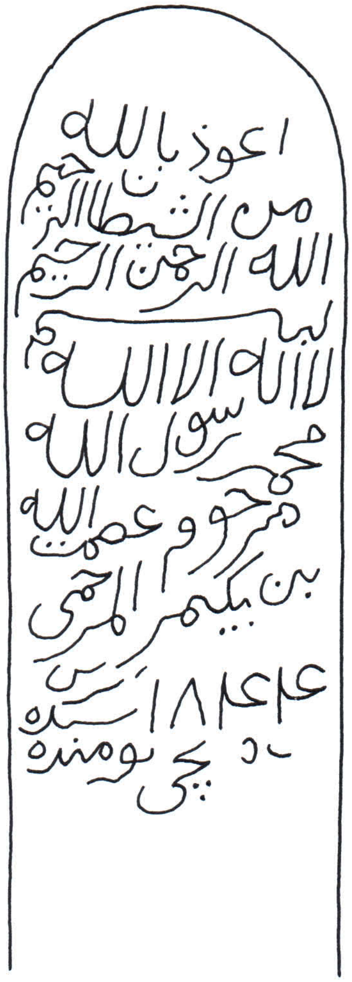

433 = A

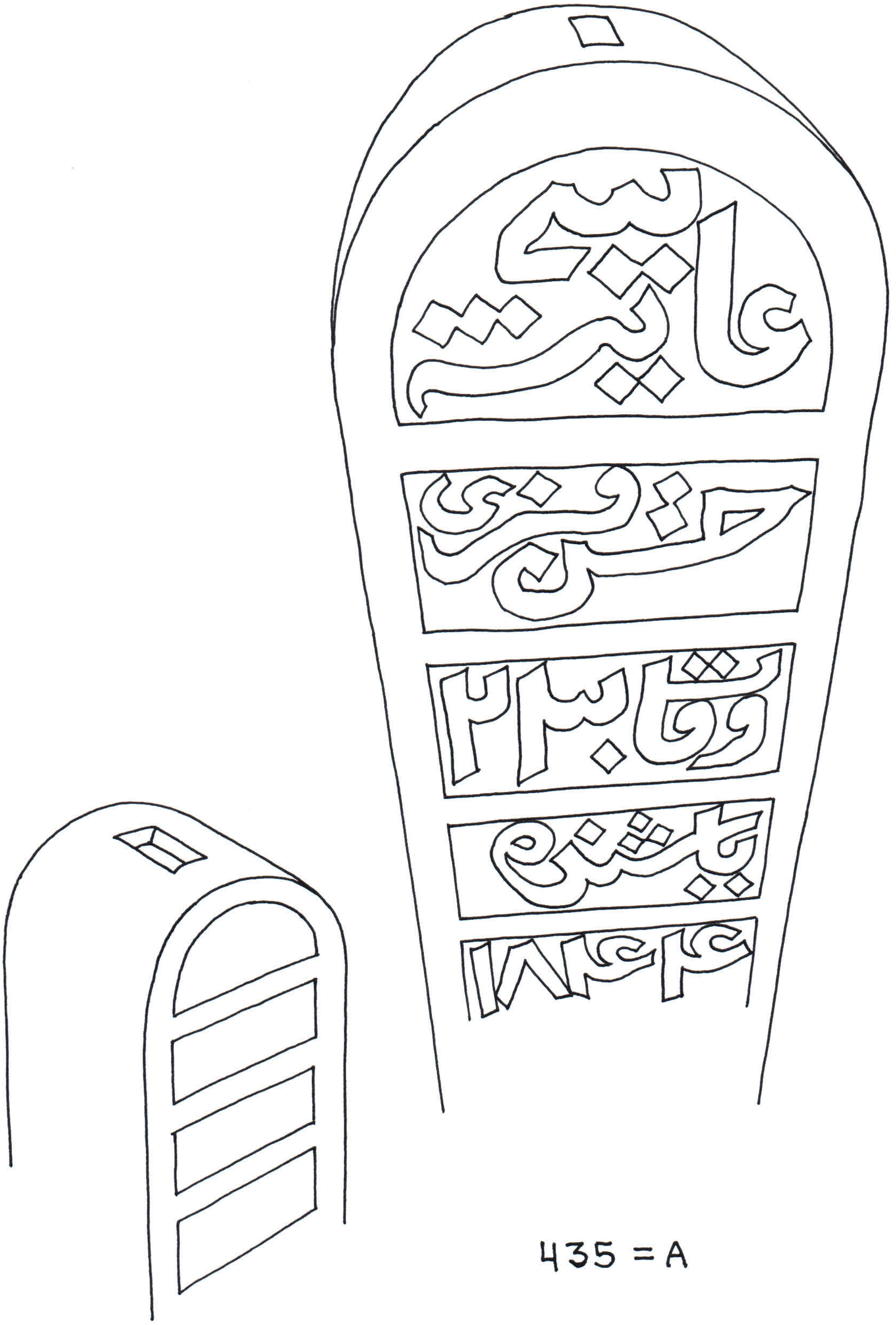

435 = A

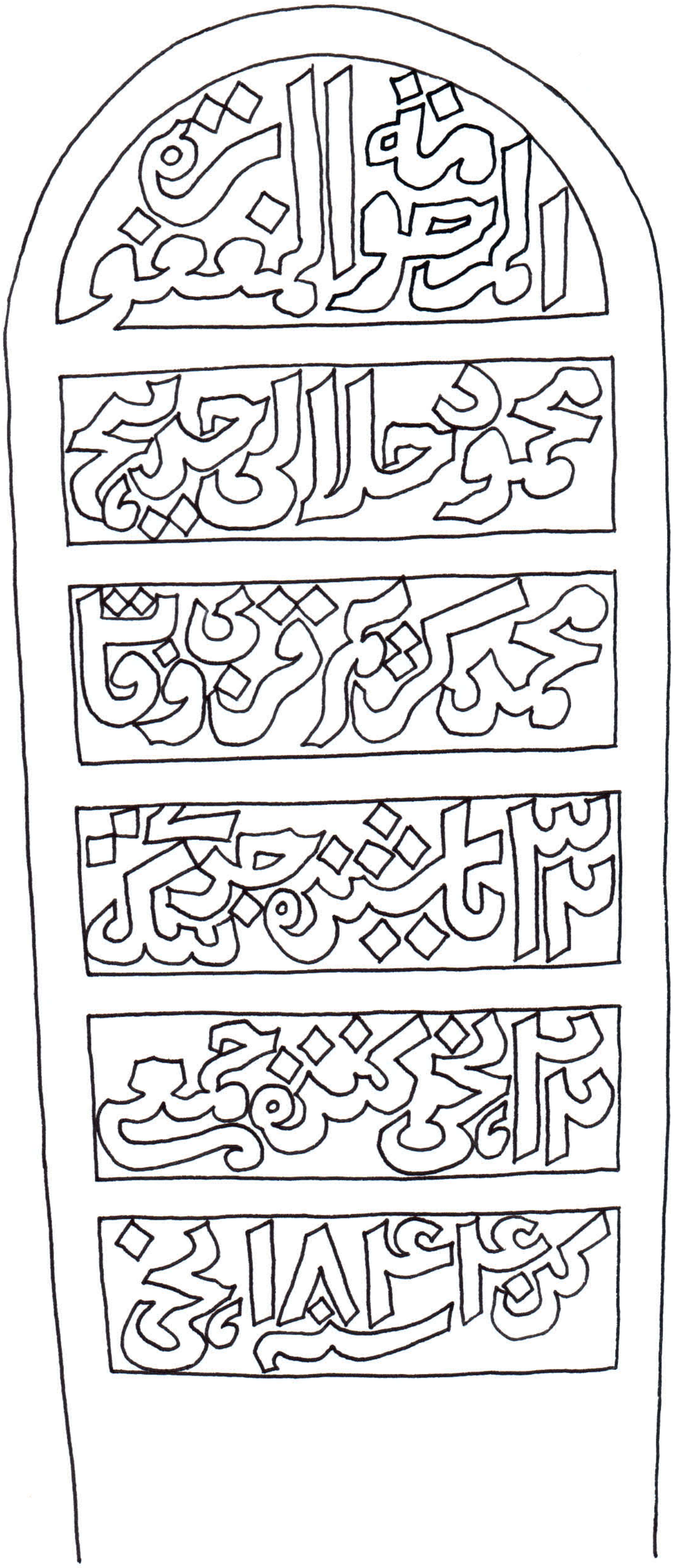

436 = A

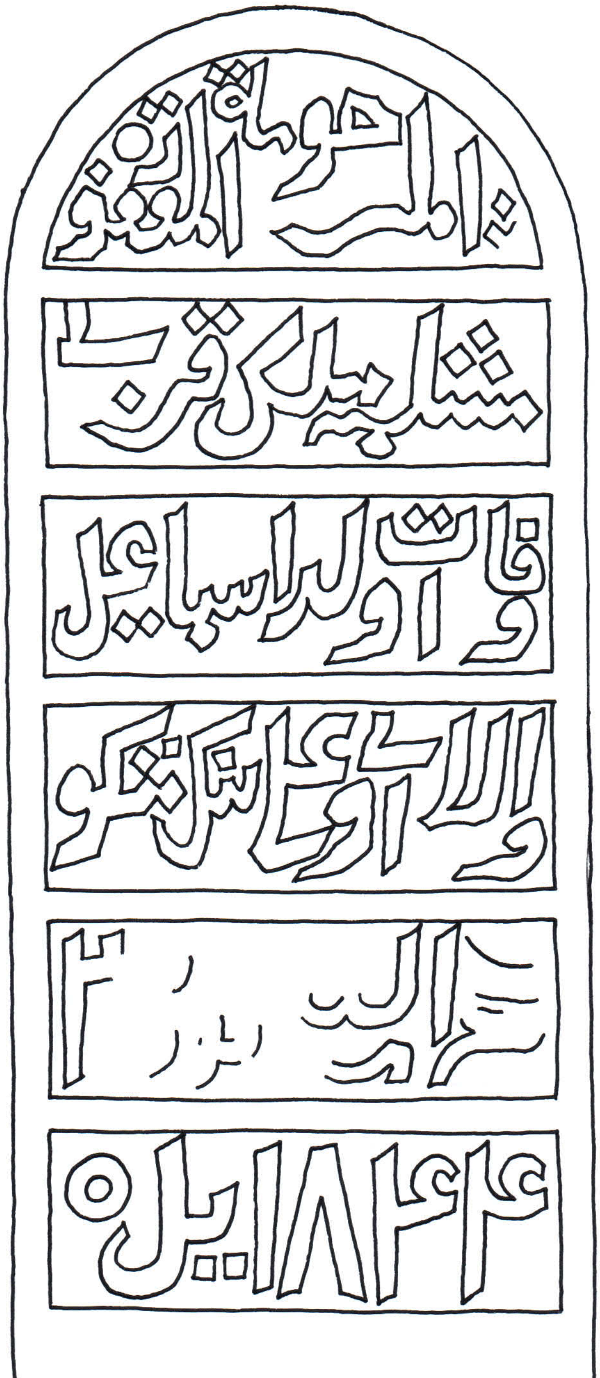

437 = A

438 = A

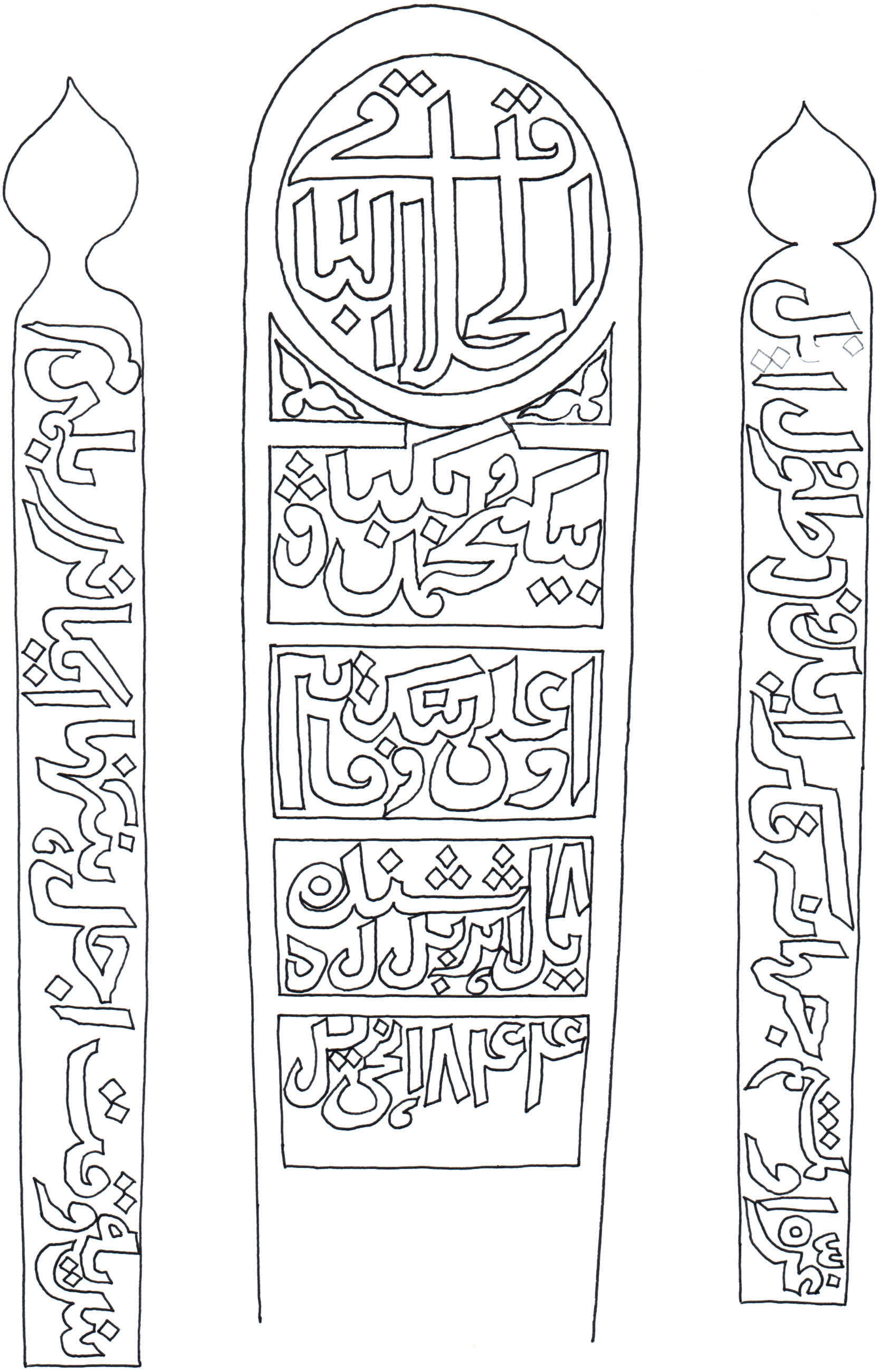

439 = А, Б, Г

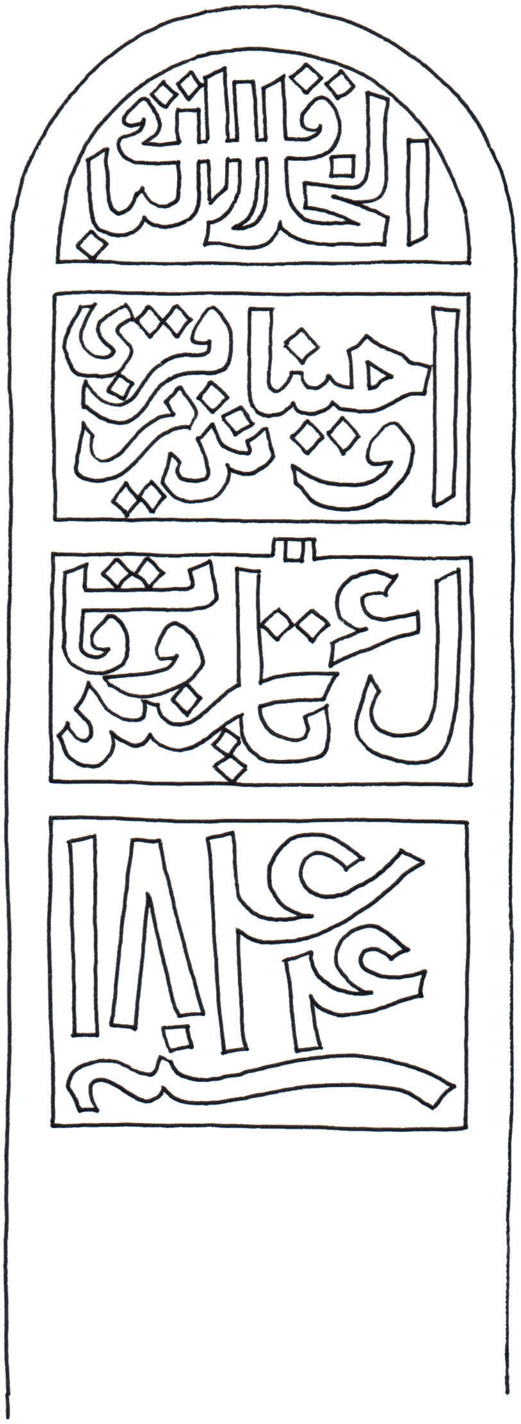

440 = A

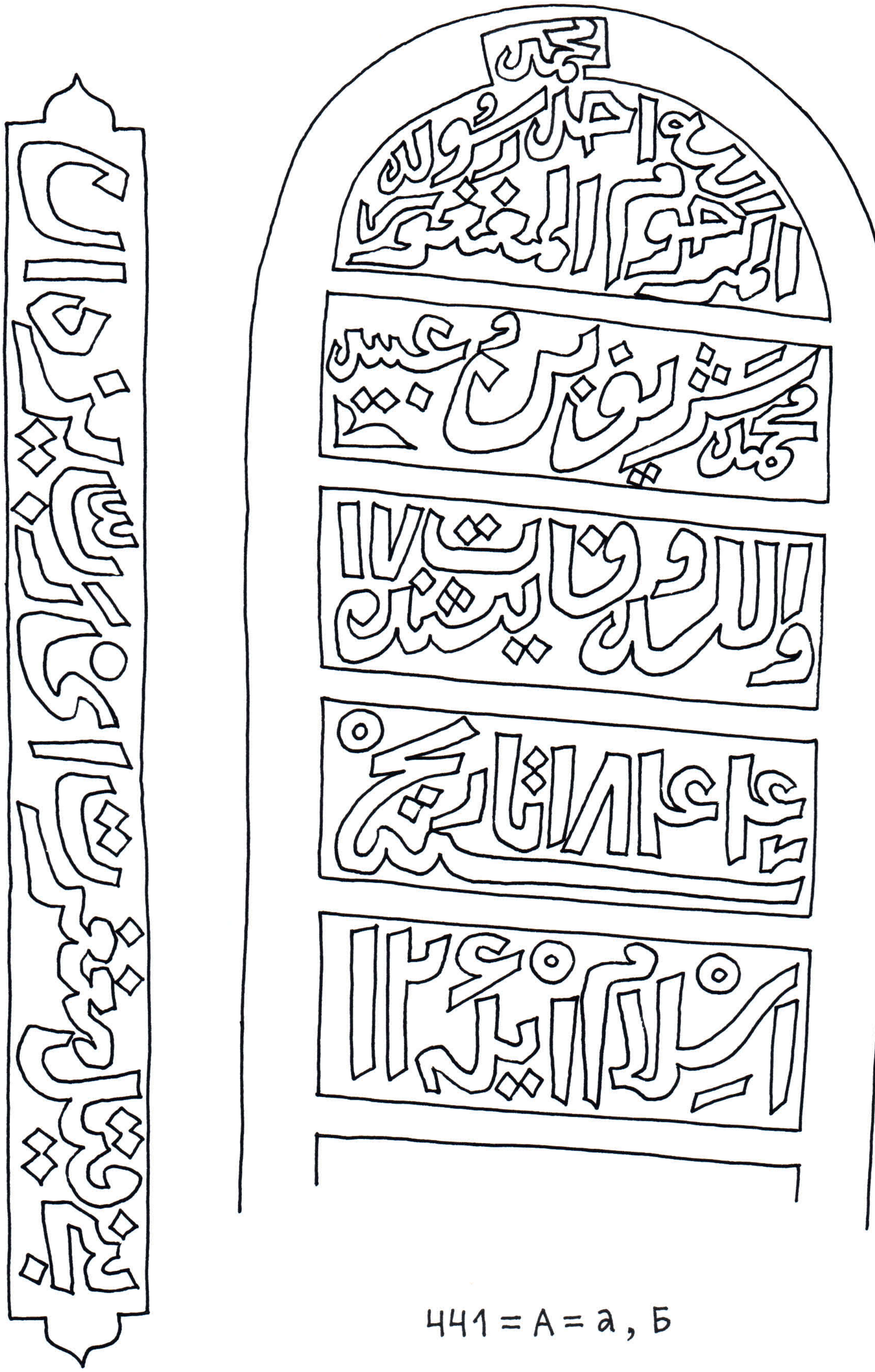

441 = А = а, Б

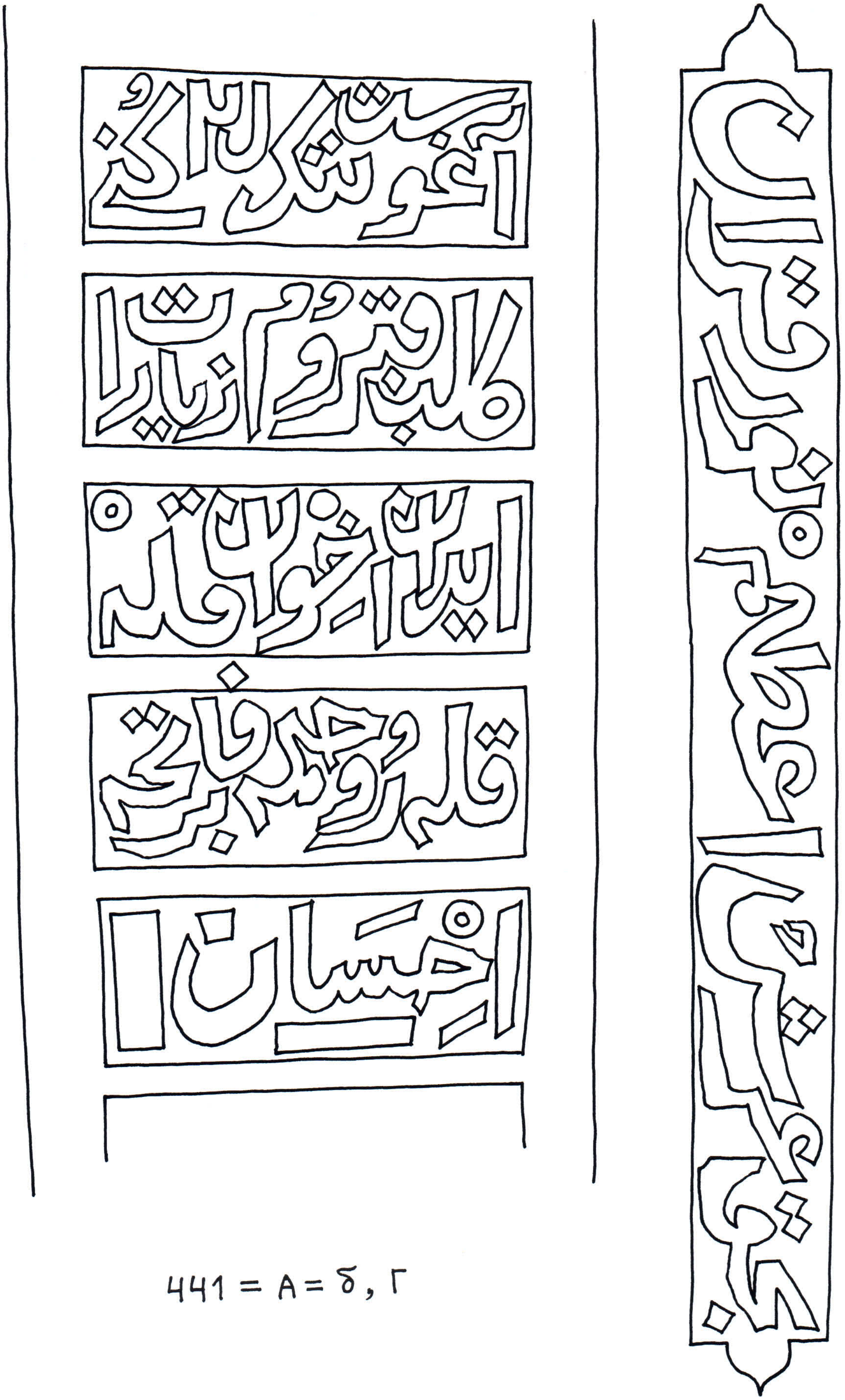

441 = A = δ, Γ

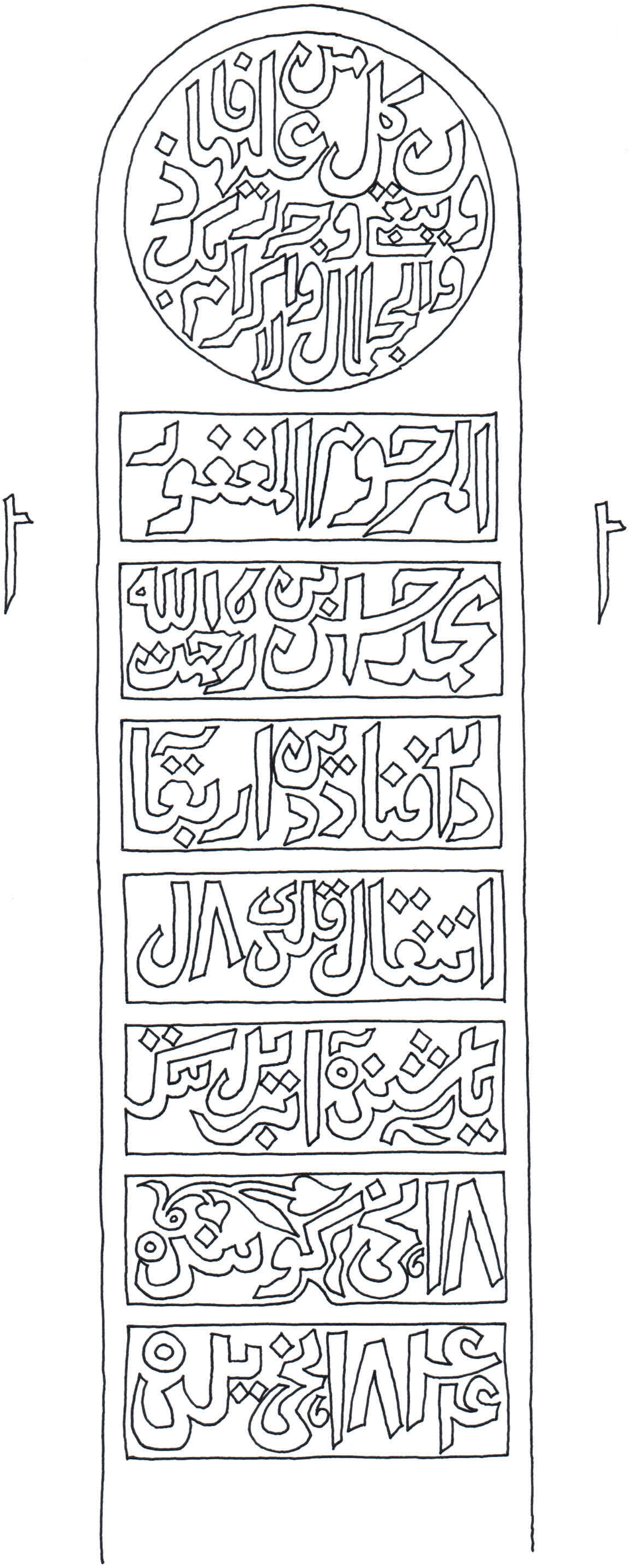
كل من عليها فان ويبقى وجه ربك ذو الجلال والاكرام
المرحوم المغفور

442 = A

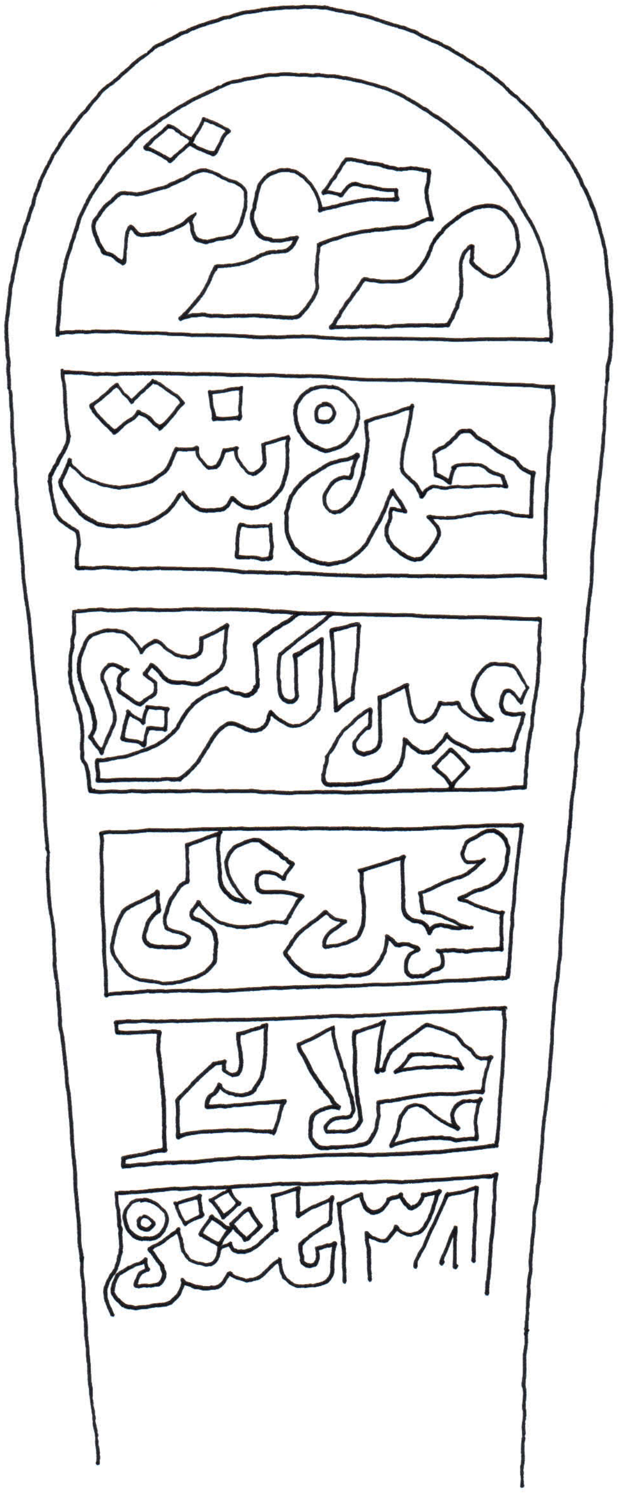

443 = A

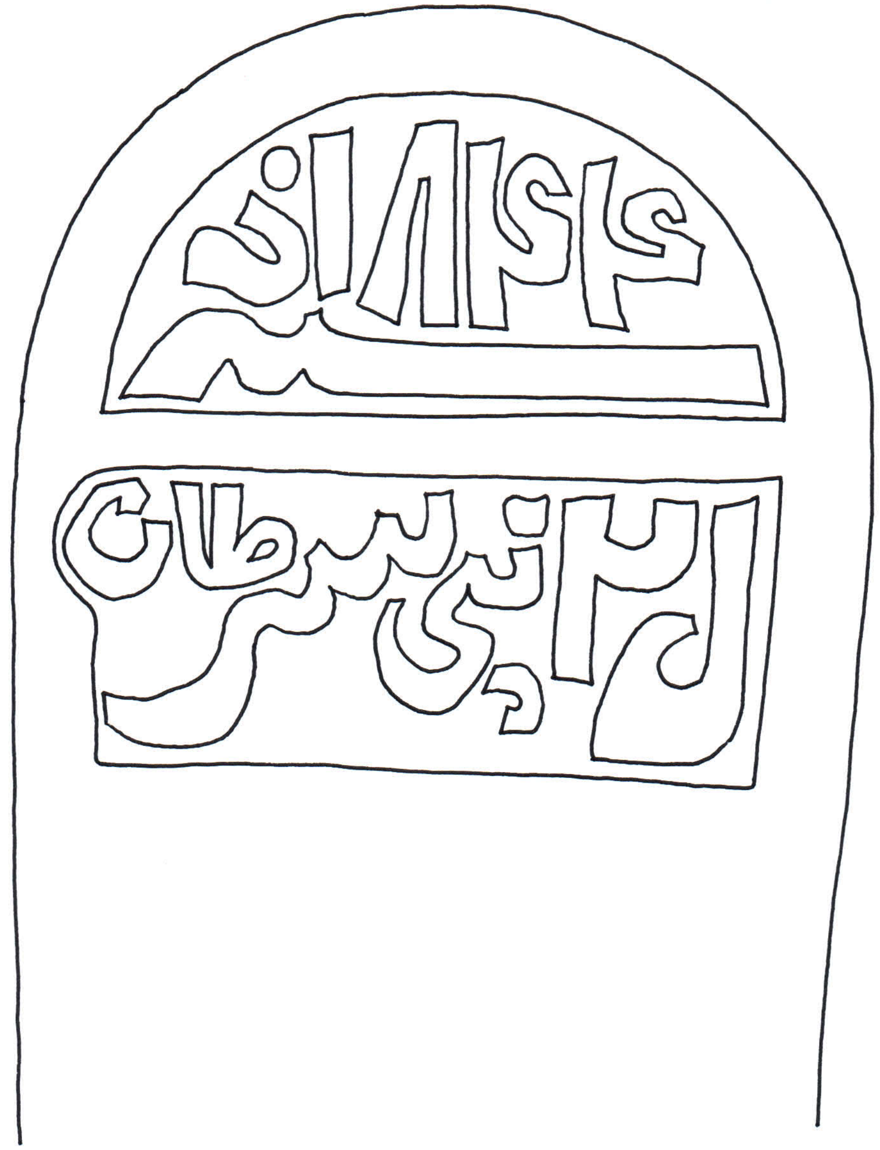

443 = B

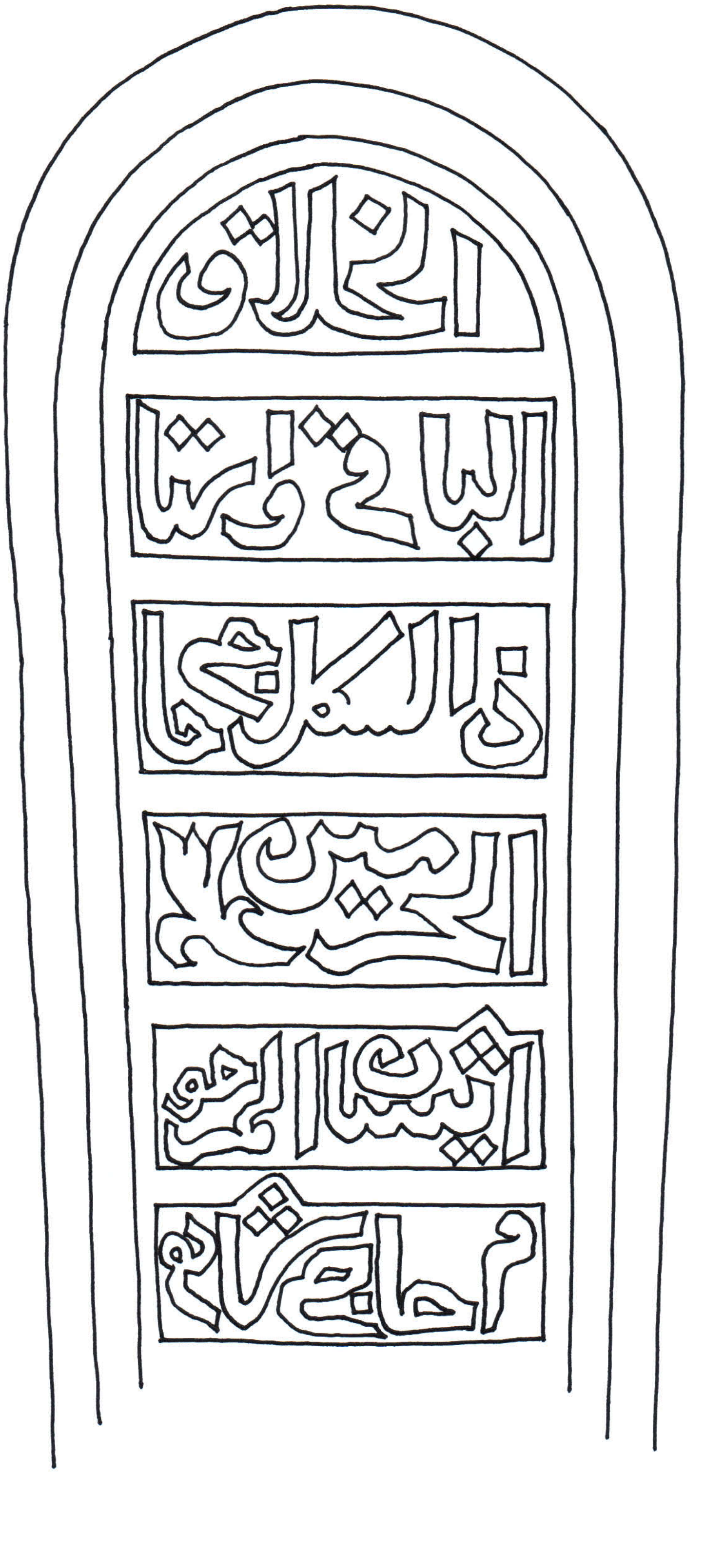

444 = A = a

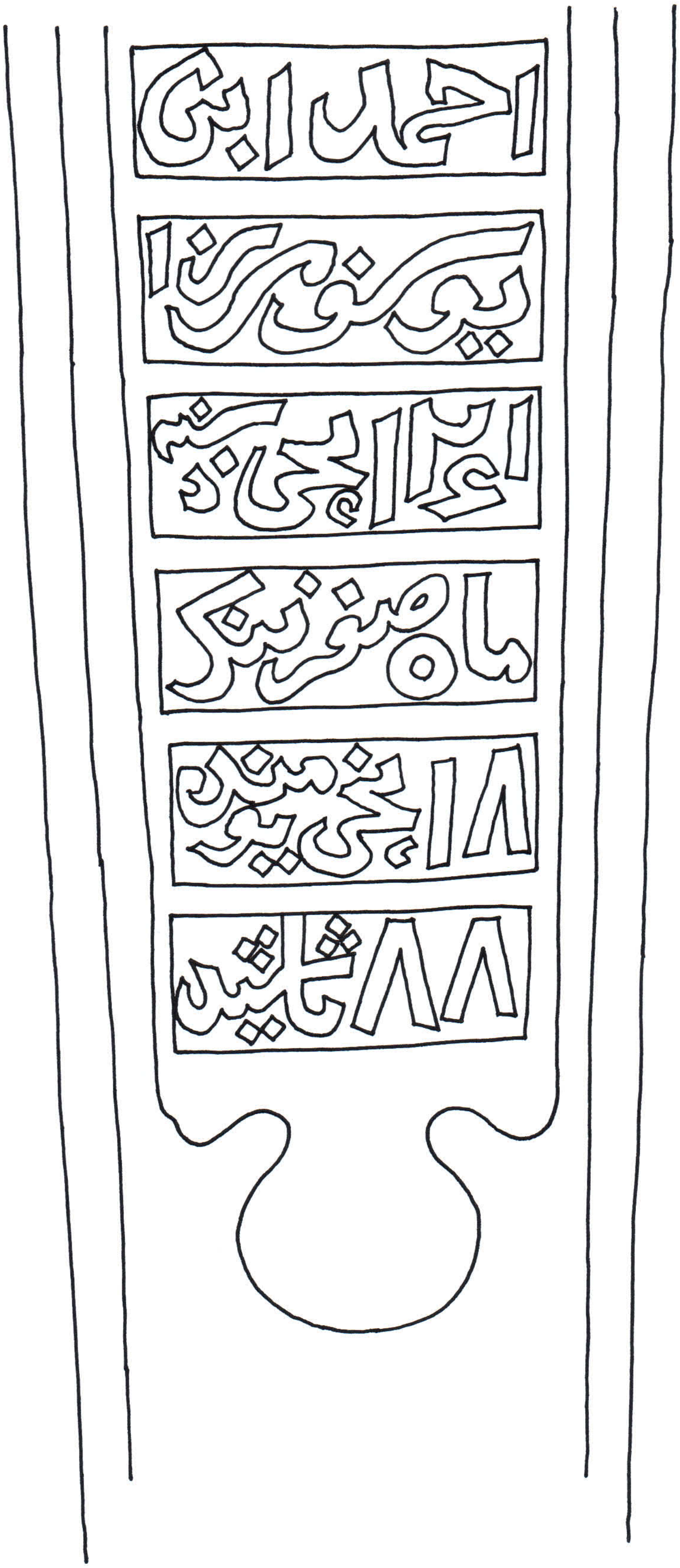

444 = A = δ

445 = A

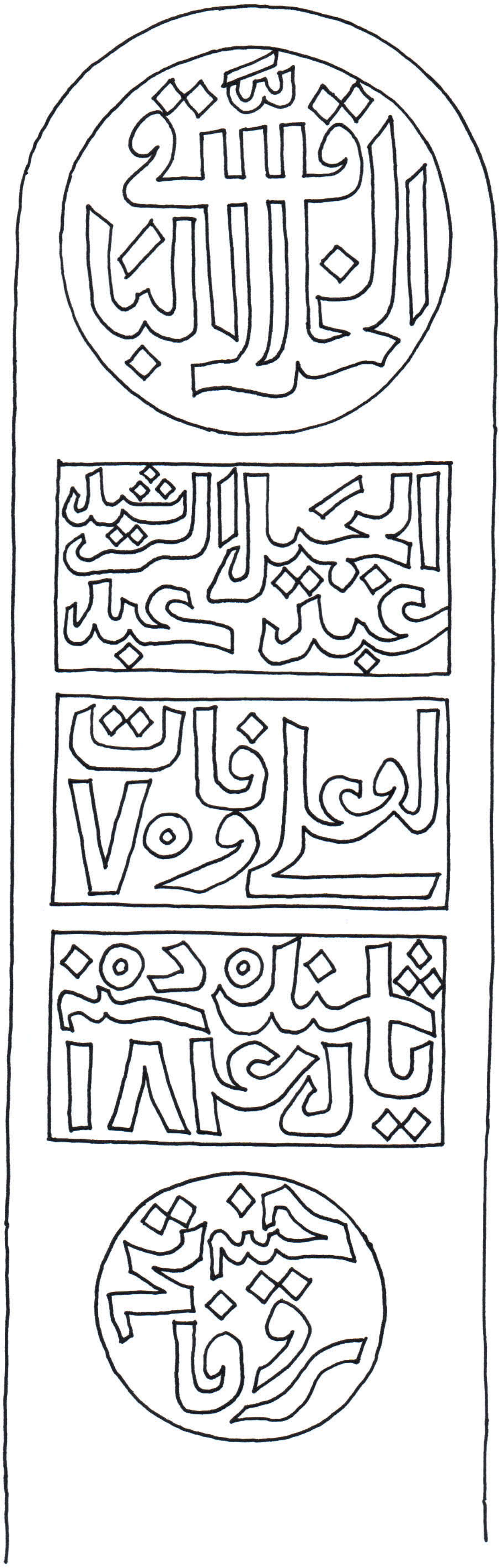

447 = A

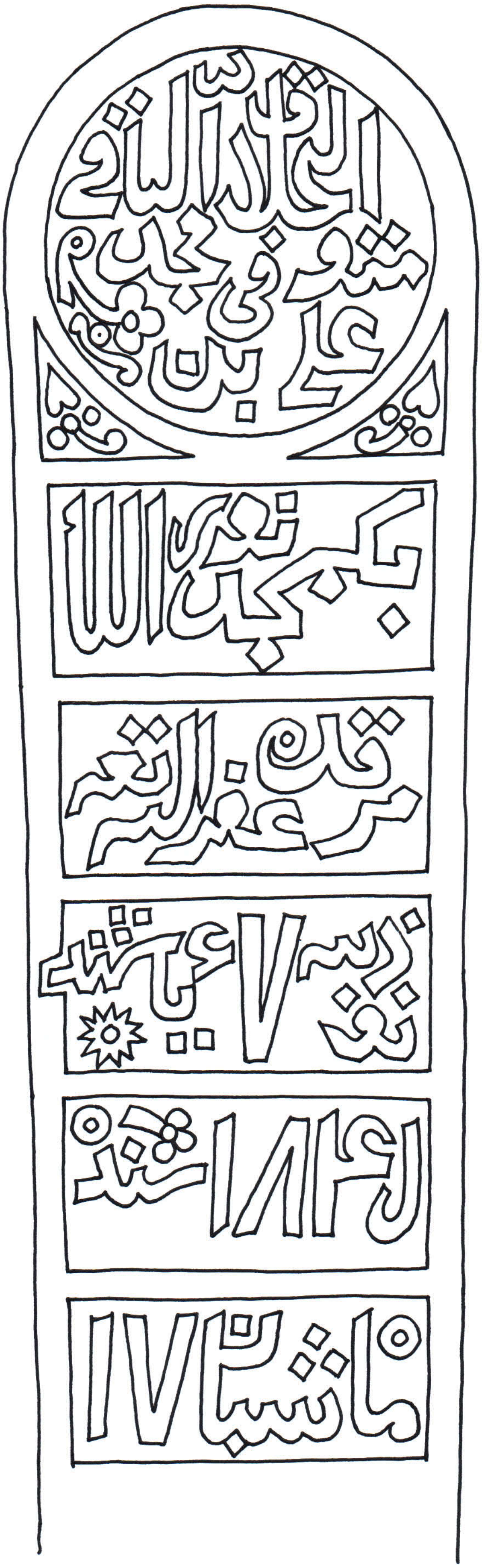

448 = A

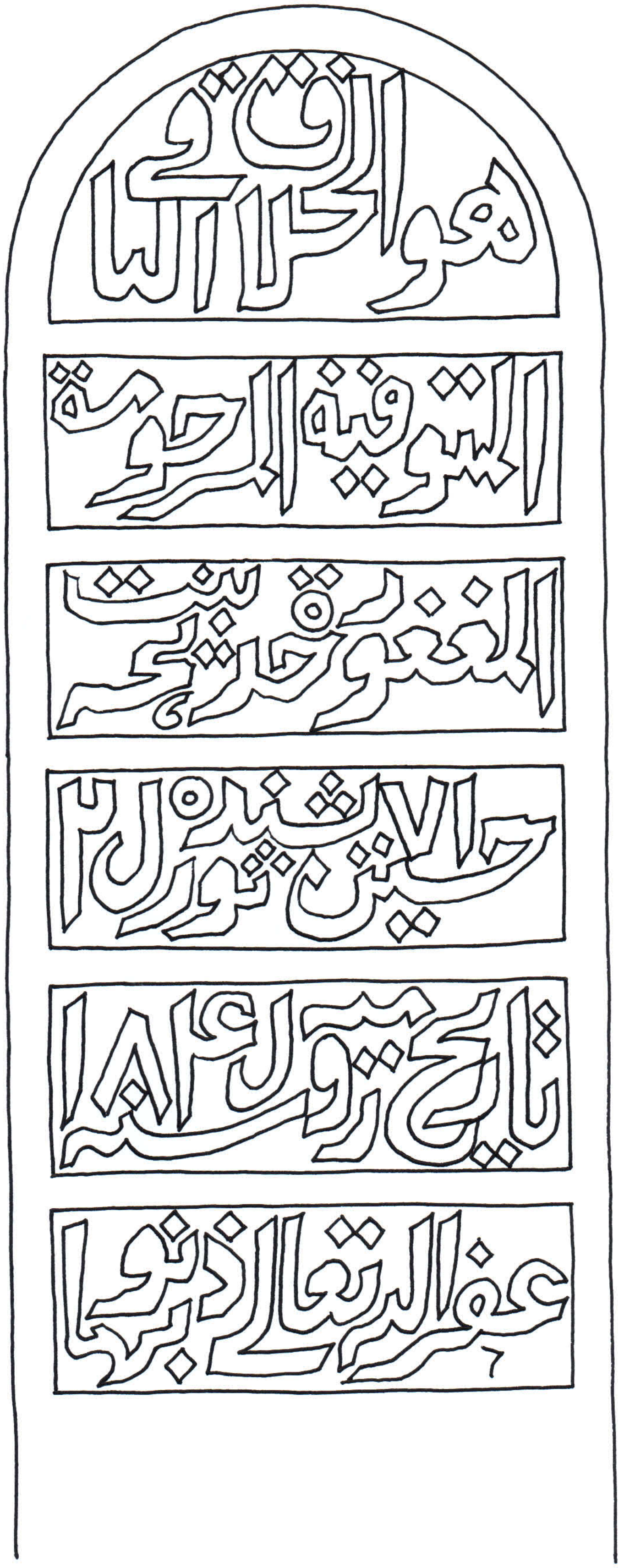
هو الحي الباقي
المتوفية المرحومة
المغفورة خديجة بنت
غفر الله تعالى ذنوبها

449 = A

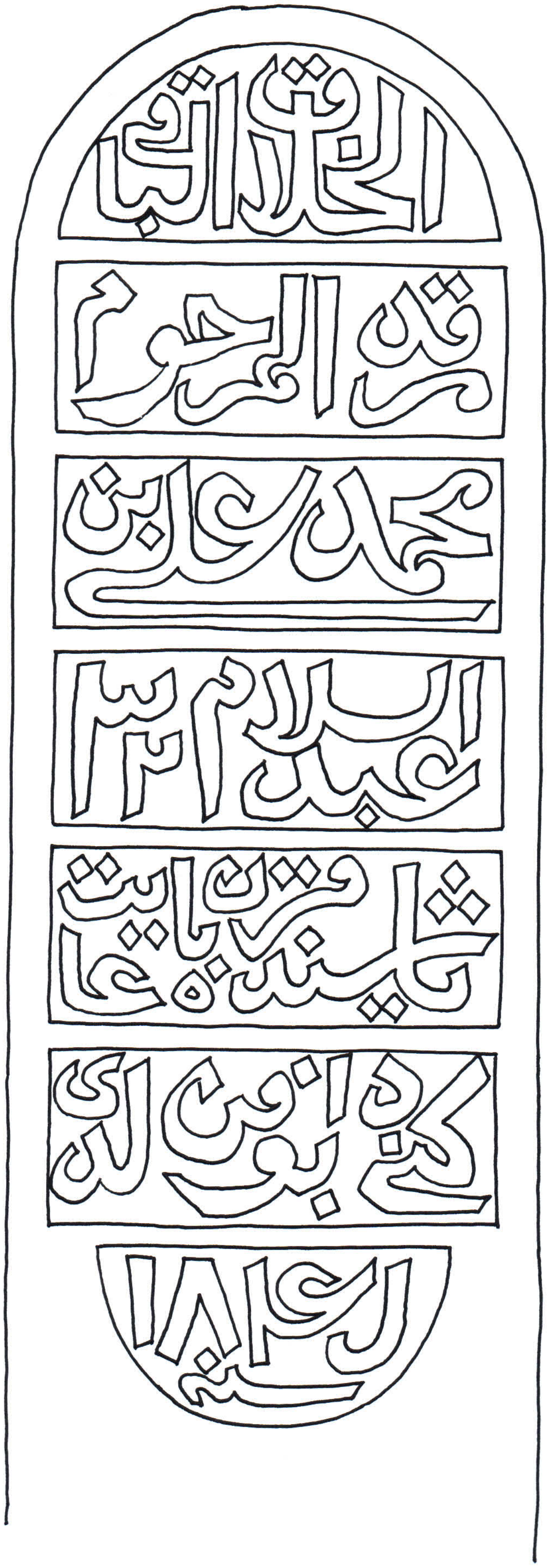

450 = A

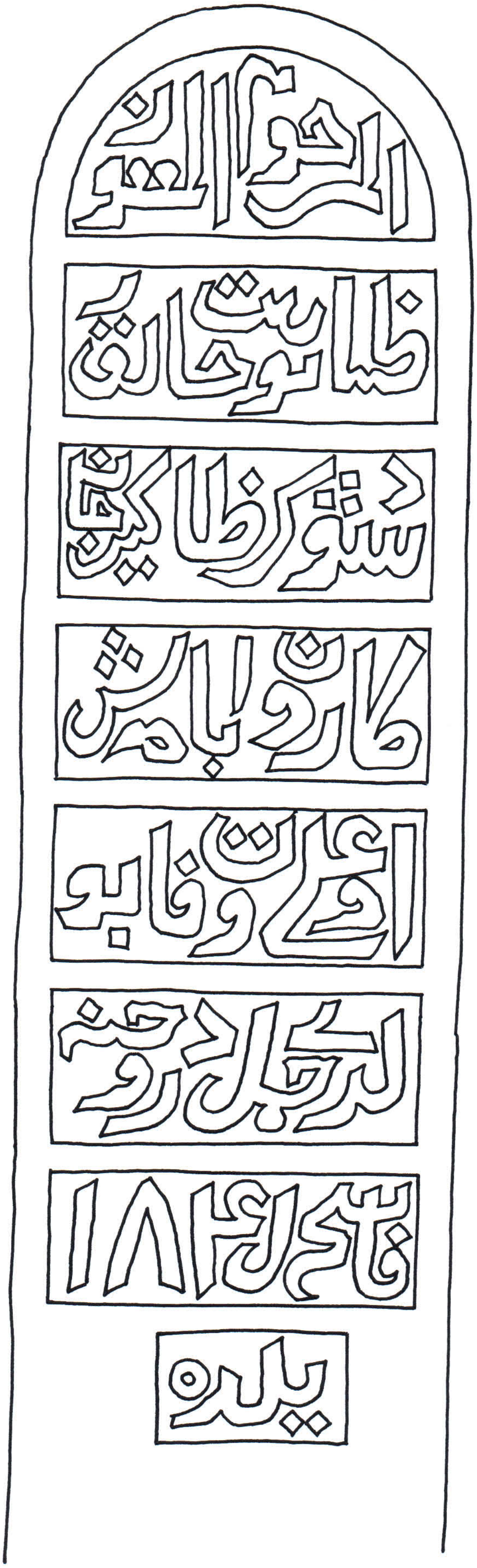

451 = A

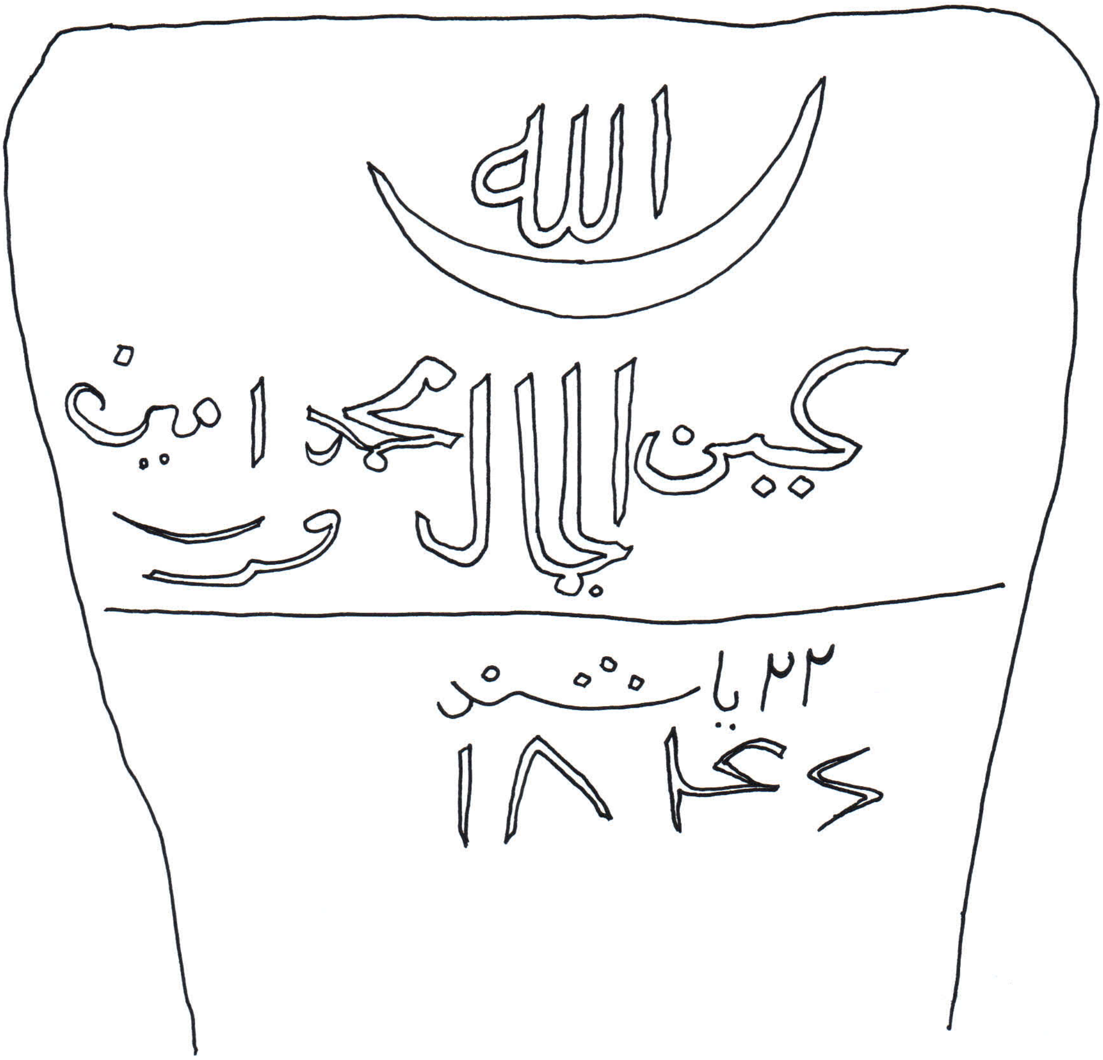

452 = A

هو الله الباقي
المدفونة المرحومة
زوجة ملا عبد الحكيم
قد توفت في سنة ۱۲۶۲
في برج ثور

455 = A

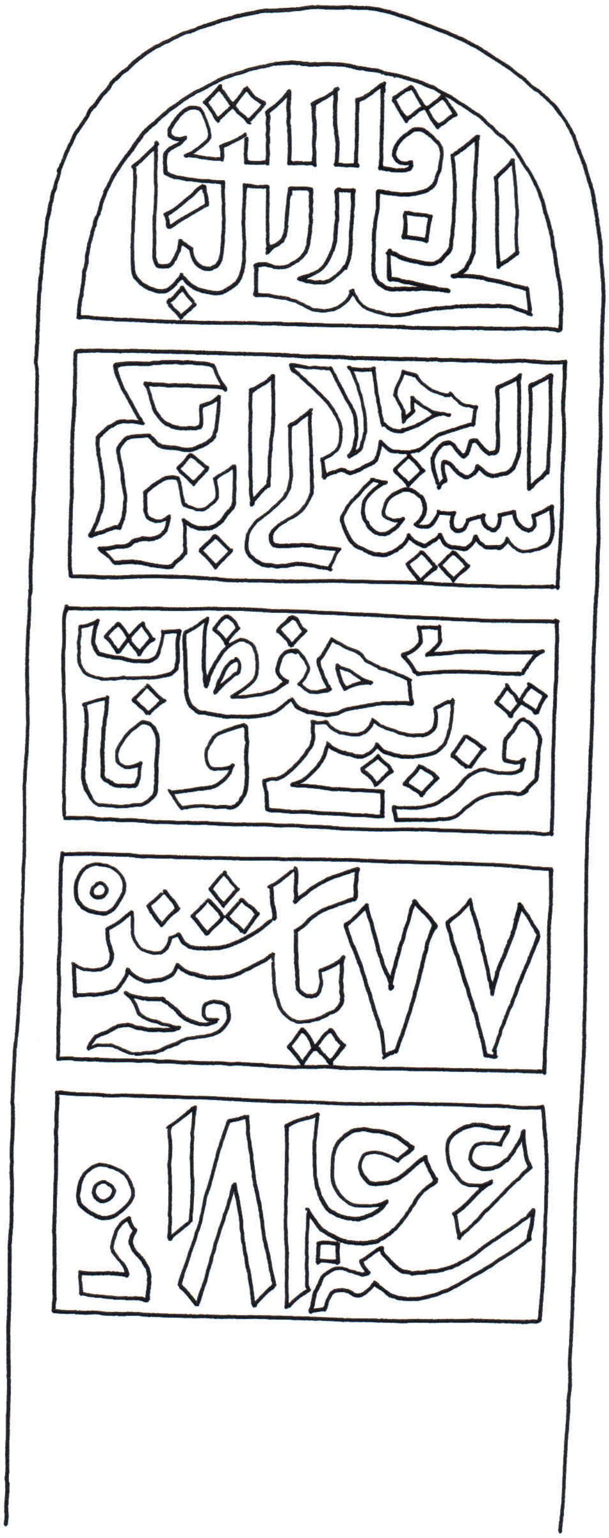

456 = A

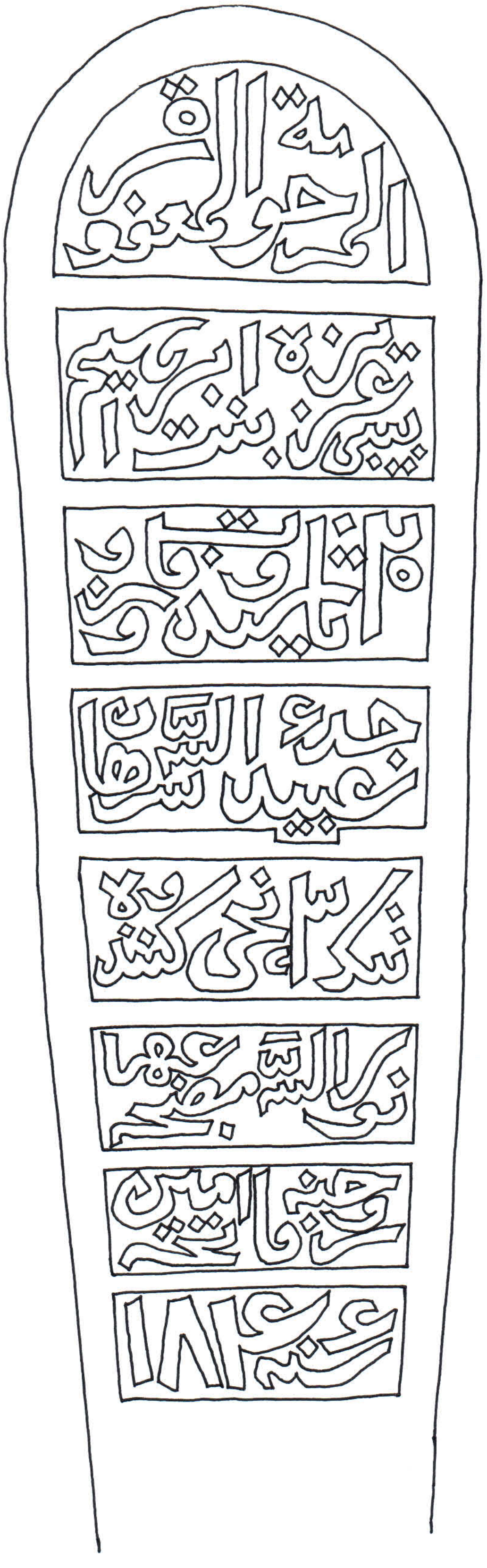

457 = A

458 = A

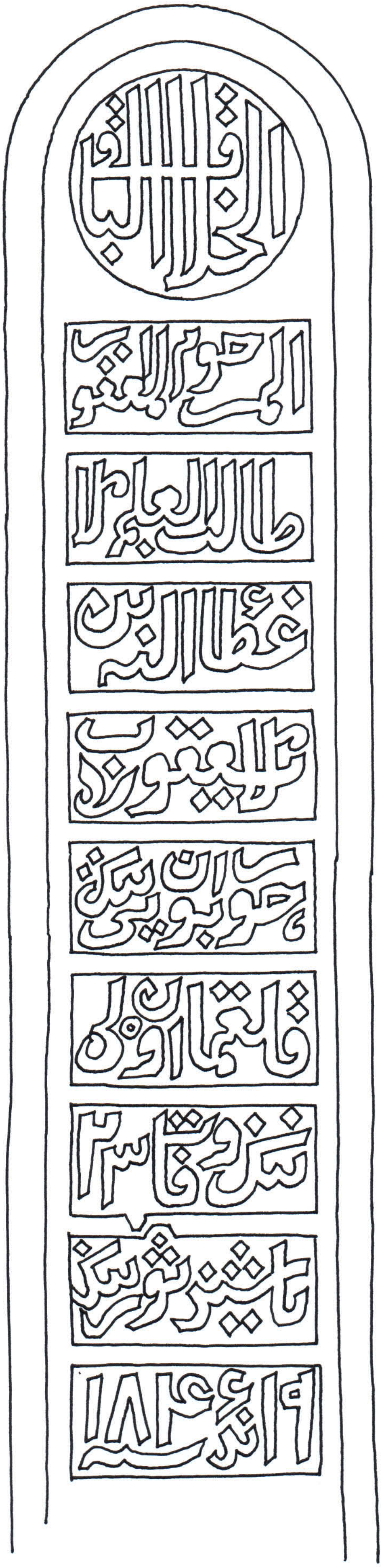

459 = A

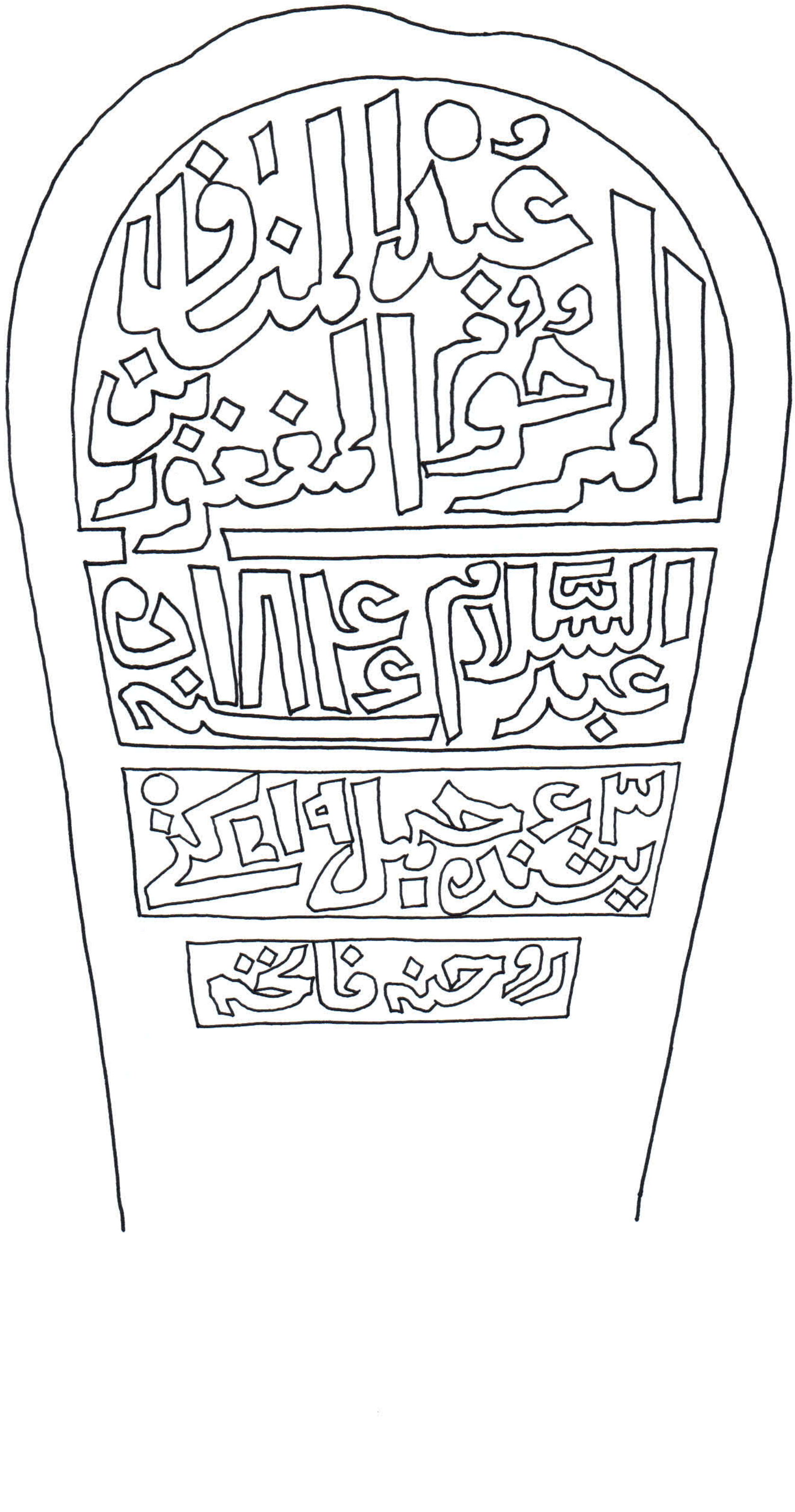

460 = A

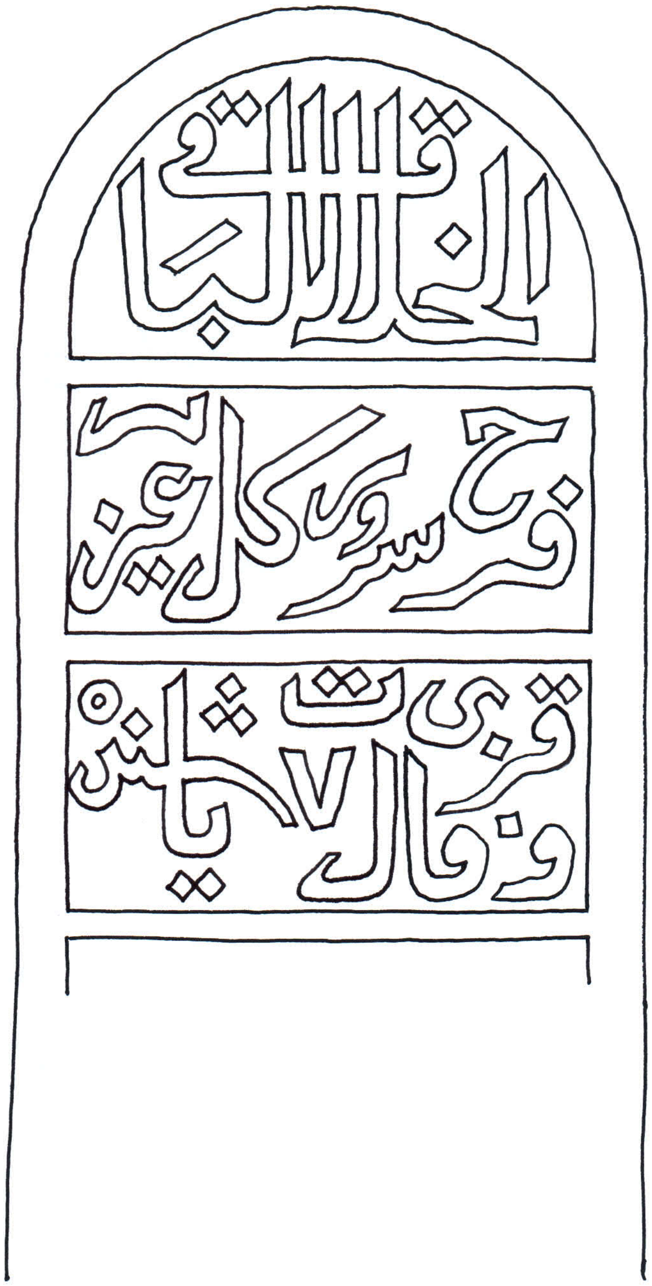

461 = A

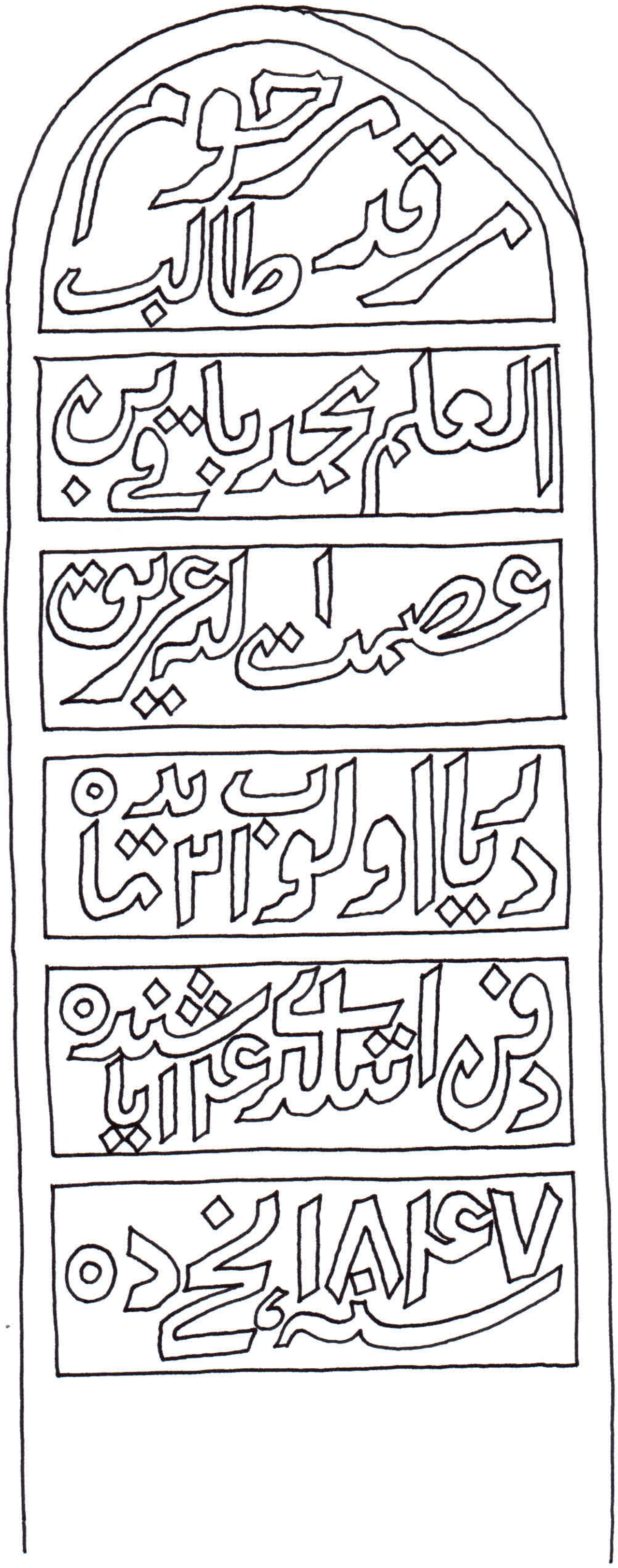

462 = A

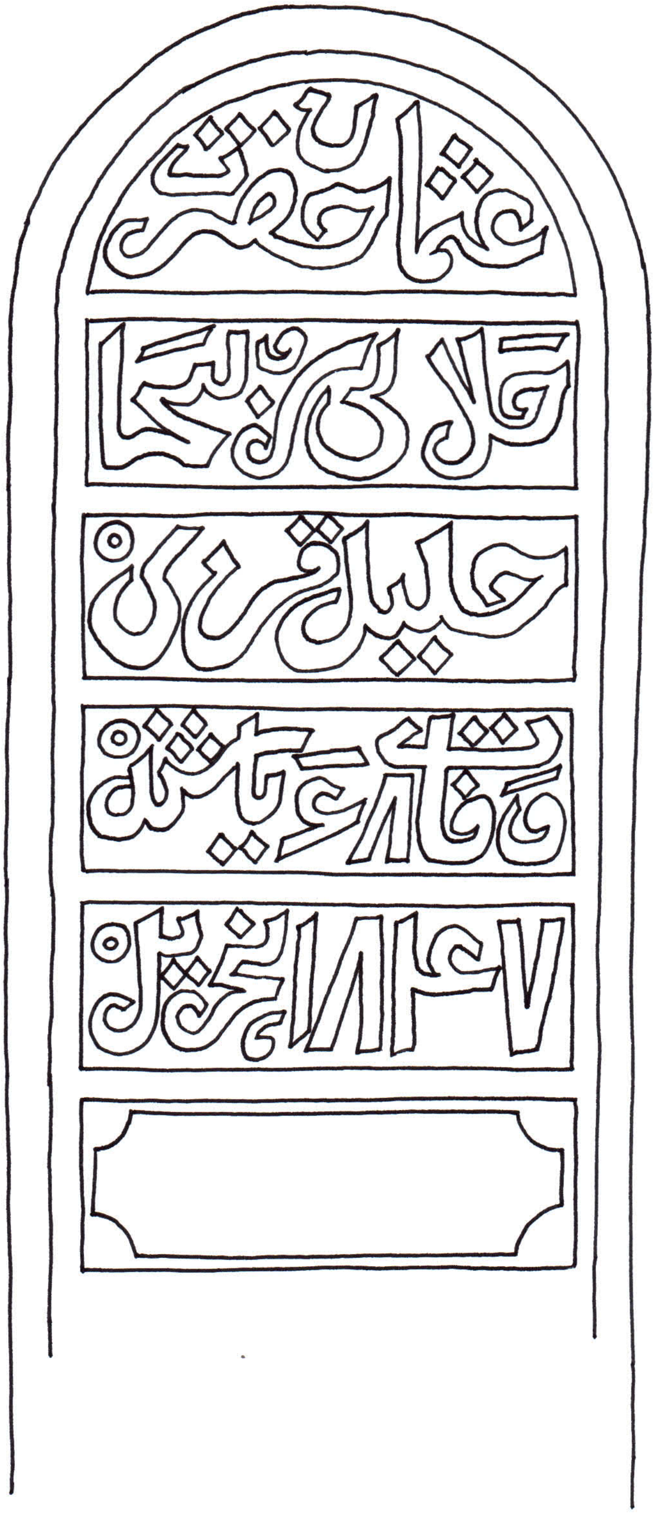

463 = A

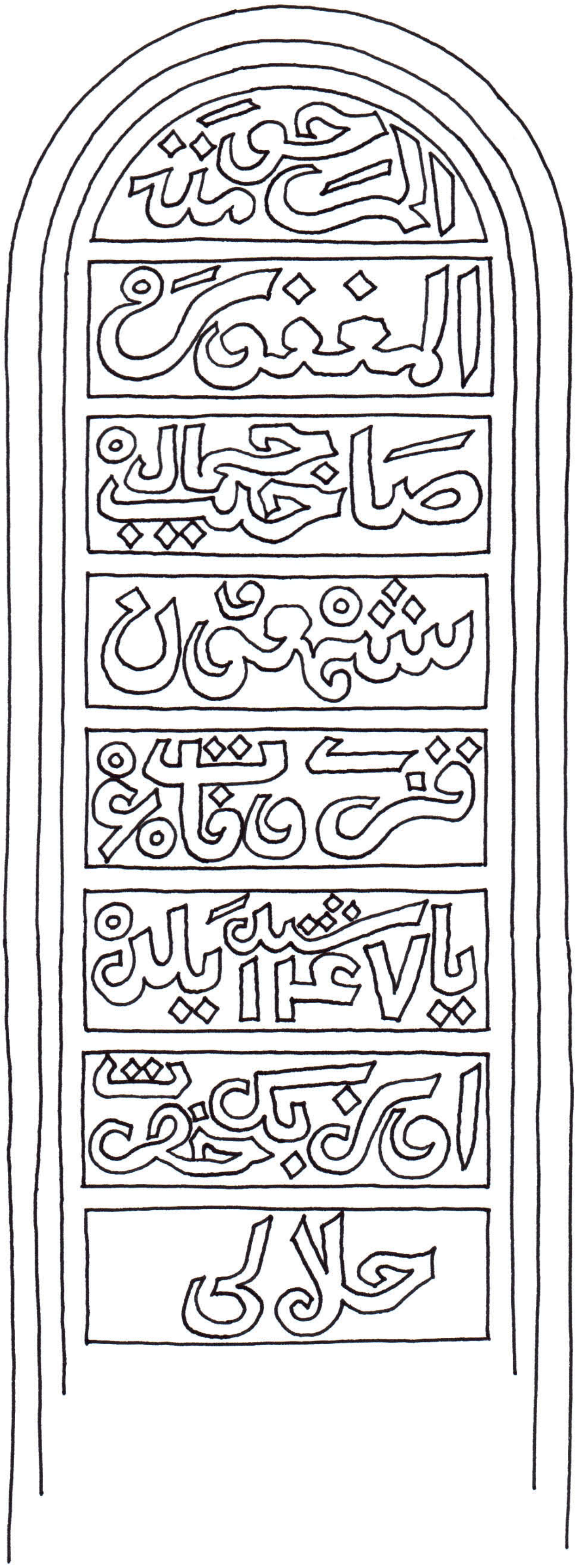

464 = A

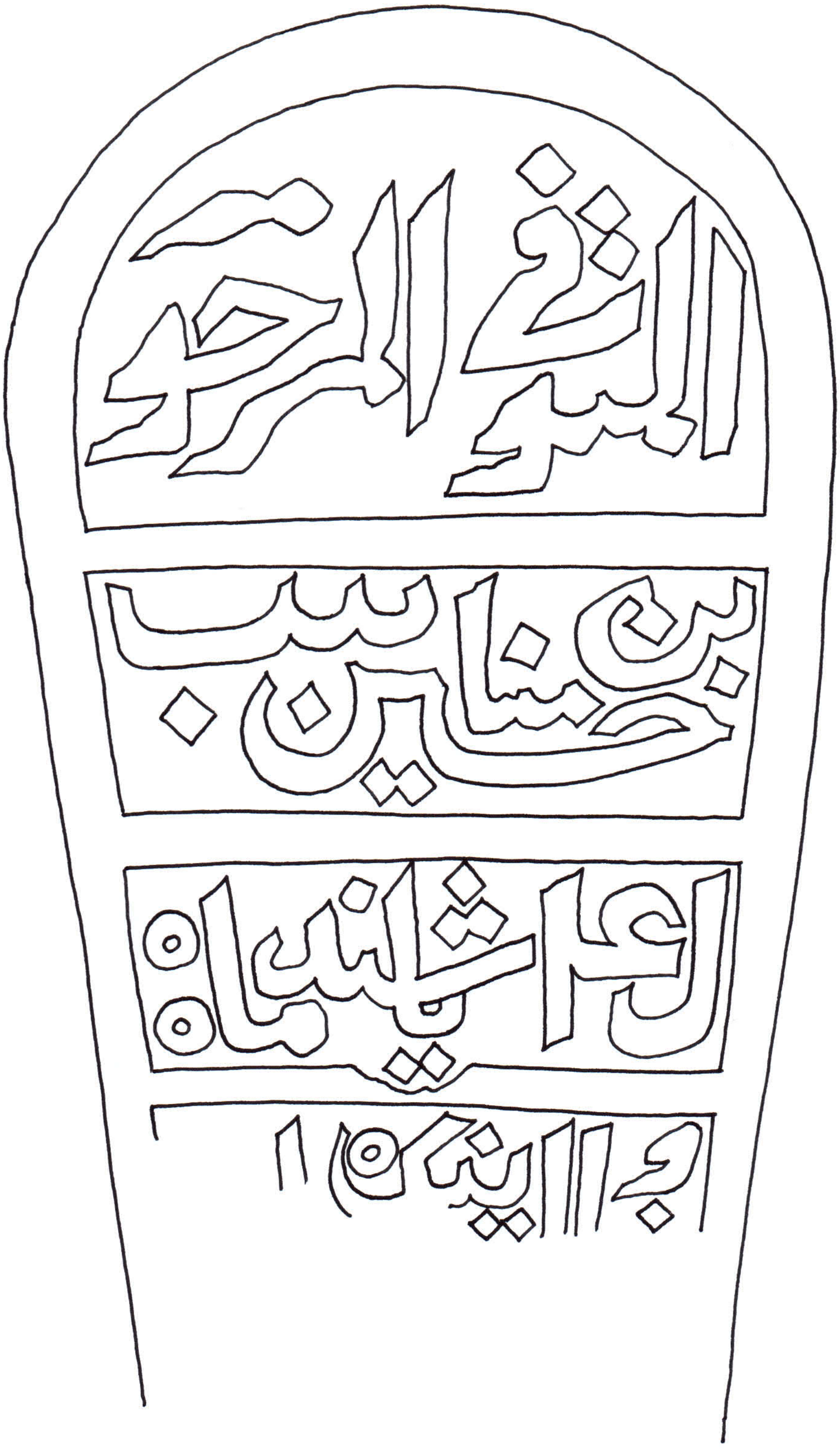

465 = A

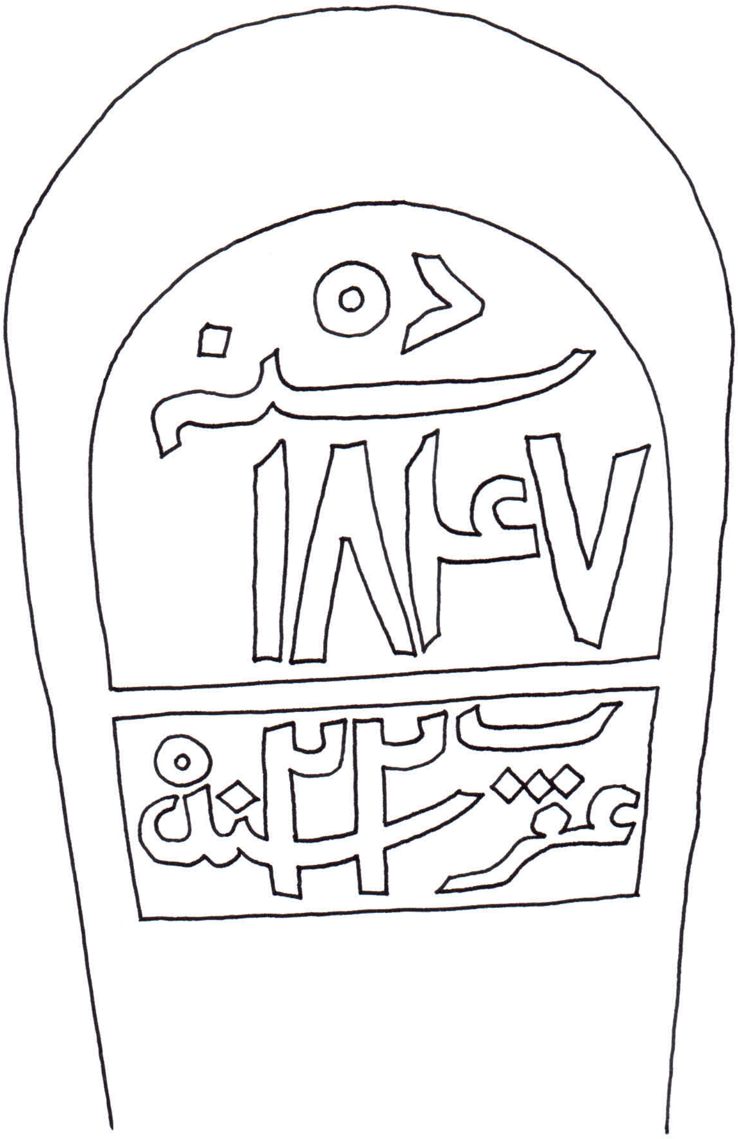

465 = B

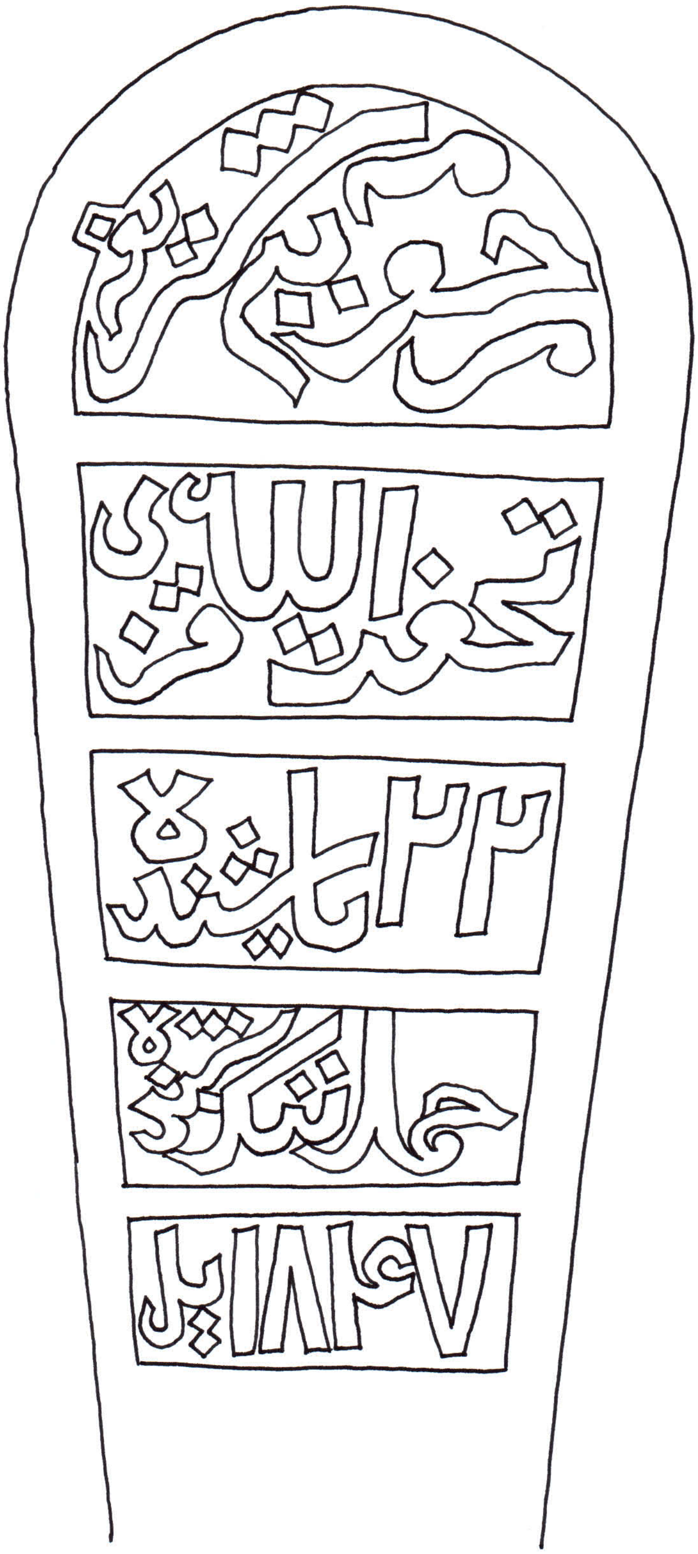

466 = A

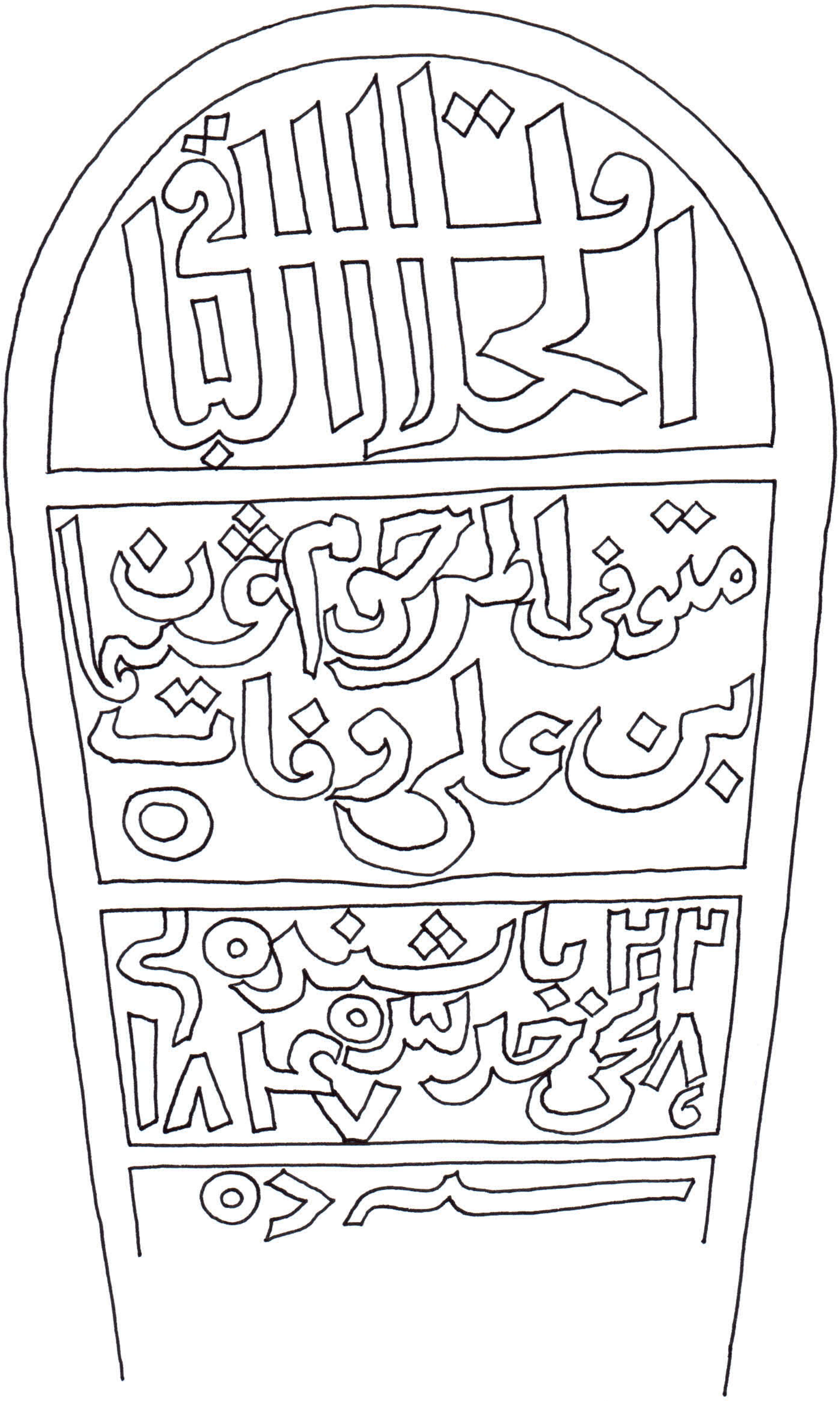

467 = A

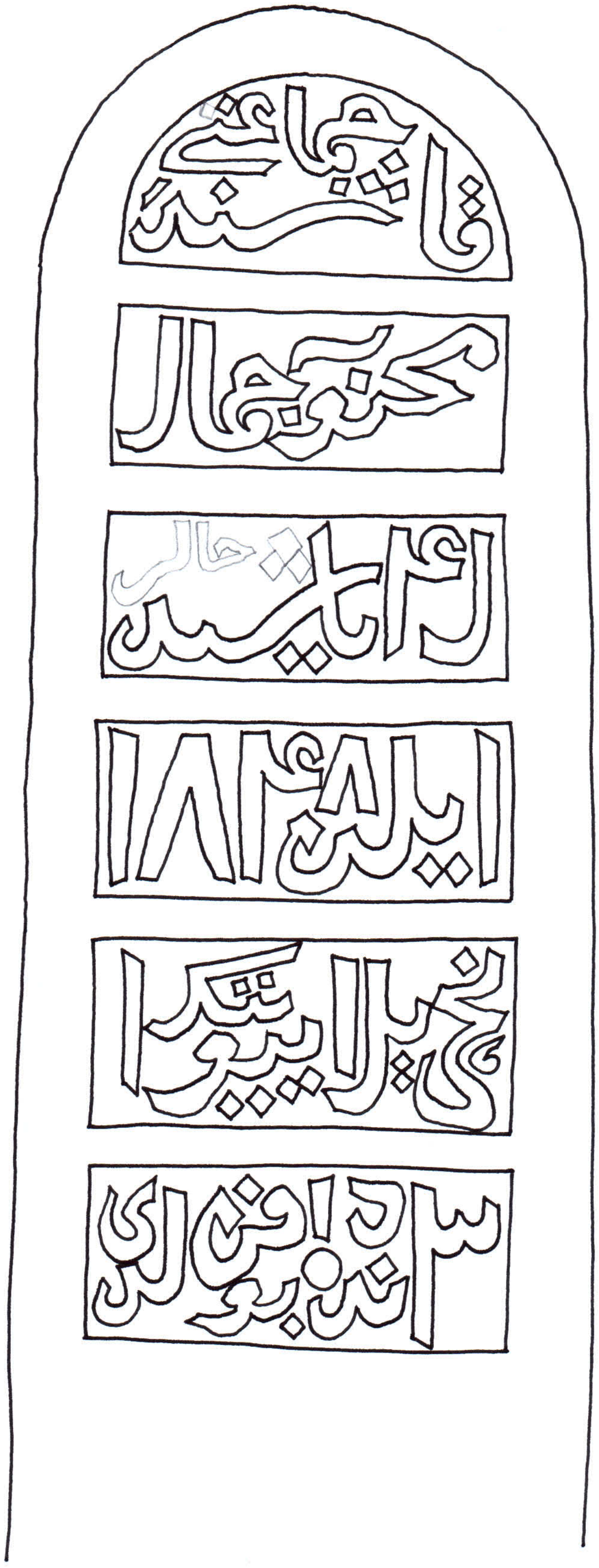

470 = A

471=A

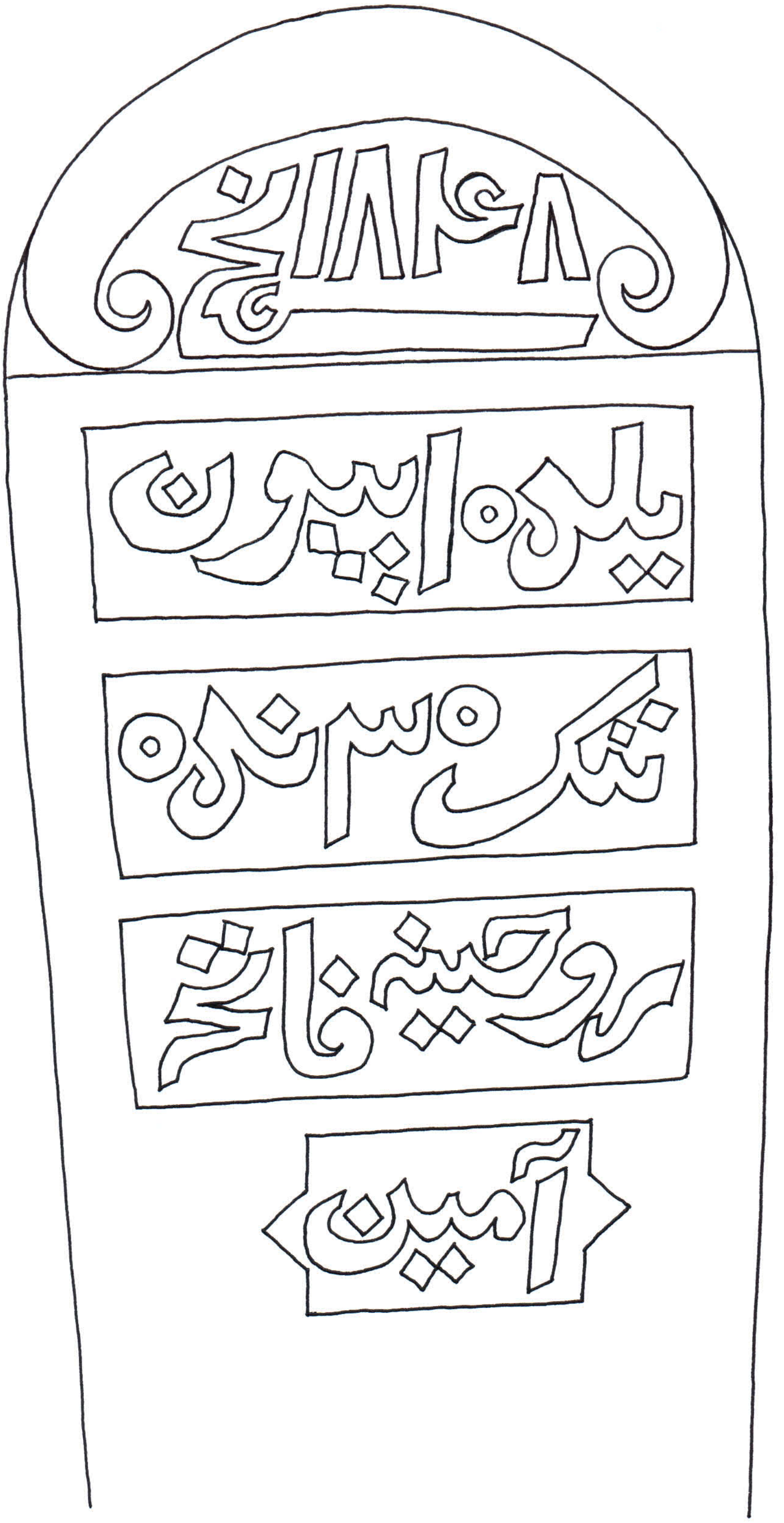

471 = B

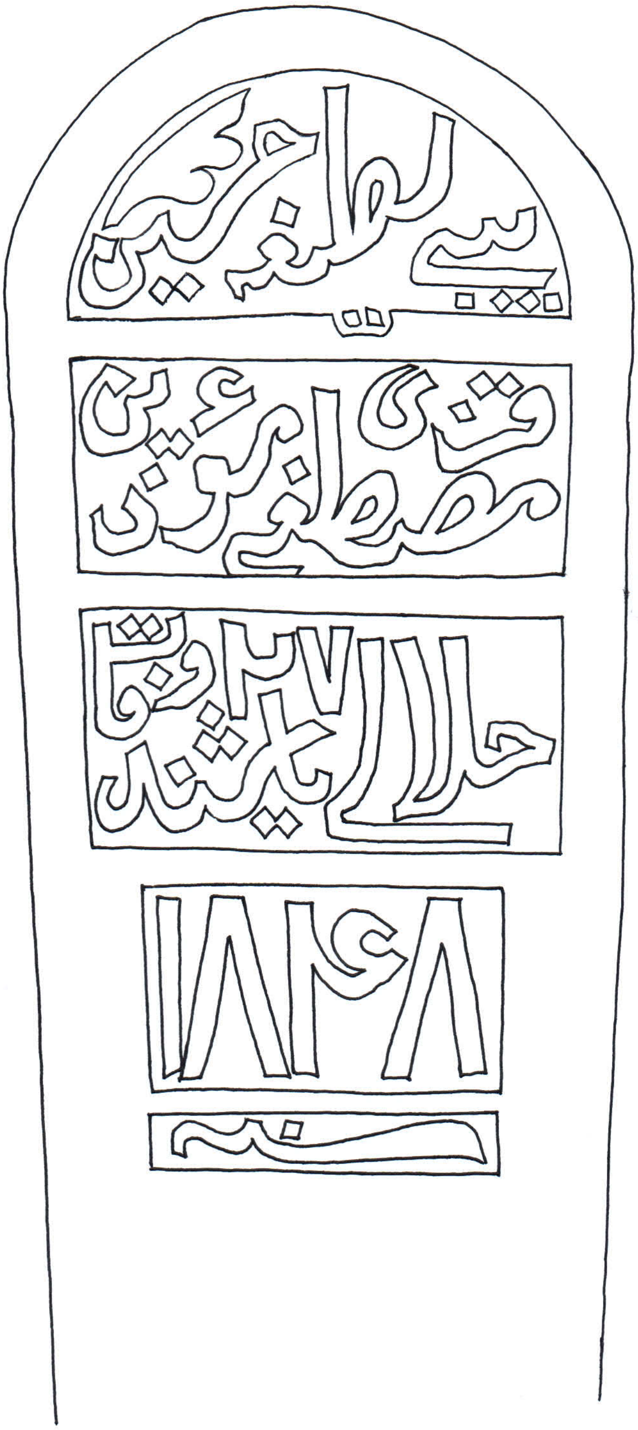

472 = A

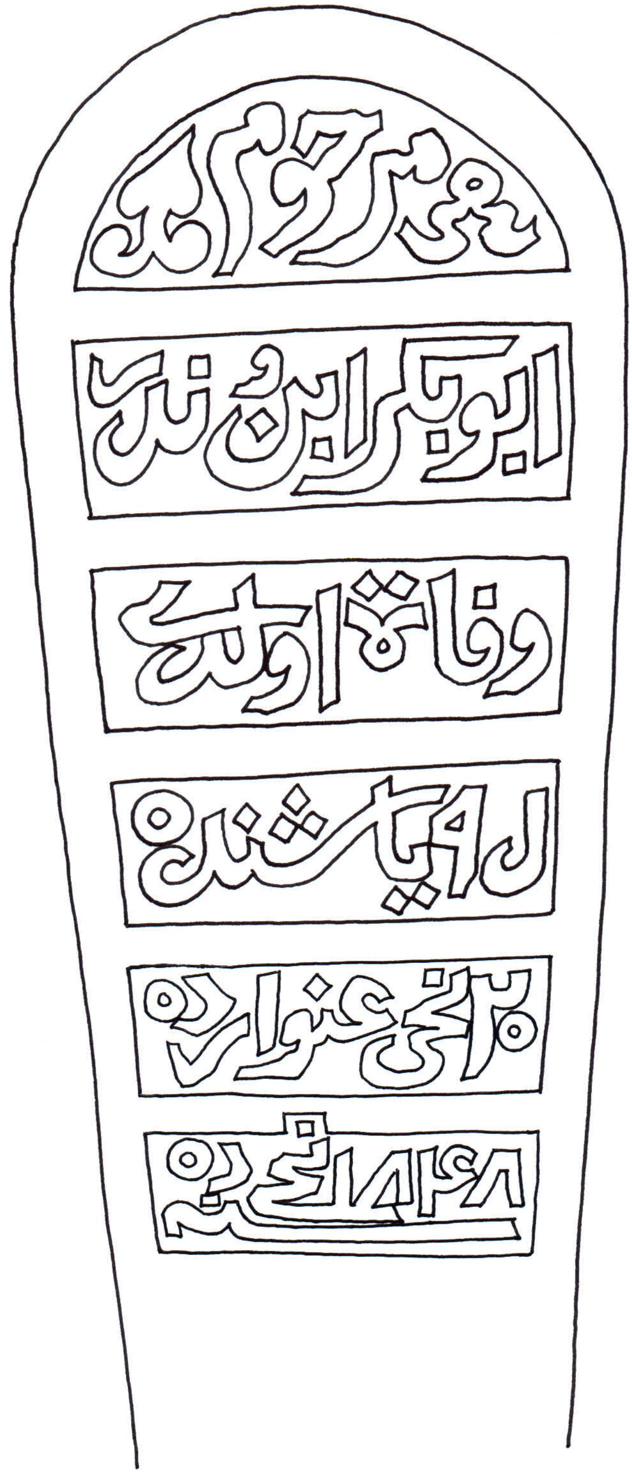

473 = A

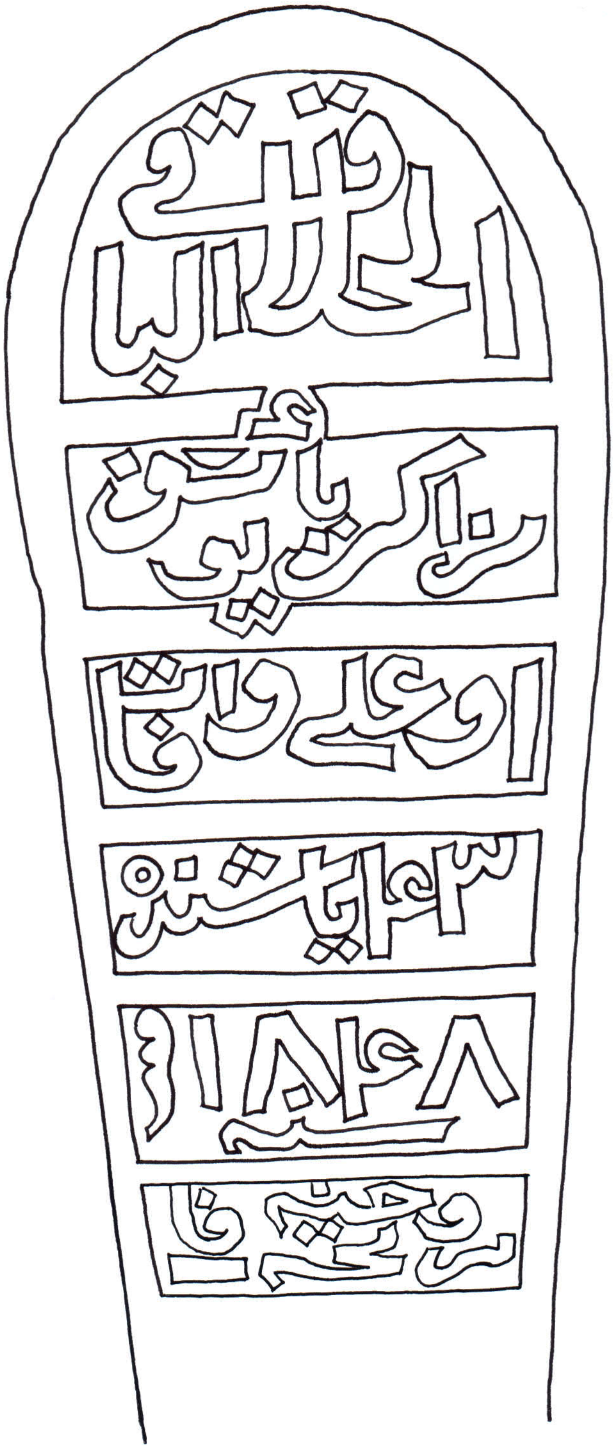

474 = A

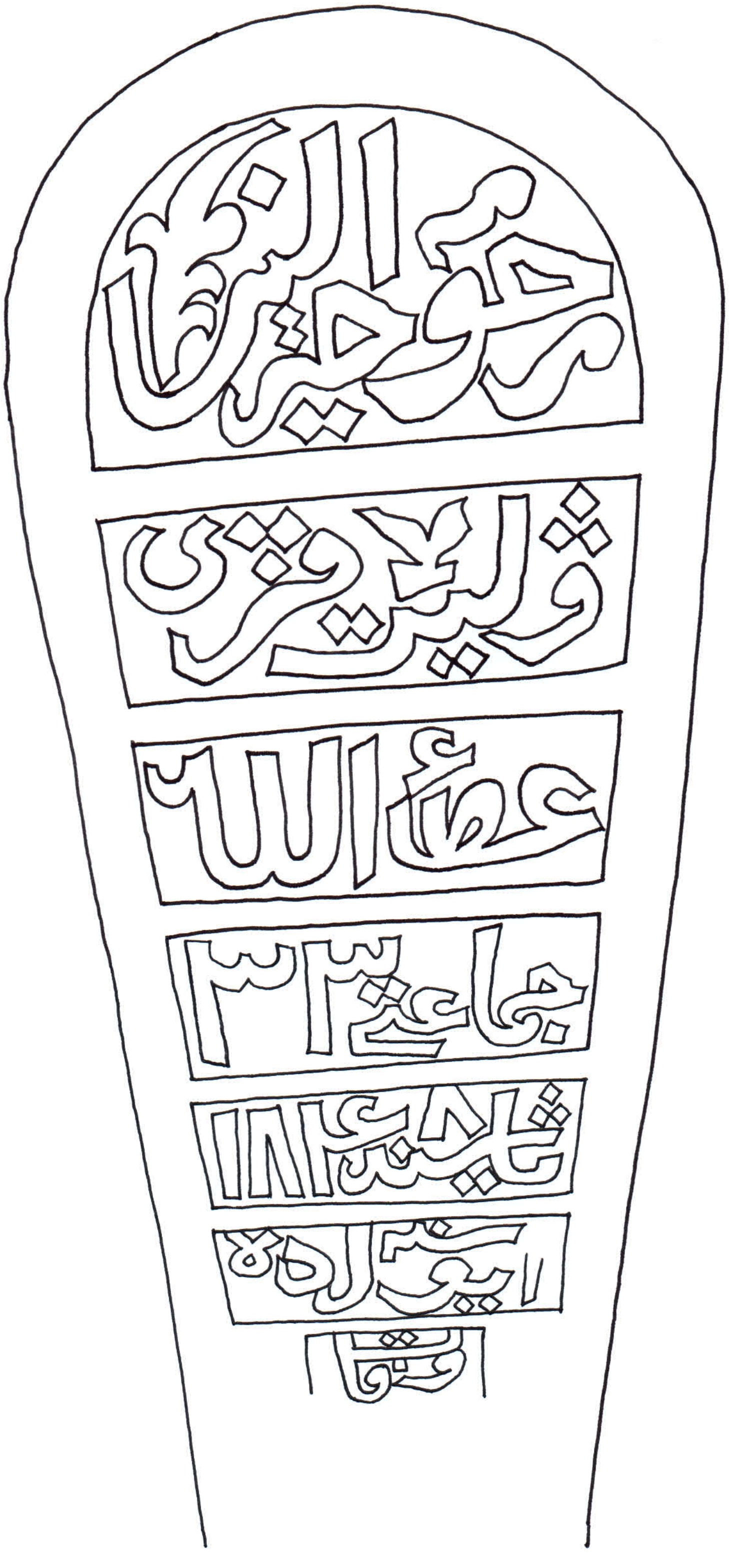

475 = A

476 = A

477 = A

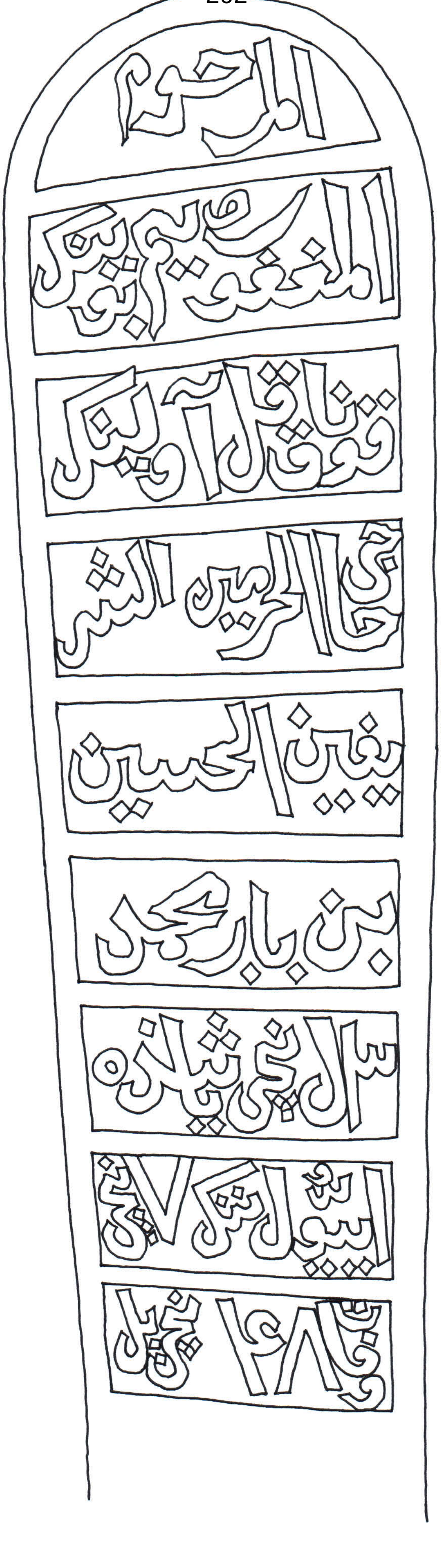

478 = A

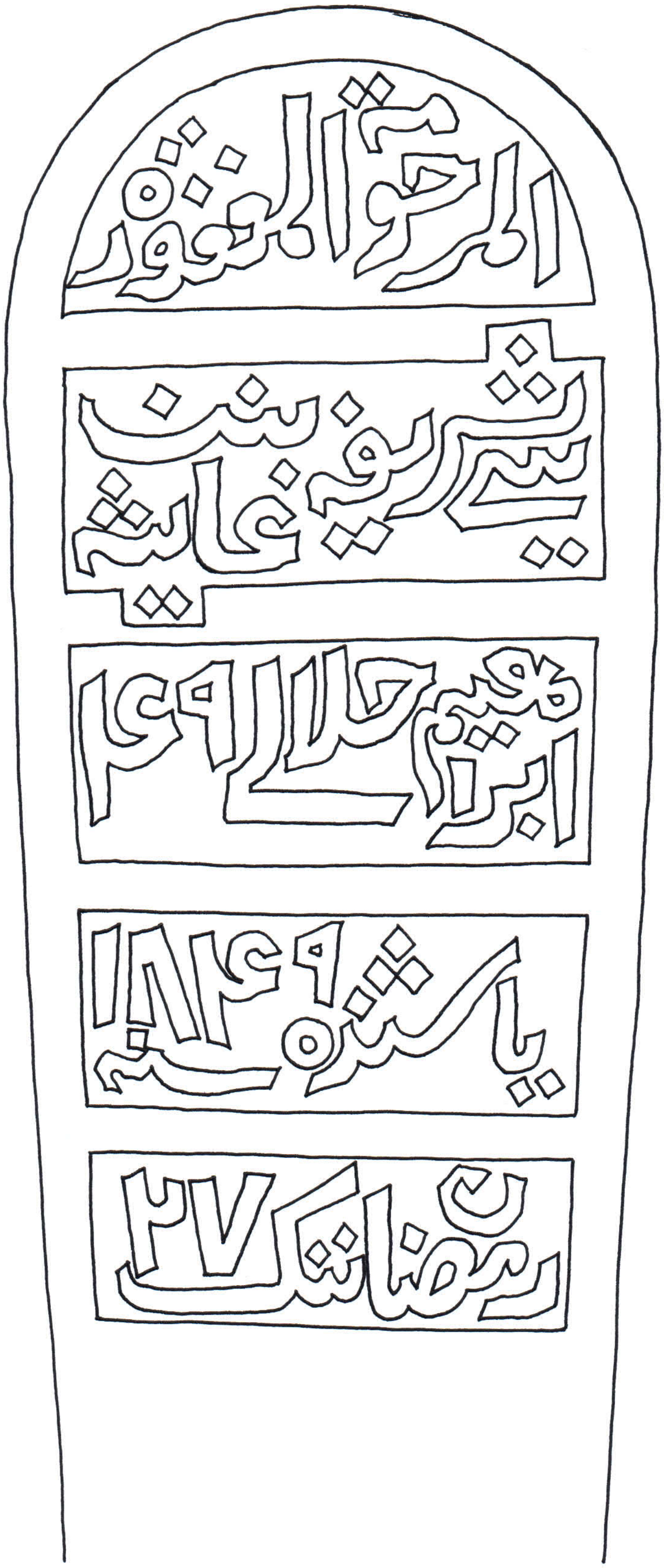

479 = A

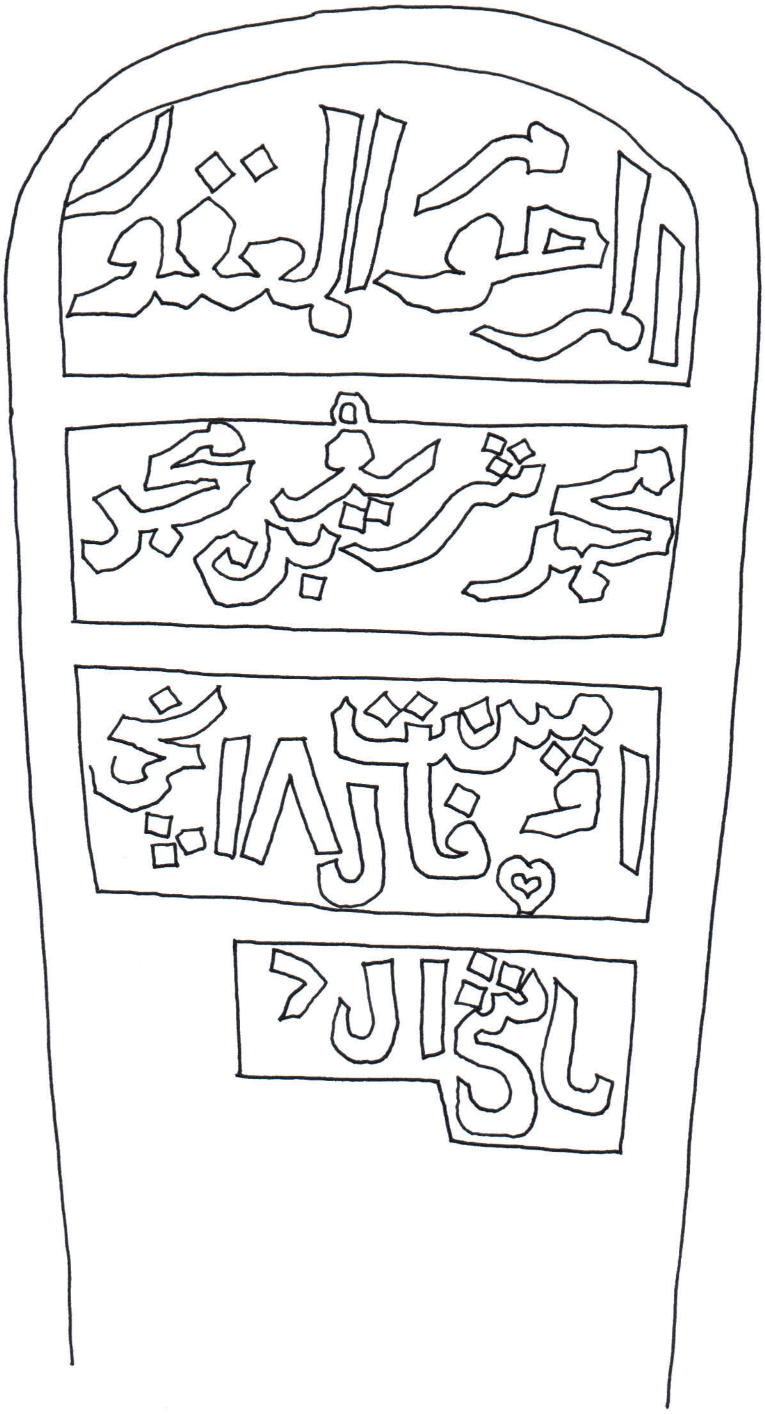

480 = A

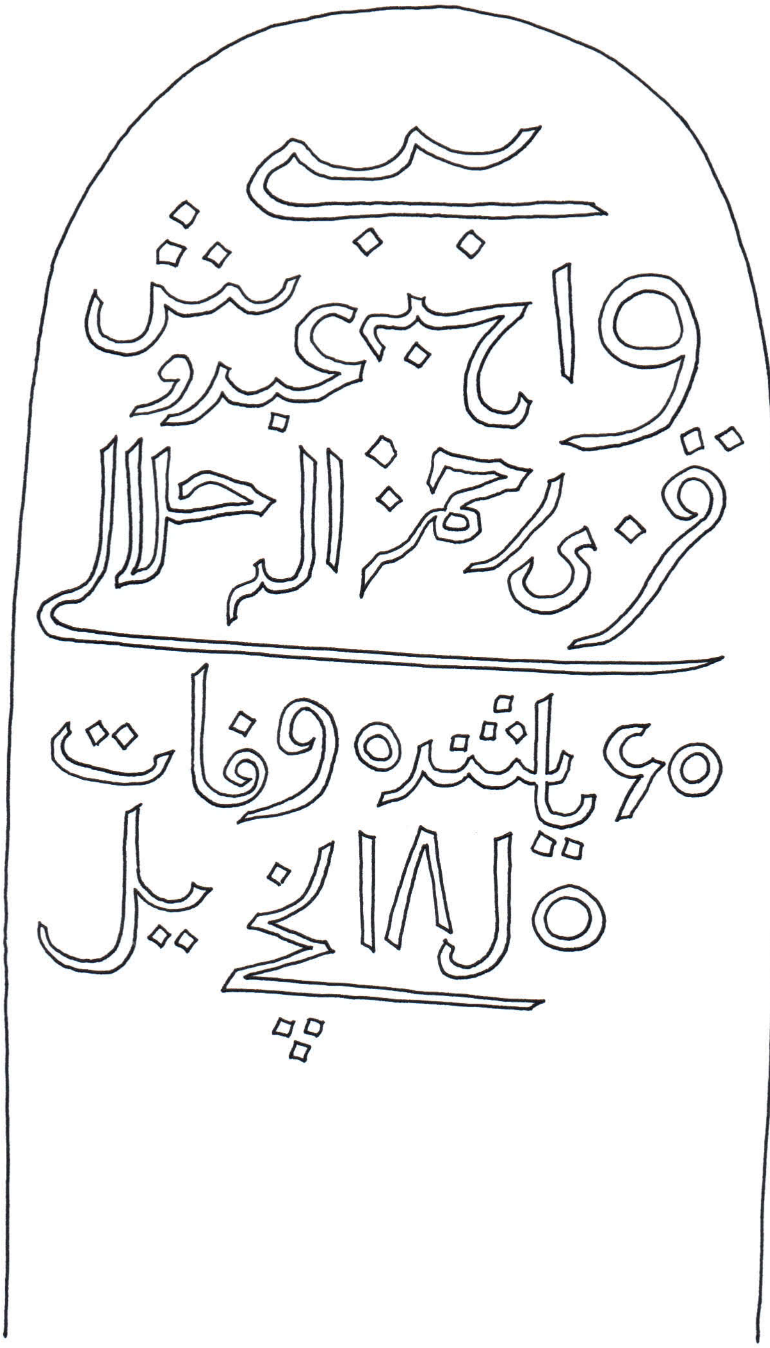

481 = A

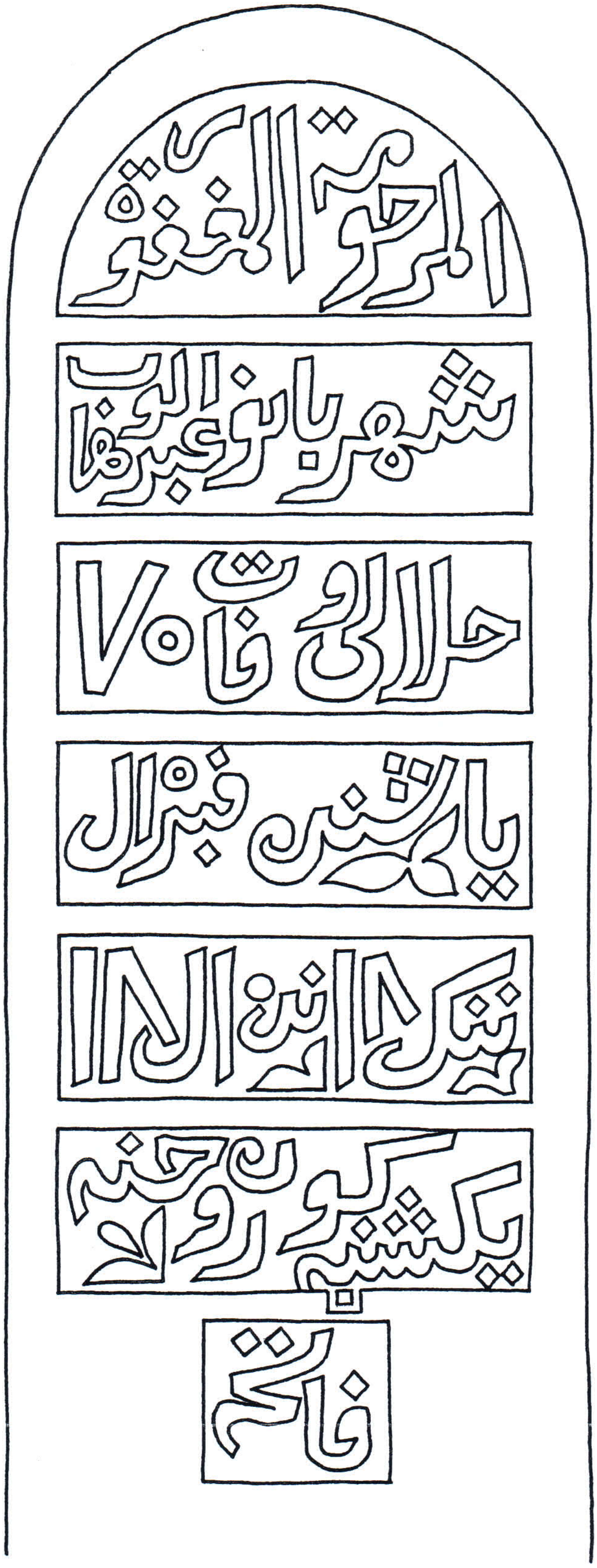

482 = A

483=A=a

483 = A = δ

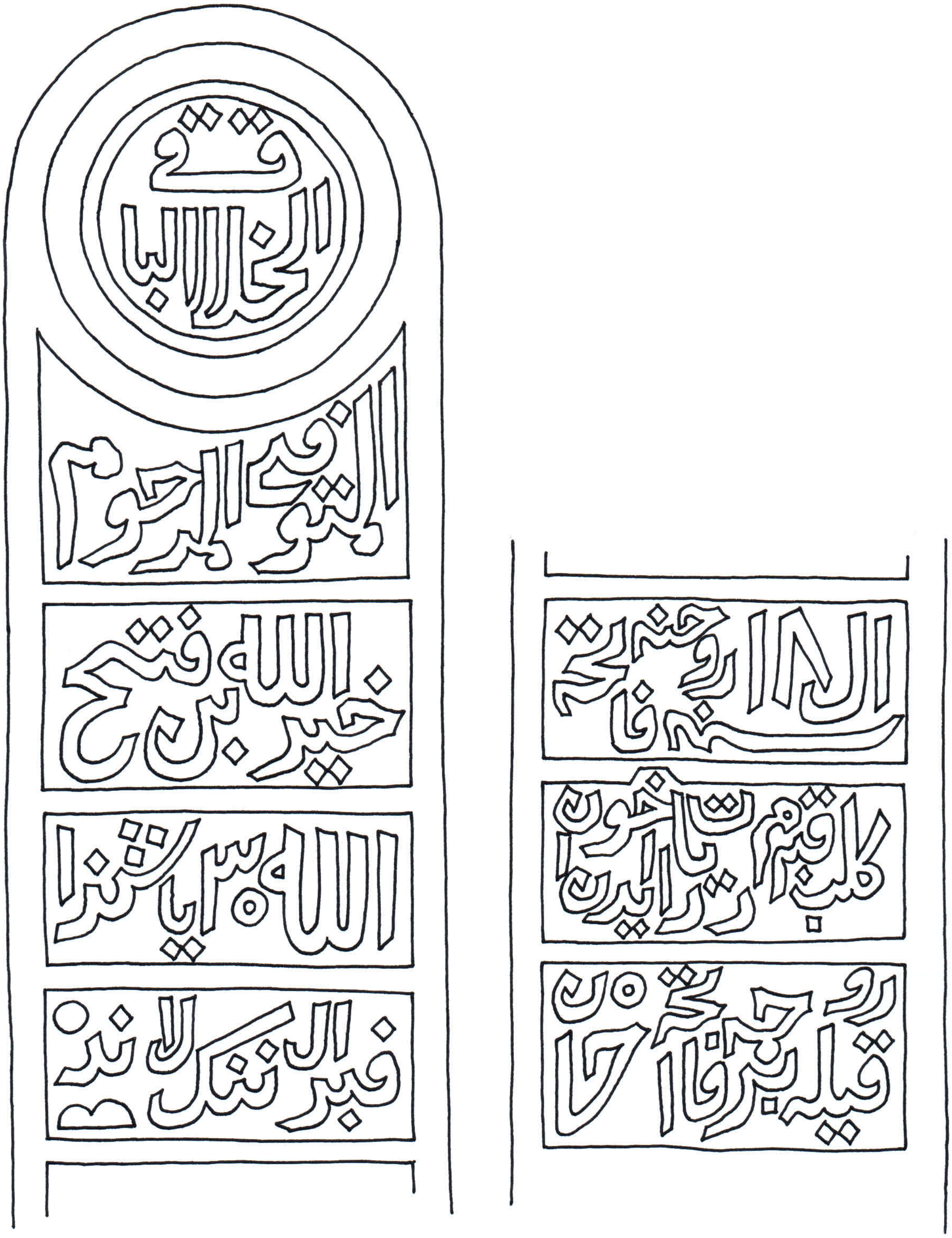

484 = A

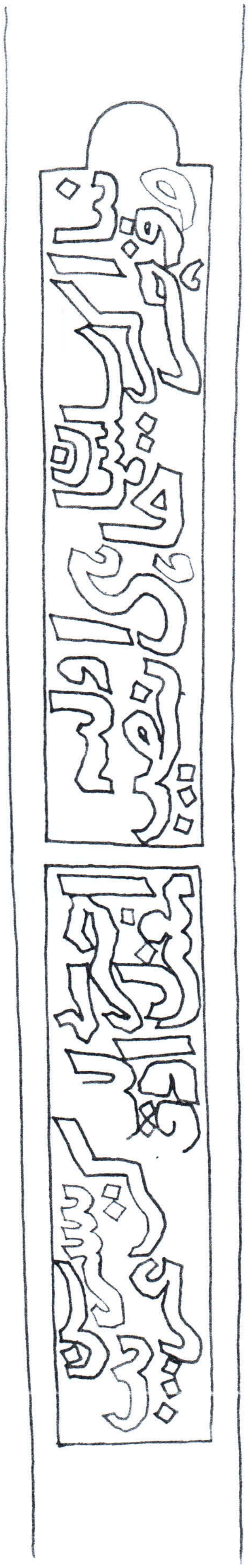

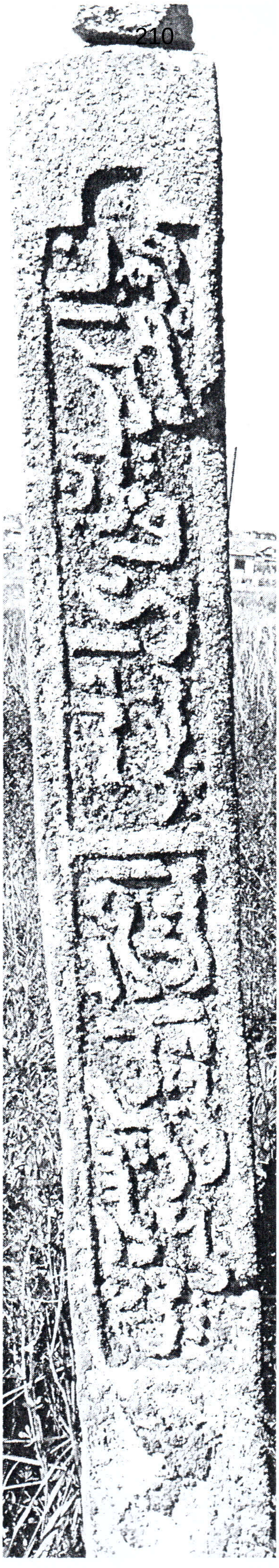

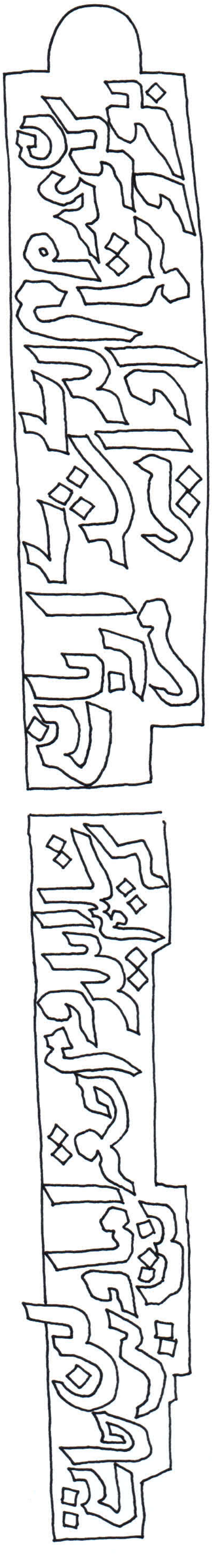

484

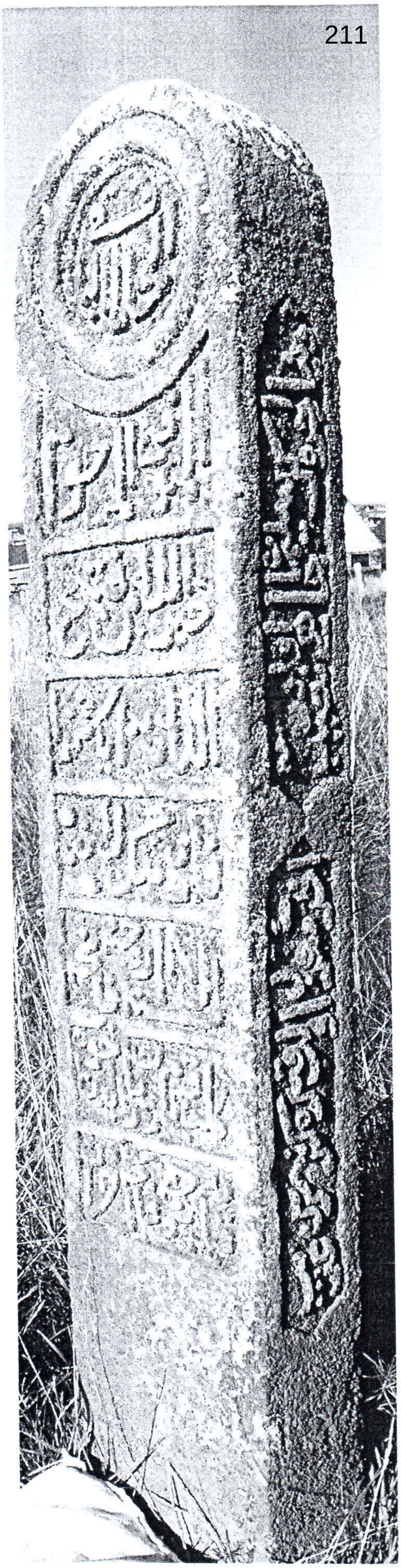

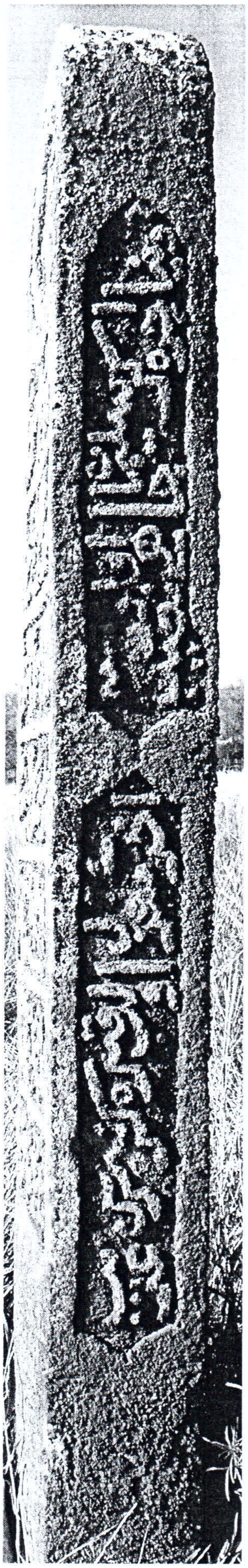

484

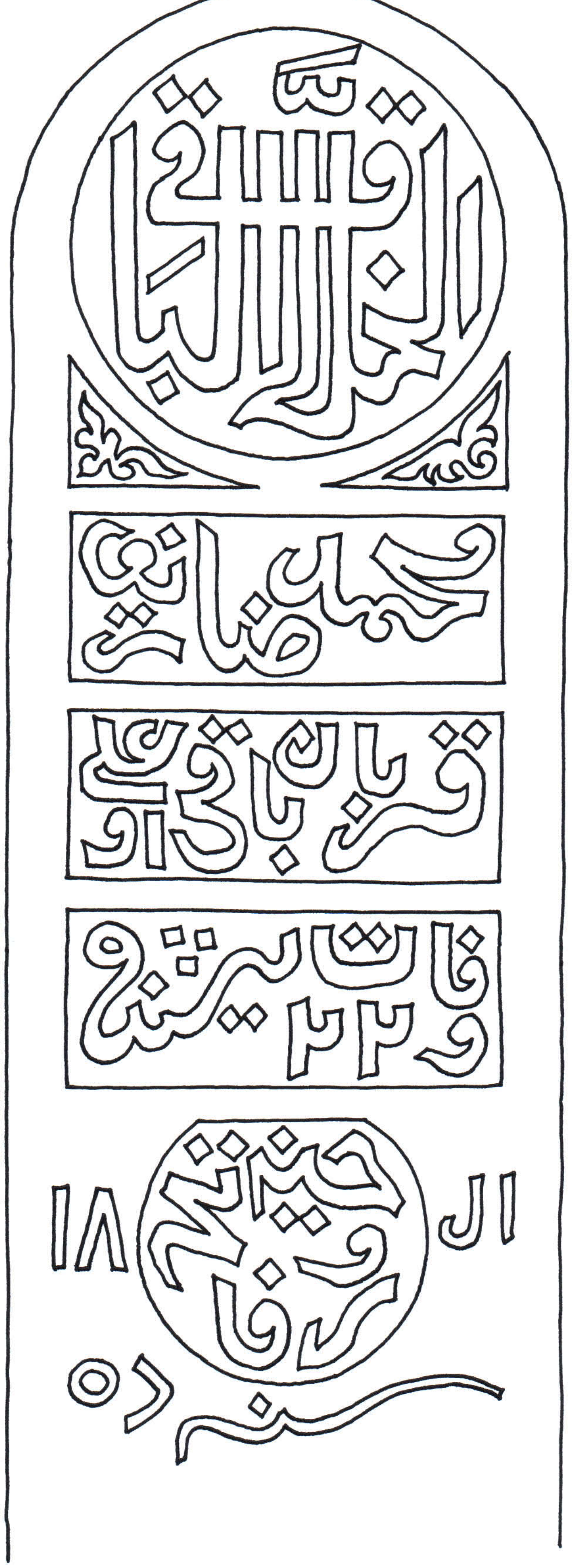

485 = A

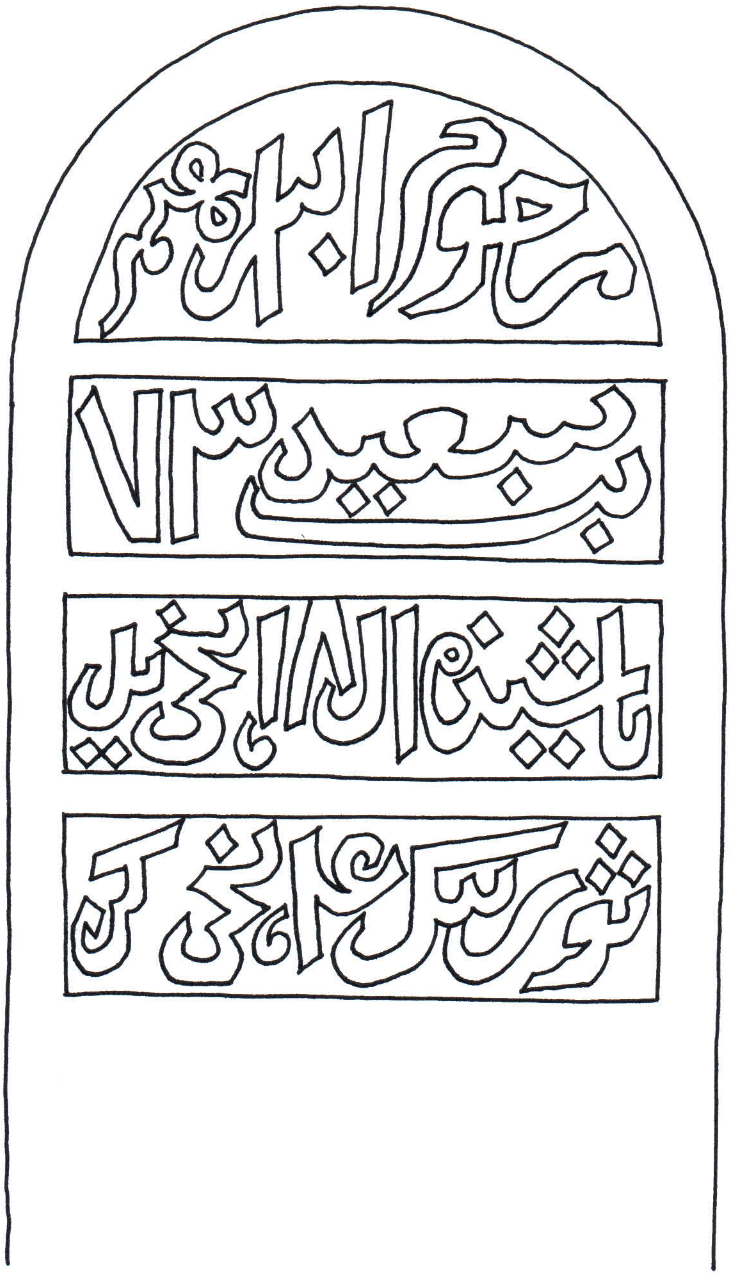

486 = A

488 = A

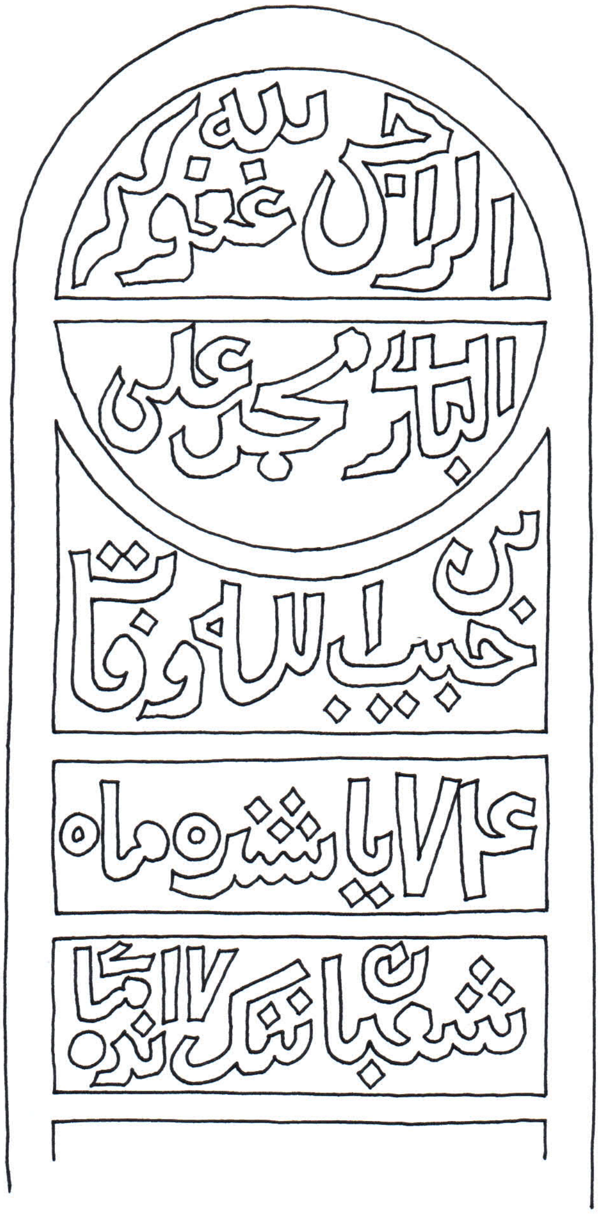

488 = A = a

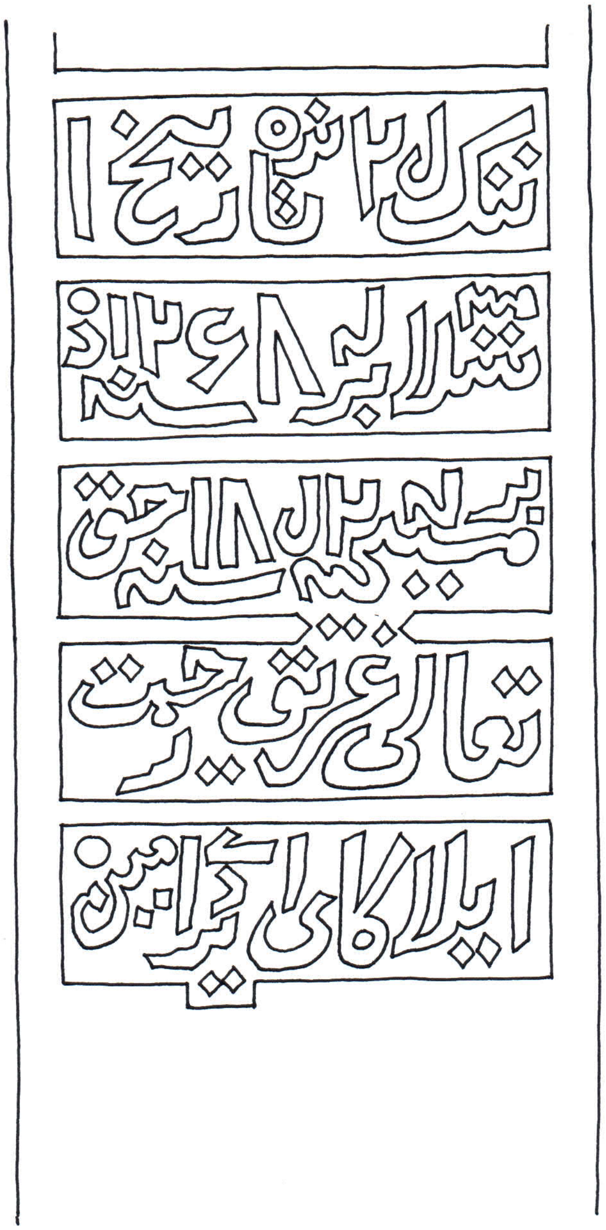

488 = A = 8

489 = A

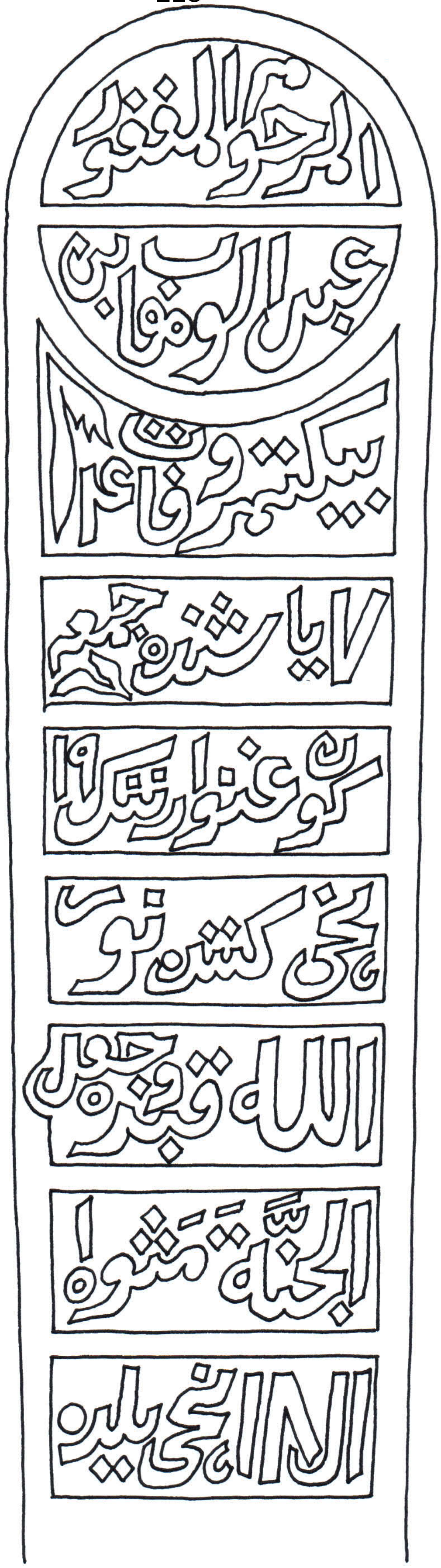

489=A

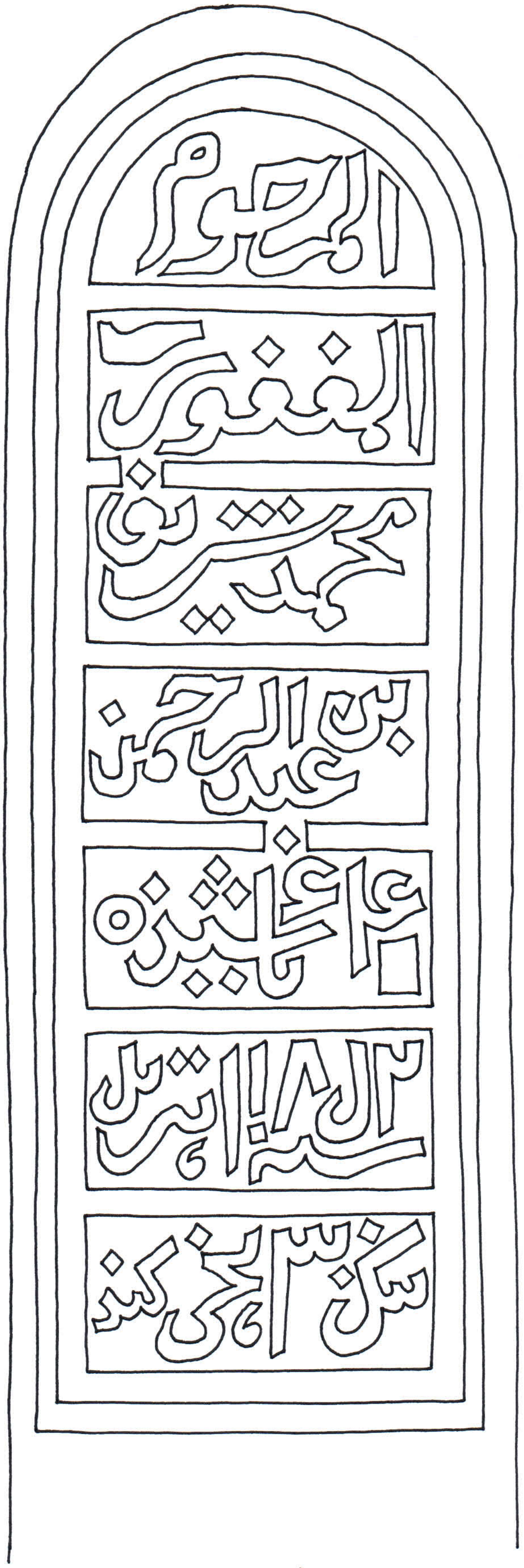

490 = A

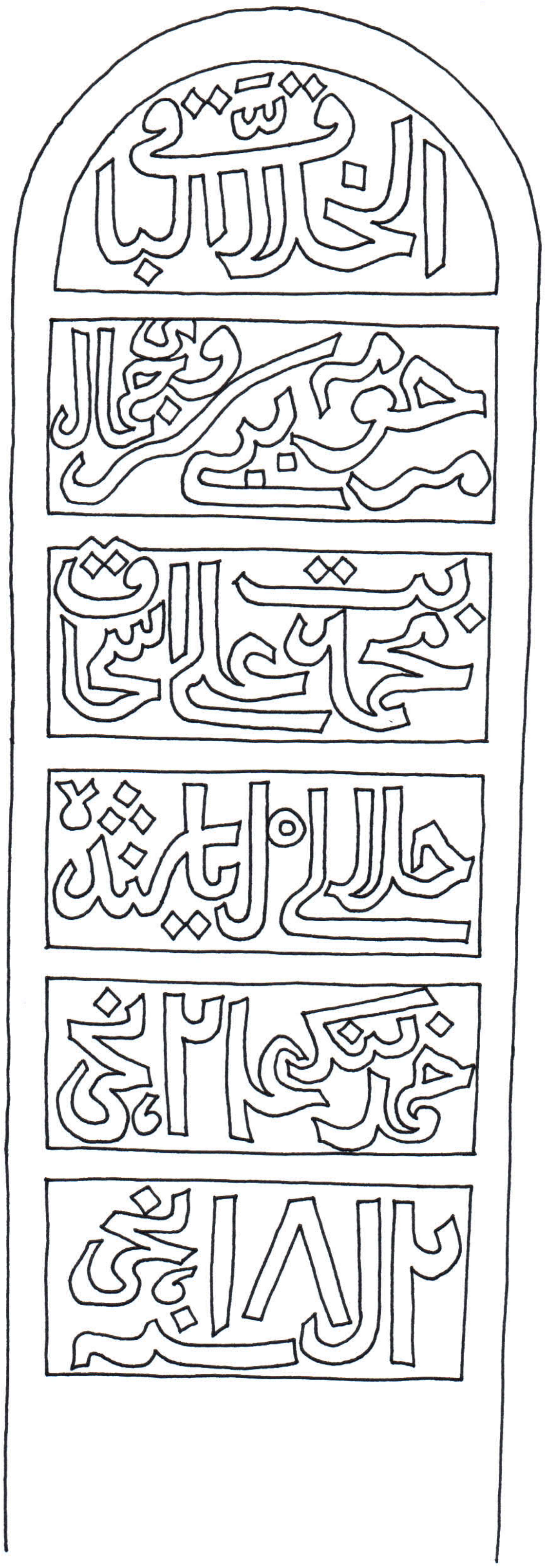

491 = A

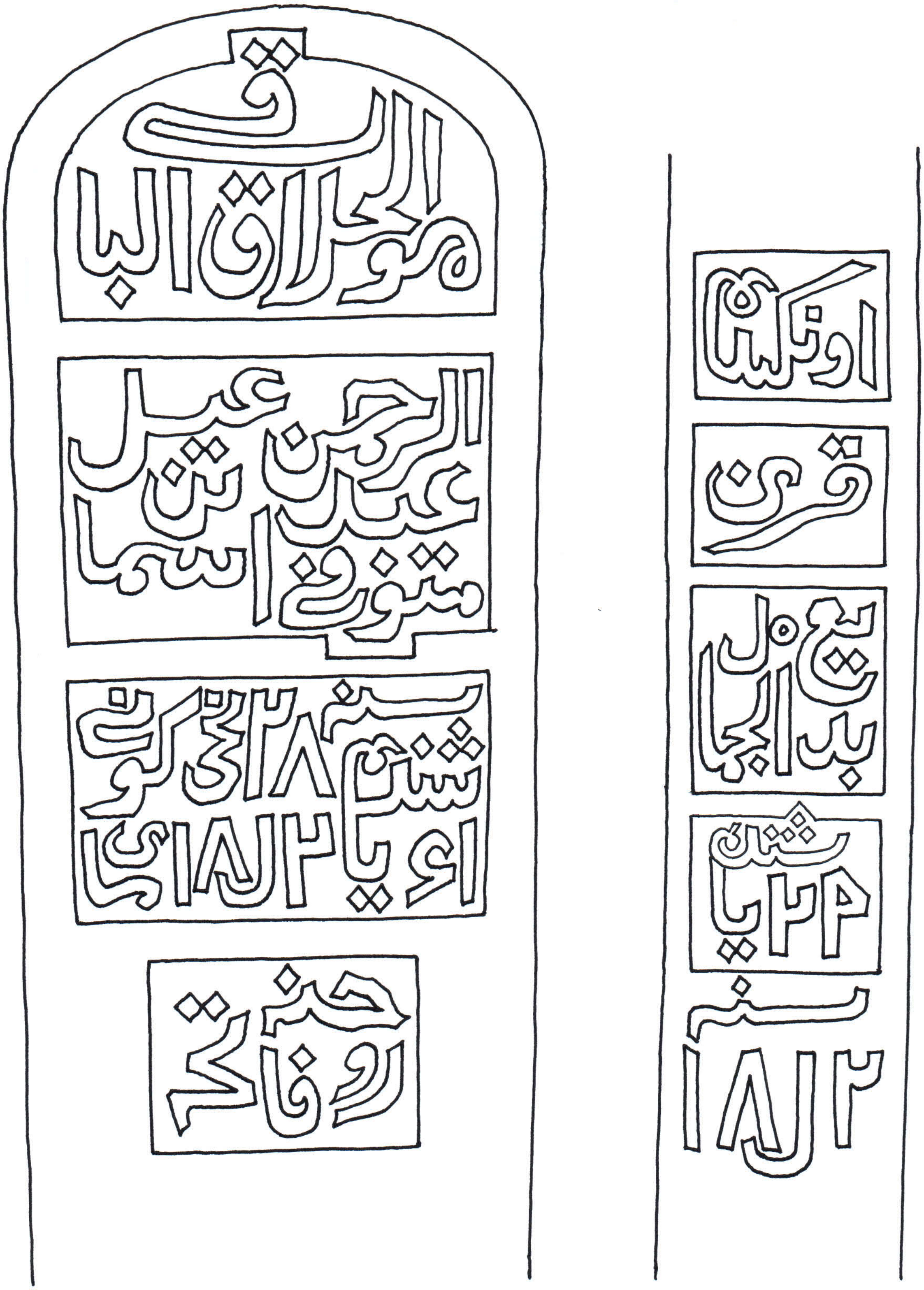

493 = A, Г

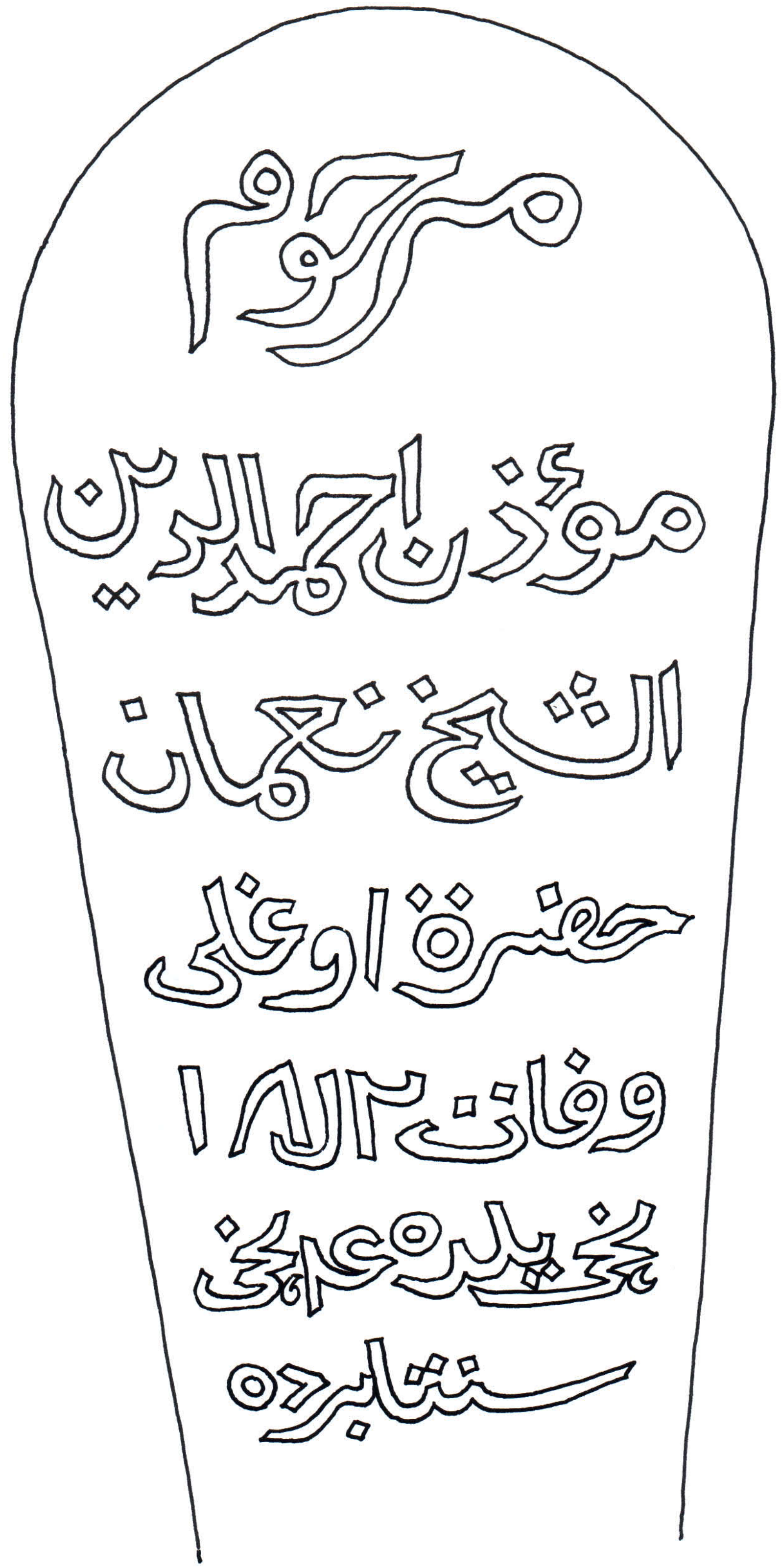

494 = A

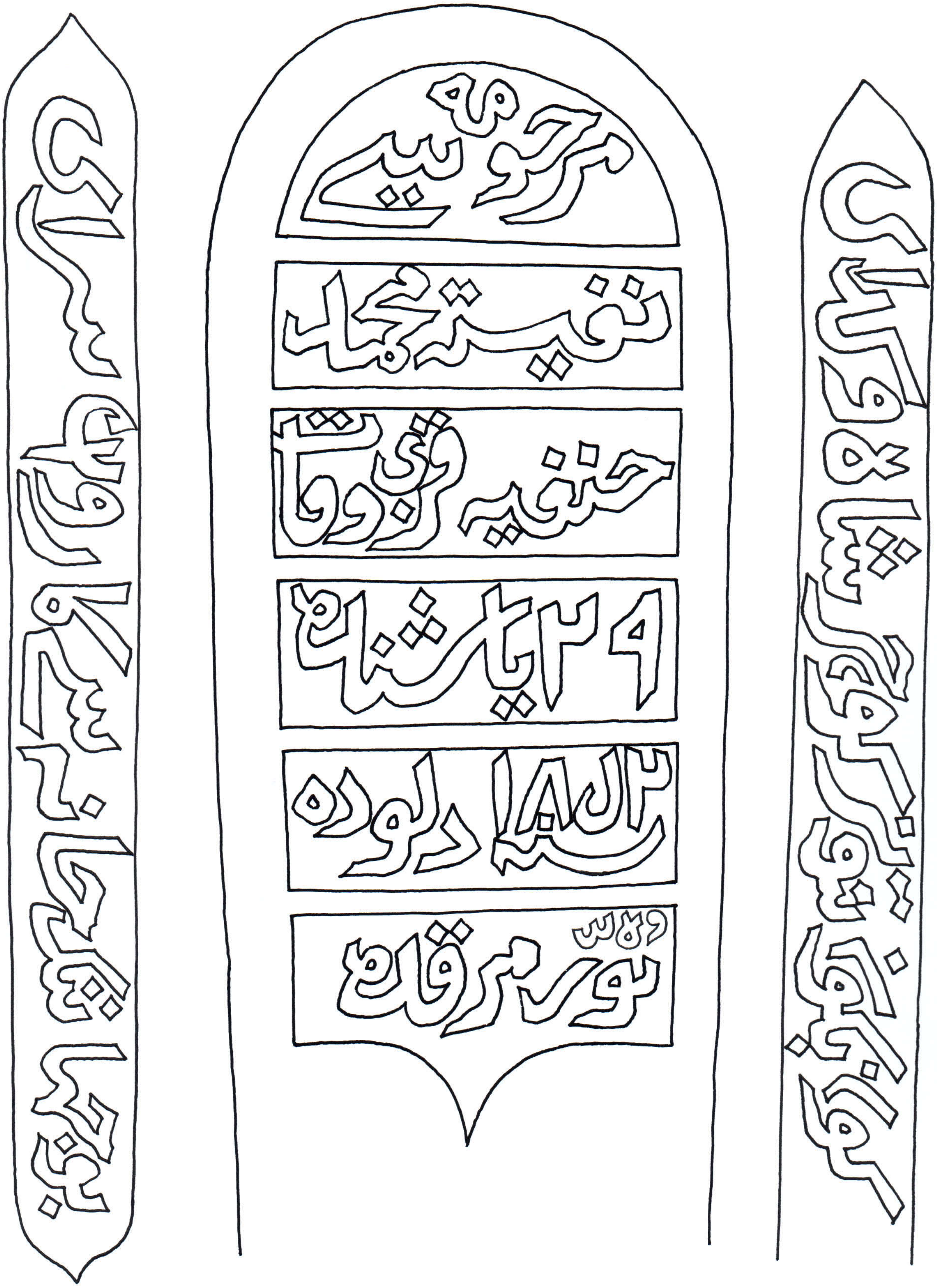

495 = А, Б, Г

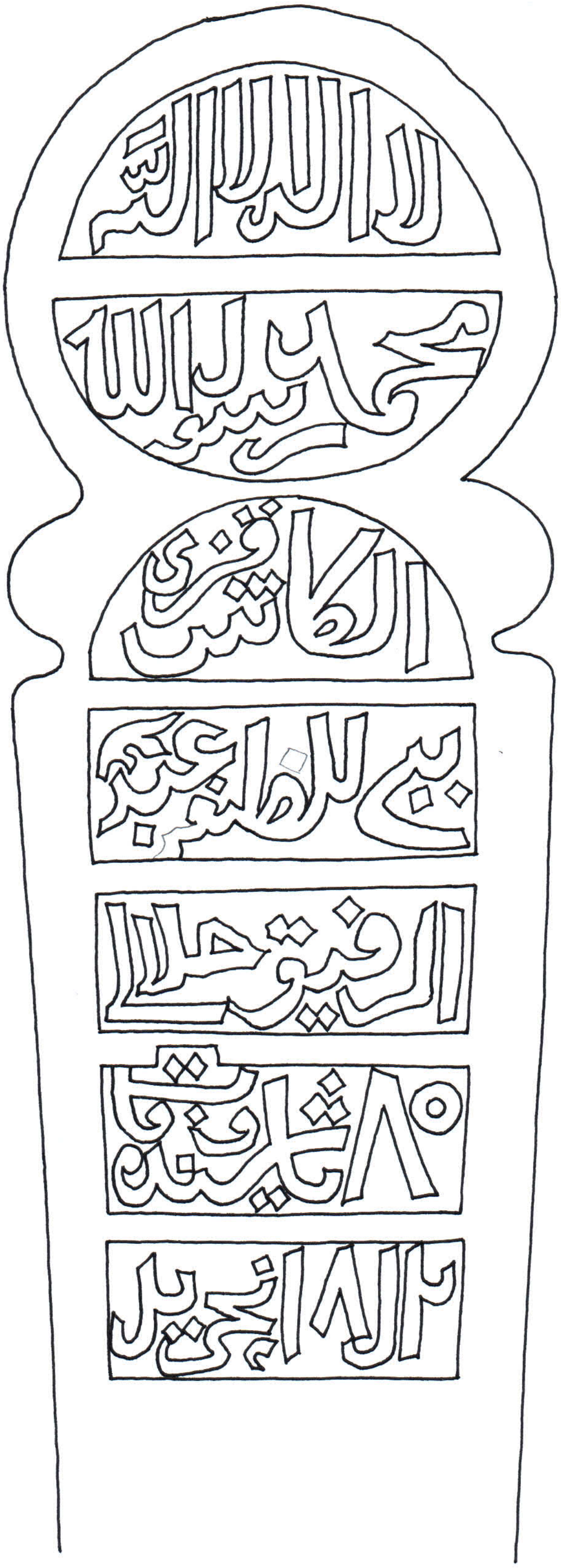

496=A

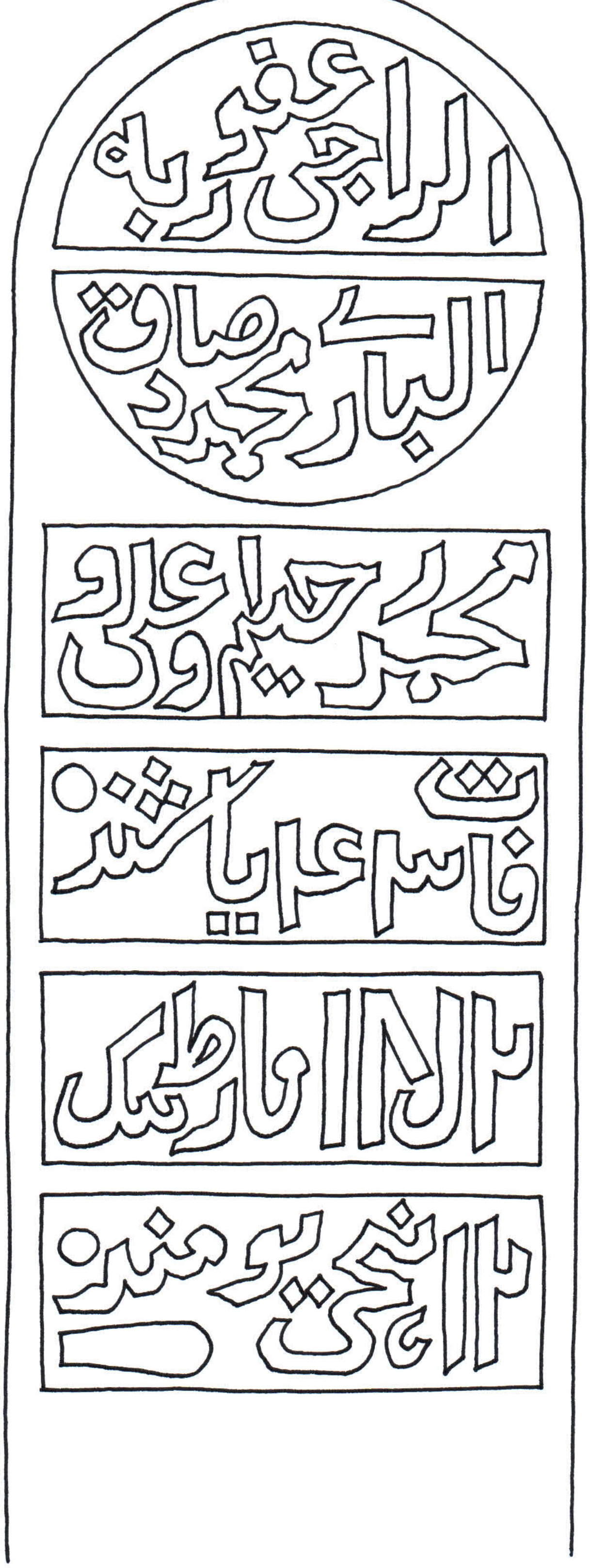

497 = A

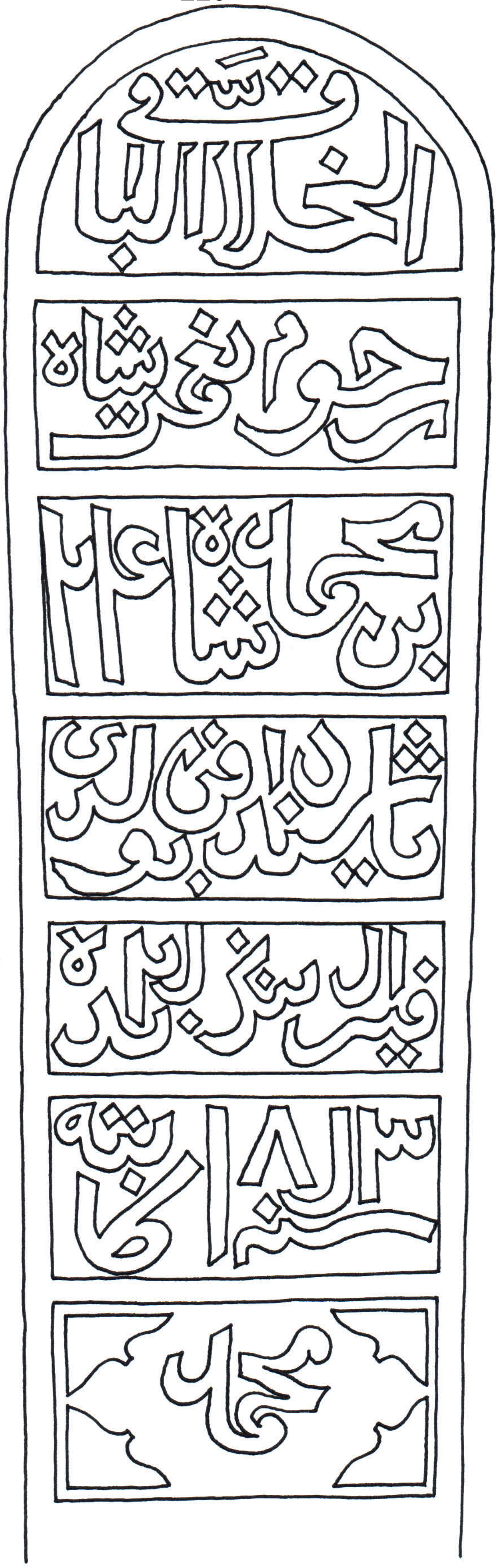

498 = A

498 = A

501=A

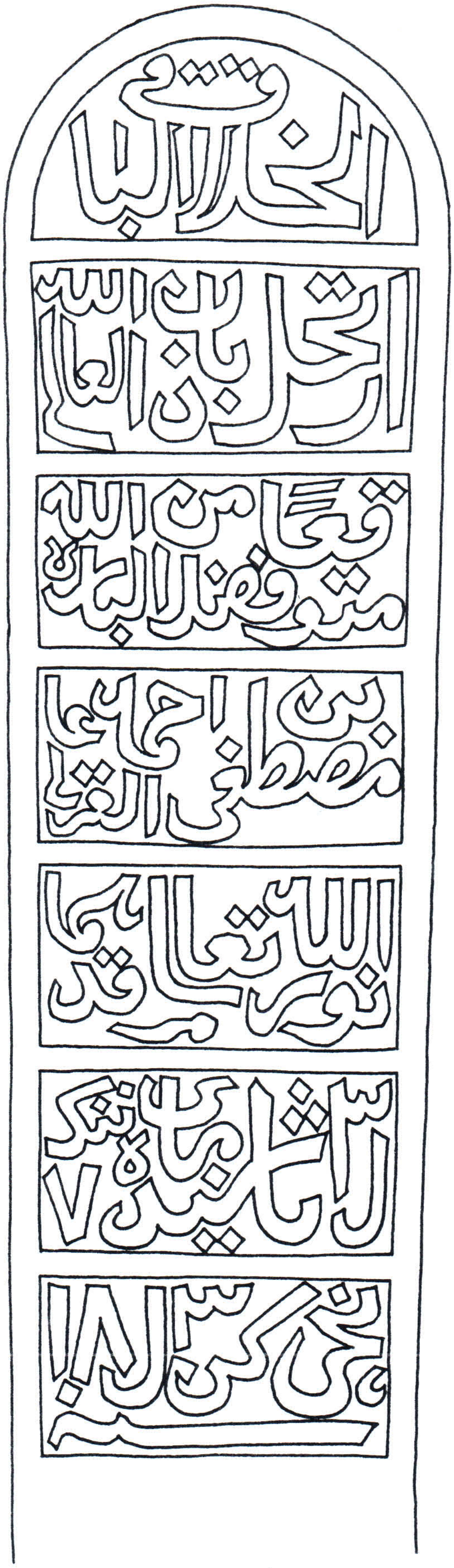

501 = A

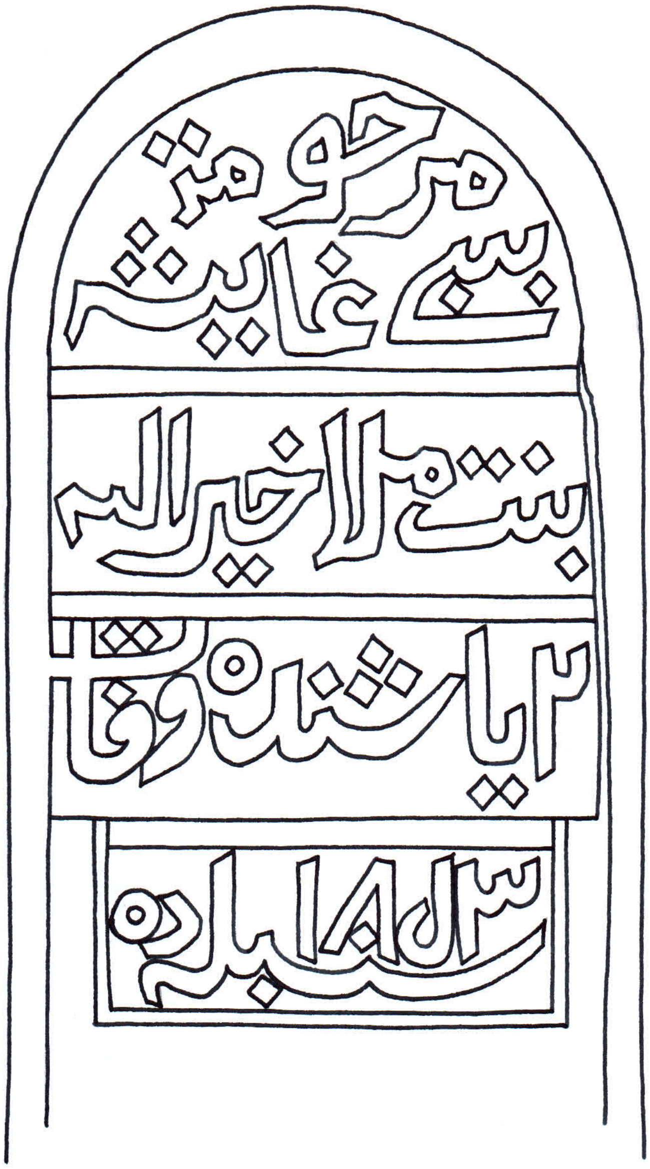

502 = A

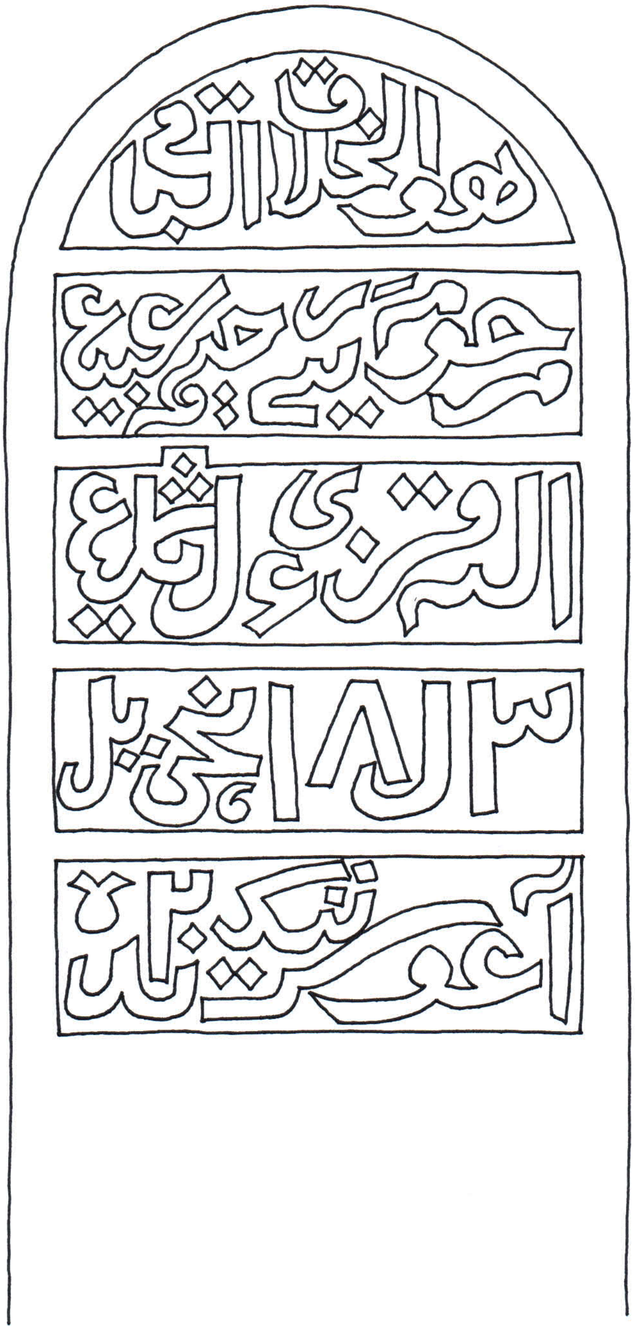

504 = A

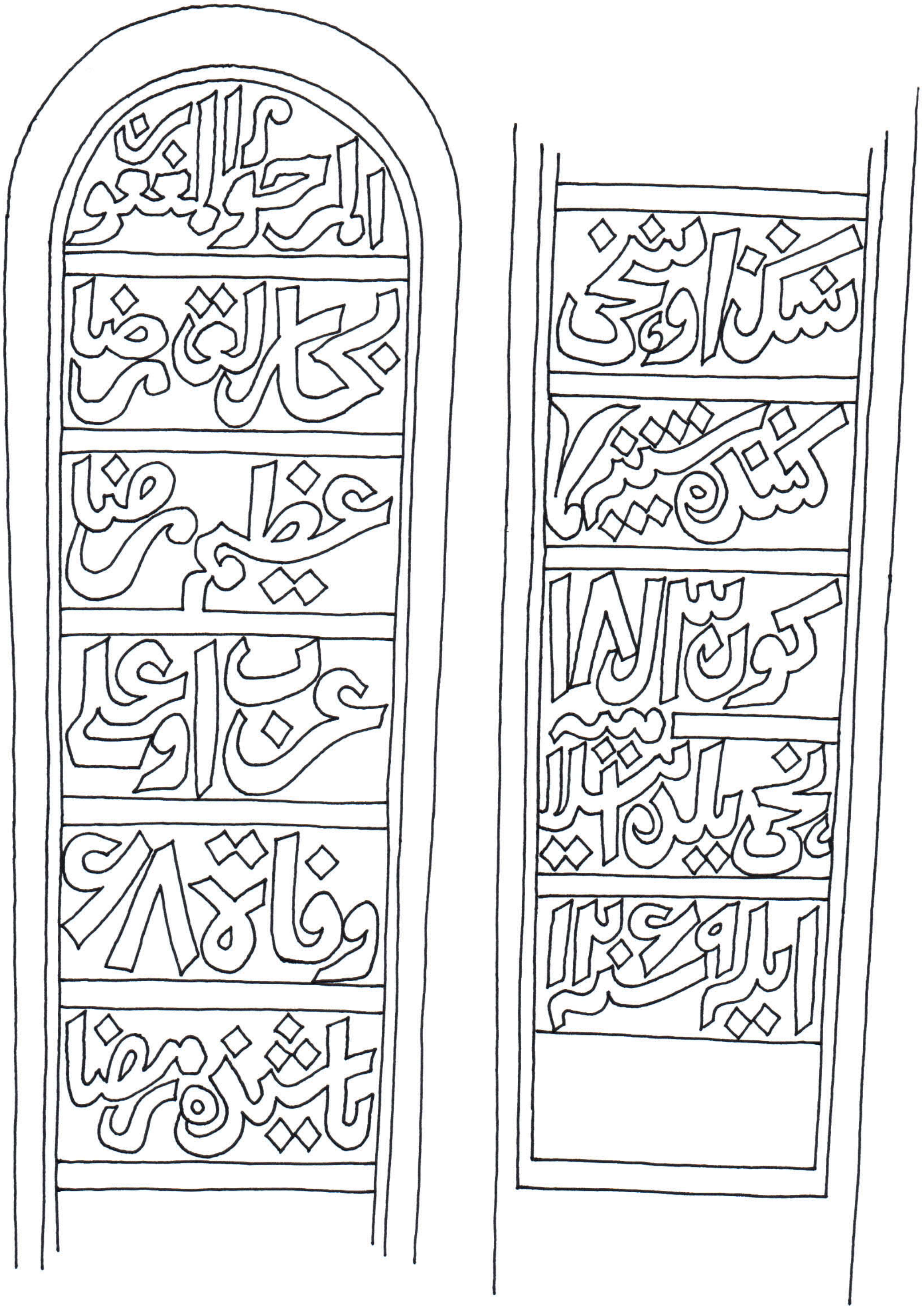

505 = A

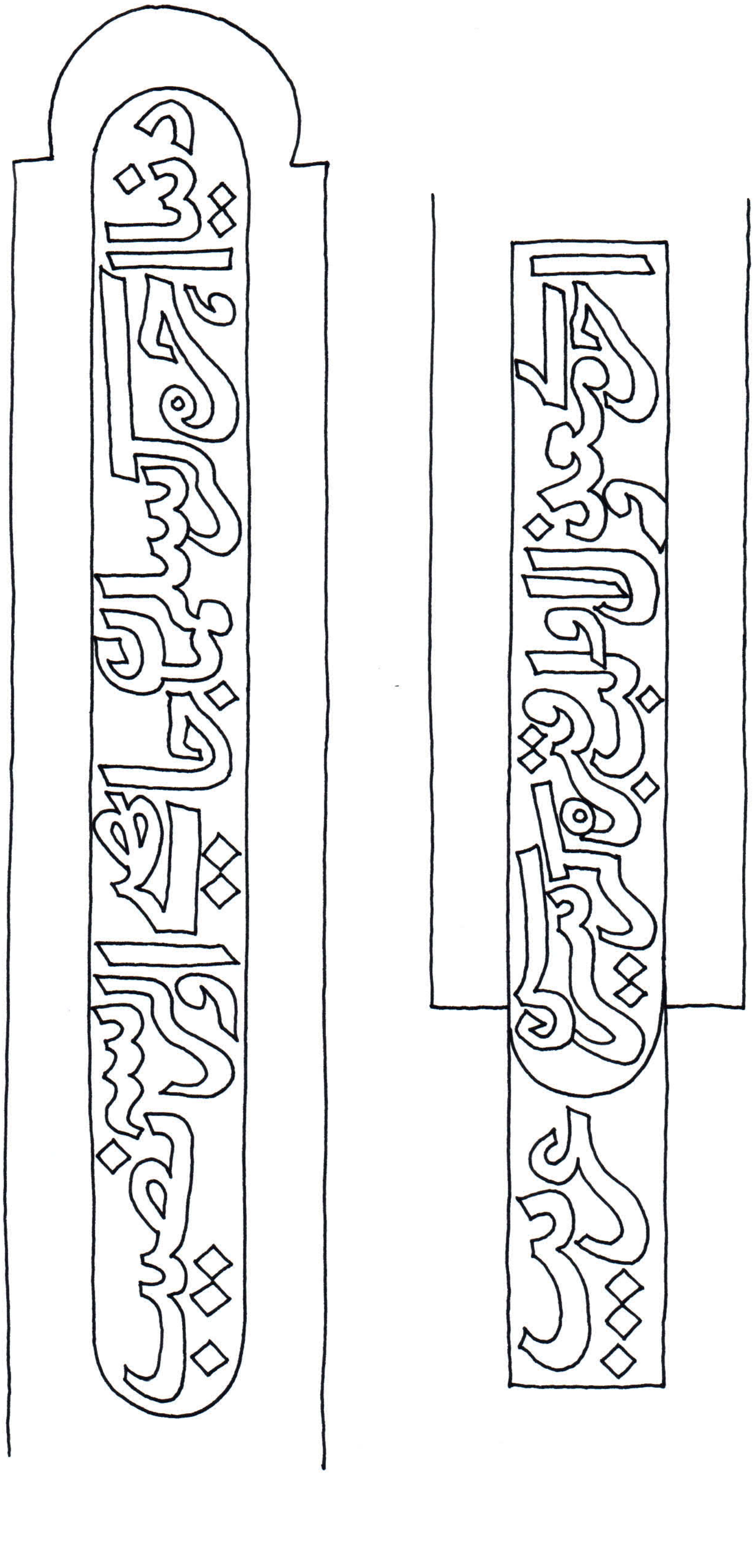

505 = B

506 = A

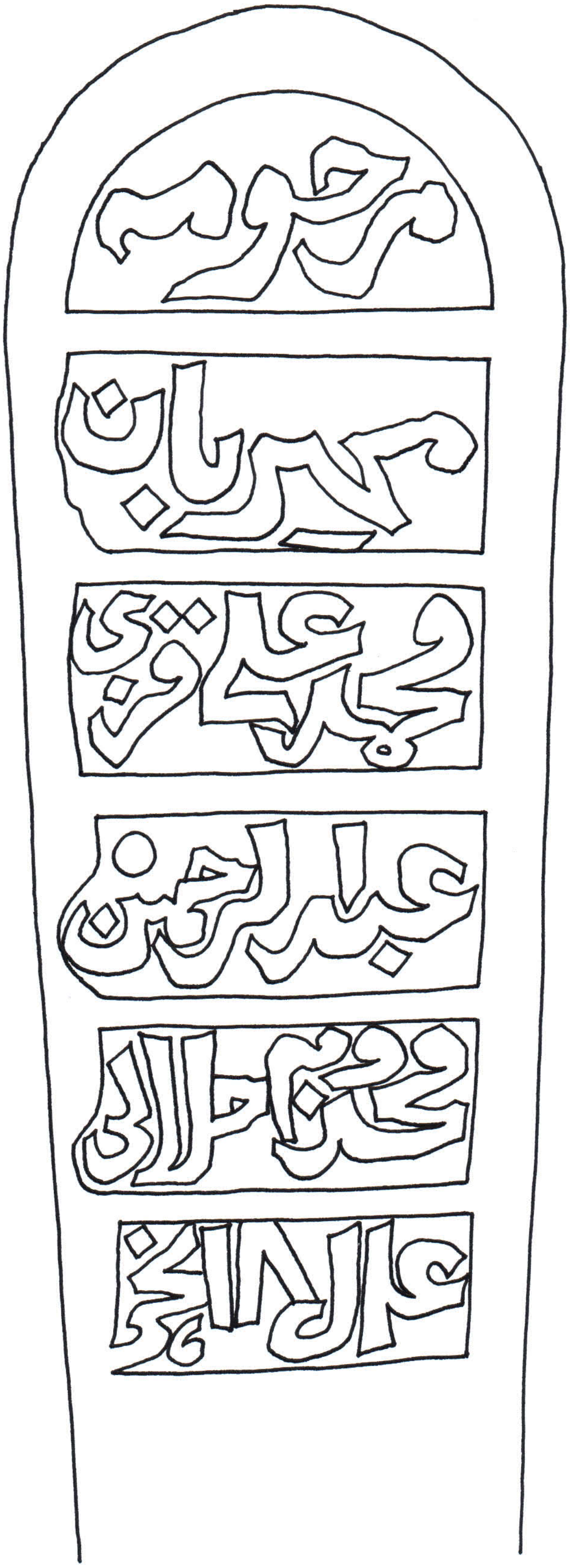

507 = A

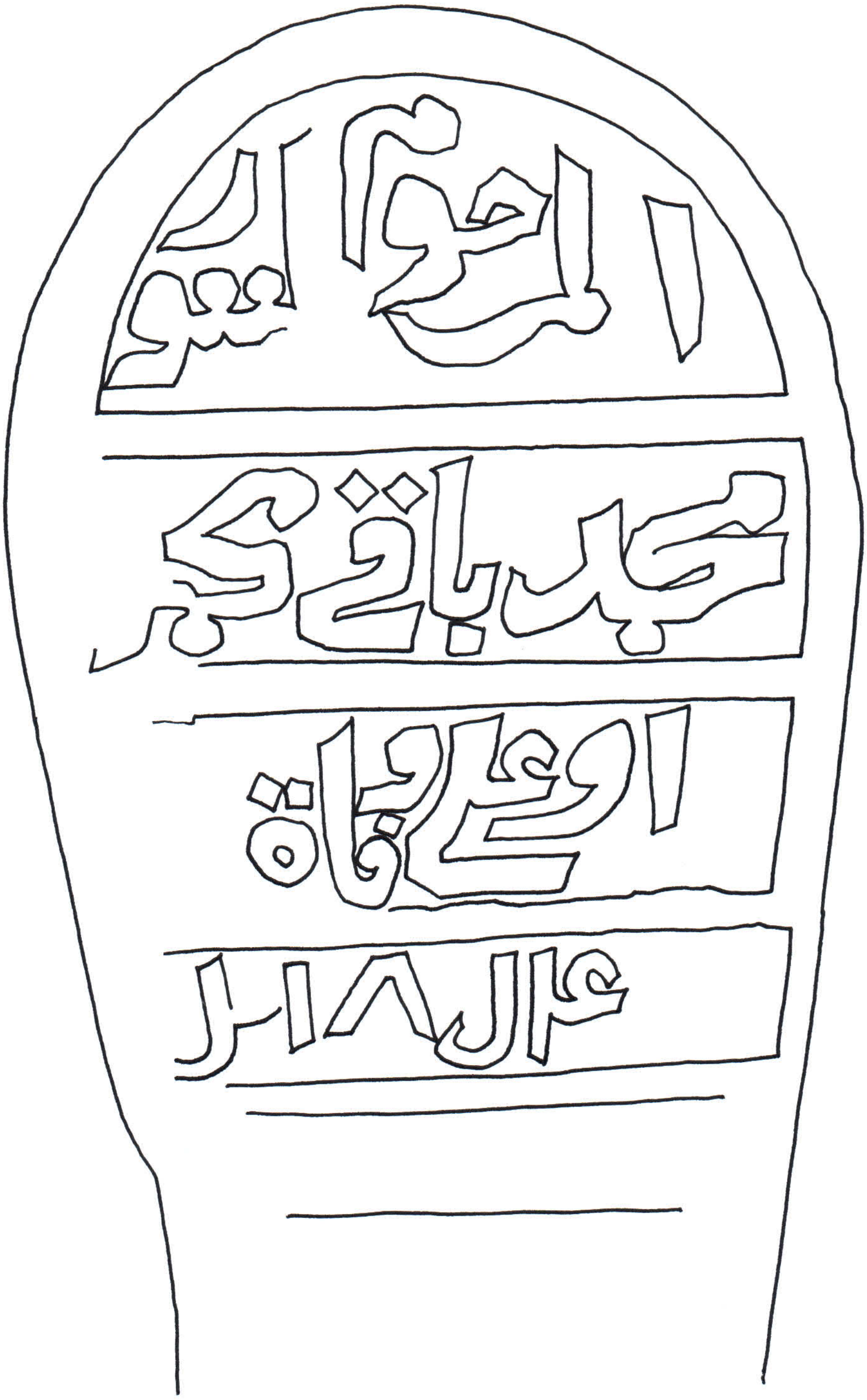

508 = A

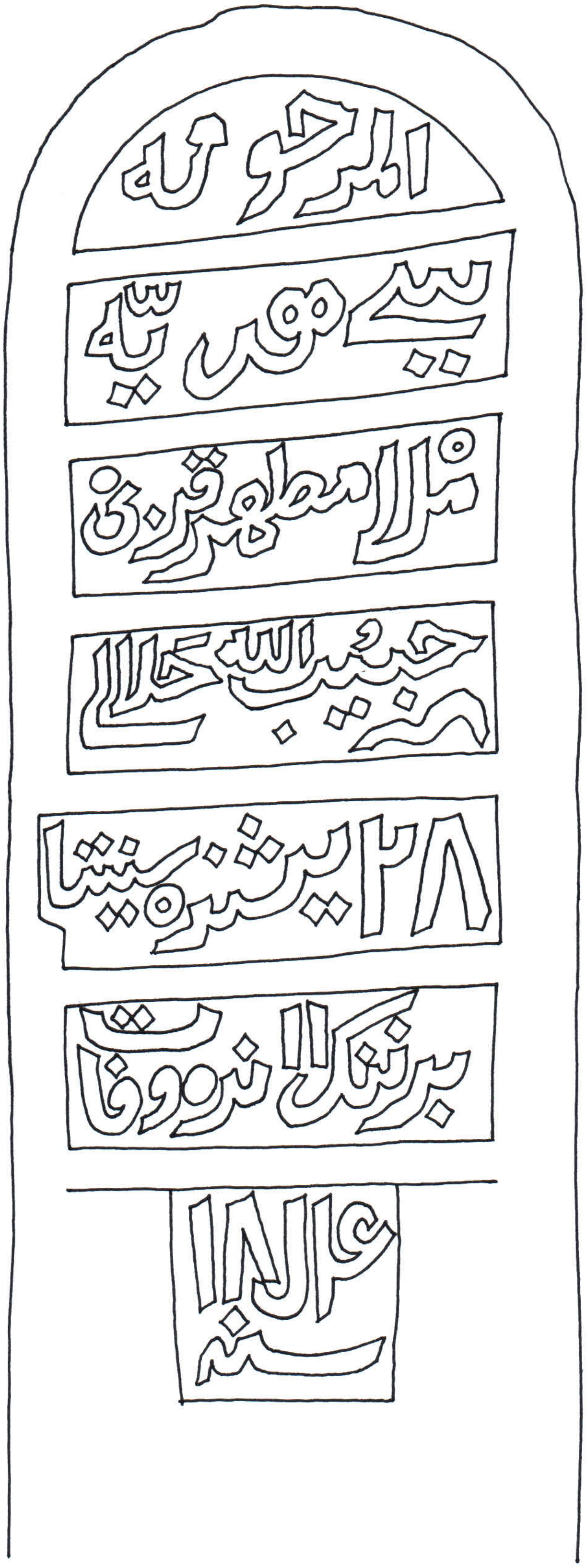

509 = A

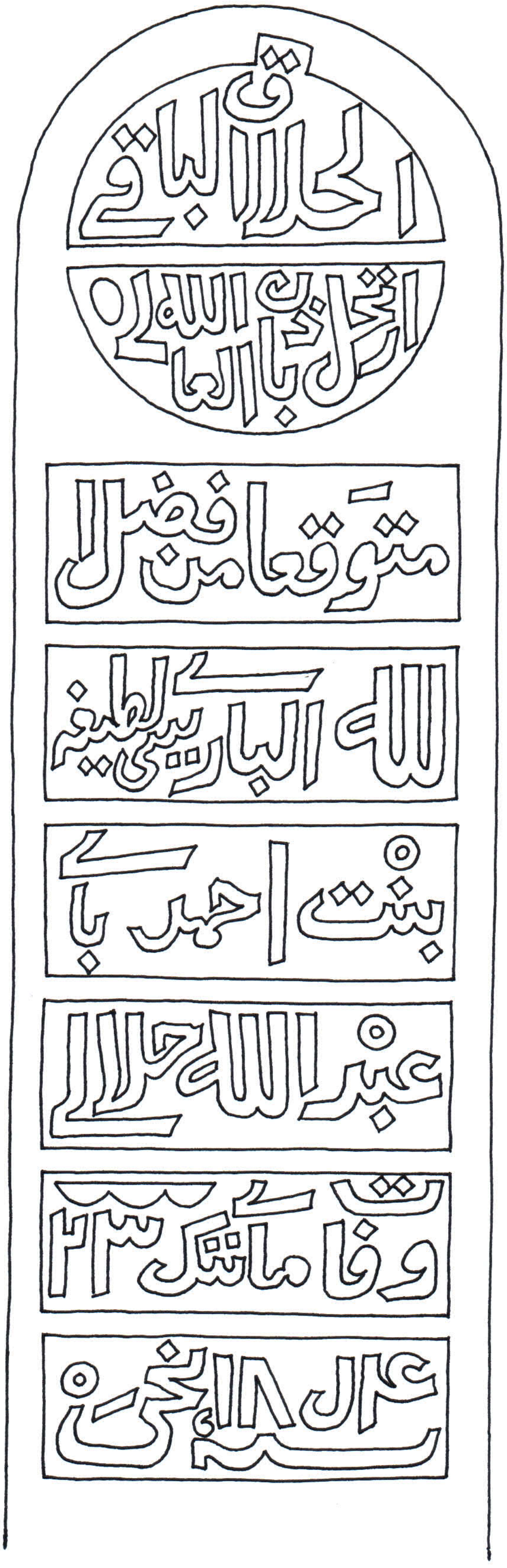

510 = A

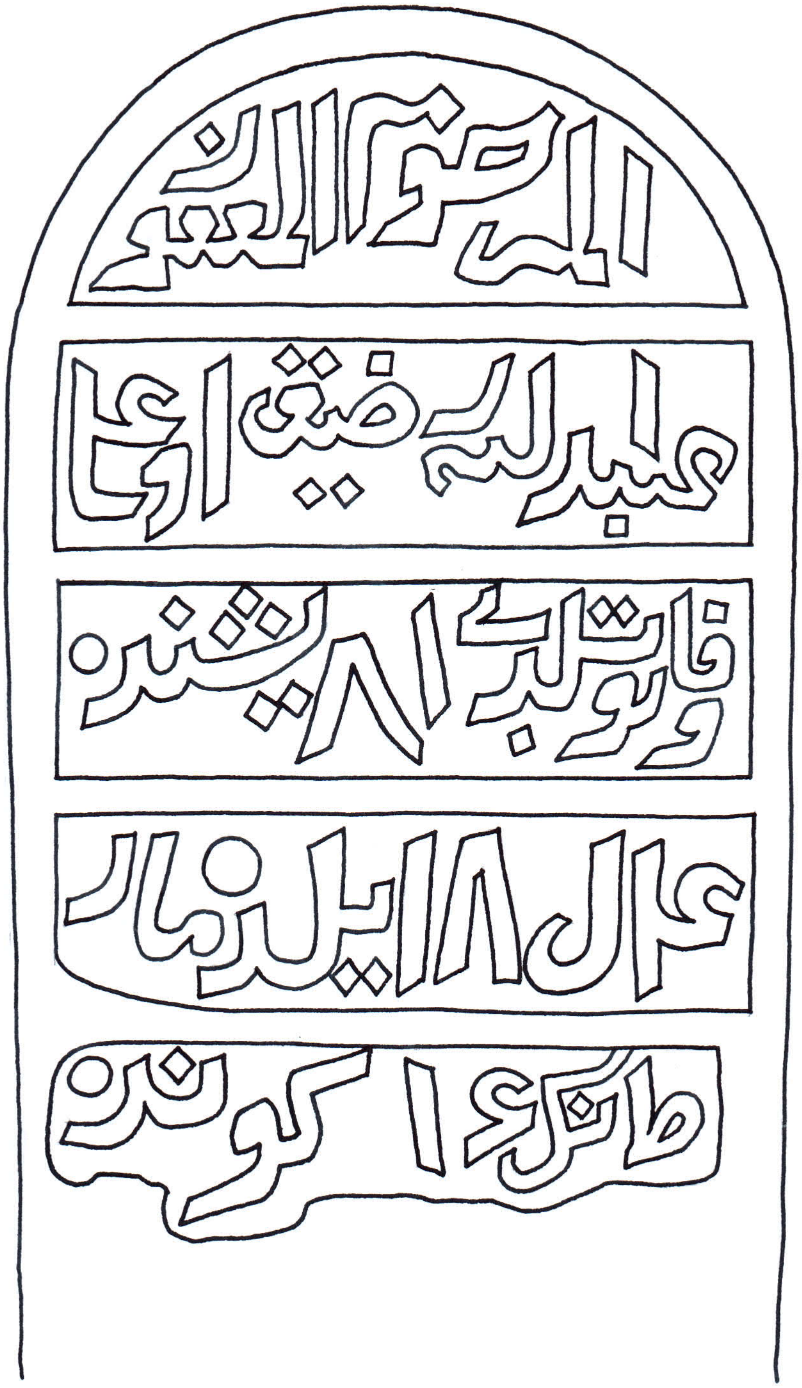

511 = A

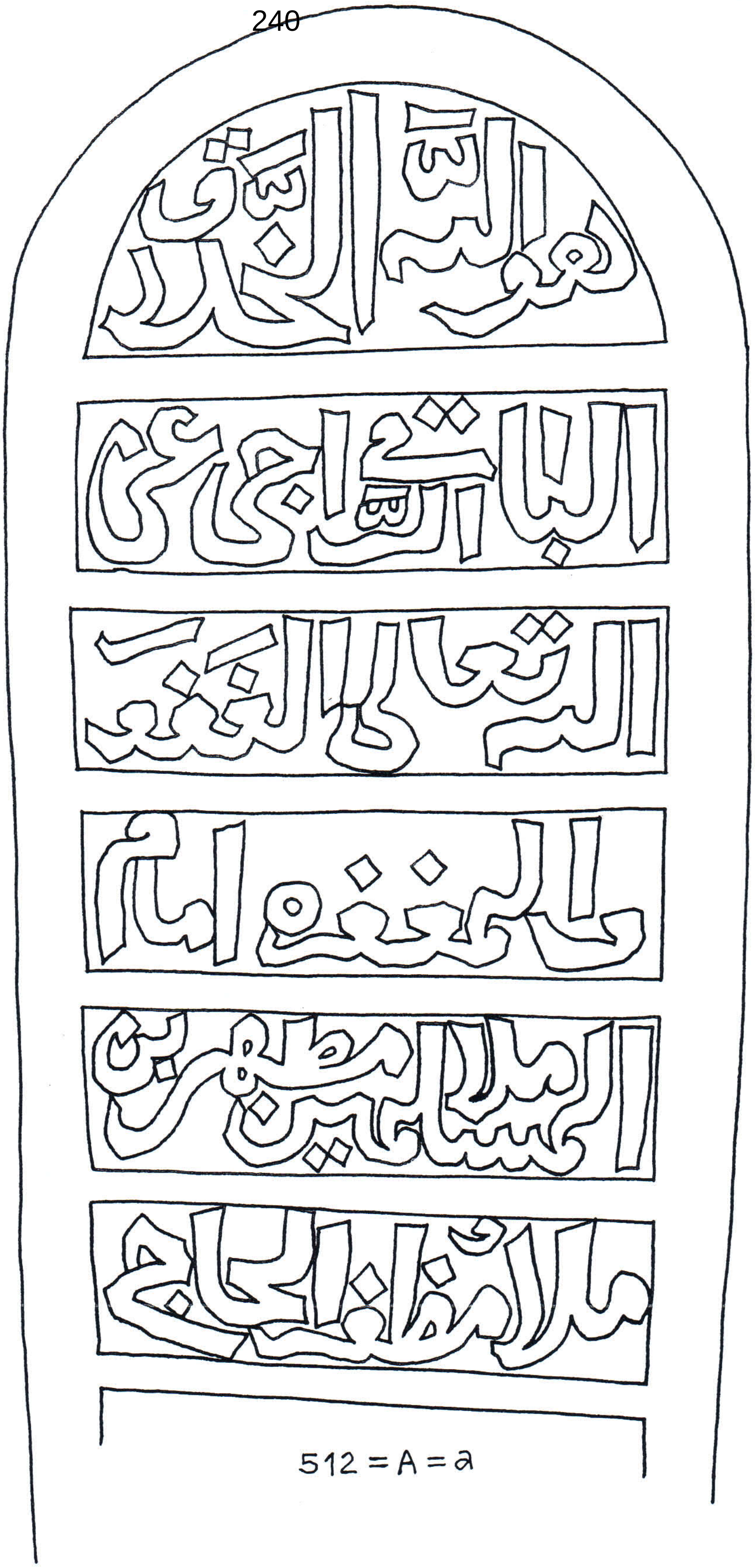
512 = A = a

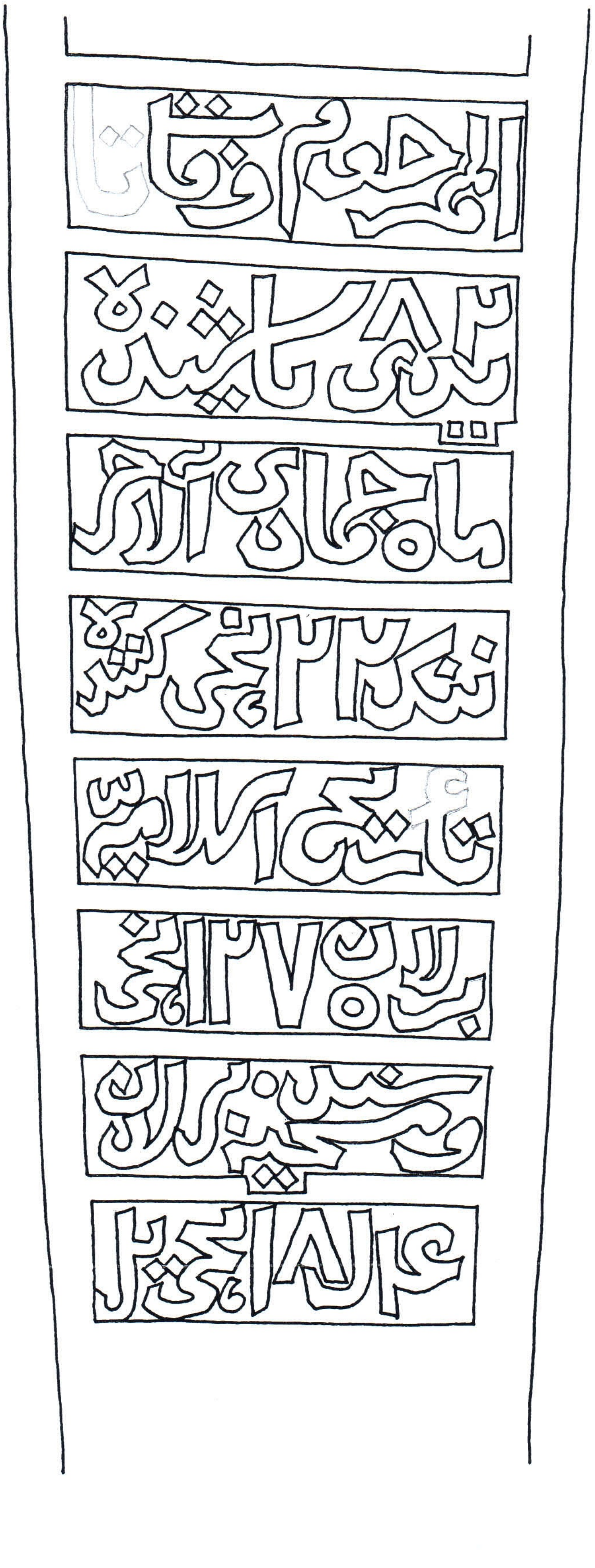

512=A=ठ

512

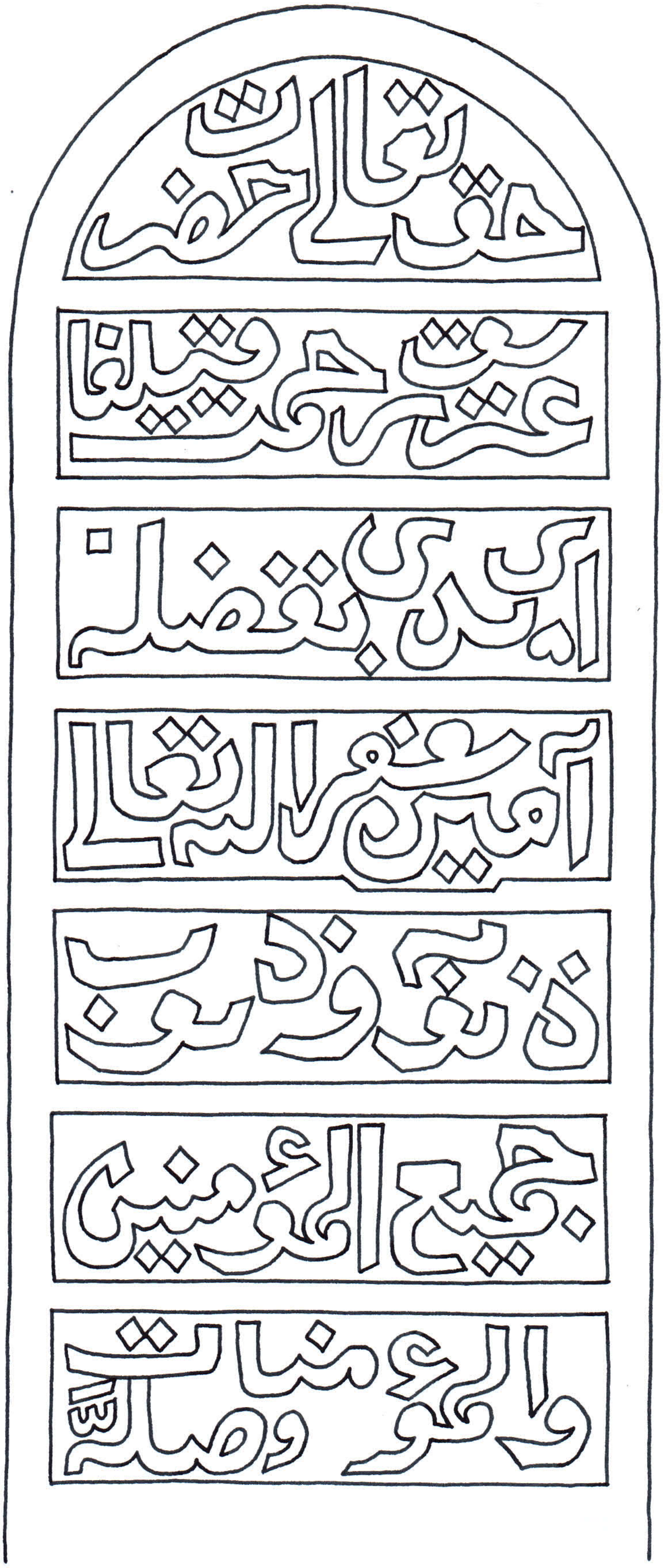
آمين يغفر الله تعالى
ذنوبه وذنوب
جميع المؤمنين
والمؤمنات وصلى الله

512 = B = a

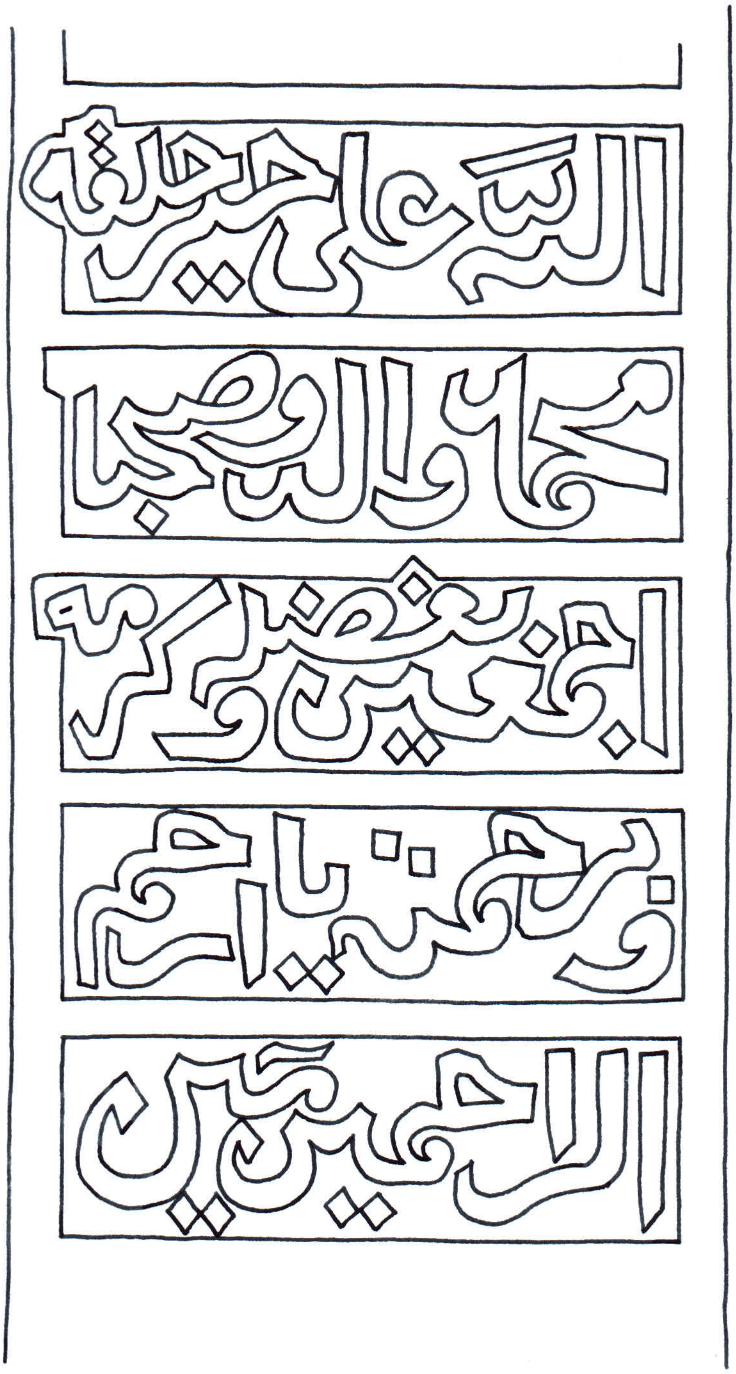

512 = B = ة

515 = A

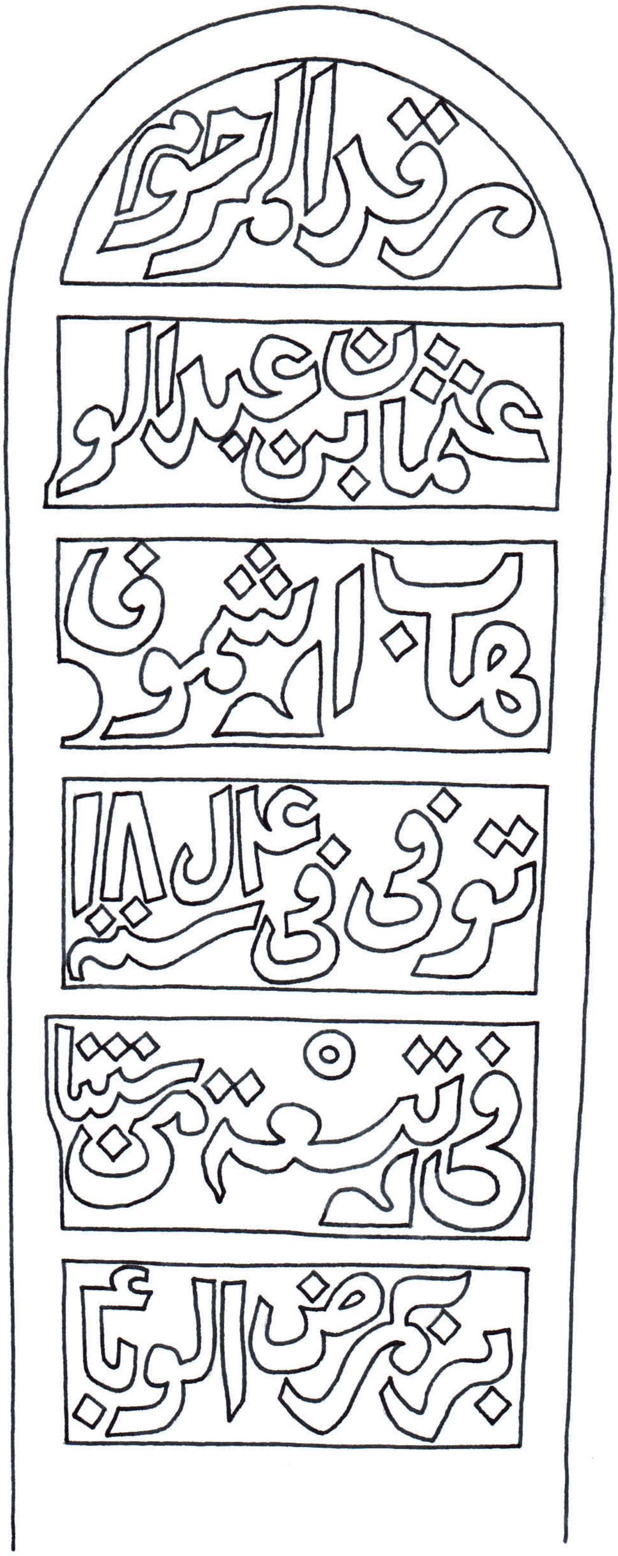

515 = A

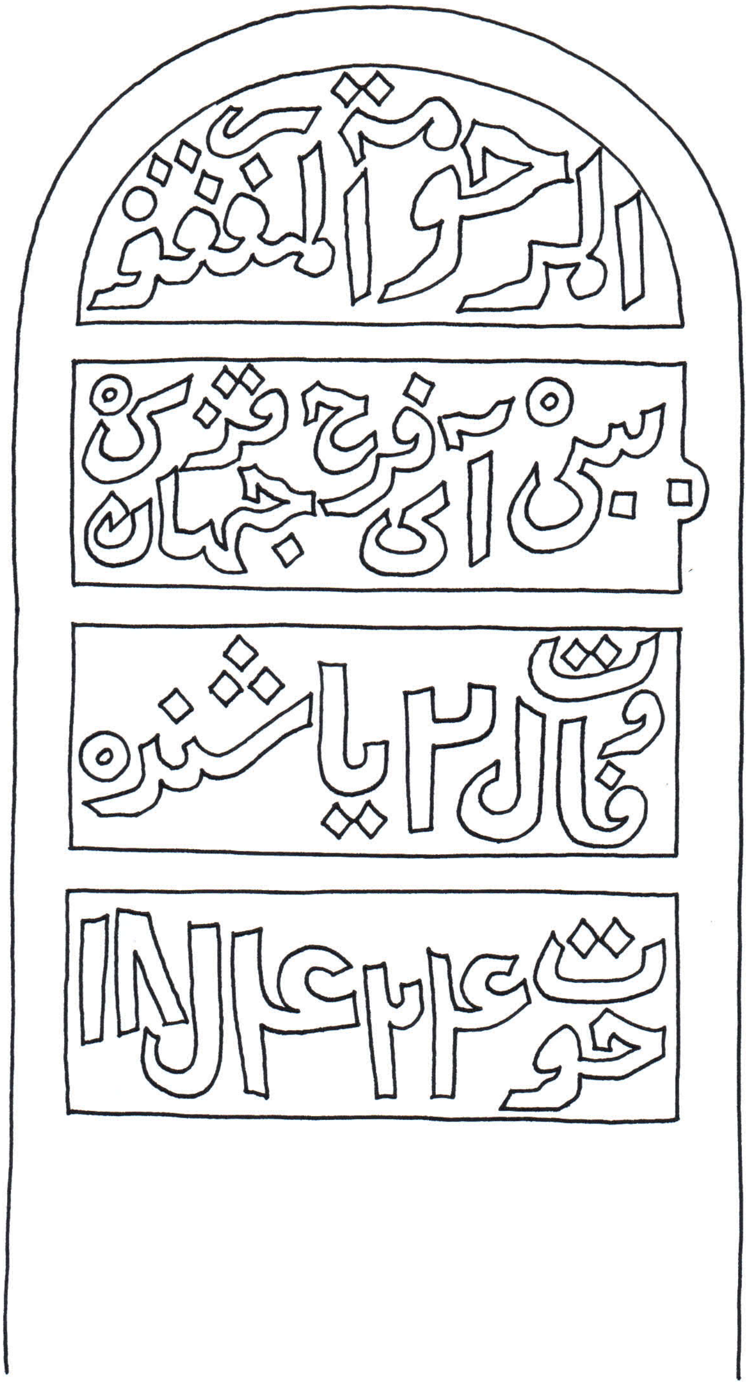

516 = A

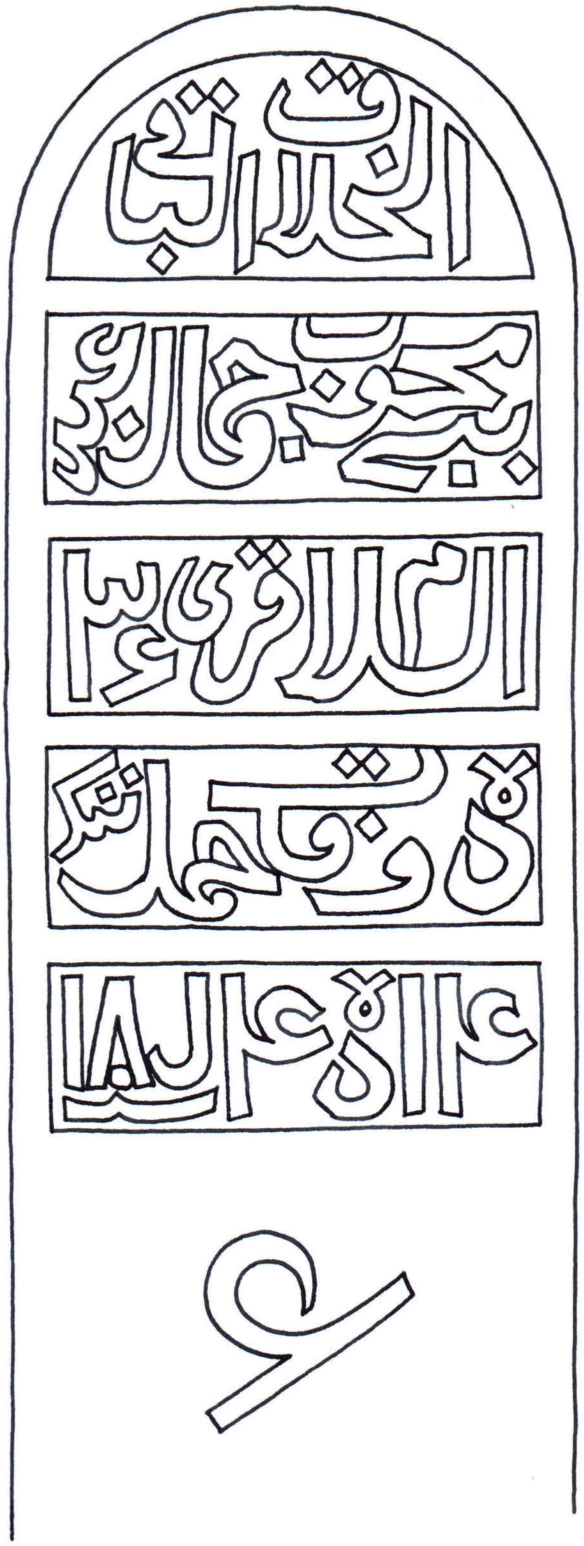

517 = A

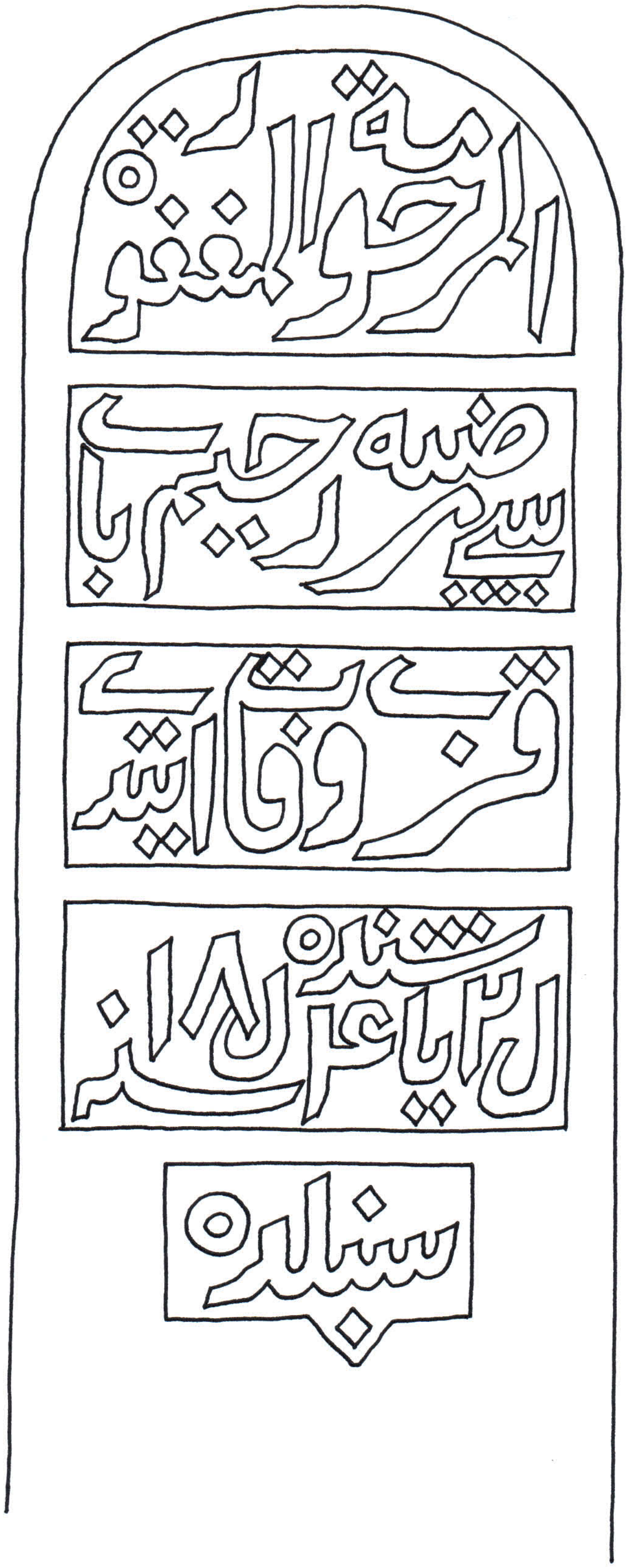

518 = A

519 = A

519

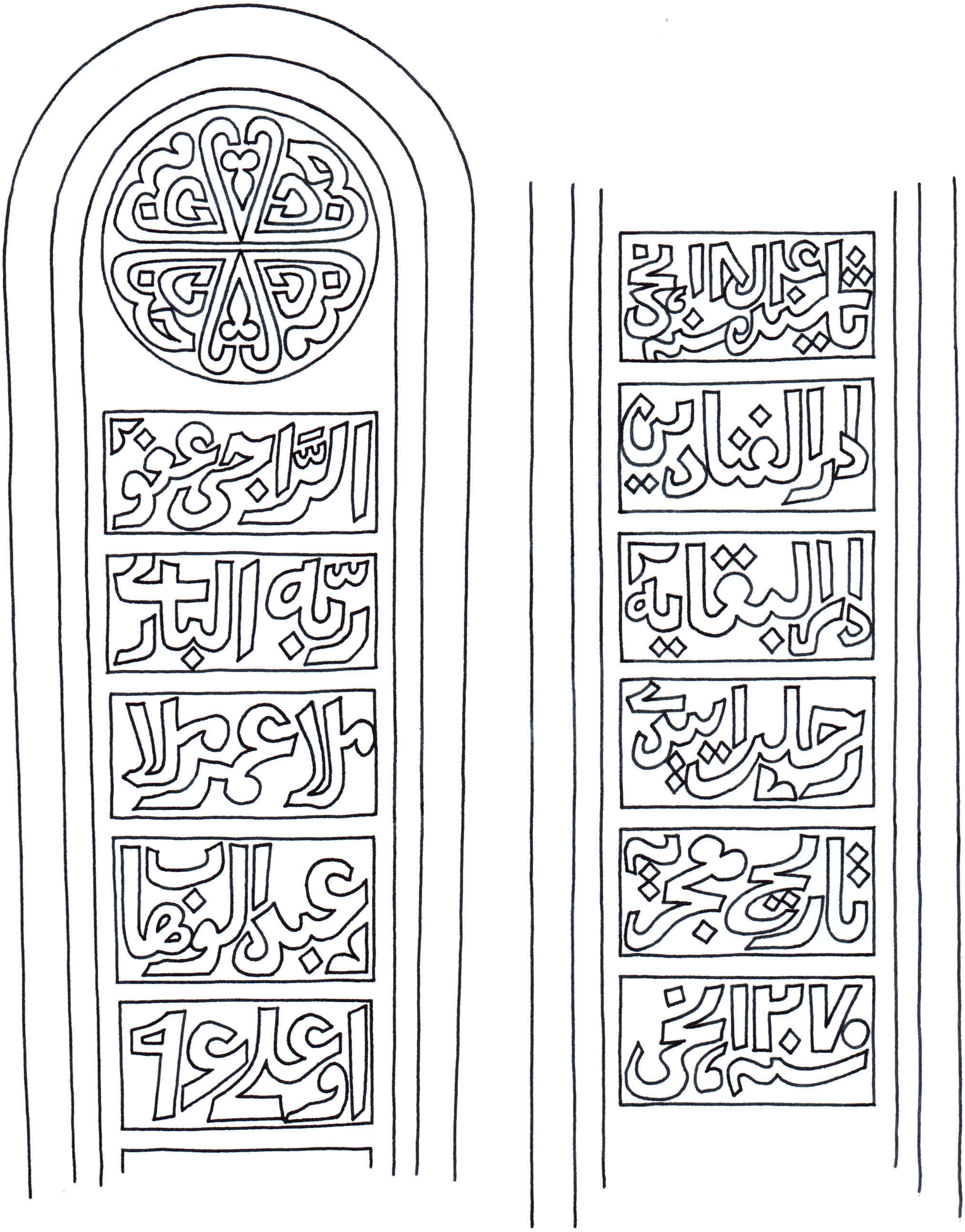

519 = A

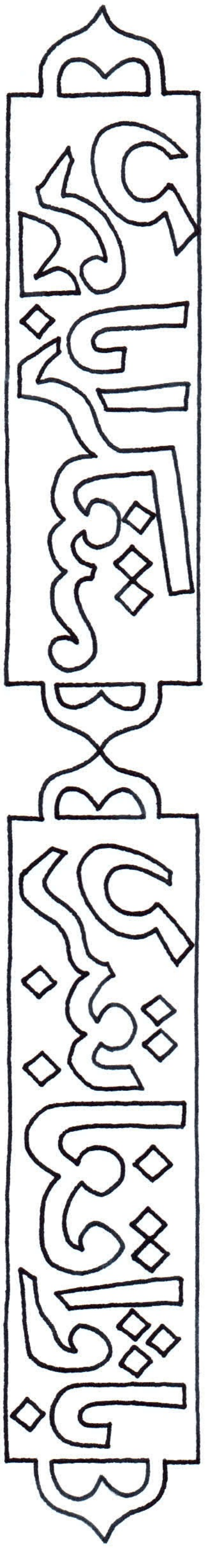

519 = Б

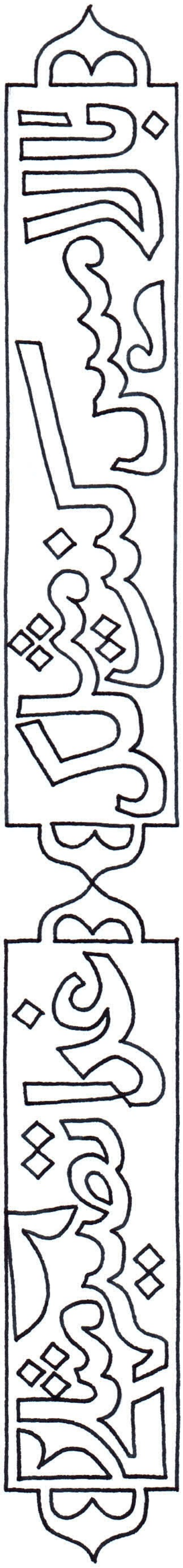

519 = Г

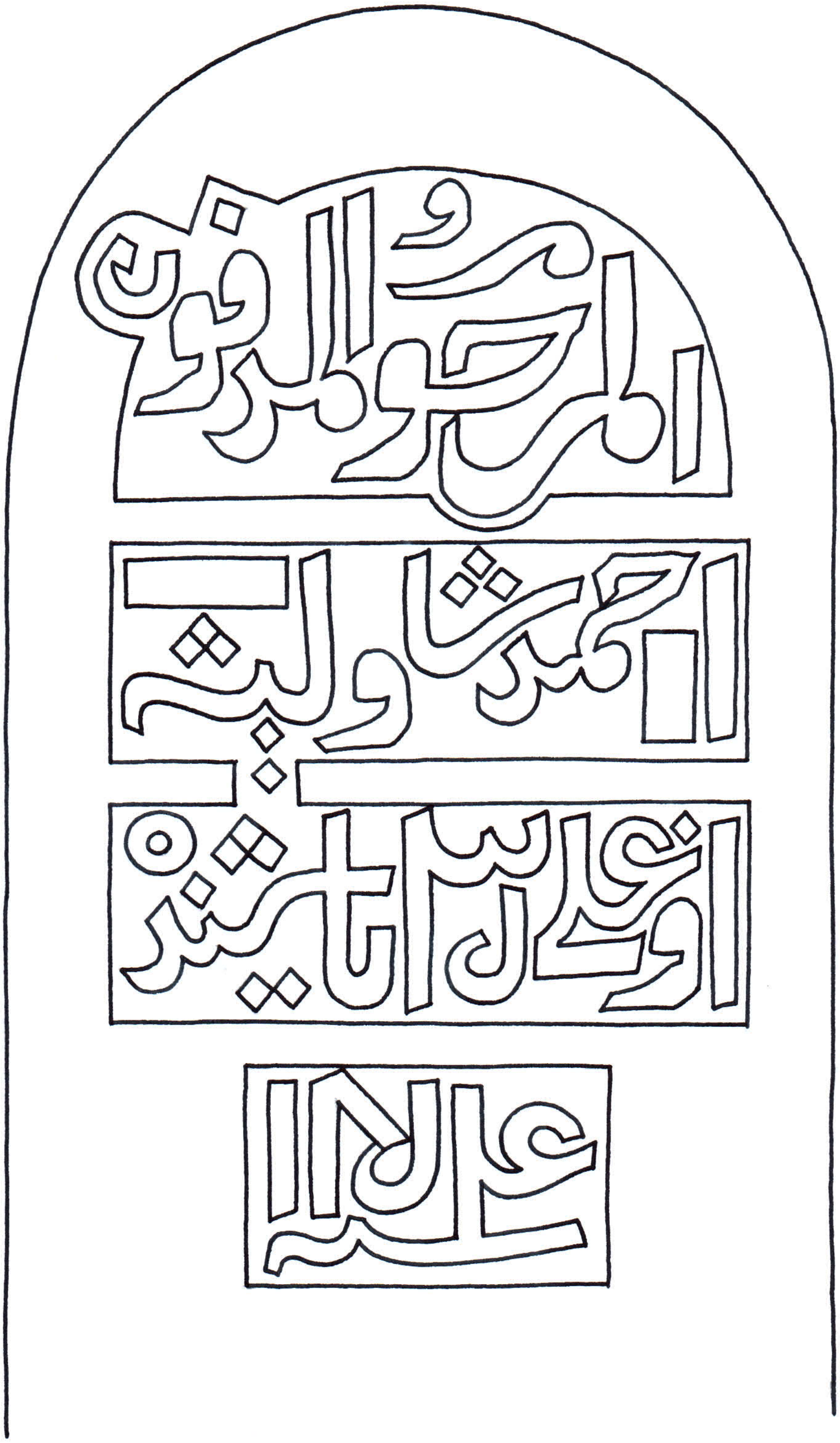

520 = A

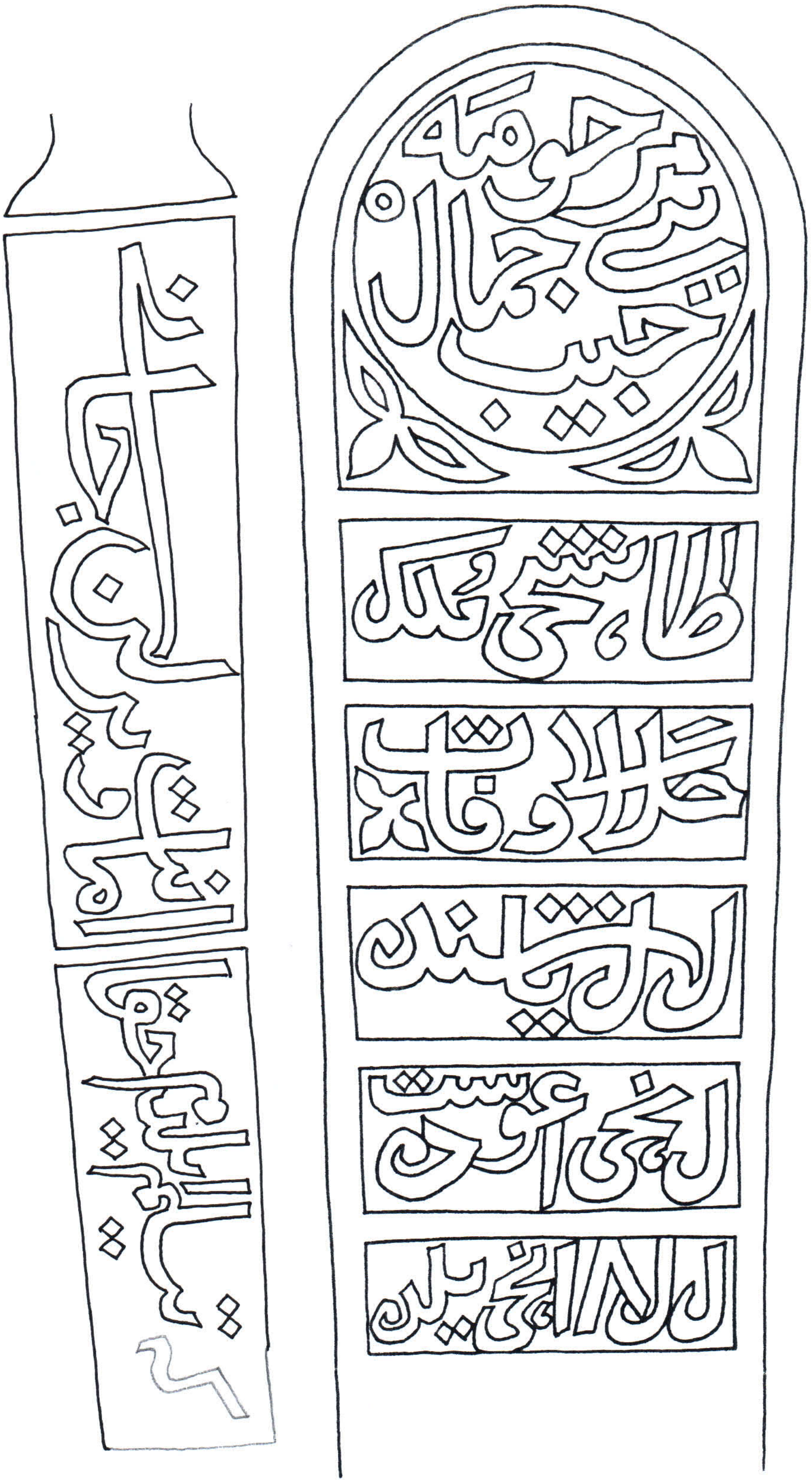

521 = А, Б

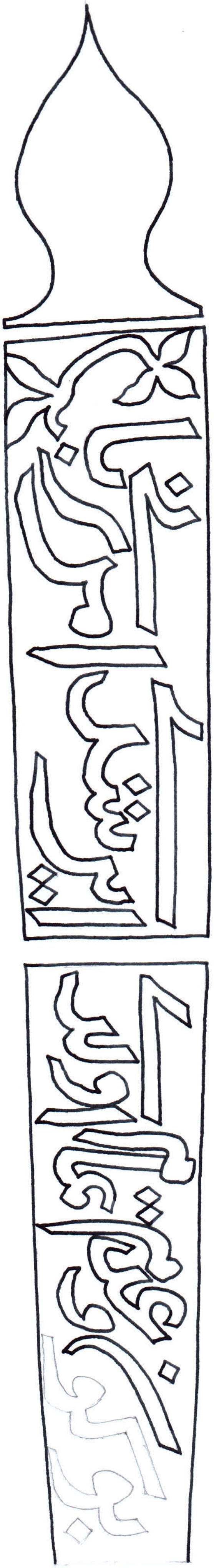

521 = Г

524 = A

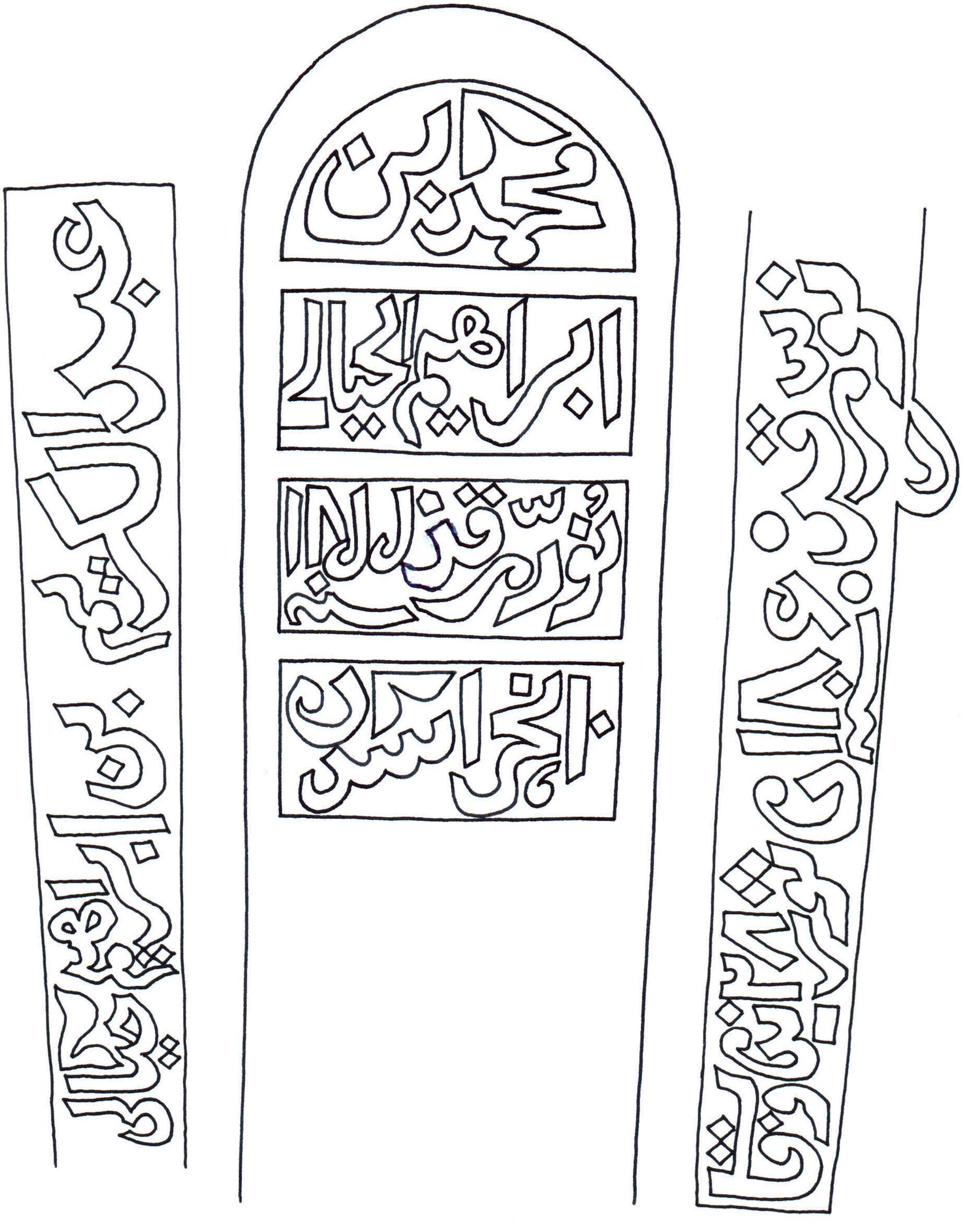

524 = А, Б, Г

525

525

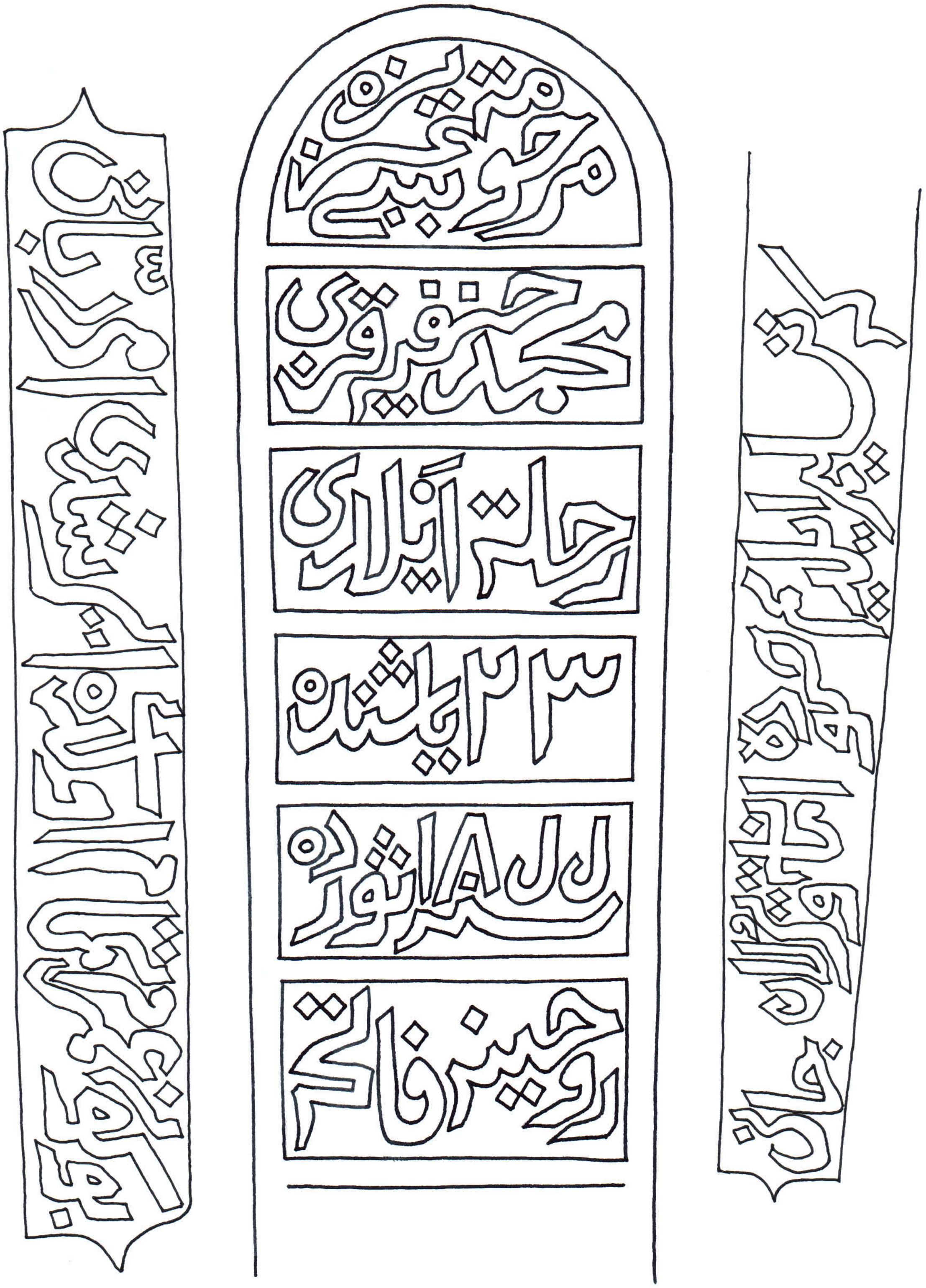

525 = А,Б,Г

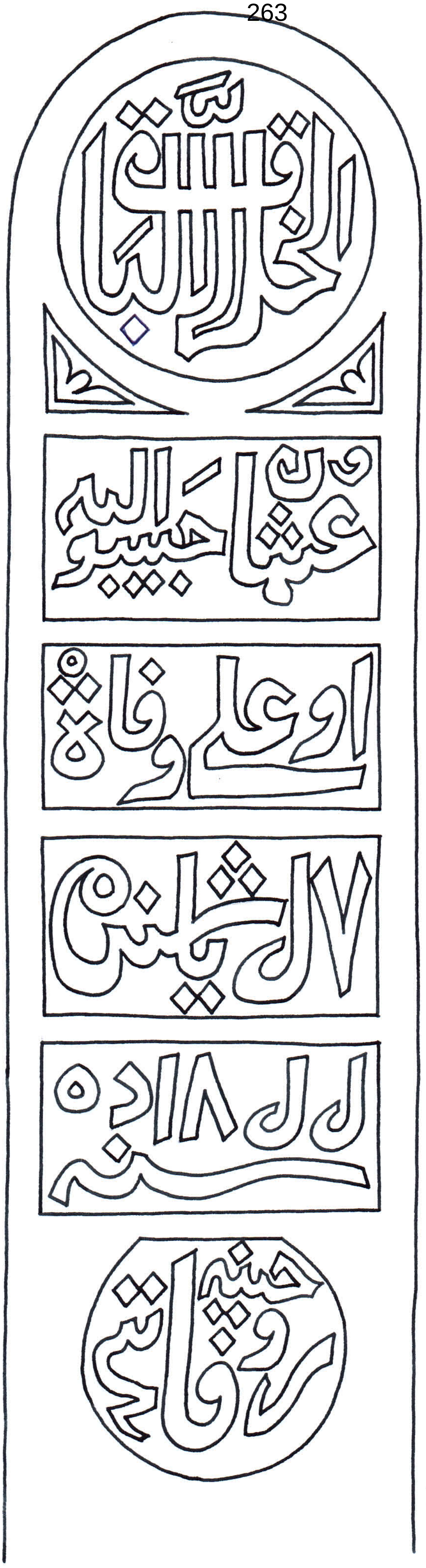

526 = A

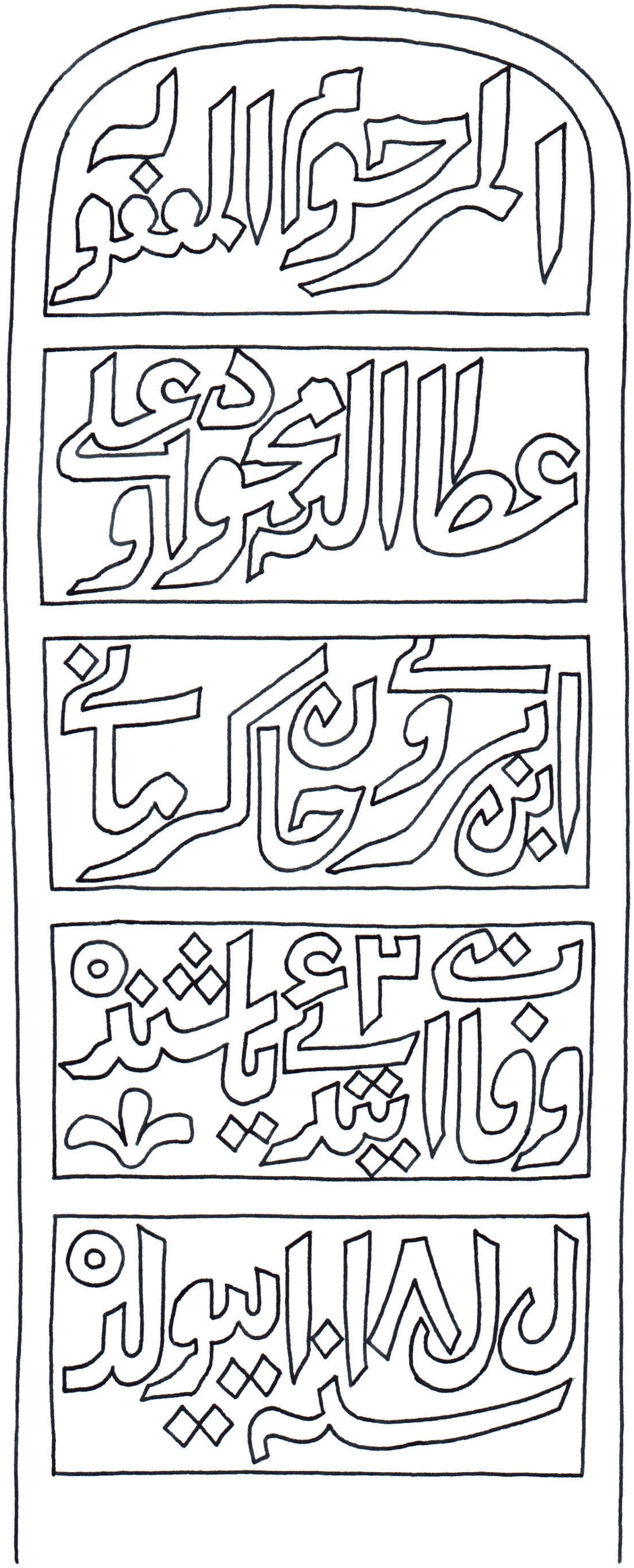

527 = A

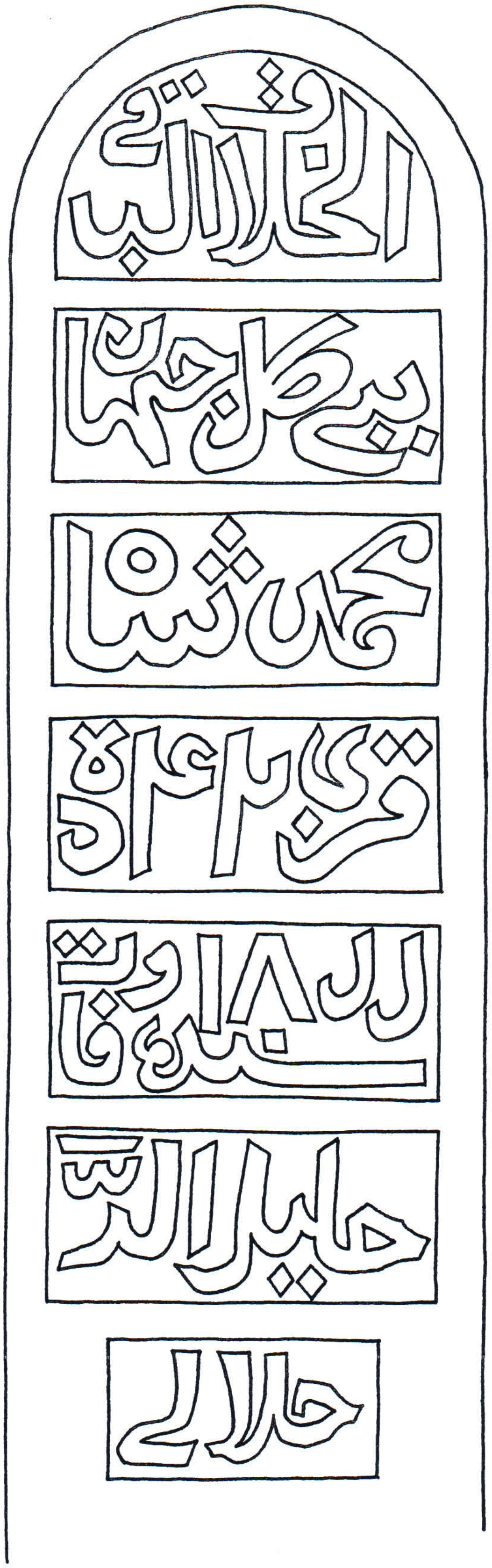

528=A

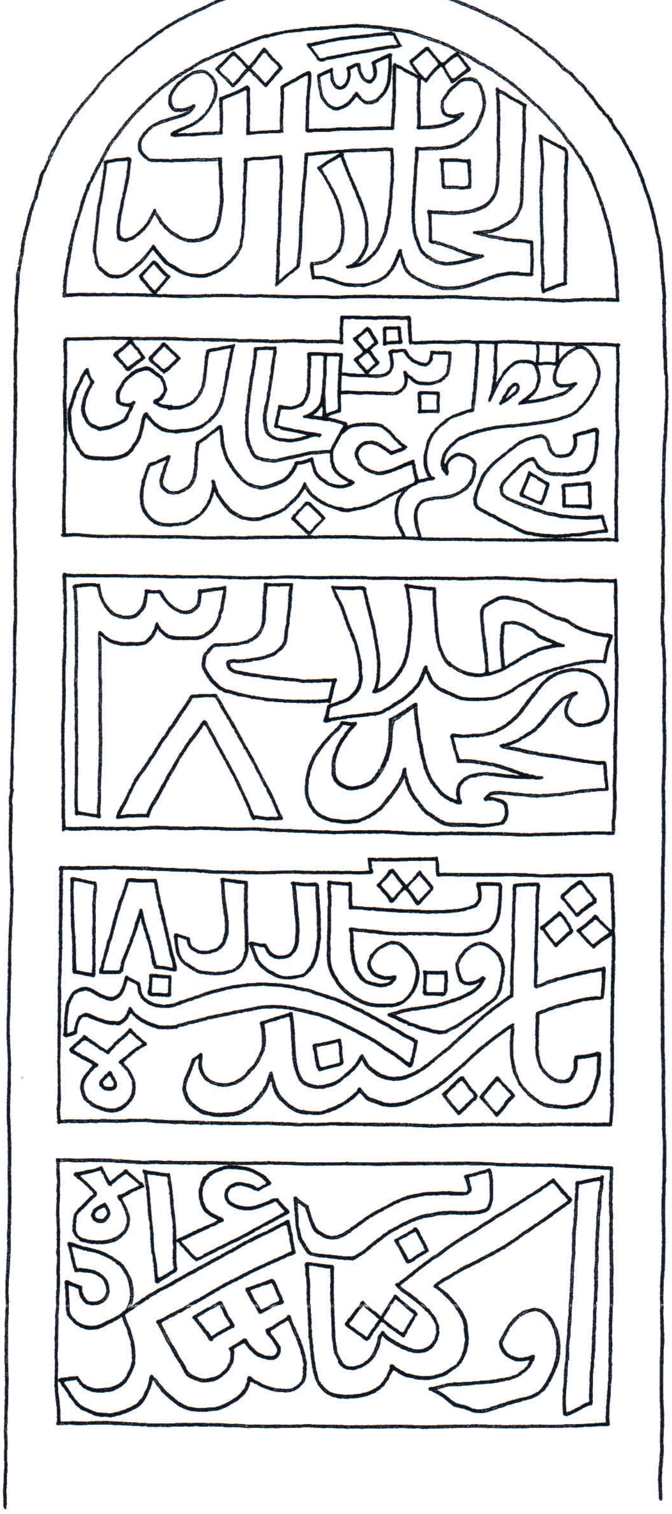

529=A

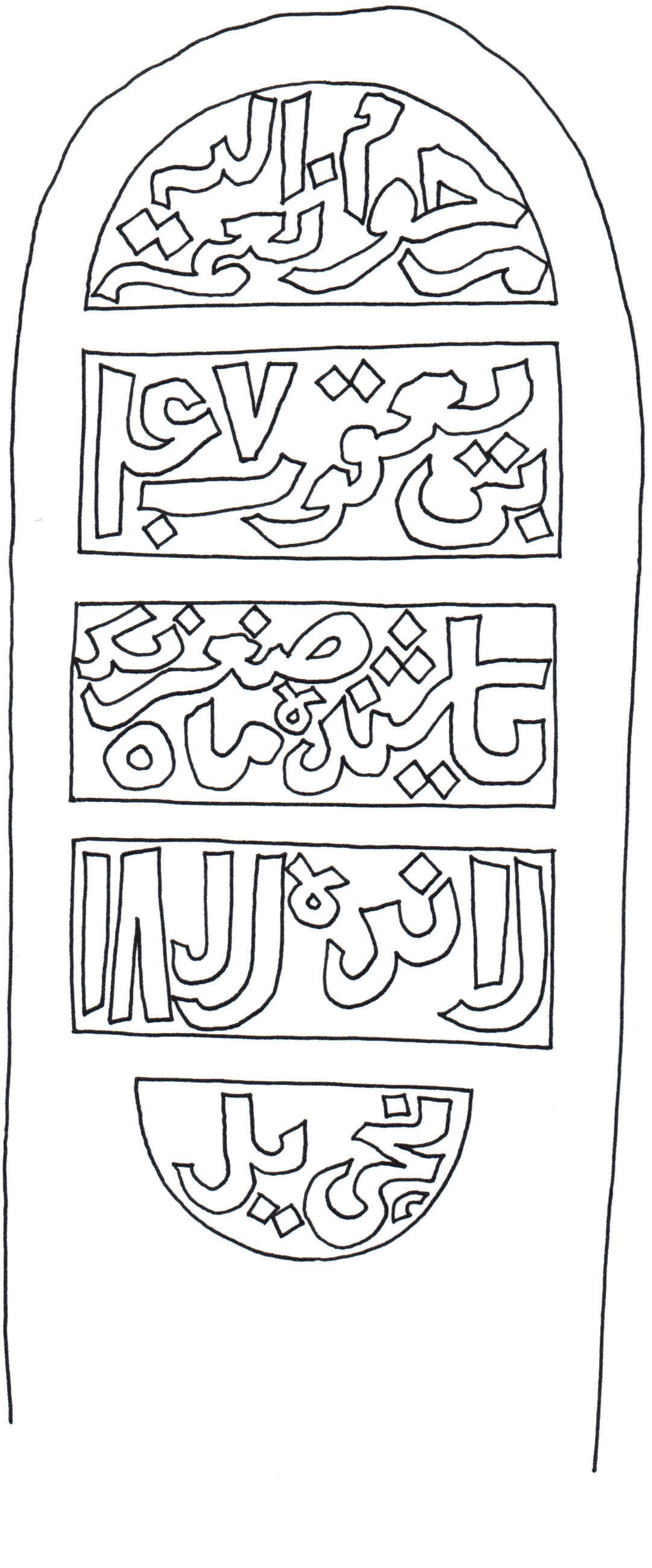

530=A

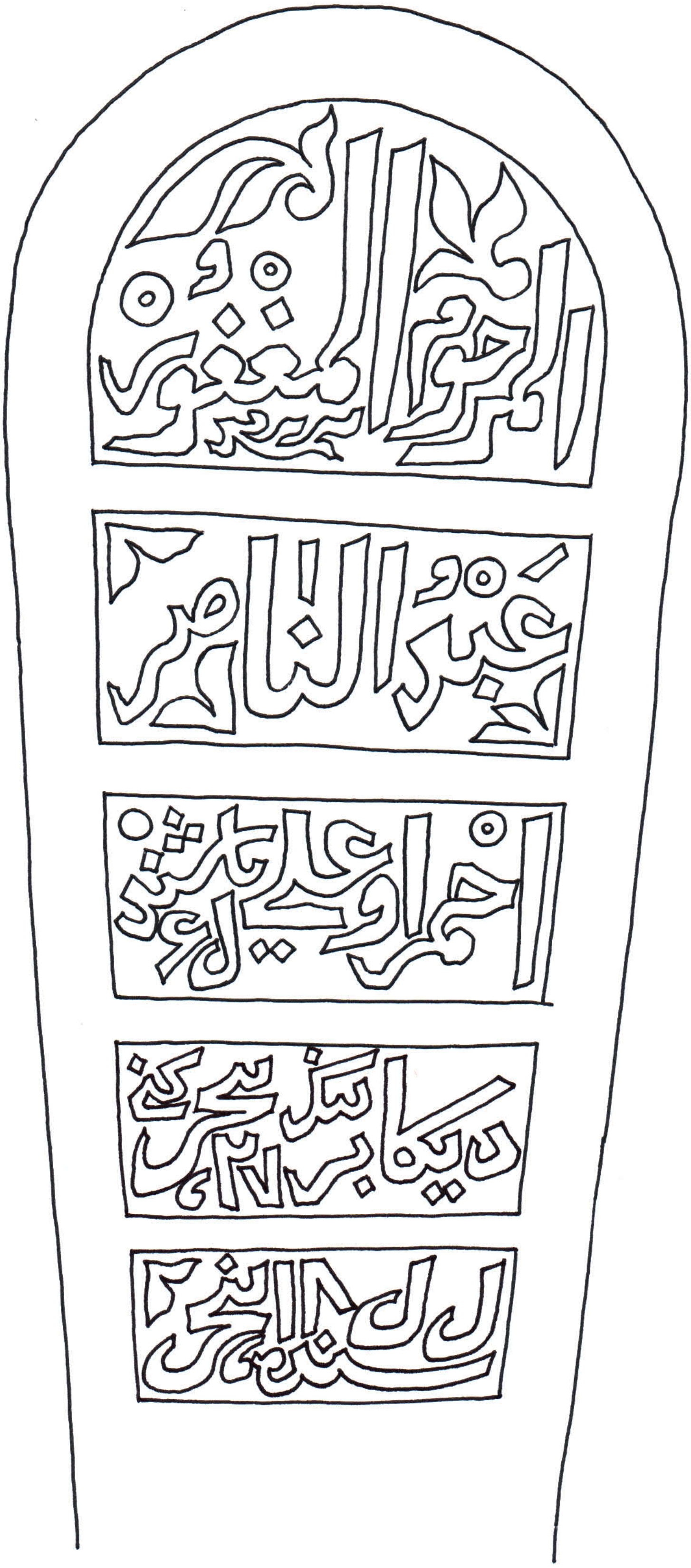

531=A

532 = A

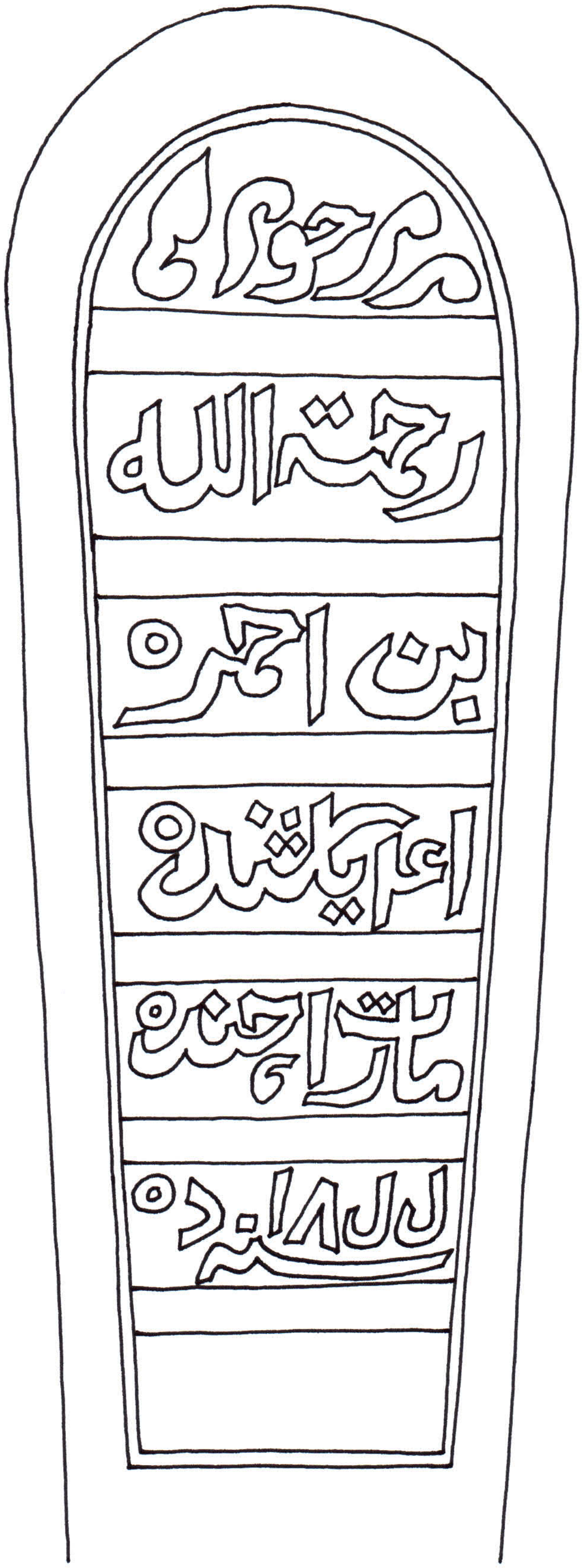

533=A

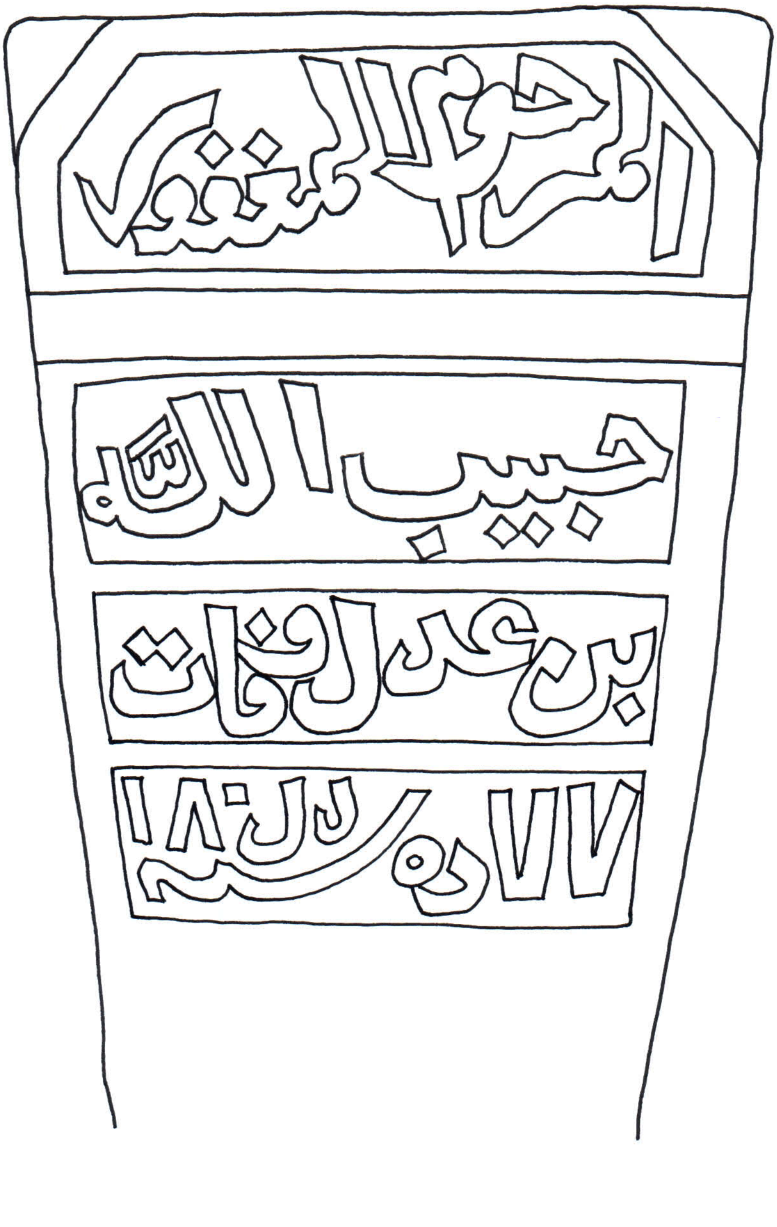

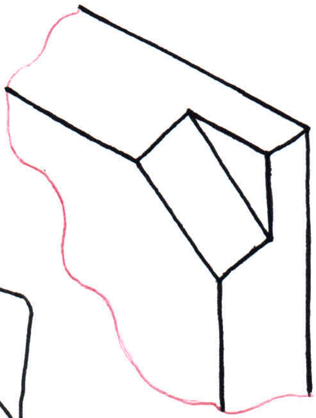

534 = A

535 = А, Б

535 = В, Г

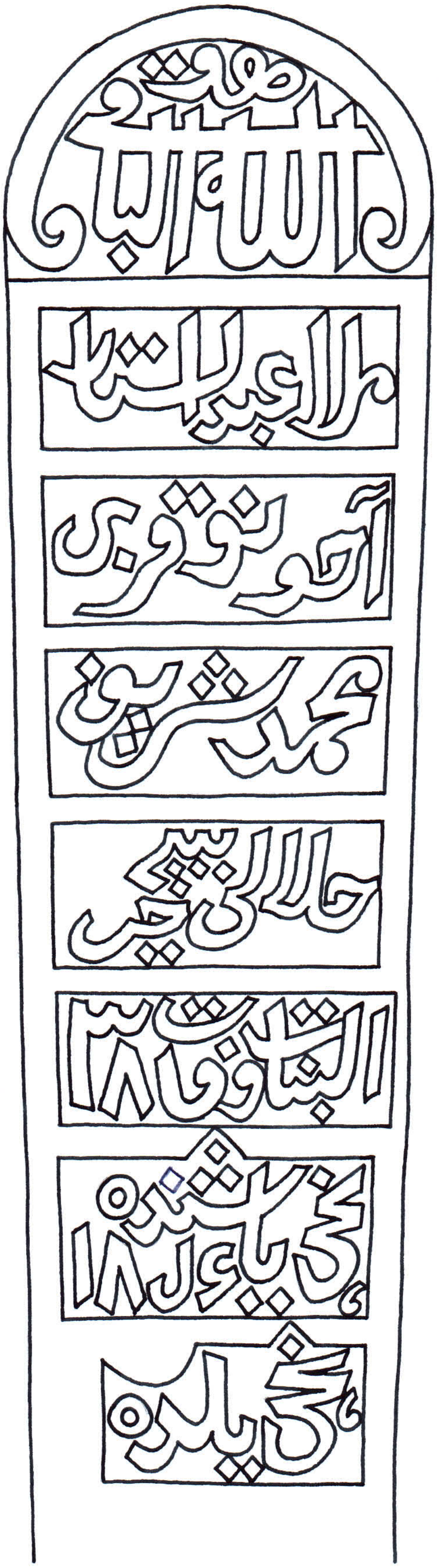

537 = A

538 = A

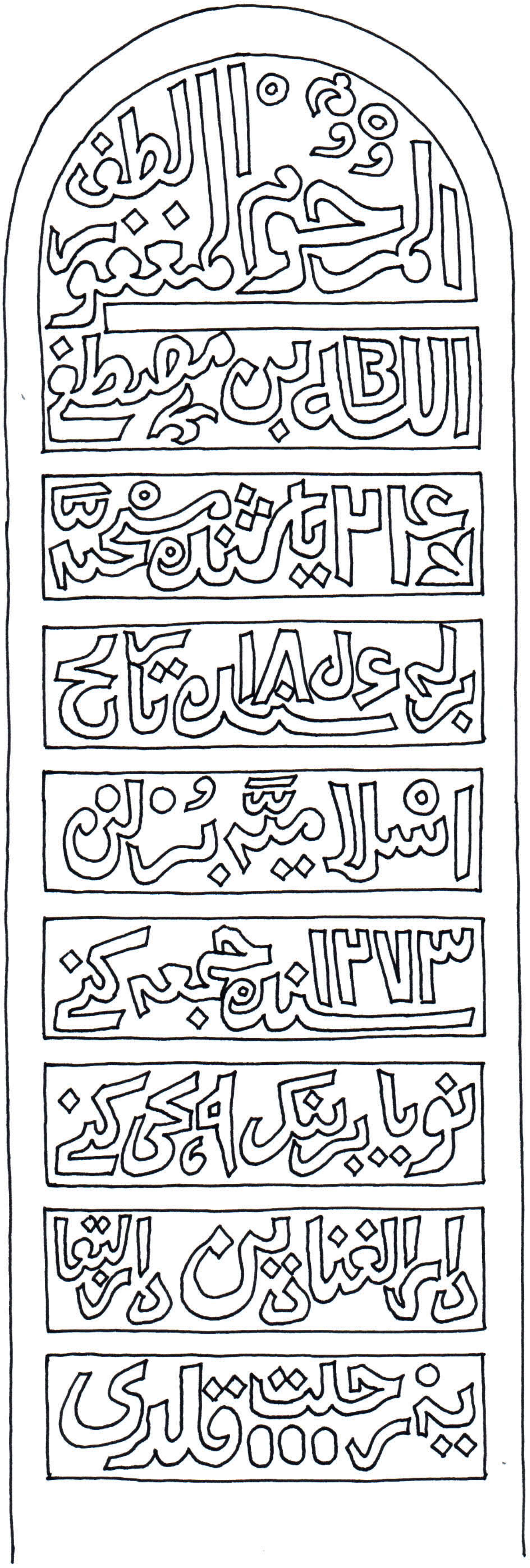

538 = A

539 = A

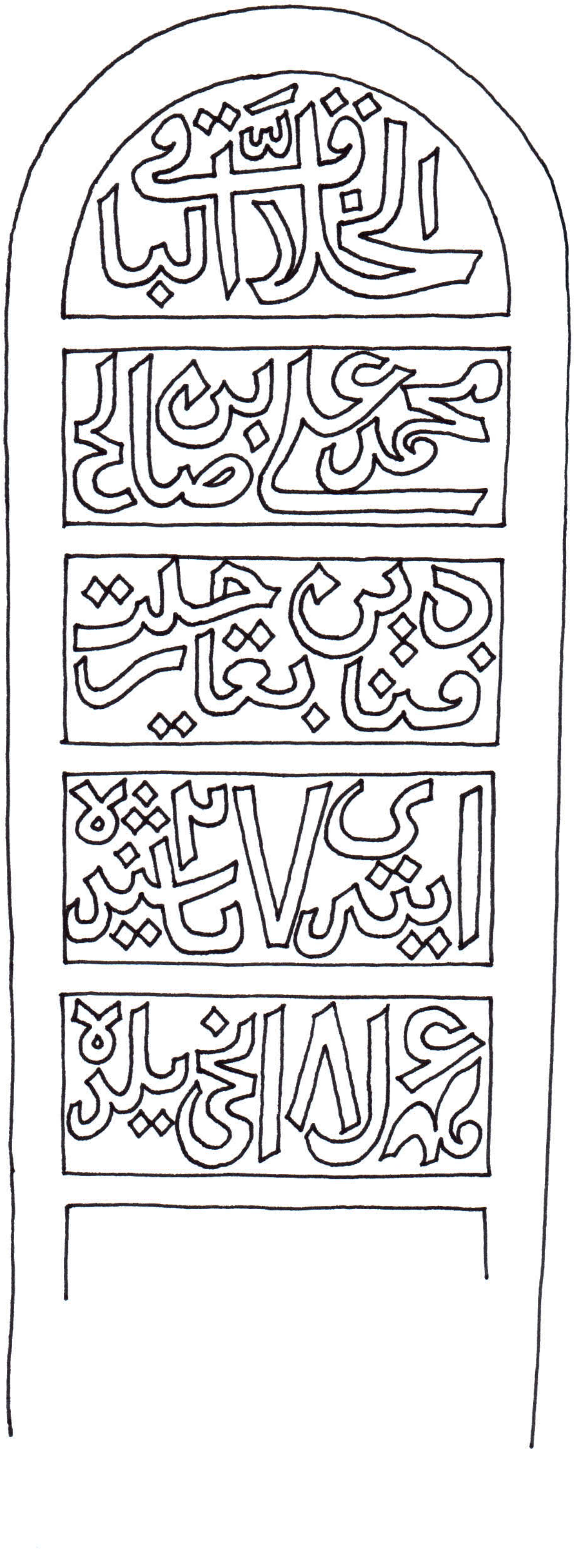

540 = A

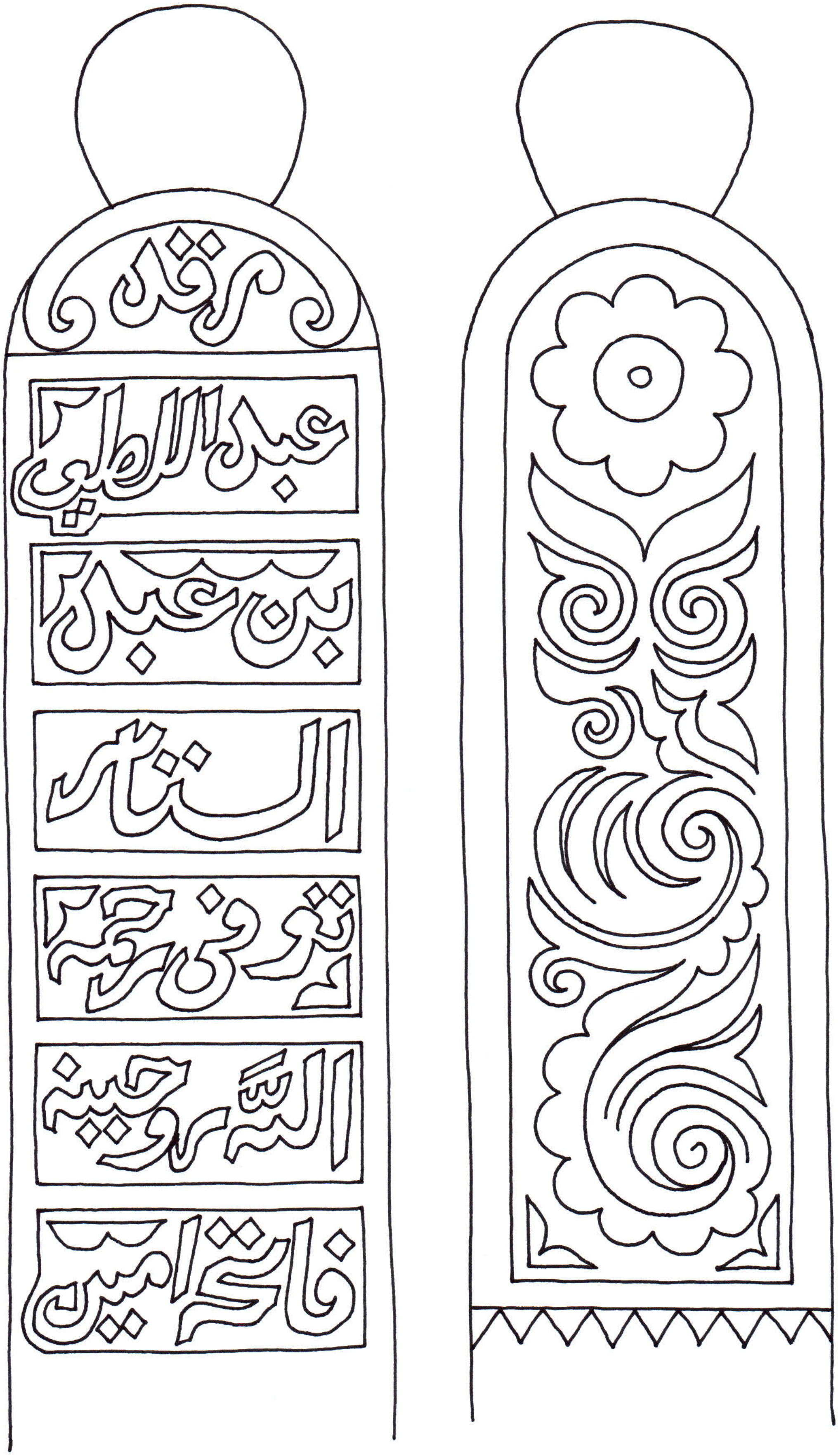
مرقد
عبد اللطيف
بن عبد
الستار
توفي رحمه
الله روحينه
فاتحة امين

541 = A, B

542 = A

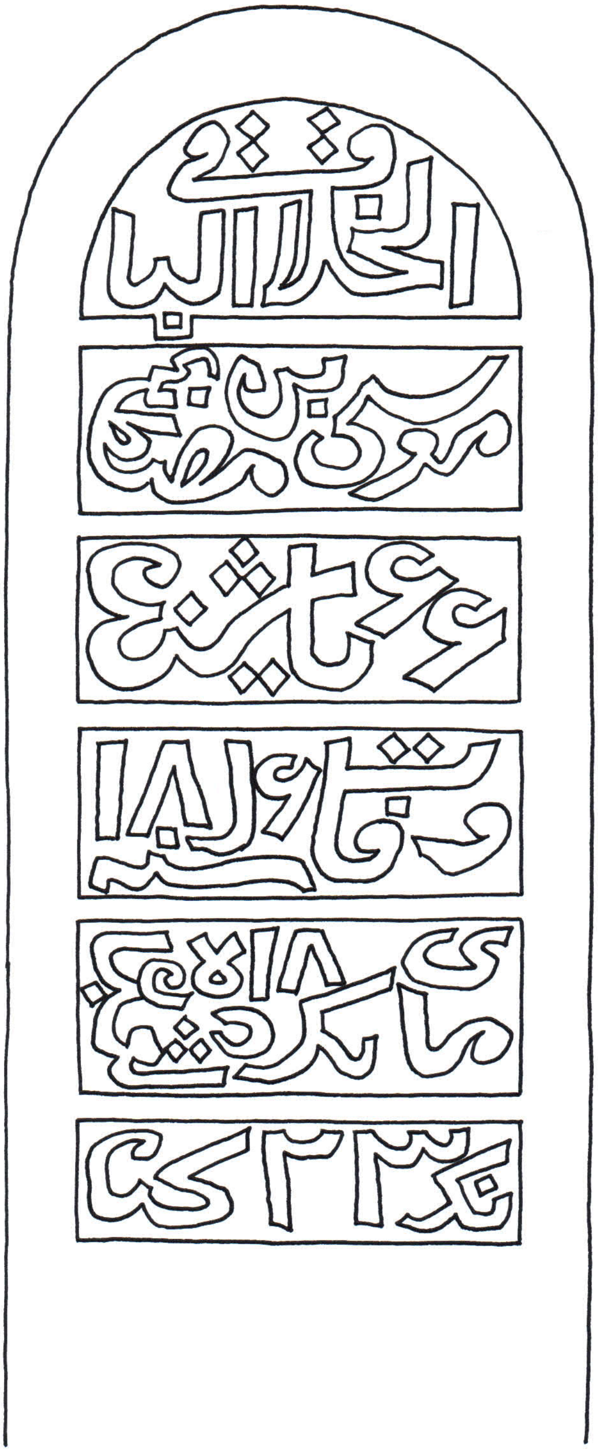

543 = A

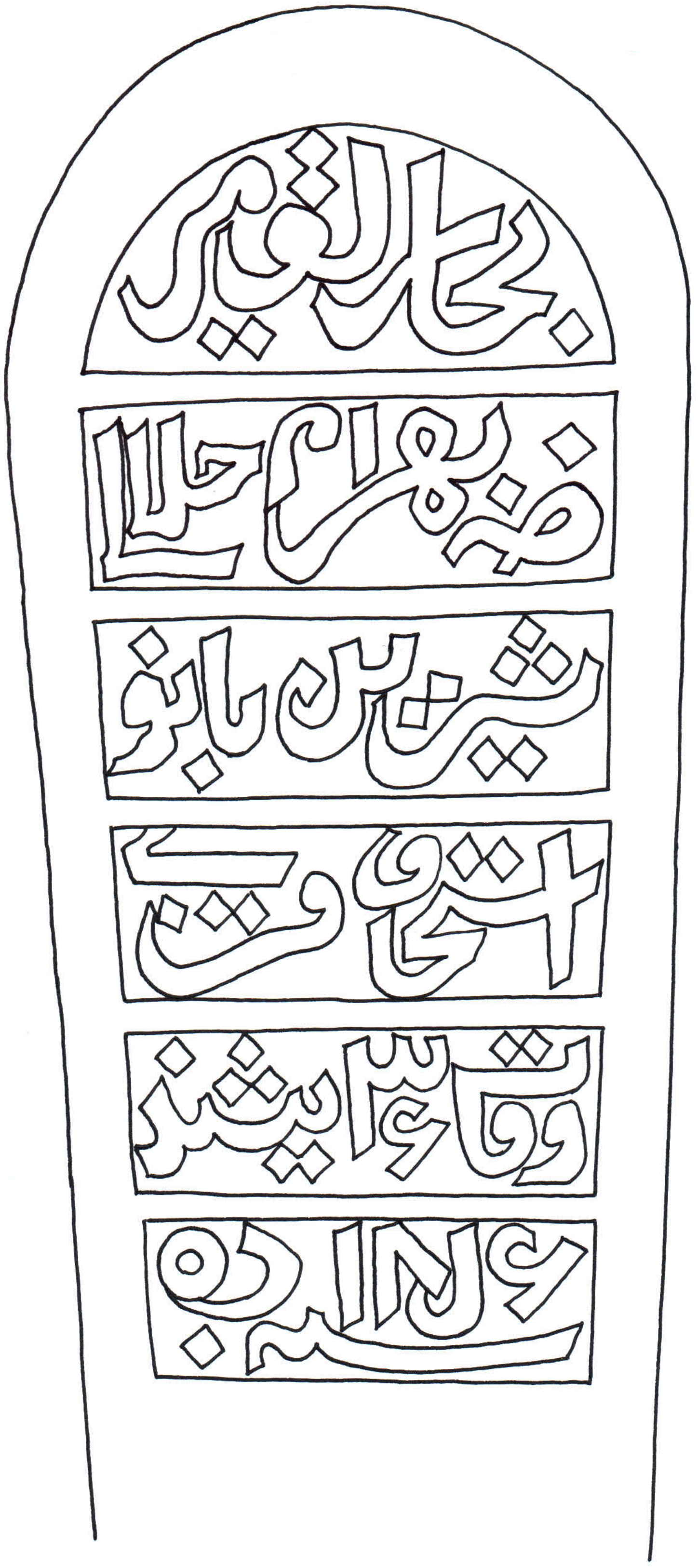

544 = A

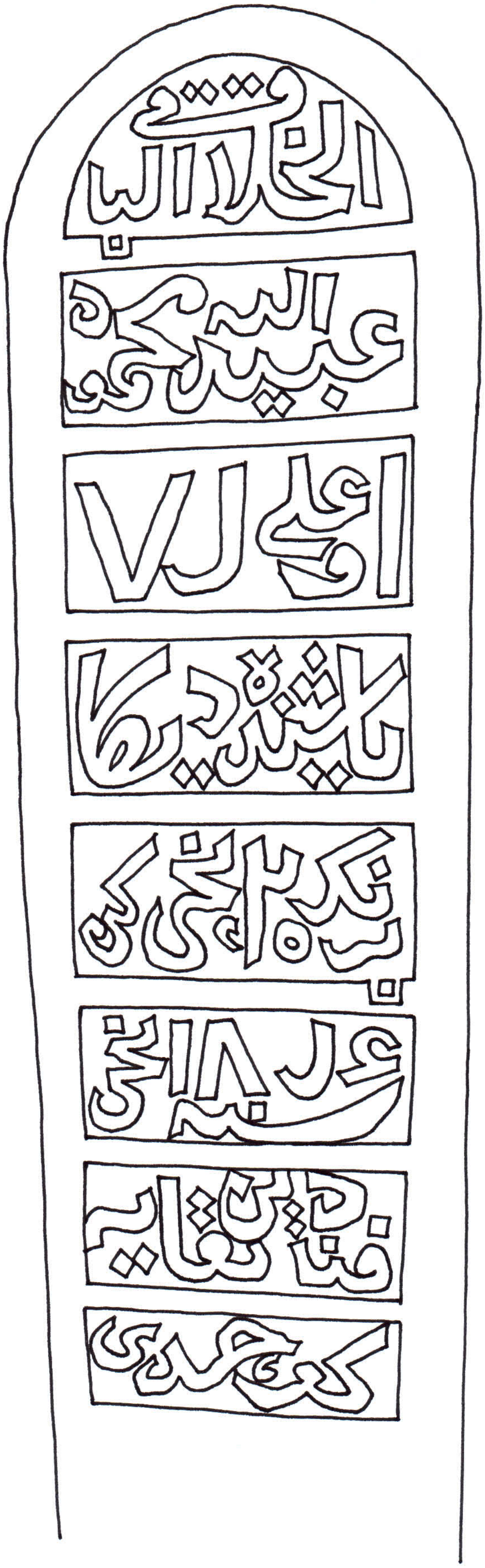

545 = A

546

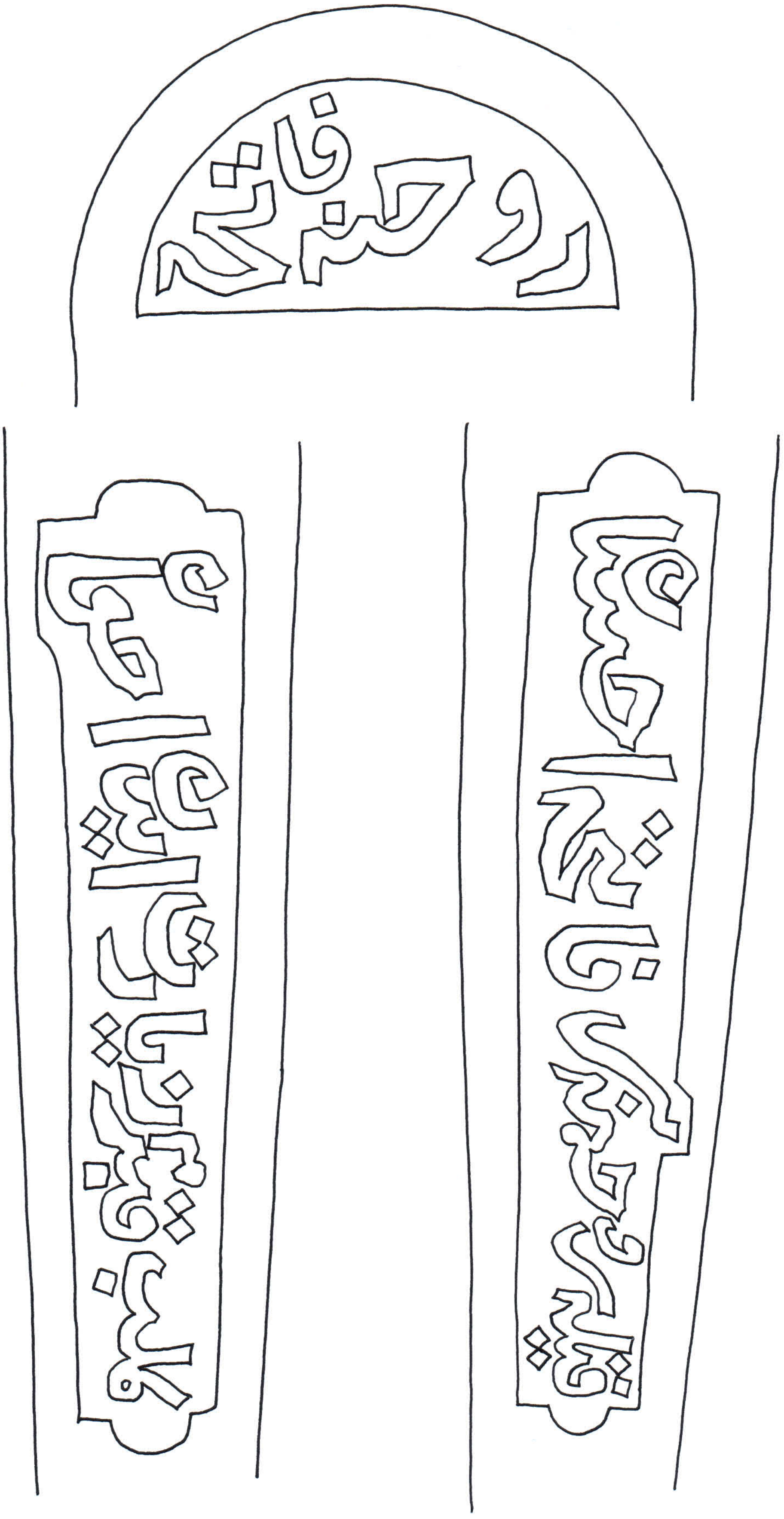

546 = Б, В, Г

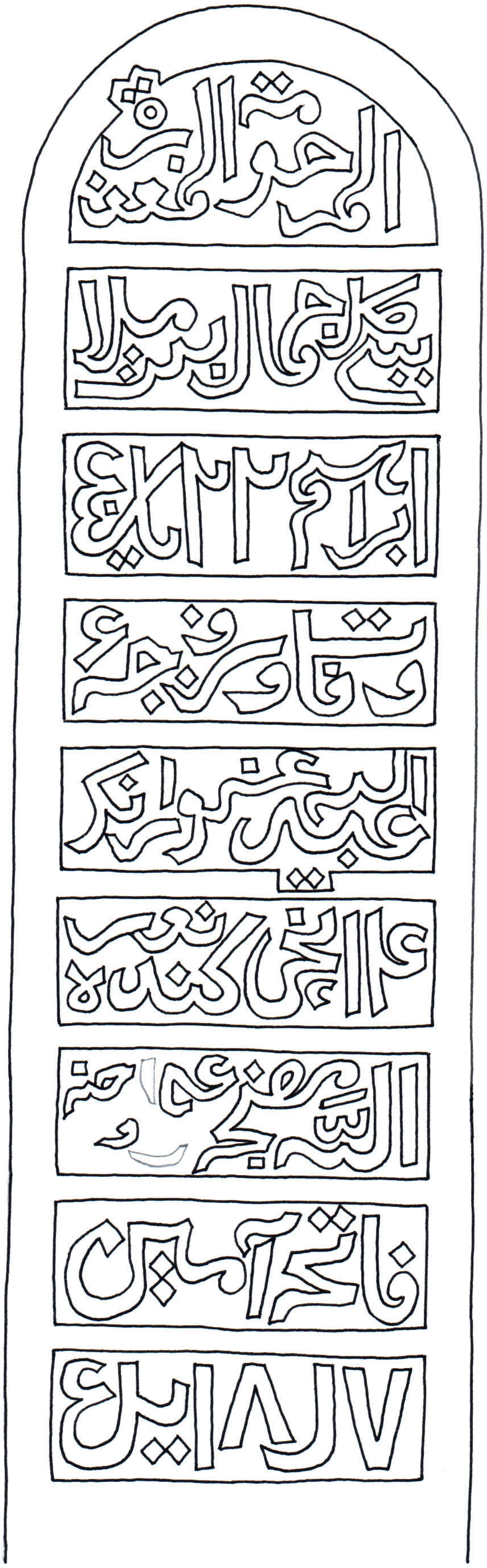

547=A

548 = A

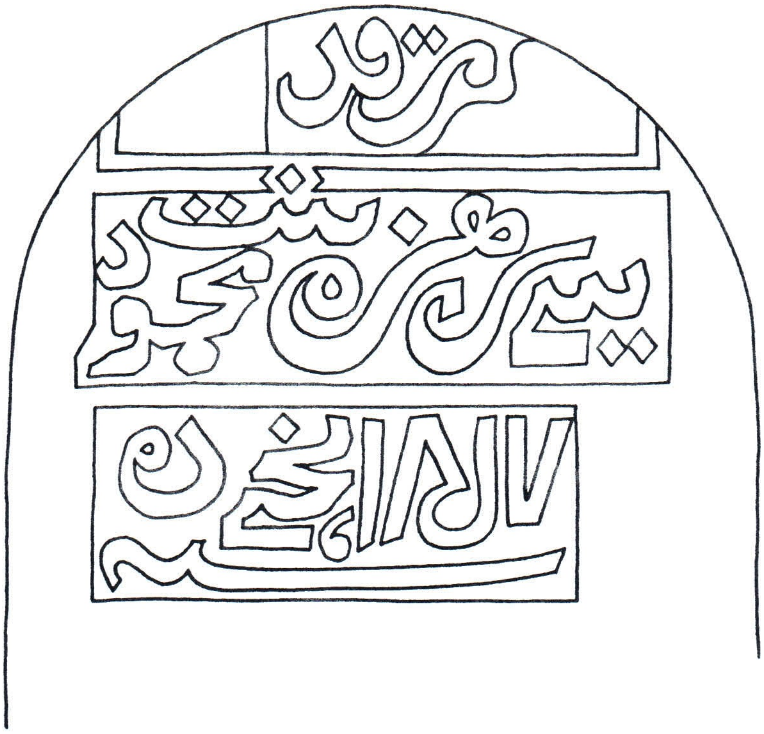

549 = A

550 = A

550

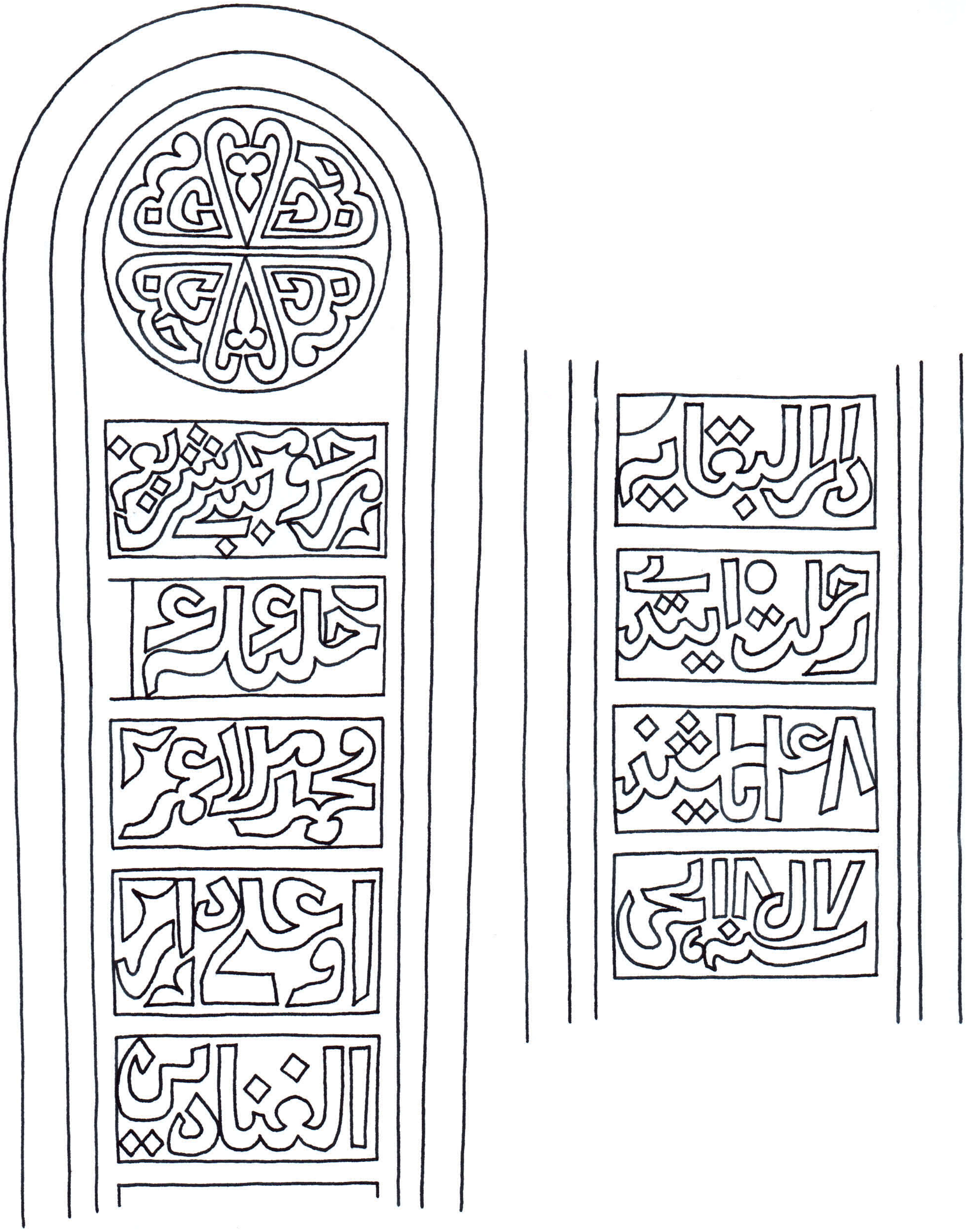

550 = A

550 = Б

550 = Г

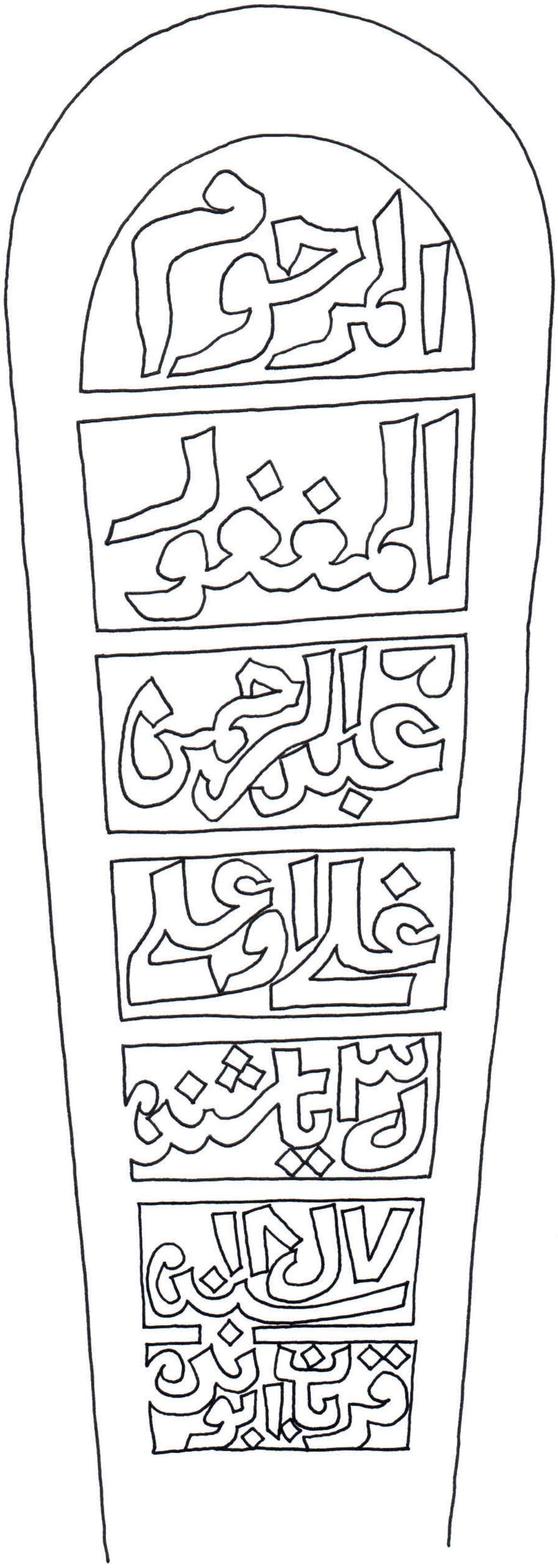

551 = A

552

552 = Б, Г

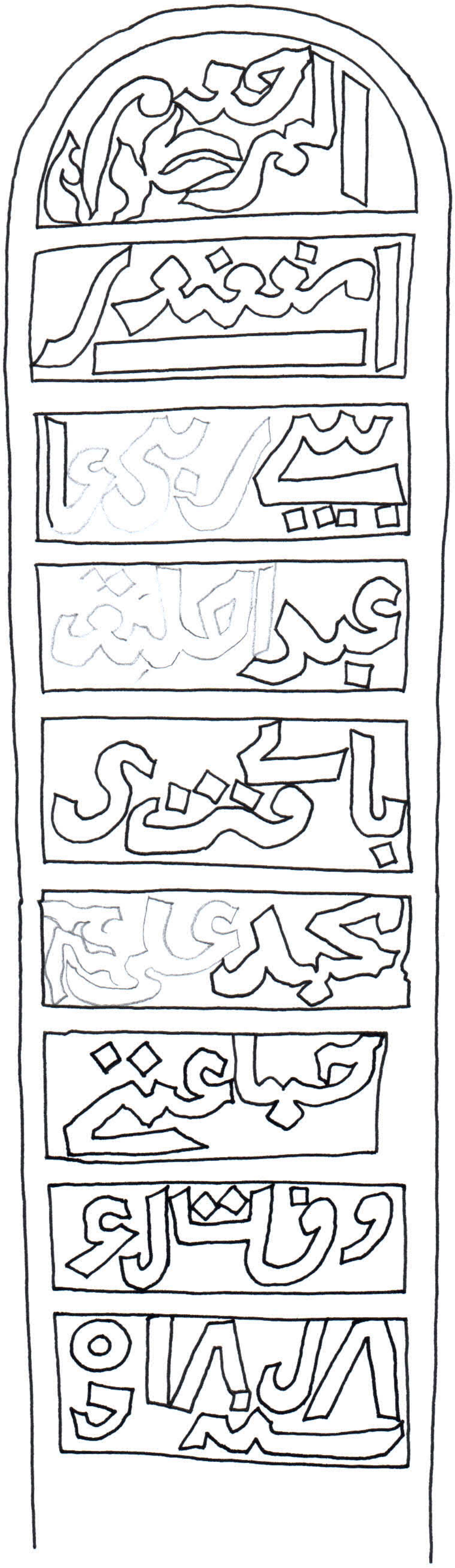

553 = A

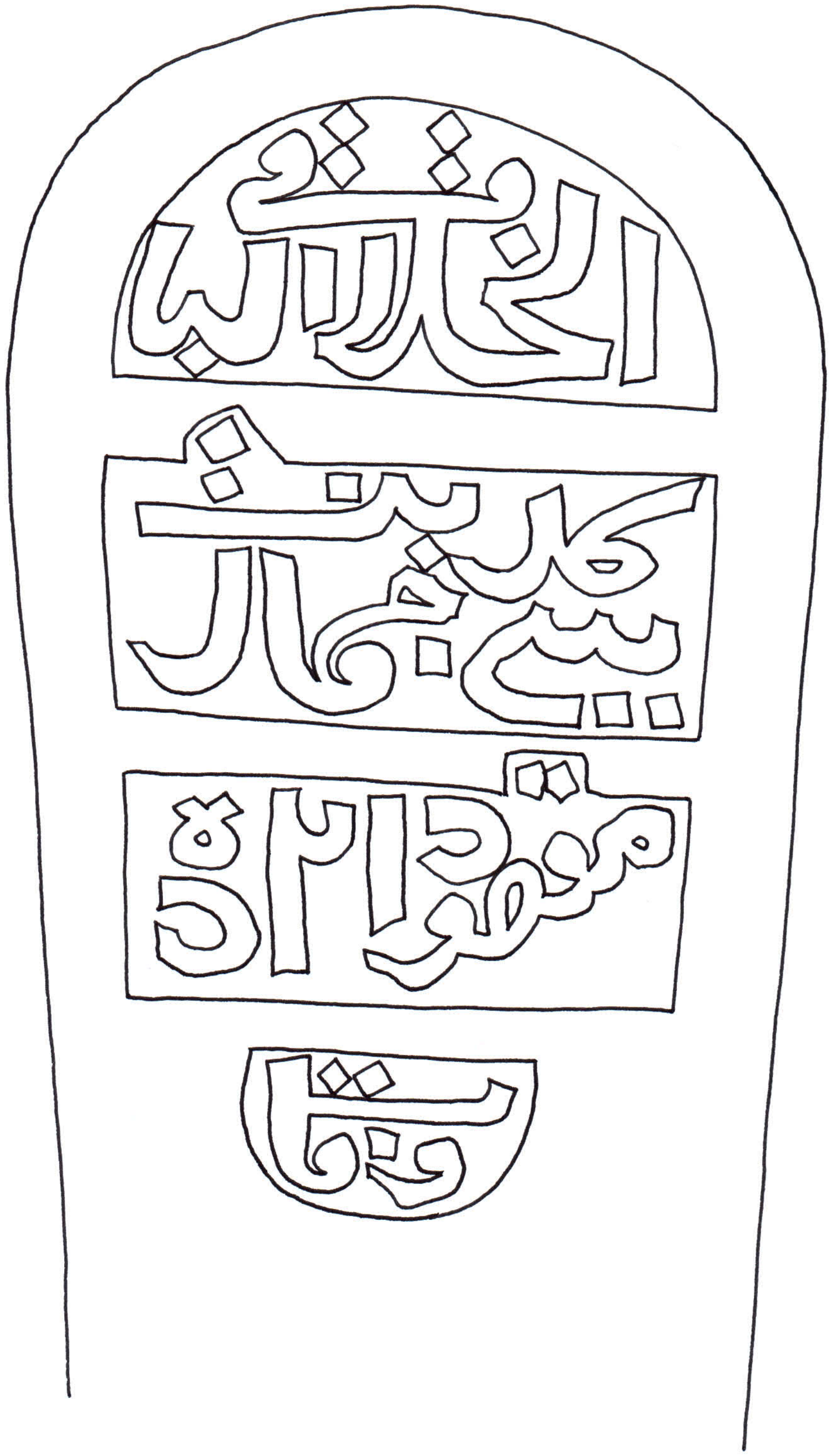

554 = A

554 = B

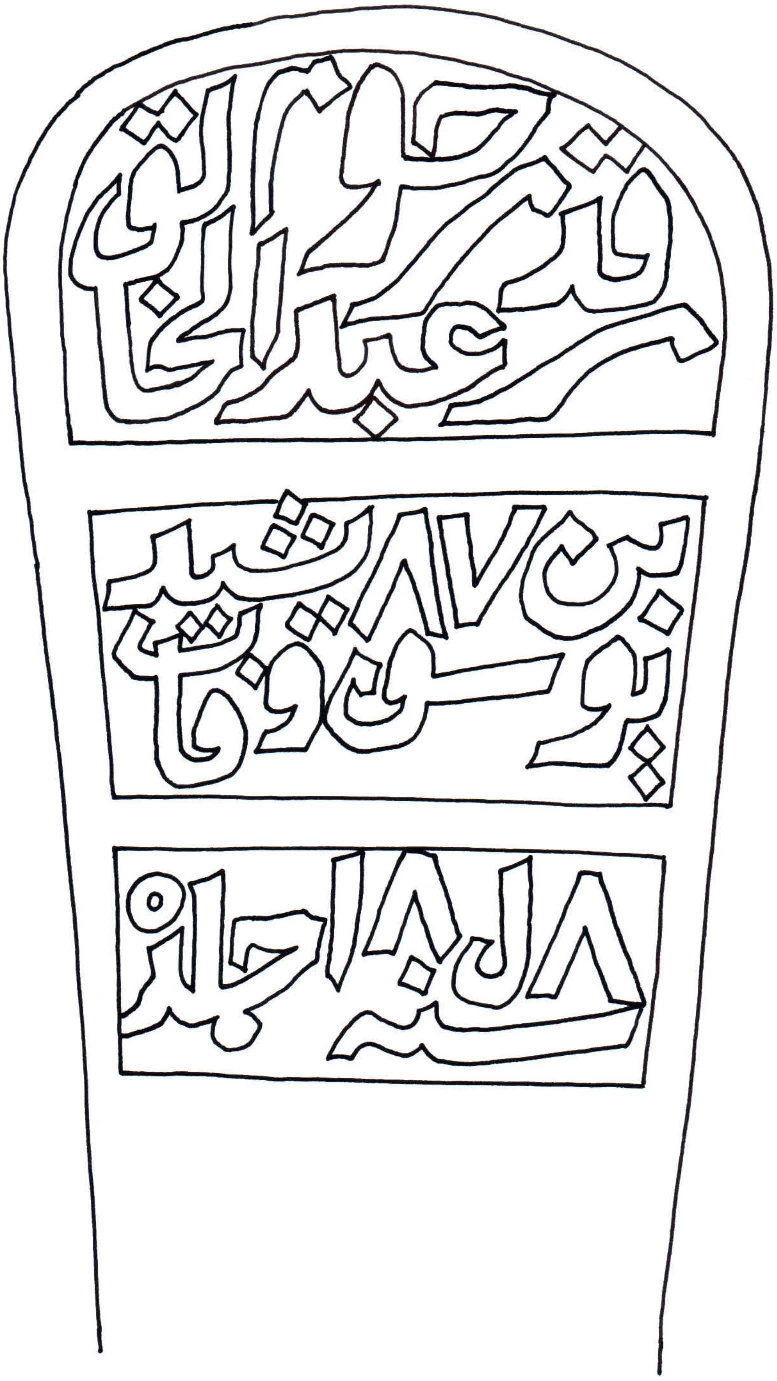

555 = A

556 =A

557=A

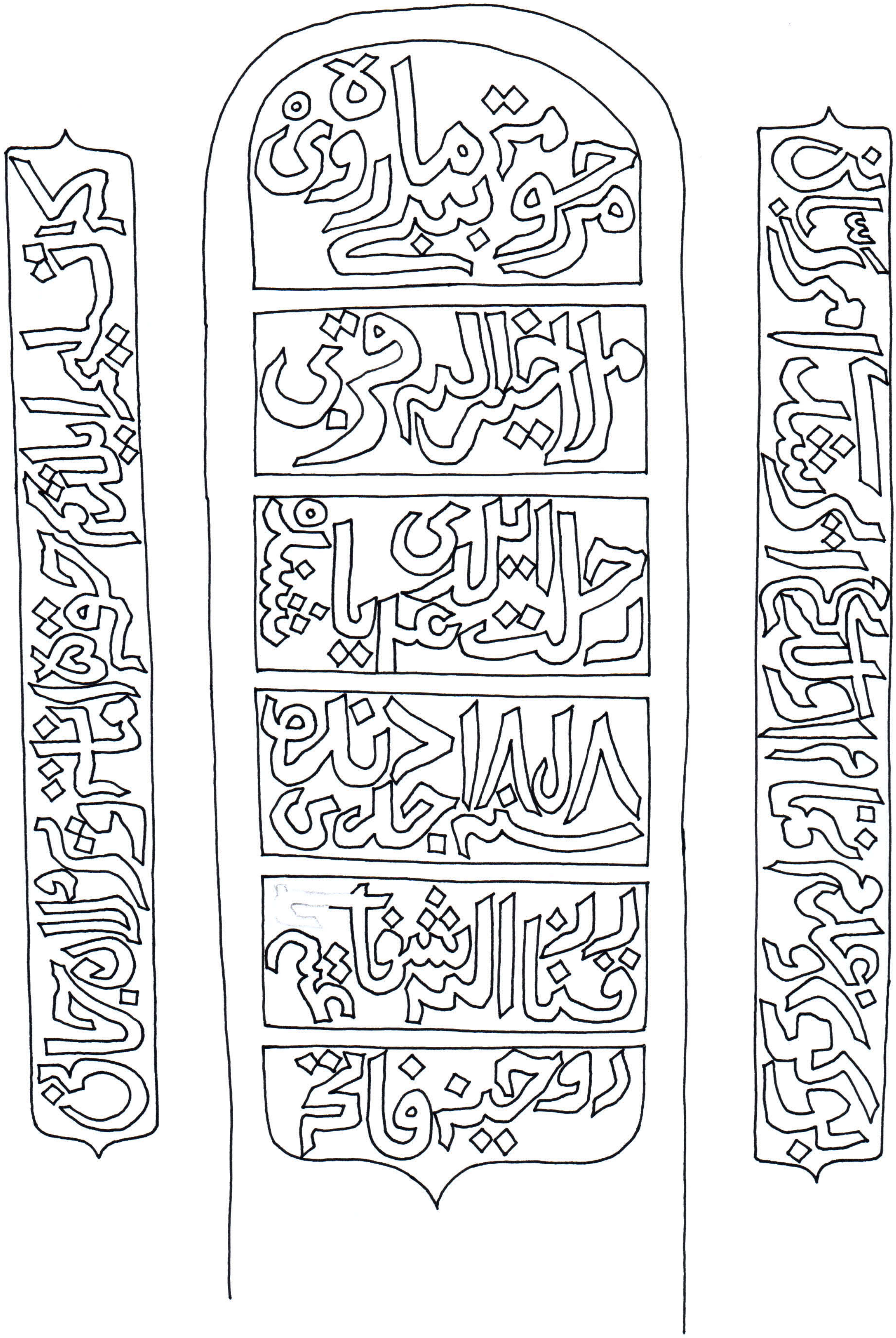

557 = А, Б, Г

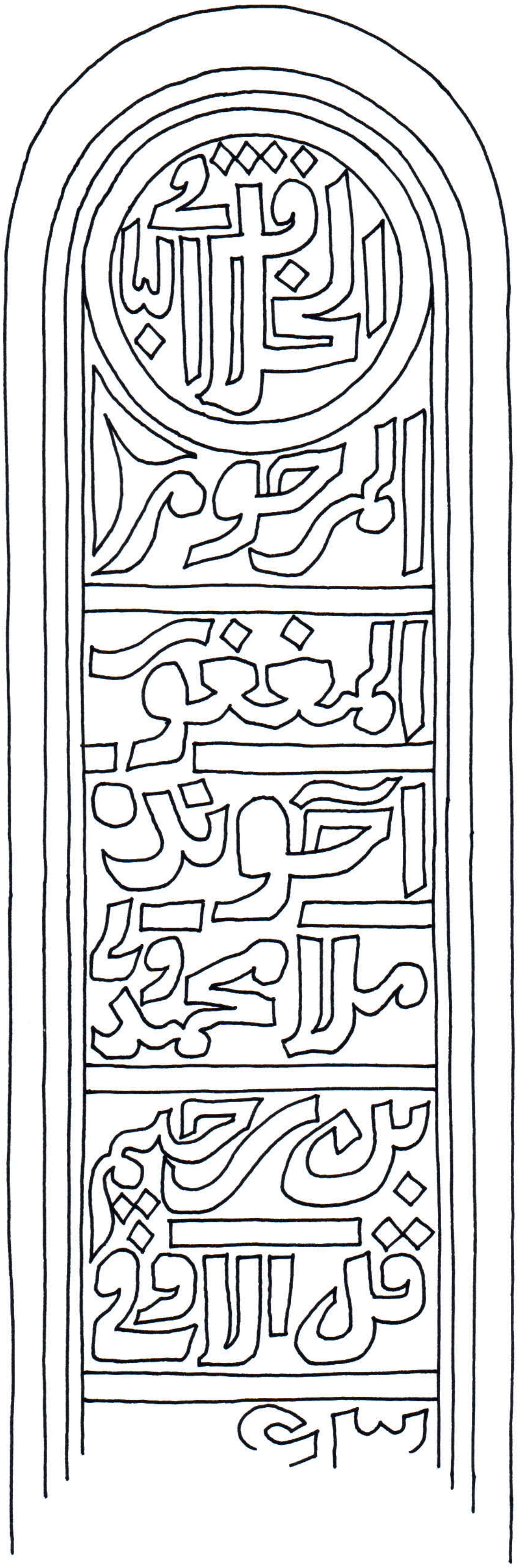

560=A

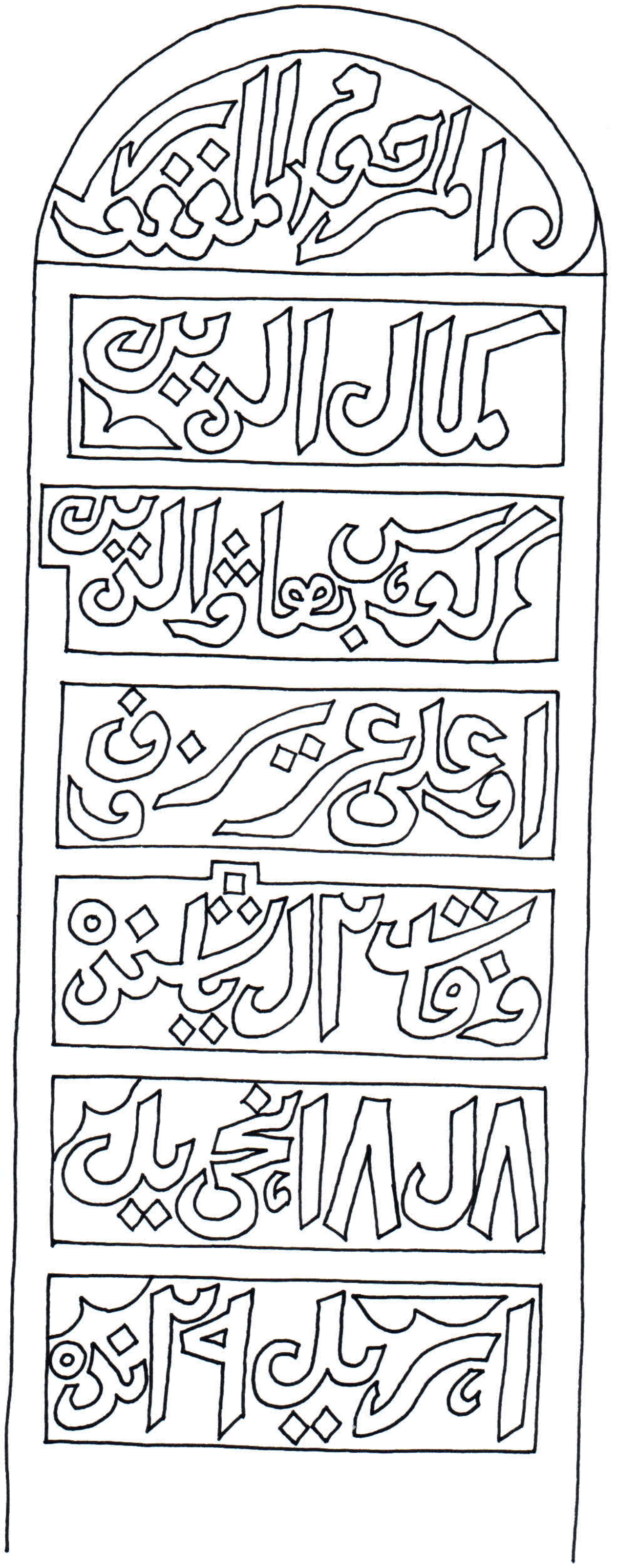

561 = A

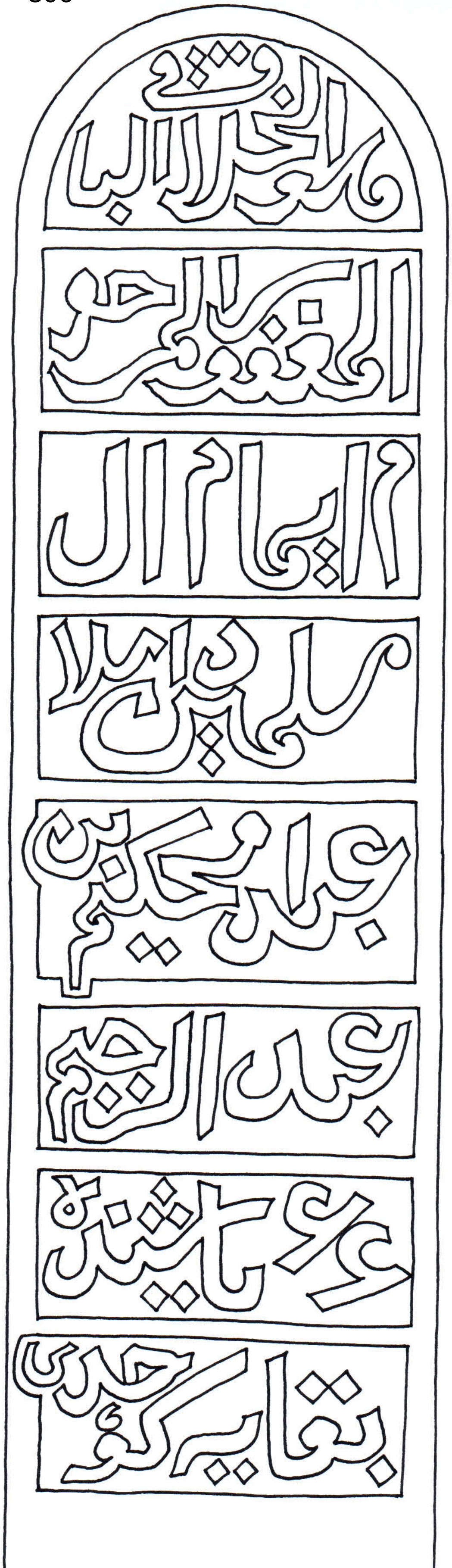

562 = A

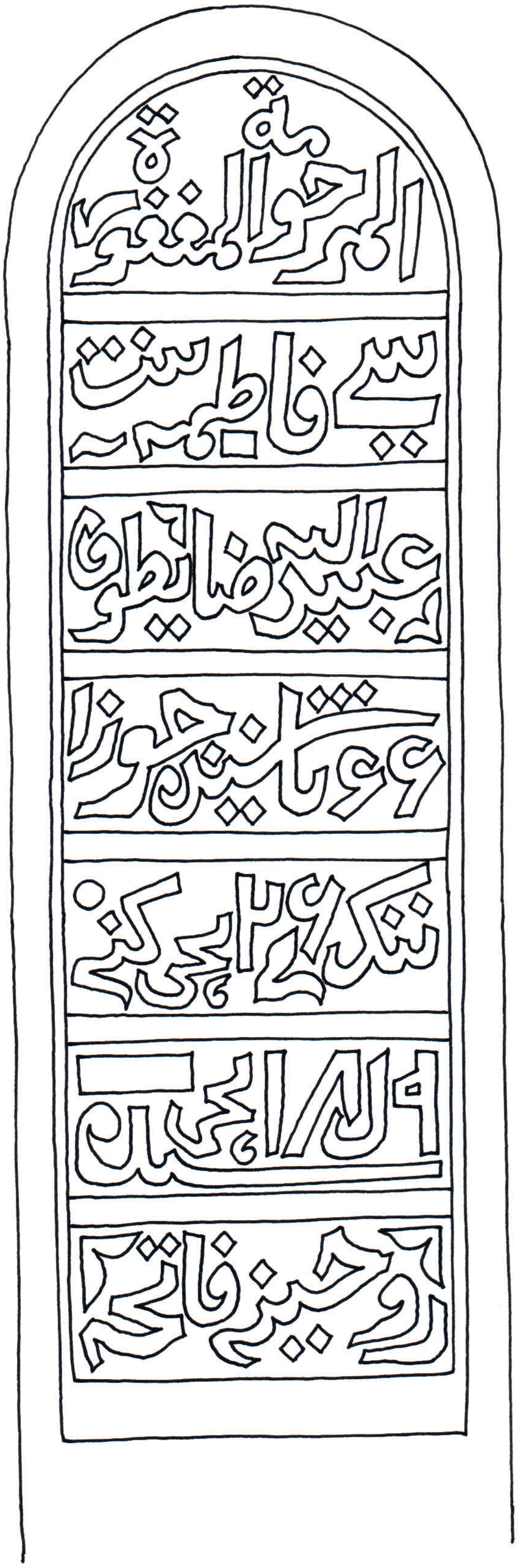

563 = A

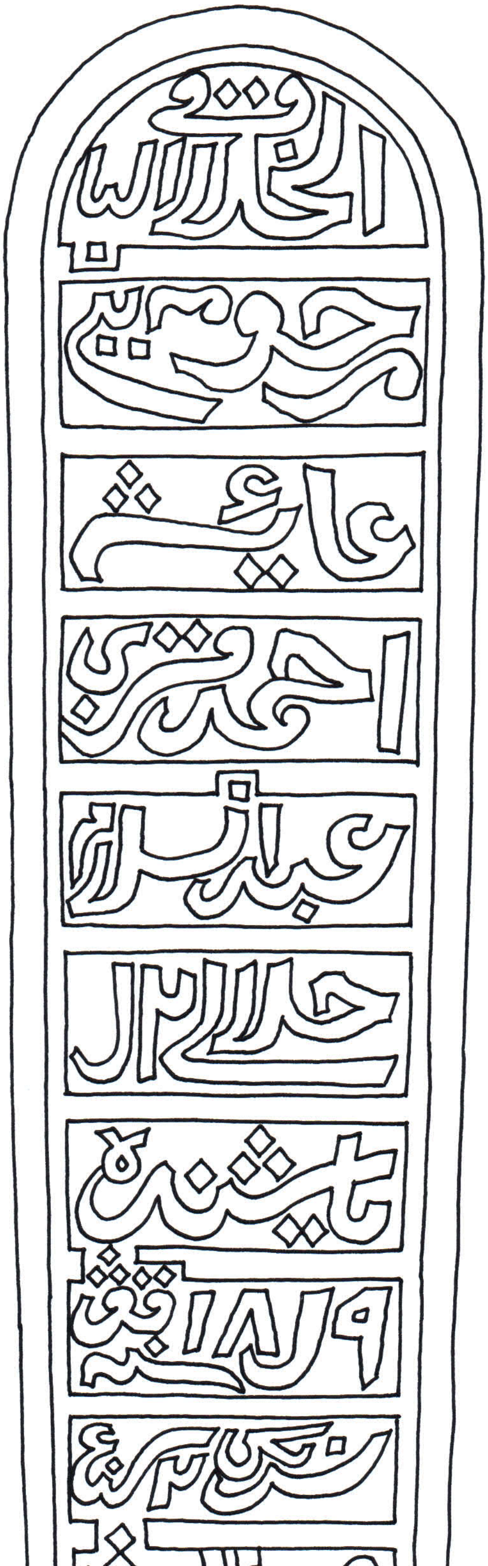

564 = A

565=A

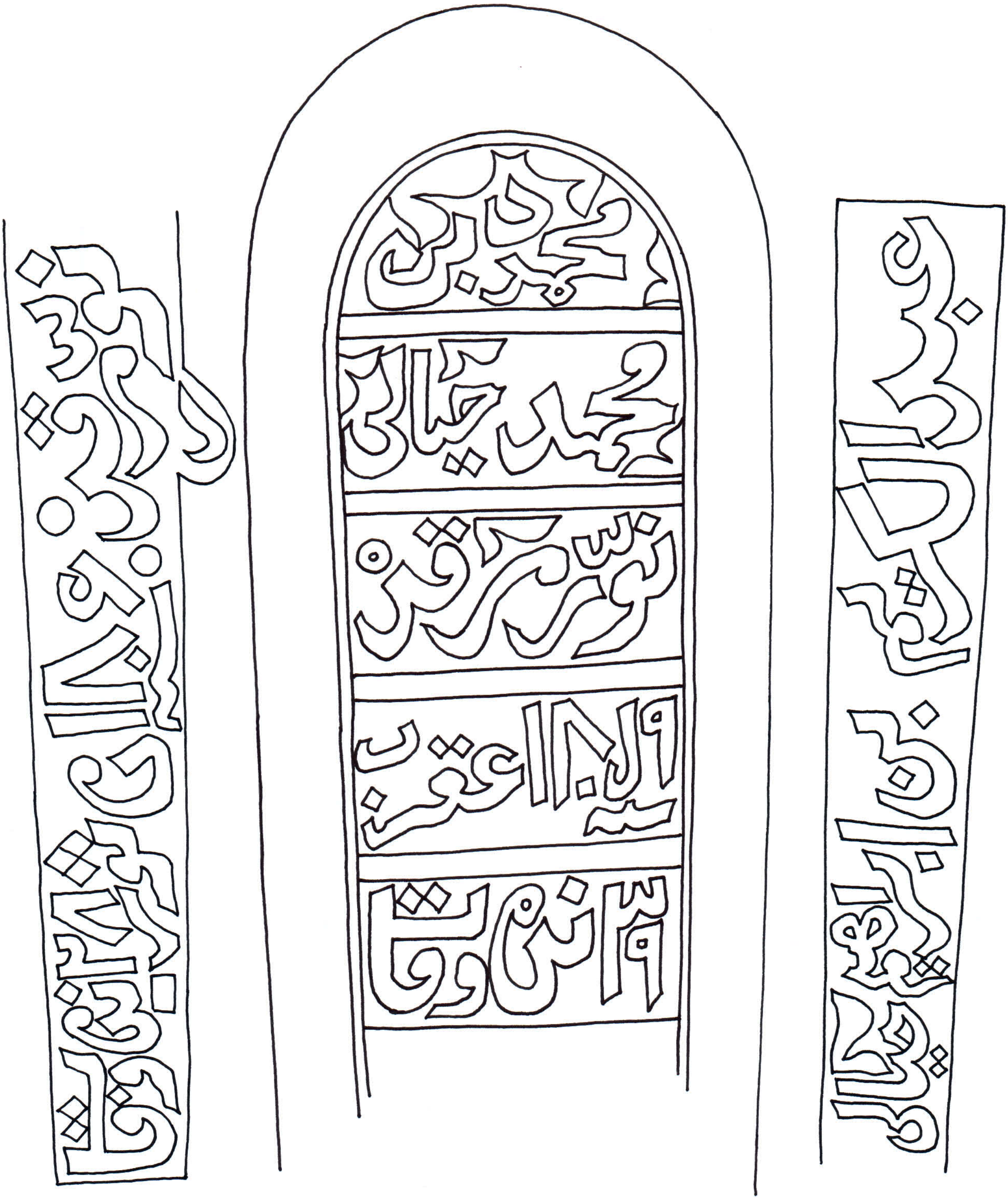

567 = А, Б, Г

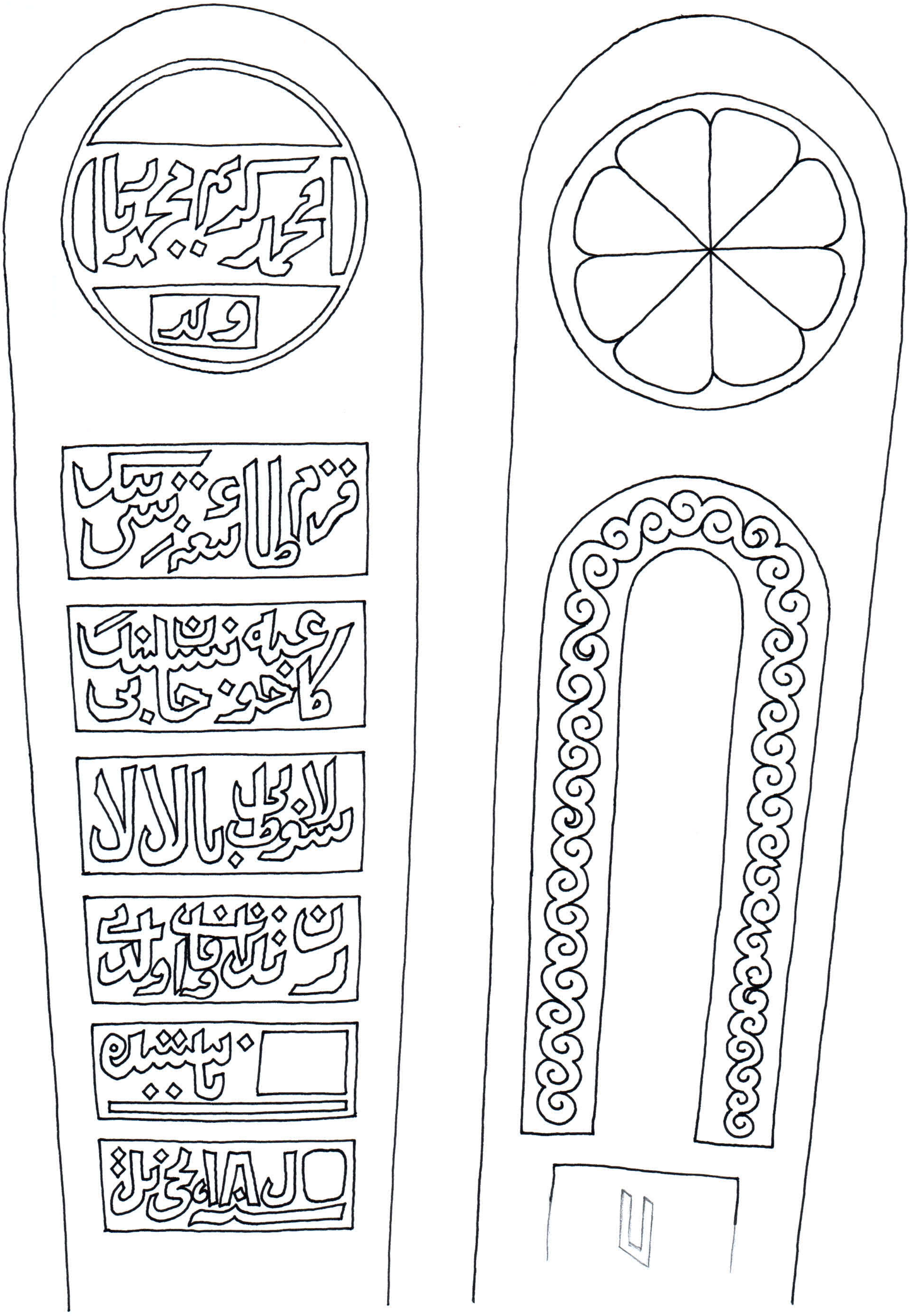

571 = A, B

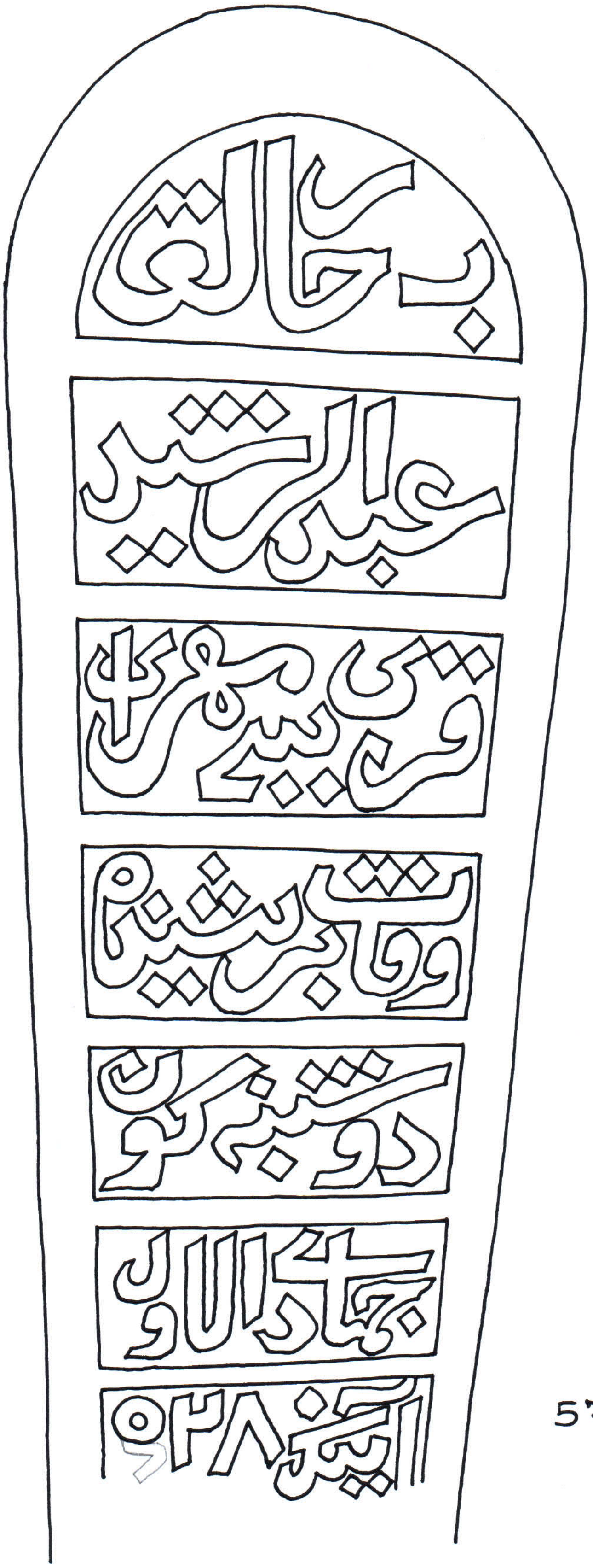

573 = A

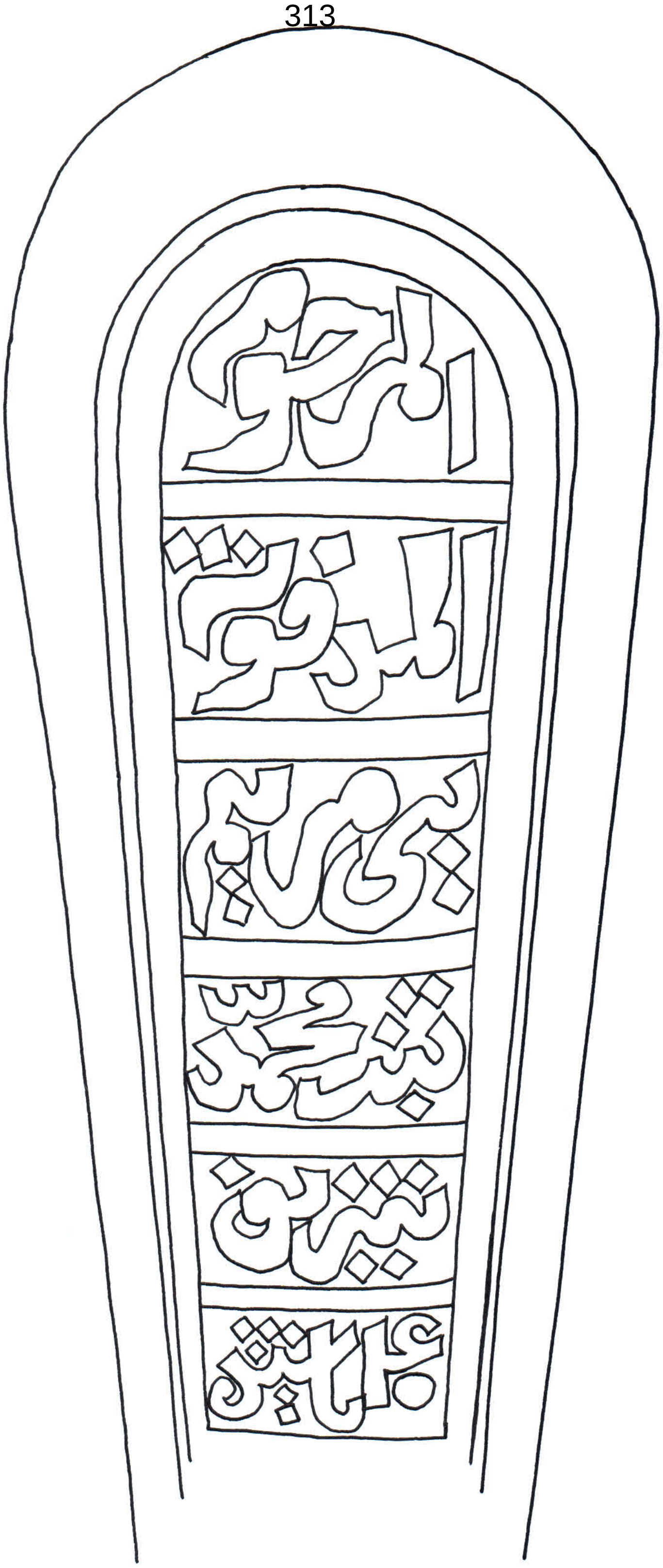

574 = A

575

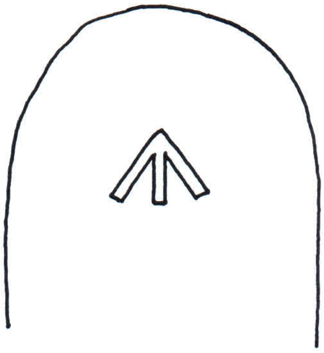

576

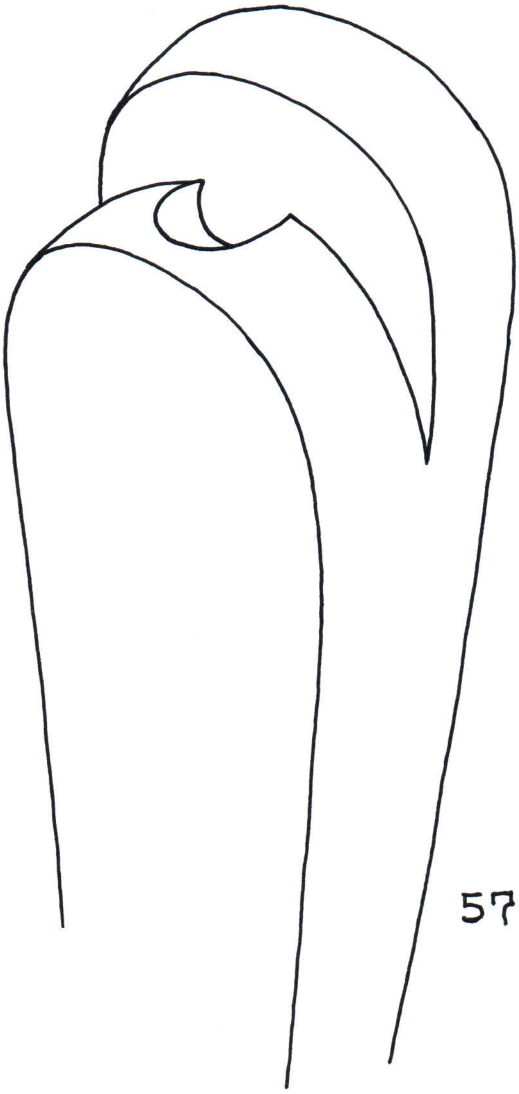

577

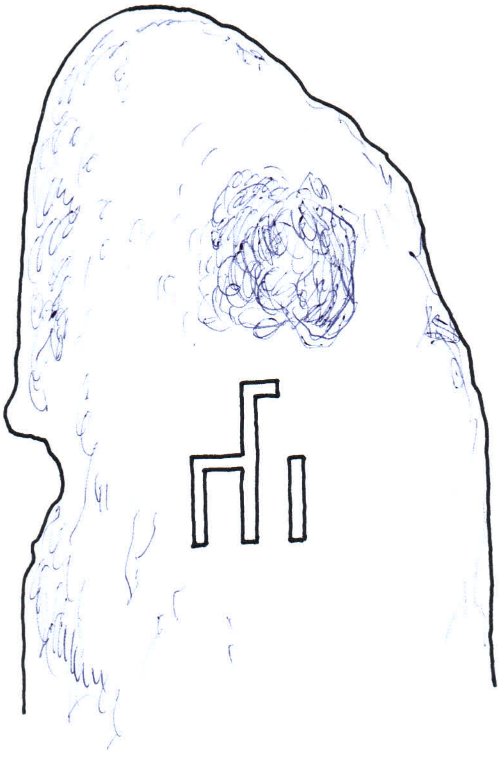

578

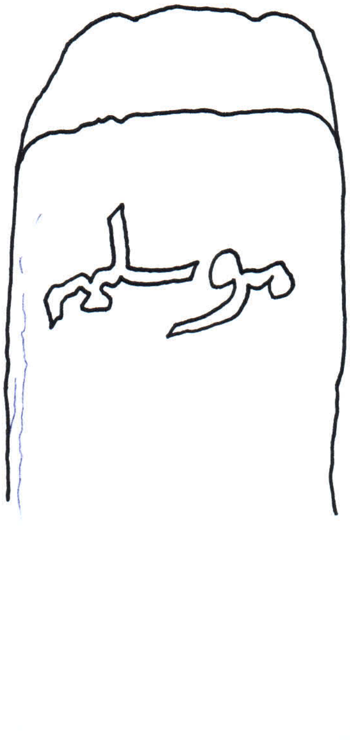

579

Библиография

- *Усманов В. М.* Тарихи ядкярләр. – Уфа: ДизайнПолиграфСервис, 2005. – 168 б.
- *Усманов В.М.* Тарихи ядкярләр. Икенче китап. – Эстәрлетамак, 2005, (*Усманов В.М.* Исторические памятники (Эпиграфические памятники Сеитовой слободы). Стерлитамак, 2005. 366 с.
- *Усманов В. М.* Тарихи ядкәрләр. Өченче китап. Сакмар: ГУП «Сакмарская типография», 2007. 138 с.
- *Усманов В. М.* Тарихи ядкәрләр. Дүртенче китап. Сакмар: ГУП «Сакмарская типография», 2011. 190 с.
- *Усманов В.М.* Исторические памятники. Мусульманские эпитафии г.Троицка. 5-ая книга. Стерлитамак, 2013. 300 с.
- *Усманов В.М.* Тарихи ядкәрләр. Алтынчы китап. Троицк шәһәре мөселман эпитафияләре. Уфа: Аркаим, 2013. 128 с.
- *Усманов В.М.* Исторические памятники. Древние мусульманские надгробные камни города Оренбург. 7-ая книга. Каталог. Оренбург, 2013. 432 с.
- *Усманов В.М.* Исторические памятники. Мусульманские древние надгробные камни города Оренбург. 8-ая книга. Каталог. Оренбург, 2013. 364 с.
- *Усманов В.М., Шамсутдинов И.М.* Эпиграфические памятники города Троицка. Троицк, 2012. 200 с.
- *Усманов В.М.* Исторические памятники. Мусульманские эпитафии Чишмы. 10-ая книга. Уфа, 2014. 94 с.
- *Усманов В.М.* Арабская каллиграфия. Учебное пособие. – Стерлитамак, 2014.
- *Усманов В.М.* Исторические памятники. 11-ая книга. (Д. Халикеево. Родословные древа). - Стерлитамак, 2015.
- Усманов В.М.Татар ташъязма ядкярләре. XIII-XVIII гасырлар. Беренче китап.-Казан, 2019. - 428 б.:рәс. белән.
- *Усманов В.М.* Рәдүт авылының ташъязма истәлекләре // Милли-мәдәни мирасыбыз: Оренбург өлкәсе татарлары. Казан, 2016. С. 48-61.
- *Усманов В.М.* Тарихчы-археограф Сәед Вахидинең эпиграфик һәйкәлләргә бәйле хезмәтләре турында./ Татарское рукописное наследие: изучение и сохранение: материалы всероссийской научно-практической конференции, посвященной 130-летию С.Вахиди / сост.: Л.Ш.Гарипова. – Казань: ИЯЛИ, 2017.-224 с. – С.161-162.
- *Усманов В.М.* Спас кантоны авылларына оештырылган 1928 елгы экспедиция материалларынна./ Духовное наследие: поиски и открытия / под ред. И.Г.Гумерова. – Казань: ИЯЛИ, 2017. – Вып. 4 – 280 с. – С.73-92.
- *Усманов В.М.* Эпиграфические памятники Приуралья.Научный Татарстан, 2018, №4.
- *Усманов В.М.* Эстәрлебаш ташъязмалары. Фәнни Татарстан,2019. №1. Б.124-127

ЭЧТӘЛЕК / СОДЕРЖАНИЕ

Татар ташъязмалары...4

Татар ташъязмаларын өйрәнүнең актуаль бурычлары турында 5

Вступительное слово ……………………………………...10

Эпиграфические памятники Приуралья 13

Литература 25

Перечень эпиграфических памятников Татарской Карагалый 26

Прорисовки эпиграфических памятников 64

Библиография 316